

Valgjärve valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine Aruanne

Tellija : Valgjärve Vallavalitsus

Töö koostaja: OÜ Alkranel

Projektijuht: Alar Noorvee

Litsents nr. KMH 0098

OÜ Alkranel

Tartu 2007

Sisukord

SISSEJUHATUS	4
1. STRATEEGILISE PLANEERIMISDOKUMENDI JA SELLE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK NING ULATUS.....	6
1.1. ÜLDPLANEERINGU EESMÄRK JA ÜLDISELOOMUSTUS.....	6
1.2. KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK, ULATUS JA METOODIKA.....	6

2.	STRATEEGILISE PLANEERIMISDOKUMENDI SEOS TEISTE STRATEEGILISTE DOKUMENTIDEGA.....	9
2.1.	ÜLDPLANEERINGU SEOS KÕRGEMATE STRATEEGILISTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA.....	9
2.1.1.	Üleriigiline planeering Eesti 2010	
	MAAKONNAPLANEERING JA MAAKONNA ARENGUKAVA	11
3.	MÕJUTATAVA KESKKONNA JA OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS.....	18
3.1.	ASUKOHT.....	18
3.2.	LOODUSKESKKOND.....	19
3.2.1.	Geoloogia ja hüdrogeoloogia.....	19
3.2.2.	Veekogud	19
3.2.3.	Pinnas ja maastik, loodusvarad.....	19
3.2.4.	Kaitsealad ja kaitstavad objektid.....	20
3.2.4.1.	Looduskaitsest tulenevad piirangud.....	21
3.2.4.2.	Muinsuskaitsest tulenevad piirangud	23
3.2.4.3.	Veealadest tulenevad piirangud	24
3.2.5.	Kliima	27
ELU- JA SOTSIAALKESKKOND.....		28
3.3.1.	Rahvastik	28
3.3.1.1.	Rahvastiku koosseis ja jaotuvus.....	28
3.3.1.2.	Rahvastikuprognosis.....	29
3.3.2.	Haridusasutused.....	29
3.3.3.	Kultuuriasutused.....	30
3.3.4.	Virgestusalad.....	30
3.3.5.	Tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeasutused.....	30
MAJANDUSKESKKOND		31
3.4.1.	Elanike toimetulek ja tööhõive.....	31
3.4.2.	Ettevõtlus.....	31
3.4.2.1.	Tööstus, põllumajandus, kaubandus, teenindus.....	31
3.4.2.2.	Turism.....	32
3.5.	TEHNILINE INFRASTRUKTUUR	32
3.5.1.	Teed ja tänavad	32
3.5.2.	Ühisveevärk ja kanalisatsioon.....	33
3.5.3.	Jäätmemajandus.....	33
3.5.4.	Side	33
3.5.5.	Soojamajandus.....	34
4.	KAVANDATAV TEGEVUS JA SELLE ALTERNATIIVID.....	35
5.	KAVANDATAVA TEGEVUSE JA SELLE ALTERNATIIVIDEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU NING LEEVENDAVAD MEETMED	36
5.1.	ELAMUEHITUS.....	36
5.2.	ÜLDKASUTATAVATE HOONETE MAA.....	39
5.3.	TOOTMISMAA.....	39
5.4.	PUHKE JA VIRGESTUSMAA.....	41

5.5.	DETAILPLANEERINGU KOOSTAMISE KOHUSTUSEGA ALAD JA JUHUD.....	41
5.6.	MILJÖÖVÄÄRTUSLIKUD ALAD.....	42
5.7.	VÄÄRTUSLIKUD MAASTIKUD JA PÖLLUMAA.....	43
5.8.	ROHELINE VÕRGUSTIK JA LOODUSKAITSE.....	44
5.9.	LOODUSLIKULT VÄÄRTUSLIKUD ALAD.....	49
5.10.	MAAVARAD	49
5.11.	TEED JA LIIKLUSKORRALDUS	50
	5.12. TEHNILINE INFRASTRUKTUUR	51
6.	KESKKONNAMÕJUDE	
	HINDAMISTABELID.....	53
7.	ALTERNATIIVIDE VÕRDLEMINE	
		77
8.	ÜLEVAADE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE PROTSESSIST	
	NING MÕJUDE HINDAMISE KÄIGUS ILMNENUD RASKUSTEST.....	80
9.	KESKKONNAMÕJU SEIREKS KAVANDATUD MEETMED JA MÕÕDETAVATE	
	INDIKAATORITE KIRJELDUS.....	82
10.	ARUANDE KOKKUVÕTE	84
10.1.	ÜLEVAADE VALLA KESKKONNAST	85
10.2.	KOKKUVÕTE VÕIMALIKEST KESKKONNAMÕJUDEST JA LEEVENDAVATEST MEETMETEST.....	85
10.3.	KOKKUVÕTE ALTERNATIIVIDE VÕRDLEMISEST	88
	KASUTATUD ALLIKAD.....	89

Lisa 1. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm

Lisa 2. KSH programmi heaks kiitmise otsus

3. KSH programmi avaliku arutelu protokoll

Lisa 4. KSH aruande esimese väljapaneku protokoll

Lisa 5. KSH aruande teise avaliku väljapaneku protokoll

Lisa 6. Keskkonnamõjude kumuleerumise analüüs

Sissejuhatus

Keskkonnamõju strateegilise hindamise objektiks on Valgjärve valla üldplaneering. Üldplaneeringu koostamine algatati esimest korda Valgjärve Vallavolikogu otsusega 29.03.2005, kuid planeeringut ei ole kehtestatud. Üldplaneering algatati Valgjärve Vallavolikogu otsusega uuesti koos keskkonnamõju strateegilise hindamisega 30.05.2006. Üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumit.

Üldplaneeringu eelnõu valmis koostööna Valgjärve Vallavalitsuse töötajate, A&L Management Eesti AS konsultantide ja Valgjärve valla elanike vahel.

Üldplaneeringu koostamisel osalesid vallavalitsuse ametnikud, vallavolikogu ja valitsuse liikmed ning vallaelanikud. Planeeringu koostamise protsessi vältel korraldati valla erinevates piirkondades avalikke arutelusid, millest võtsid osa kohalikud elanikud, maaomanikud, ettevõtjad ja avaliku sektori esindajad.

Keskkonnamõju strateegilist hindamist (KSH) viib läbi OÜ Alkranel töörühm koosseisus:

Alar Noorvee, KSH töörühma juht, KSH juhtekspert (litsents nr KMH 0098)

Elar Põldvere, OÜ Alkranel arendusjuht

Riina Raasuke, projekti koordinaator, OÜ Alkranel keskkonnaspetsialist

Triin Lääne, OÜ Alkranel keskkonnaspetsialist

Asjast huvitatud isikud on

Valgjärve Vallavalitsus

Valgjärve Vallavolikogu

Keskkonnaministeerium (Põlvamaa Keskkonnateenistus)

vallaelanikud, maaomanikud, ettevõtjad laiema avalikkuse valitsusvälised organisatsioonid ja keskkonnaühendused

Riiklik Looduskaitsekeskus

Põlva Maavalitsus

Kultuuriministeerium

Sotsiaalministeerium

KSH programmi avalik väljapanek toimus 26.07.-08.08.2006 ja avalik arutelu 09.08.2006 (arutelu protokoll on lisa 3). KSH programm (lisa 1) on heaks kiidetud Põlvamaa Keskkonnateenistuse poolt 18.09.2006 kirjaga nr 37-12-371110(3) (lisa 2). Keskkonnamõju hindamise aruanne oli avalikul väljapanekul 15. detsember 2006 – 11. jaanuar 2007 (arutelu protokoll lisa 4). Kuna hiljem muudeti oluliselt Valgjärve valla üldplaneeringut, oli vajalik ka keskkonnamõju hindamise aruande täiendamine. KSH aruanne oli teisel avalikult väljapanekul 21.09.-17.10.2007, avalik arutelu toimus 18.10.2007 (arutelu protokoll lisa 5.)

KSH käigus täpsustati kohalikest oludest lähtuvalt valdkonnad, millega käesolev KSH tegeleb ja sellest tulenevalt püstitati KSH eesmärgid. Üldplaneeringus toodud

tegevuste keskkonnamõju hinnatakse KSH eesmärkide suhtes. Käsitletavad KSH valdkonnad on järgmised:

- Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik
- Kultuuripärand ja maastik
- Vesi ja pinnas
- Õhk ja kliimaatilised faktorid
- Elanikkond ja inimeste tervis
- Sotsiaalne keskkond
- Majanduslik keskkond

Üldplaneeringu koostamine on pikaajaline protsess, mille käigus planeeringulahendused pidevalt täienevad. Keskkonnamõju strateegiline hindaja lähtus aruande koostamisel Valgjärve valla üldplaneeringu eelnõus seisuga mai 2007 toodud planeeringulahendustest. Keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimisel on kasutatud järgmisi materjale

- Valgjärve valla üldplaneering, 2007
- Valgjärve valla arengukava 2005-2010
- Valgjärve valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava aastateks 2005-2017
- Põlvamaa maakonnaplaneering
- Maakonnaplaneeringu teemaplaneering. Põlva maakonna asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused. Põlva Maavalitsuse arenguosakond, 2005.

Strateegilise planeerimisdokumendi ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk ning ulatus

1.1. Üldplaneeringu eesmärk ja üldiseloostus

Valgjärve valla üldplaneeringu koostamise eesmärk on määrata valla ruumilised arengusuunad ning seada tingimused, kuidas suunatakse vallas maakasutust ja ehitustegevust.

Valla ruumilise arengu eesmärgid on sõnastatud järgmiselt:

- miljööväärtuslike piirkondade säilitamine ja arendamine;
- looduskeskkonna säilitamine; elamuehituse arendamine;
- liiklusohutuse meetmete kavandamine; olemasolevate tootmisalade arendamine;
- puhkevõimaluste arendamine ja mitmekesistamine, sh puhkealade avaliku kasutamise tagamine.

Üldplaneeringuga ei kavandata olulisi muudatusi valla väljakujunenud asustusstruktuuris. Ruumilise arengu eesmärkides nähakse valda kvaliteetse elu-, töö ning puhkekeskkonnana. Sellest tulenevalt keskendutakse üldplaneeringus loodus- ja

kultuuriväärtuste säilitamise ning piirkondade arengueeldustest lähtuvate tegevussuundade sidumisest ruumiga.

Maaritsa piirkonnas nähakse ette aktiivset elamuarendust, mida soodustab soodne geograafiline asukoht, toimiv kultuurielu ja olemasolev infrastruktuur. Saverna piirkonda koondub tootmisalade arendus, seda eelkõige olemasolevate tootmisalade laiendusena. Olemas on tootmisele vajalik infrastruktuur ning olemasolevate tööstusalaade efektiivsem kasutuselevõtt aitab vähendada negatiivseid mõjusid keskkonnale. Valgjärve piirkonda, mis jääb Otepää spordi- ja turismpiirkonna mõjualasse, nähakse areneva puhkemajanduspiirkonnana.

1.2. Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk, ulatus ja metoodika

Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärgiks on Valgjärve valla üldplaneeringu elluviimisega kaasneva võimaliku olulise keskkonnamõju väljaselgitamine, mõju olulisuse ja ulatuse hindamine ning negatiivsetele mõjudele vajalike leevendavate meetmete ning keskkonnamõju seiremeetmete väljapakkumine.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus hõlmab planeeringu elluviimisega kaasnevate mõjude analüüsi Valgjärve valla territooriumil, kuivõrd üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumi ning piiriülest olulist mõju pole ette näha.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise metoodika on võrreldes programmis tooduga täpsustunud. Kõik programmis toodud teemad on käsitletud, kuid teisiti süstematiseeritult. Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks valiti esmalt vastavalt kohalikule eripärale valdkonnad, millele avalduvat keskkonnamõju käesolevas dokumendis käsitletakse. Igas valdkonnas püstitati KSH eesmärgid (tabel 1.1), mille suhtes üldplaneeringu meetmete mõju hinnatakse.

Tabel 1.1. KSH valdkonnad ja eesmärgid Valgjärve vallas

KSH VALDKOND	KSH EESMÄRGID
Elanikkonna heaolu ja tervis	vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele toetada tervislikke eluviise säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda tagada elanikkonna turvalisus
Sotsiaalse keskkonna kvaliteet	tagada avalike teenuste kättesaadavus kõigile tagada spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavus kõigile tugevdada elanike identiteeditunnet ja sotsiaalseid võrgustikke
Vesi ja pinnas	vältida pinnase ning pinna- ja põhjavee saastumist määral, mis võiks ohustada keskkonna kvaliteeti vähendada jäätmeteket, rakenda jäätmete taaskasutust ja kompostimist vältida niiskuse- ja muu muutustest tulenevaid keskkonnamõjusid kaevandada maavarasid keskkonda (oluliselt) kahjustamata

Õhu kvaliteet ja kliimatilised faktorid	vältida õhu saastamist määral, mis võiks kahjustada keskkonda vähendada vajadust autode kasutamiseks vähendada kasvuhoonegaaside emissioone
Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik	säilitada bioloogilist mitmekesisust vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel moodustada toimiv rohevõrgustik
Maastik ja kultuuripärand	säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik ligipääs luua uusi hooneid ja rajatisi selliselt, et need sobiksid antud keskkonda
Majandusliku keskkonna arengutingimused	soodustada mitmekülgse ettevõtluse arengut tagada kogu vallas infrastruktuuri kättesaadavus ja kvaliteet

Üldplaneeringus kirjeldatud meetmete keskkonnamõju hinnatakse KSH eesmärkide suhtes. Mõjusid hinnatakse eraldi lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis. Üldplaneeringu meetmete keskkonnamõju hindamisel kasutatakse järgmist hindeskaalat:

+ positiivne mõju
++ tugev positiivne mõju -
negatiivne mõju
-- tugev negatiivne mõju
? mõju pole teada

Alternatiivide võrdlemisel käsitletakse käesoleva töö käigus tekkinud alternatiive. KSH protsess algatati oluliselt hiljem kui üldplaneeringu koostamise protsess, sellest tulenevalt olid suures osas sobivad tegevuste alternatiivid planeeringu koostajate poolt juba varem välja valitud. Alternatiivide valimise protsessi on tagantjärei väga raske taastada, kuna seda ei ole piisava täpsusega dokumenteeritud. KSH koostaja hindab planeeringu koostajate poolt tehtud valikuid pädevaks ja ei näe vajadust kõrvale jäänud alternatiive siinkohal käsitleda.

Alternatiivide võrdlemisel hinnati kõigi alternatiivide mõju KSH valdkondade kaupa alltoodud skaala alusel (tabel 1.2.).

Tabel 1.2. Alternatiivide hindamise skaala

0	oluline mõju puudub		
-1	nõrk negatiivne mõju	+1	nõrk positiivne mõju
-2	mõõdukas negatiivne mõju	+2	mõõdukas positiivne mõju
-3	oluline negatiivne mõju	+3	oluline positiivne mõju

2. Strateegilise planeerimisdokumendi seos teiste strateegiliste dokumentidega

Valgjärve valla üldplaneeringu seletuskirjas ei ole välja toodud, millistest kõrgemal seisvatest dokumentidest ja millistest valla arengudokumentidest on üldplaneeringu koostamisel lähtutud. Järgnevalt antakse ülevaade dokumentidest, mida keskkonnamõju strateegilise hindaja peab üldplaneeringu koostamisel oluliseks.

2.1. Üldplaneeringu seos kõrgemate strateegiliste planeerimisdokumentidega

Euroopa ruumilise arengu põhimõtted sätestab **Euroopa Ruumilise Arengu Perspektiiv (ESDP)**, mille kohaselt on ruumilise arengu eesmärgiks Euroopa Liidu territooriumi tasakaalustatud ja jätkusuutlik areng. Erilist tähelepanu on pälvinud maaliste alade ning linnade vahelised suhted. Oluliseks peetakse ka ruraalsetel aladel mitmekesiskuselise asustusstruktuuri arendamist ning läbi selle kohaliku arengu tugevdamist.

ESDP kohaselt on ruumilise arengu üldeesmärgiks Euroopa Liidu territooriumi tasakaalustatud jätkusuutlik areng kohalike olusid arvestavalt. Iga riik peab keskkonnakaitseliste meetmetega püüdma alla suruda trendi, millega Euroopa territoorium „hakatakse ära“ planeeritavate transpordikoridoridega; tagama bioloogilise mitmekesisuse mitte ainult planeeringute „ökovõrgustiku“ abiga, vaid kogu territooriumi komplekse arendusega; pöörama tähelepanu majandusstruktuurilt (primaarsektori suur osakaal tööhõives) nõrkadele maapiirkondadele; tagama veeringluse säästva korraldamise ning tegema jõupingutusi kliimamuutuse leevendamiseks nii kohaliku kui ka globaalsel tasandil jne.

2.1.1. Üleriigiline planeering Eesti 2010

Eesti Vabariigi arengusuunad sätestab ja seob maakasutusega üleriigiline planeering Eesti 2010. Planeeringu üldiste sihiseadetena on määratletud järgmised aspektid:

Inimese põhivajaduste rahuldamise ruumiline tagamine

Eesti asustussüsteemi- ja maastikstruktuuri väärtuste säilitamine ja edasiarendamine

Asustuse ruumiline tasakaalustamine

Eesti hea ruumiline sidumine Euroopaga

Looduskeskkonna hea seisundi säilitamine ja parandamine.

Kohalike omavalitsuste poolt on esmatähtis oma spetsiifilistele tugevustele toetuvate arengustrateegiate loomine ja elluviimine. Vaja on määratleda oma trumpalad, millega saaks osaleda laiemas – rahvuslikus ja soovitavalt ka rahvusvahelises – tööjaotuses.

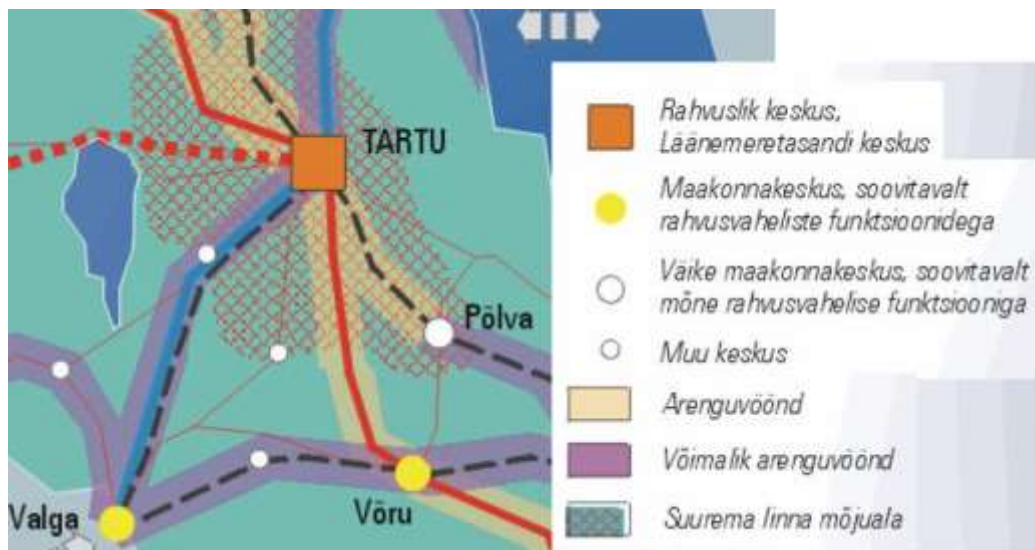
Arenguvööndite kontseptsiooni toomine asustuse arengu strateegiasse tähendab tähtsamate teede ärakasutamist asustussüsteemi tasakaalustava ja koostööd ajendava tegurina. Arenguvööndid on toodud joonisel 2.1.

Vallakeskustes peab kindlustama eeskätt kvaliteetse põhihariduse. Põhikooli juures saab korraldada täiskasvanute täiendõpet. Vallakeskuses peaks olema võimalused kvalifitseeritud nõustamist vajavate inimeste suunamiseks vastavatesse asutustesse väljaspool valda.

Väikekeskustes on vaja säilitada kodulähedased lasteaed-algkoolid, mis võivad koos raamatukogudega olla ka kohaliku rahva kogunemise ja isetegemise paikadeks.

Asustuse arengul lähtutakse suures osas pealinna funktsionaalset arengut ning maakonnakeskuste tugevdamist rõhutavast strateegiast, mille läbi on võimalik luua kogu riigi territooriumil hästi kättesaadavate tugevate keskuste võrk. Keskusi täiendavad läbi kaug- ja kodustöötamise ning heatasemelise transpordi elujõulised maapiirkonnad. Eestis tervikuna on seatud eesmärgiks, et iga maakonnakeskus ja ka väiksemad linnad leiaksid oma spetsialiseerumisala, millega võiks rahvusvaheliselt konkureerida. Lisaks üksikute keskuste tugevdamisele viidatakse vajadusele keskuste koostööks vastastikuse täiendamise alusel ehk võrgustumisele. Üleriigiline planeering rõhutab koordineeritud transpordikorralduse olulisust koostööpiirkondade toimimisel.

Valgjärve vallal on neli olulist tõmbekeskust - Tartu, Võru, Põlva ja Otepää. Lõuna-Eesti suurim tõmbekeskus Tartu asub vaid 38 km ehk ca 30 minutilise autosõidu kaugusel Savernast. Võru linnaga on ühendus samuti hea, Savernast asub ta 31 km kaugusel. Maakonnakeskus Põlva asub 20 km kaugusel ning Valga maakonnas asuv Otepää 17 km kaugusel Savernast. Keskused on toodud joonisel 2.1.

Joonis 2.1. Üleriigiline planeering - asustus.

Valgjärve valla halduskeskus asub Savernas, mida läbib Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee. Tallinn-Tartu-Luhamaa maantee on oluliseks osaks rahvusvahelistest

maanteetranspordi koridorist Via Estica. Via Estica ühendab Stockholmi KeskVenemaaga (Moskva).

10

Viimaste aastate jooksul uue asfaltkatte saanud maantee tõttu on nii Saverna küla kui Valgjärve vald tervikuna muutunud tunduvalt atraktiivsemaks ning seda eelkõige elu- ja suvituskohana.

Üleriigilise planeeringu rohelise võrgustiku kontseptsioon rõhutab eluslooduse ja maastiku kaitse orgaanilist sulatamist keskkonnakujundusse ning vajadust esile tõsta, väärtustada ja sihipäraselt kasutusele võtta kaitsealuste ning looduslikus või looduslähedases seisundis alade laias mõttes keskkonda kujundavat mõju. Üleriigilise planeeringuga on määratletud peamised tuumalad ja koridorid. Rohelise võrgustiku planeerimisega taotletakse järgmisi eesmärke:

- keskkonna loodusliku iseregulatsiooni säilitamine
- väärtuslike looduskoosluste kaitse ja loomade liikumisteede säilitamine
- looduslähedase majandamise, elulaadi ja rekreatsiooni võimaldamine ning
- looduslike alade ruumilise kättesaadavuse tagamine
- väärtuslike maastike säilitamine asustuse
- ning maakasutuse suunamine.

2.2. Maakonnaplaneering ja maakonna arengukava

Seosed maakonna arengudokumentidega (Põlva maakonnaplaneering, teemaplaneering Põlva maakonna asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused ja Põlva maakonna arengukava) on esitatud tabelis 3.1 valdkondade kaupa.

Tabel 3.1. Seosed maakonna arengudokumentidega

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik	traditsioonilise metsanduse ja põllunduse säilitamine (karjatamine, niitmine, kuivenduskraavide säilitamine, ekstensiivne- ja ökopõllundus jne) taime- ja loomaliikide, elupaikade ja maastike kaitse korraldamine vastavalt õigusnormidele kasutusele võetu karjäärid tuleb ammutada täielikult, kasutades uusimaid tehnoloogiaid ja mehhanisme maavara lõplikuks ammendamiseks kasutatakse vee-alust kaevandamist kasutusest välja jäänud karjäärialad rekultiveeritakse, kasutades ära maavara rikastusjäägid. Rekultiveeritud alad uuendatakse taimestikuga ja kujundatakse võimalikult looduslähedane maastik uute karjääride planeerimise püüda võimalikult vähe mõjutada maastiku ilmet, mullastikku, puhkeotstarbelise, metsandusliku ja põllumajandusliku kasutusega huvisid metsade puhkemajandusliku taluvuse tõstmine metsade tootmis- ja kaitsefunktsioonide tasakaalustamine	rekreatiivalade määratlemine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine ilusate vaatekohtade maade reserveerimine ja arendus- ning hooldustööd ehitusalaade valik peab lähtuma rohelise võrgustiku tugi-aladest ja koridoridest ning ei tohi neid lõhkuda soovitav määrata potentsiaalsed rohelise koridori alad metsamajandusmaa juhtfunktsiooniga või kaitsehaljastusmaa ja metsamajandusmaa kõrvalfunktsiooniga soovitav on rajada metsatukkasid ja -ribasid koridori funktsioneerimiseks (Valgjärve ja Leevi jõe vahel ning Sulaoja ja Risti järv vahel) migratsioonikoridoride planeerimine koridore lõhkuvate põllumassiivide, keskkonnoahtlike objektide, elamuehitusalaade jt objektide rajamisel looduslike alade osatähtsus tuumalas ei langeks alla 90% uute asustusalaade rajamine rohelise võrgustiku alal läbi detailplaneeringute veekogude ehituskeeluvööndite ja kallaste võimalikult suures ulatuses säilitamine ja täpsustamine omavalitsuse planeeringutega Natura veekogudel vältida ehituskeeluvööndi vähendamist muinsus- ja looduskaitseobjektide korrastamine, tähistamine, eksponeerimine ligipääsu tagamine kallasradadele, looduskaitseobjektide juurde poollooduslike koosluste hooldamine rohevõrgustiku aladel vääriselupaikade ja haruldaste	Tagatud on kaitstavate loodusobjektide, sh Natura 2000 võrgustiku toimimine ja kaitseväärtuste säilimine Turismi ja inimõju koormus on hajutatud Koormuse hajutamine uute sobivate alade määramise ning nende alade ligipääsetavaks tegemisega Perspektiivsete turismi sihtkohtade arengu kavandamine (Erastvere–Kooraste, Valgjärve, Lämmijärv) Tagada mitmekesine maastik ja elustik ning looduslähedaselt majandatud metsad Rikutud maastike (karjäärid, prügilad, lagunevad endised tootmishooned jms) korrastamine ja kasutusfunktsioonide mitmekesistamine Erametsade raiesmike taasmetsastamine tagatiseks Metsa majandamine looduslähedaste majandamisvõtetega Rohelise võrgustiku ja väärtuslike maastike (mõlemad on määratletud Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga “Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused”) piiride ja kasutustingimuste täpsustamine kohalike omavalitsuste üldplaneeringutega Kaitsekorraldus- ja hoolduskavade koostamine kaitstavatele loodusobjektidele ja väärtuslikele maastikele Olemasolevate ja koostatavate kavade rakendamine ning järelevalve

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
		taimekoosluste säilitamine rohevõrgustiku aladel	

Kultuuripärand ja maastik	Piirkonna kultuurilise eripära kaitsmine Uuendada ja arendada talusid, säilitada talu kui traditsioonilist eluviisi maal Kaasata omavalitsusi rohkem muinsuskaitsetegevusse	Väärtuslikel maastikel maakasutusmustri säilitamine Kõrge viljelusvääruselise põllumaad võimalikult kasutuses hoida põllumaana. Valgjärve ala kohta eraldi välja toodud, et põllumajandusliku kasutusega maadel see kasutus säilitada Säilitada väärtuslike maastike maastikuline ja arhitektuuriline miljöö (traditsiooniline asustumuster, arhitektuur, hoonete paigutus, maastikuline paigutus jne.) Uute hoonestusalade rajamine väärtuslikele maastikele läbi detailplaneeringute väärtuslike maastike veekogude kaldaalale ei ole soovitatav planeerida tihehoonestusalasid või ulatuslikke elamumaa juhtfunktsiooniga väikesi krunte	Tagada mitmekesine maastik Rikutud maastike (karjäärid, prügilad, lagunevad endised tootmishooned jms) korrastamine ja kasutusfunktsioonide mitmekesistamine Pärandkultuuril ja ajalool põhinevate teenuste (sh töötoad ja õppeklassid) välja arendamine
Vesi ja pinnas	Renoveerida ja panna toimima veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemid, vähendades veevarustussüsteemide lekkeid Likvideerida ja mitte rajada uusi reostusohutlikke objekte nõrgalt kaitstud ja kaitsmata põhjaveega aladele Likvideerida lokaalsed jääkreostuskolded Vähendada toiteainete ja orgaaniliste ainete juhtimist veekogudesse Määrata üldplaneeringutega reovee kogumisalad, kus KOV peab tagama kanalisatsiooni olemasolu reovee suunamiseks reoveepuhastisse Väikeprügilate sulgemine või ümberkujundamine komposteerimisplatsideks Jäätmevedude optimeerimine, jäätmejaamade rajamine Ohtlike jäätmete kogumissüsteemi loomine		Pinnaveekogude seisundi parandamine Elanikkond on varustatud puhta joogiveega Kindlustada põhjaveevarude säästev kasutamine, lähtudes kinnitatud põhjaveevarust, ning vältida põhjavee reostumist Looduslike ja tehnilike ning oluliselt muudetud veekogude hea keemilise ja ökoloogilise seisundi taastamine; prioriteet on saada aastaks 2015 neile tingimustele vastavaks suplusjõed (Võhandu jõgi ülalpool Räpinat) ja kaitsealused, sh Natura jõed Veekogudesse juhitava heitvee normatiivse puhtuse tagamine ja ühiskanalisatsiooni laiendamine Nüüdisaegne ja töökindel veevarustus- ja
KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA

	Puidujäätmete kasutamise soodustamine energeetiliselt otstarbel		heitveesüsteem kõikides omavalitsustes Kõigil tiheasustusalade elanikel on võimalus liituda ühisveevärgi ja kanalisatsiooniga aastaks 2014 Jäätmeid kõrvaldatakse keskkonnaohutult Jäätmeid kogutakse liigiti ja suunatakse taaskasutusse Ohtlikke jäätmeid käideldakse keskkonnaohutult
Õhk ja kliimaatilised faktorid	Vähendada energeetika negatiivset mõju keskkonnale Suunata energiapoliitika looduskeskkonda säästva tehnoloogia täiustamisele Ergutada vähem saastavate kütuseliikide kasutamist soojusenergia tootmisel Toetada ühissõidukite kasutamist Soodustada alternatiivenergeetika ja keskkonnasäästlikumate kütuste (küttepuit, biomass, turvas) kasutamist		Kvaliteetne, konkurentsivõimeline ja hästi toimiv ühistransporditeenus Kergliiklusteede ehitamine suurematesse asulatesse Biokütuste tootmise kasv ja suurenev kasutamine energiatootmises Biokütusel töötavate katlamajade ehitus Õlil töötavate lokaalkatlamajade üleviimine biokütustele Efektiivsem energiakasutus Kaugküttetorustike renoveerimine, kasutades nüüdisaegseid eelisoleeritud torusid Energiasäästumeetmete propageerimine ja rakendamine Aastaks 2010 katab maakonnas taastuvatest kütustest toodetud elekter 10% piirkonna vajadusest
Elanikkond ja inimeste tervis			Elanikkonna hea tervise tagamine kättesaadava, efektiivse ja kvaliteetse tervishoiuteenuse abil koostöös erinevate osapooltega Tagada püsiv muutus elanikkonna tervisekäitumises tervisliku elulaadi suunas. Rahva tervise näitajates saavutada ELi liikmesriikide keskmised näitajad

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
-------------------------	--------------------------------------	---	----------------------------------

			Tervist edendavate tegevuste viimine individini Teenuste põhjendatud ja koordineeritud arendus maakonnas (sotsiaal-, hooldus-, hooldusraviteenused) Apteegivõrk on võimalusi ja elanike vajadusi rahuldav. Hambaravi on tagatud lastele ja on kättesaadav elanikkonnale Perearstipraksiste ruumide jätkuv renoveerimine ja nõudmistega vastavusse viimine Toetussüsteemi loomine uutele ja innovaatilistele kultuuri- ja spordiprojektidele Soodustada sportimist looduses ja välisrajatistes, tagades nende paikade säästlik ja loodushoidlik kasutamine Terviseradade rajamine ja korrastamine Võimlate ja terviserajatiste rajamine ning renoveerimine Toetada eraalgatust spordirajatiste rajamiseks ja tegevuse korraldamiseks
Sotsiaalsed mõjud	kruusateed muuta sõidetavaks aastaringselt kõvakattega riigiteede osakaalu suurendamine luua kõigile lastele tingimused alushariduse omandamiseks sportimisvõimluste kättesaadavaks tegemine kõigile soovijatele igas omavalitsuses olemasolevate spordirajatiste kaasajastamine ja vajadusest lähtuvalt uute rajamine		Sihtgruppidel (lapsed, puuetega inimesed, eakad jm) on võimalus tarbida kvaliteetseid teenuseid Nõustamis- ja teavitamisteenus on kõigile kättesaadav Säilinud on maksimaalne võimalik arv algkoole Kutseõpe on kättesaadav Säilitada raamatukogude võrk ja teeninduspiirkonnad nii, et raamatukoguteenus on kõigile kättesaadav Professionaalne kultuur on kõigile

MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
		kättesaadav Kvaliteetne internetiühendus on kättesaadav 85% maakonna majapidamistele - Kõigil Põlvamaa elanikel on võimalik kasutada minimaalse kiirusega internetipaketti tasuta - Kogu Põlvamaal luuakse külakeskuste, avalike asutuste (raamatukogud, vallamajad, koolid, hoolekodu jms) baasil avalike internetipunktide võrgustik piirkondadesse, kus enama kui 60% majapidamisteni 6 km diameetriga alal pole majanduslikel või tehnilistel tingimustel võimalik või otstarbekas luua internetiühendust
Kinnisvara väärtuse ja atraktiivsuse tõstmine läbi teiste alualade (teed, side, turismimarsruudid) Kohaliku potentsiaali ja ressursside parem kasutamine, sh loodusressurs turismimajanduses Turismiettevõtjate arendamine omavalitsuse ja eraettevõtjate koostöös Majanduse mitmekesistamine nii traditsioonilistel kui mittetraditsioonilistel tegevusaladel Maapiirkondade infrastruktuuri parendamine Tingimuste loomine aktiivset puhkust pakkuvate ettevõtete tekkeks (matkaradade ettevalmistamine, supelrandade korraldamine) omavalitsuste poolt. Viidaprojekti elluviimine		Konkurentsiivimeliste oskuste ja teadmistega tööjõud Ettevõtlusalase teadlikkuse kasv Kohalikud toetusprogrammid ettevõtlus- ja konkurentsiivime tõstmiseks Kohalikul ressursil põhinevad tootmis- ja teenuste klastrid Traditsiooniliste tootmisvaldkondade tehnoloogiline uuendus ja teadmiste põhisus Tegutsevate turismiettevõtete konkurentsiivime tugevdamine (investeeringud, teenusepakettid, koolitused) Rohelise turismi kvaliteedisüsteemi loomine ja propageerimine Tervisetalu standardi/kaubamärgi loomine ning tervisetalude tekke ja koostöövõrgustike toetamine Maaettevõtluse tänapäevaste võimaluste

KSH VALDKOND		Majandus
-----------------	--	----------

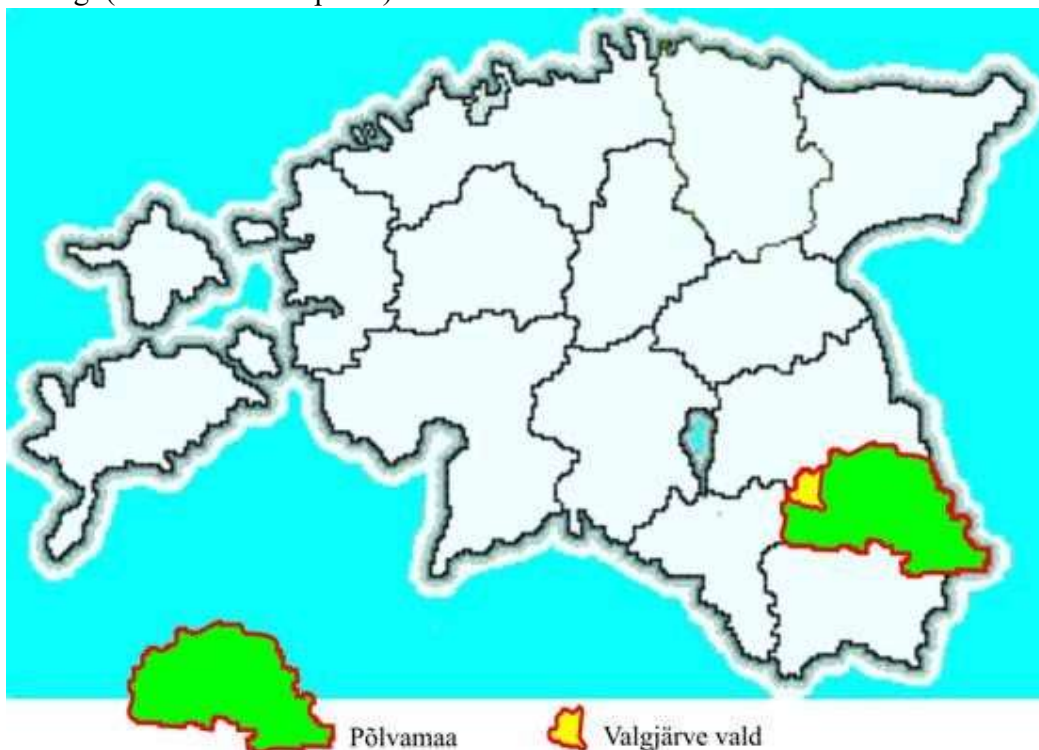
KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
			rakendamine ja propageerimine Maaettevõtjate võrgustike tekkimise toetamine ning ühisturustamisele kaasaaitamine Maaettevõtluseks sobivate hoonete ja rajatiste taaskasutusele võtmine ja ehitamine Ettevõtlust toetava infrastruktuuri arendamine (planeeringud, projekteerimine, ehitus) Õhu- ja maakaabelliinide osatähtsus kogu võrgust 40% Õhu- ja maakaabelliinide ehitus Elektrivarustuse paranenud kvaliteet Lisaalajaamade ehitamine Teede remont ja tolmuwabade katete ehitus Kruusateede tolmutõrje Sildade remont ja ümberehitus Liiklusohutlike kohtade ümberehitus Kvaliteetne, konkurentsivõimeline ja hästi toimiv ühistransporditeenus Ootekodade, -taskute ja -platvormide korrastamine, renoveerimine ning ehitamine Elektrivarustuse paranenud kvaliteet

3. Mõjutatava keskkonna ja olemasoleva olukorra kirjeldus

3.1. Asukoht

Valgjärve vald asub Põlva maakonna loodeosas (vt. Joonis 2.1). Piirnevateks haldusüksusteks on Põlva maakonna Kõlleste ja Kanepi vallad, Valga maakonna Otepää ja Palupera vallad ning Tartu maakonna Kambja vald. Valgjärve valla territooriumi suurus on 143,15 km². Vallas on 16 küla, suurimad neist on Saverna, Valgjärve ja Maaritsa. Valla halduskeskus asub Savernas, mida läbib Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee. Lõuna-Eesti suurim tömbekeskus Tartu asub vaid 38 km ehk ca 30 minutilise autosõidu kaugusel Savernast. Võru linnaga on ühendus samuti hea, Savernast asub ta 31 km kaugusel. Maakonnakeskus Põlva asub 20 km kaugusel ning Valga maakonnas asuv Otepää 17 km kaugusel Savernast.

Valgjärve vald jääb Otepää kõrgustiku idaosasse. Reljeef on vahelduv, koosnedes mitmesuguse suuruse ja kujuga kuplitest, kühmudest ja küngastest, mille vahel looklevad ebakorrapärase kujuga soostunud lohud ja orud. Kõrgeimaks punktiks on Hauka külas asuv Laanemägi (211 m üle mere pinna).

Joonis 2.1. Valgjärve valla asukoht kaardil.

3.2. Looduskeskkond

3.2.1. Geoloogia ja hüdrogeoloogia

Valgjärve vald asub aluspõhja keskdevoni Burtnieki lademe liivakivi avamuslal, mida katab paks pinnakate (keskmiselt 35 m, ulatudes Kitsel 70 m-ni). Pinnakatte moodustavad fluvioglatsiaalsed kruusad – liivad ning moreen. Harvem esineb viirsavisid positiivsetel pinnavormidel, küngastevahelistes orgudes esineb orgaanika sisaldusega liivasid, muda ning turvast.

Pinnakatte veetase on reljeefist sõltuvalt väga ebaühtlane. Orgudes ulatub veetase maapinnani, küngaste lagedel võib see aga olla kuni paarikümne meetri sügavusel maapinnast. Vesi on seotud kruusade- liivadega ning moreenisiseste liivasemate vahekihtidega, moodustades lokaalseid pinnasevee kihte.

Põhjavesi, mis on peamine veevarustusallikas asulates, on reeglina hästi kaitstud inimtegevuse eest paksu pinnakatte tõttu. Kasutust leiab peamiselt kvaternaari ja kesk-devoni veekompleksi põhjavesi, sest ülejäänud põhjavee kompleksid lasuvad sügavamal ning vesi on kõrge mineraalainete sisaldusega. Kvaternaari vesi on peamiseks joogivee allikaks üksiktarbijatel salvkaevudest. Kesk-devoni vett kasutatakse asulates ja külates puurkaevude abil, mille sügavused on 75-204 meetrit. Põlvamaa Keskkonnateenistuse andmetel on Valgjärve vallas 27 puurkaevu. Paraku ei ole täpset ülevaadet tegelikult töötavate kaevude ja neist võetava vee koguse kohta. Valla omanduses olevatesse puurkaevudesse on paigutatud veemõõturid.

3.2.2. Veekogud

Hüdrograafilise võrgu moodustavad rohked ojakesed, magistraalkraavid tehislake paisjärvekestega, jõed ja järved. Valgjärve valla piirides asuvad Krüüdneri Kogrejärv, Krüüdneri järv, Kangru järv, Ristijärv, Kuksina järv, Valgjärv, Pikajärv, Keebi järv ja Unsa järv. Nendest viimased kaks ei ole tunnistatud avalikult kasutatavateks veekogudeks. Pindalalt on suurimad Valgjärv (64,6 ha) ja Pikajärv (9,3 ha). Vooluveekogudest läbivad valda Leevi jõgi, Sulaoja jõgi, Võhandu jõgi, Elva jõgi, Porijõgi, Idaoja, Kangrusoo oja, Pikareinu oja ning Piigaste oja.

3.2.3. Pinnas ja maastik, loodusvarad

Loodusressurssidest on arvestatavad kruusa-liiva ja põhjavee varud. Valla territooriumil on seitse karjääri, neist kolm on pidevas kasutuses. Viies karjääris leidub kruusa ning kahes liiva.

Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneering *Ehitust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused* kohaselt jääb Valgjärve valda kaks väärtuslikuks maastikuks määratud ala. Valgjärve väärtusliku maastiku pindala on umbes 9460 ha, millest umbes 3/4 jääb Valgjärve valda. Krüüdneri väärtuslik maastik on umbes 180 ha. Seega on üle poole valla territooriumist arvatud väärtuslike maastike hulka. Valgjärve väärtuslik maastik hõlmab valla lõunaosa ja on määratud II tähtsusklassiga maastikuks. Krüüdneri väärtuslik maastik haarab enda alla Krüüdneri mõisa pargi, Krüüdneri ja Kangrujärve ning Sulaojast põhjapoole jääva karjääriala ning selle ümbruse. Maastik on III tähtsusklassiga.

3.2.4. Kaitsealad ja kaitstavad objektid

Valgjärve vallas paiknevad järgmised Natura 2000 kaitsealad: Hauka loodusala (harivesiliku elupaik) ja Valgjärve loodusala (kaitsealune järv).

Hauka loodusala on loodud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübi ja II lisa liigi elupaiga kaitseks. Hauka loodusala pindala on 13 ha. Kaitstav elupaigatüüp: liigirikkad madalsood (7230). Liik, kelle elupaika kaitstakse: harivesilik (*Triturus cristatus*).

Valgjärve loodusala on loodud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübi kaitseks. Valgjärve loodusala pindala 66 ha. Kaitstav elupaigatüüp: looduslikult rohketoitelised järved.

Hauka külas paikneb ka väike (umbes 3 ha) ajutiste piirangutega ala, mis kuulub Natura 2000 võrgustiku Otepää loodusala koosseisu.

Valgjärve vallaga piirneb Otepää looduspark, mis kuulub ka Natura 2000 võrgustiku Otepää loodus- ja linnuala koosseisu.

Otepää loodusala Valga ja Põlva maakonnas on moodustatud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide ja II lisa liikide elupaikade kaitseks. Otepää loodusala pindala on 22 400 ha. Kaitstavad elupaigatüübid: liiva-alade vähetoitelised järved (3110), vähe- kuni kesктоitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270), niiskuslembedes kõrgrohostud (6430), lamminiidud (6450), siirde- ja õõtsiksood (7140), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (7210), liigirikkad madalsood (7230), vanad looduspõõsad (9010), vanad laialehised metsad (9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad) (9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080). Liigid, kelle elupaiku kaitstakse: saarmas (*Lutra lutra*); harivesilik (*Triturus cristatus*); harilik hink (*Cobitis taenia*); laiujur (*Dytiscus latissimus*), paksukojalise jõekarp (*Unio crassus*); karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*), läikiv kuldsirbik (*Drepanocladus vernicosus*), nõtkes näkrohi (*Najas flexilis*).

Otepää linnuala Valga ja Põlva maakonnas on moodustatud linnudirektiivi I lisa linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitseks. Otepää linnuala ühtib Otepää loodusala (Pindala 22 400 ha). Liigid, kelle elupaiku kaitstakse: kanakull (*Accipiter gentilis*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), väiketüll (*Charadrius dubius*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), roherähn e meltsas (*Picus viridis*).

Lisaks kaitstavatele loodusväärtustele on Valgjärve vallas ka selliseid looduslikult ja kultuuriliselt väärtuslike alasid, mida praegu ei kaitsta. Siinkohal võib välja tuua pärandkooslused ja ristipuud.

Teadaolevalt on poollooduslike kooslusi Valgjärve valla lõunaosas kokku veidi üle 80 ha, millest suurem osa asub Hauka külas, vähem Saverna, Pikajärve, Aiaste, Mügra ja Sirvaste

külades. Pärandkoosluste Kaitse Ühingu poolt 2005 aastal koostatud niitude inventuuri kohaselt võib hooldatavaks pidada kokku umbes 14 ha niitusid, neist 9 ha niitmise ja 5 ha karjatamise teel. Koosluste geobotaanilist, floristilist ja esteetilist väärtust on hinnatud pigem keskmiseks ja madalaks, kõrge väärtusega alasid on väga vähe.

Valgjärve vallas on teadaolevalt üks ristimetsatukk, millele praegu ei ole kaitseks vajalike piiranguid kehtestatud. Jõksi ristimets asub Tartu-Võru maanteel Tartu poolt tulles paremal teepoolel. Osa metsast jääb Kanepi valda, maa-ameti katastrikaardi järgi peaks ristimetsatukk asuma kahel kinnistul, millest Valgjärve vallas asub Torri-Tootsna kinnistu. Jõksi ristimetsas leidub nii vanu kui värsked riste.

3.2.4.1. Looduskaitsest tulenevad piirangud

Kaitstavad loodusobjektid

Vastavalt looduskaitseadusele on kaitstavad loodusobjektid:

- 1) kaitsealad;
- 2) hoiualad;
- 3) kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid;
- 4) püsielupaigad;
- 5) kaitstavad looduse üksikobjektid;
- 6) kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.

Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) kinnitada metsateatist;
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks; 7) anda projekteerimistingimusi; 8) anda ehitusluba.

Kaitseala piiranguvöönd on maa- või veeala, kus majandustegevus on lubatud, arvestades looduskaitseadusega sätestatud kitsendusi. Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud:

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 2) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine;
- 3) maavara ja maa-ainese kaevandamine;
- 4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 5) uuendusraie;
- 6) parkides ja arboreetumites puuvõrade või põõsaste kujundamine ja puittaimestiku raie ilma kaitseala valitseja nõusolekuta;
- 7) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;

- 8) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise, püstitamine ning rahvuspargis ehitise väliskonstruksioonide muutmine;
- 9) jahipidamine ja kalapüük;
- 10) sõidukiga, maastikusõidukiga või ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud liinirajatiste hooldamiseks vajalikeks töödeks ja maatulundusmaal metsamajandustöödeks või põllumajandustöödeks;
- 11) telkimine, lõkketegemine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohas; 12) roo varumine külmumata pinnasel.

Kaitsealused pargid

Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri (RTI, 09.03.2006, 12, 89) käsitleb vastavalt looduskaitseadusele maastikukaitseala eritüübina kaitse alla võetud parkide, arboreetumite ja puistute kaitset ja kasutamist. Pargi kaitse eesmärk on ajalooliselt kujunenud planeeringu, dendroloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtusliku puistu ning pargi- ja aiakunsti hinnaliste kujunduselementide säilitamine koos edasise kasutamise ja arendamise suunamisega.

Pargi valitseja nõusolekuta on keelatud:

- 1) puuvõrade või põõsaste kujundamine ja puittaimestiku raie;
- 2) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine;
- 3) projekteerimistingimuste andmine;
- 4) detail- ja üldplaneeringu kehtestamine;
- 5) nõusoleku andmine väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks; 6) ehitusloa andmine;
- 7) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine;
- 8) katastriüksuse kõlvikute piiride ja sihtotstarbe muutmine;
- 9) maakorralduskava koostamine ja maakorraldustoimingute teostamine;
- 10) metsamajandamiskava väljastamine ja metsateatise kinnitamine;
- 11) puhtpuistute kujundamine;
- 12) uuendusraie;
- 13) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine; 14) uue maaparandussüsteemi rajamine.

Kaitsealustest parkidest on Valgjärve vallas: Krüüdneri mõisa park ja Valgjärve park.

Kaitstavad looduse üksikobjektid

Kaitstav looduse üksikobjekt on teadusliku, esteetilise või ajaloolis-kultuurilise väärtusega elus või eluta loodusobjekt, nagu puu, allikas, rändrahn, juga, karestik, pank, astang, paljand, koobas, karst või nende rühm, mida kaitstakse Looduskaitseaduse alusel.

Looduse üksikobjekti ja üksikobjektide rühma ümber on 50 m raadiuses piiranguvöönd, kui kaitse alla võtmise otsusega ei kehtestata piiranguvööndi väiksemat ulatust.

Kaitstavad looduse üksikobjektid Valgjärve vallas:

Tammed Valgjärve pargis;

Plaanis on kaitse alla võtta Teravalehine magnoolia (*magnolia acuminata*) Maaritsa külas

Püsielupaigad

Püsielupaik looduskaitseseaduse tähenduses on väljaspool kaitseala asuv, käesoleva seaduse kohaselt piiritletud ja erinõuete kohaselt kasutatav: kaitsealuse looma sigimisala või muu perioodilise koondumise paik, kaitsealuse taimede või seene looduslik kasvukoht ning lõhe või jõesilmu kudemispaik.

Valgjärve vallas Hauka külas on kaitse alla võetud Hauka harivesiliku püsielupaik.

Vastavalt Keskkonnaministri määrusele "Harivesiliku püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri" (RTL, 21.07.2005, 81, 1171) kuulub harivesiliku püsielupaikade maa-ala piiranguvööndisse. Püsielupaigas kehtib looduskaitseseaduses sätestatud kaitsekord selle määruse erisustega.

Püsielupaiga veekogudes on koosluse liikide mitmekesisuse tagamiseks keelatud:

- 1) veekogu asustamine kaladega;
- 2) puude istutamine veekogude lõuna- ja idakaldal 50 m kauguseni veepiirist.

Püsielupaigas on valitseja nõusolekul lubatud:

- 1) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 2) enam kui 40 inimesega rahvaürituste korraldamine;
- 3) kasutada biotsiide ja taimekaitsevahendeid;
- 4) maavara kaevandamine;
- 5) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine; 6) uuendusraie.

Püsielupaigas on lubatud:

- 1) inimeste viibimine, marjade ja seente korjamine ning muude metsa kõrvalsaaduste varumine;
- 2) teedel ja radadel sõidukitega sõitmine;
- 3) ujuv vahendiga sõitmine;
- 4) jahipidamine ja kalapüük;
- 5) ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste ning väikeehitiste püstitamine; 6) harivesiliku elutingimuste säilitamiseks vajalikud tööd.

3.2.4.2. Muinsuskaitsest tulenevad piirangud

Vastavalt muinsuskaitseseadusele võivad kinnismälestiseks olla järgmised asjad või asjade kogumid:

- 1) muinas-, kesk- ja uusaegsed asulakohad, linnused, pelgupaigad, kultusekohad, matusepaigad, muistsed põllud, teed, sillad, sadamakohad, veealused rajatised ning töödusega seotud kohad;

- 2) kunsti- ja kultuuriloolise väärtusega tsiviil-, tööstus-, kaitse- ja sakraalehitised ning nende ansamblid ja kompleksid;
- 3) teaduse, tehnika ja tootmise arengut kajastavad ehitised;
- 4) monumentaalkunsti teosed;
- 5) ajaloolise väärtusega ehitised, mälestusmärgid, kalmistud, paigad (maa-alad) ja loodusobjektid.

Valgjärve vallas asub 3 ajaloomälestist, 20 arhitektuurimälestist ja 32 arheoloogiamälestist, millest enamus asuvad valla kesk- ja lõunaosas.

Kinnismälestisel ja muinsuskaitsealal kehtivad kitsendused

Muinsuskaitseameti ning valla- või linnavalitsuse loata on kinnismälestisel ja muinsuskaitsealal keelatud järgmised tegevused:

- 1) konserveerimine, restaureerimine ja remont;
- 2) ehitamine, sealhulgas ehitise laiendamine juurde-, peale- või allachitamise teel, ning lammutamine;
- 3) katusealuse väljaehitamine ning kangialuse ja õuede kinni- ja täisehitamine;
- 4) ajalooliselt väljakujunenud tänavatevõrgu, ehitusjoone ja kruntide (kinnistute) piiride muutmine ning kruntimine;
- 5) krundi või kinnistu maakasutuse sihtotstarbe muutmine;
- 6) katusemaastiku, ehitiste fassaadide, sealhulgas uste, akende, treppide, väravate jms muutmine;
- 7) ehitisele seda kahjustavate või selle ilmet muutvate objektide, nagu reklaami ja info paigaldamine ning katusele tehnilise seadme paigaldamine, samuti muul viisil mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise ilme muutmine ja ehitusdetailide ümberpaigutamine;
- 8) siseruumis avatud detailide, ehituselementide ja -konstruktsioonide algsest asukohast eemaldamine, katmine või nende muul viisil rikkumine;
- 9) algupärasest erinevate ja algupäraseid matkivate ehitusmaterjalide kasutamine;
- 10) teede, trasside ja võrkude rajamine ning remontimine;
- 11) haljastus-, raie- ja kaevetööd, maaharimine ja õue ümberkujundamine;
- 12) teisaldatavate äriotstarbeliste objektide (kiosk, müügipaviljon, välikohvik vms), valgustuse, tehnovõrkude ja -rajatiste ning reklaami paigaldamine.

Kaitsevöönd

Kinnismälestise kaitseks kehtestatakse kaitsevöönd, milleks on 50 m laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui mälestiseks tunnistamise õigusaktis ei ole ette nähtud teisiti. Kalmistul paiknevale kinnismälestisele kaitsevööndit ei kehtestata.

Muinsuskaitseameti loata on kinnismälestise kaitsevööndis keelatud:

- 1) maaharimine, ehitiste püstitamine, teede, kraavide ja trasside rajamine ning muud mulla- ja ehitustööd;
- 2) puude ja põõsaste istutamine, mahavõtmine ja juurimine.

3.2.4.3. Veealadest tulenevad piirangud

Vastavalt looduskaitseadusele on kalda kaitse eesmärk kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine.

Kalda piiranguvöönd

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 37 on kalda piiranguvööndis keelatud:

- 1) reoveesette laotamine;
- 2) matmispaiga rajamine;
- 3) jäätmete töötlemiseks või ladustamiseks määratud ehitise rajamine ja laiendamine, välja arvatud sadamas;
- 4) ilma kehtestatud detailplaneeringuta maa-ala kruntideks jagamine;
- 5) maavara ja maa-ainese kaevandamine;
- 6) mootorsõidukiga sõitmine väljaspool selleks määratud teid ja radu ning maastikusõidukiga sõitmine, välja arvatud tiheasustusalal haljasala hooldustööde tegemiseks, kutselise või harrastusliku kalapüügiõigusega isikul kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekogusse viimiseks ning maatulundusmaal metsamajandustöödeks ja põllumajandustöödeks.

Ranna ja kalda piiranguvööndis asuvate metsade kaitse eesmärk on vee ja pinnase kaitsmine ning puhketingimuste säilitamine.

Kalda ehituskeeluvöönd

Vastavalt looduskaitseaduse § 38-le on kalda ehituskeeluvööndis uute hoonete ja rajatiste ehitamine keelatud. Järve või jõe kaldal metsamaal ulatub ehituskeeluvöönd kalda piiranguvööndi piirini.

Ehituskeeld ei laiene:

- 1) hajaasustuses olemasoleva ehitise õuemaale ehitatavale uuele hoonele, mis ei jää veekaitsevööndisse;
- 2) kalda kindlustusrajatisele;
- 3) supelranna teenindamiseks vajalikule rajatisele;
- 4) maaparandussüsteemile, välja arvatud poldrile;
- 5) olemasoleva ehitise esmakordsele juurdeehitisele juhul, kui juurdeehitise maht on väiksem kui üks kolmandik olemasoleva ehitise kubatuurist;
- 6) piirdeaedadele.

Ehituskeeld ei laiene kehtestatud detailplaneeringuga või kehtestatud üldplaneeringuga kavandatud:

- 1) pinnavee veehaarde ehitisele;
- 2) sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele;
- 3) ranna kindlustusrajatisele;
- 4) hüdrograafiateenistuse ja seirejaama ehitisele;
- 5) kalakasvatusehitisele;
- 6) riigikaitse, piirivalve ja päästeteenistuse ehitisele;
- 7) tiheasustusalal ehituskeeluvööndis varem väljakujunenud ehitusjoonest maismaa suunas olemasolevate ehitiste vahele uue ehitise püstitamisele;
- 8) tehnovõrgule ja -rajatisele;

9) sillale;

10) avalikult kasutatavale teele ja tänavale; 11) raudteele.

Lautrit ja paadisilda tohib kaldale rajada, kui see ei ole vastuolus kalda kaitse eesmärkidega ja veeseaduse § 8 lõikega 2. Kaitsealal reguleerib ehitamist kaitseala kaitse-eeskiri.

Kalda ehituskeeluvööndi suurendamine ja vähendamine

Kalda ehituskeeluvööndit võib suurendada või vähendada, arvestades kalda kaitse eesmärke ning lähtudes taimestikust, reljeefist, kõlvikute ja kinnisasjade piiridest, olemasolevast teede- ja tehnovõrgust ning väljakujunenud asustusest.

Kalda ehituskeeluvööndit võib kohalik omavalitsus suurendada üldplaneeringuga, vähendamine võib toimuda keskkonnaministri nõusolekul.

Ehituskeeluvööndi vähendamiseks esitab kohalik omavalitsus keskkonnaministrile taotluse ja planeerimisseaduse kohaselt: 1) vastuvõetud üldplaneeringu;

2) kehtestatud üldplaneeringu muutmise ettepanekut sisaldava vastuvõetud detailplaneeringu;

3) vastuvõetud detailplaneeringu, kui kehtestatud üldplaneering puudub.

Ehituskeeluvööndi laiuse suurendamine ja vähendamine jõustub kehtestatud üldplaneeringu või detailplaneeringu jõustumisel.

Veekaitsevöönd

Veeseaduse kohaselt moodustatakse veekaitsevöönd vee kaitsmiseks hajureostuse eest ja veekogu kallaste uhtumise vältimiseks.

Veekaitsevööndis on keelatud:

1) maavarade ja maa-ainese kaevandamine ning geoloogilise uuringu teostamine;

2) puu- ja põõsarinde raie ilma maakonna keskkonnateenistuse nõusolekuta, välja arvatud raie maaparandussüsteemi eesvoolul maaparandushoiutööde tegemisel; 3) majandustegevus, välja arvatud heina niitmine ja roo lõikamine;

4) väetise, keemilise taimekaitsevahendi ja reoveesette kasutamine ning sõnnikuhoidla või auna paigaldamine. Lubatud on taimekaitsevahendi kasutamine taimehaiguste korral ja kahjurite puhanguliste kollete likvideerimisel keskkonnateenistuse igakordsel loal.

Kallasrada

Kallasrada on veeseaduse mõistes kaldariba avaliku veekogu ja avalikuks kasutamiseks määratud veekogu ääres ning asub kaldavööndis. Kallasraja laiust arvestatakse lamekaldal keskmise veeseisu piirjoonest ja kõrgkaldal kaldanõlva ülemisest servast, lugedes viimasel juhul kallasrajaks ka vee piirjoone ja kaldanõlva ülemise serva vahelist maariba.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 36 on kaldal asuva kinnisasja valdaja kohustatud tagama inimeste ja loomade vaba läbipääsu kallasrajal. Kohalikud omavalitsused on kohustatud üld- ja detailplaneeringuga tagama avalikud juurdepääsuvõimalused kallasrajale.

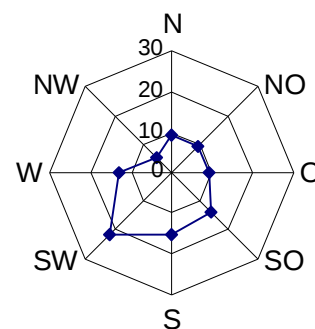
Avalikult kasutataval veekogul puudub kallasrada:

- 1) sadamas;
- 2) tootmisvee veehaarde vähimas võimalikus teeninduspiirkonnas;
- 3) enne asjaõigusseaduse (RT I 1993, 39, 590; 1999, 44, 509; 2001, 34, 185; 93, 565; 2002, 47, 297; 53, 336; 99, 579; 2003, 13, 64; 17, 95; 78, 523; 2004, 20, 141) jõustumist õiguspäraselt kallasrajale püstitatud ehitisel;
- 4) hüdrograafiateenistuse ja seirejaamaehitisel;
- 5) kalakasvatusehitisel;
- 6) hüdroelektrijaama vähimas võimalikus teeninduspiirkonnas.

Nimetatud juhtudel peab kallasraja sulgeja kinnise territooriumi tähistama ja võimaldama kinnisest territooriumist möödapääsu.

3.2.5. Kliima

Põlva maakonda iseloomustavad meteoroloogilised näitajad on saadud Tartu Aviometeoroloogiajaama pikaajaliste vaatluste alusel ja need on järgmised:

Joonis 2.2. Piirkonna tuulteroos

Sademed

Aasta keskmine sademete hulk 607 mm

Kuu keskmine sademete hulk:

Minimaalne (märts) 29 mm

Maksimaalne (juuli) 82 mm

Temperatuurid

Palju-aastane keskmine temperatuur vahemikus +4,3 kuni +4,7°C

Kõige soojema kuu (juuli) keskmine temperatuur +17,1°C

Kõige külmema kuu (jaanuar, veebruar) keskmine temperatuur -6,7°C

Kõige soojema kuu keskmine temperatuur kella 13 ajal +20,1°C

Temperatuuri absoluutne maksimum (juuli 1959) +35°C

Temperatuuri absoluutne miinimum (detsember 1978) -39°C

Tuule kiirused

Kõige väiksem kuu keskmine (august) 3,2 m/s

Kõige suurem kuu keskmine (detsember) 4,6 m/s

Keskmine aastane kiirus

4,1 m/s

Piirkonna tuulteroos on toodud joonisel 2.2.

3.3. Elu- ja sotsiaalkeskkond

3.3.1. Rahvastik

3.3.1.1. Rahvastiku koosseis ja jaotuvus

2006. aasta 1. septembri seisuga elab Valgjärve vallas rahvastikuregistri andmetel 1552 inimest. Neist 783 (50,5%) on mehed ja 769 (49,5%) naised. Elanike arv Valgjärve valla külates 2006. aasta 1. septembri seisuga on toodud tabelis 2.1.

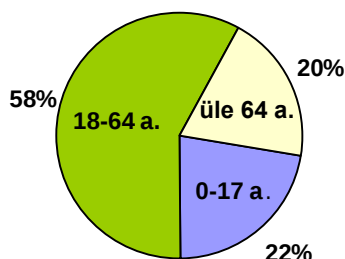
Tabel 2.1.Valgjärve valla külade elanike arv.

Küla	Elanike arv
Abissaare	65
Aiaste	107
Hauka	36
Kooli	41
Krüüdneri	32
Maaritsa	180
Mügra	81
Pikajärve	67
Pikareinu	51
Puugi	48
Saverna	390
Sirvaste	69
Sulaoja	39
Tiido	77
Valgjärve	219
Vissi	50
Kokku:	1552

Vanuselisel jaguneb valla rahvastik sarnaselt Eesti Vabariigi keskmisele selliselt, et alaealiste ja pensioniealiste osakaal on ühiskonnas peaaegu võrdne. Suurima grupi valla elanikest

moodustavad tööealised inimesed. Täpsema ülevaate rahvastiku vanuselisest koosseisust annab joonis 2.3.

Rahvastiku vanuseline koosseis

Joonis 2.3. Rahvastiku vanuseline koosseis (1. sept. 2006. a seisuga).

3.3.1.2. Rahvastikuprognosis

Valgjärve valla rahvaarv on vahemikus 1989-2006 vähenenud 470 inimese võrra ehk ca 23,2 %. Vähenemine on toimunud nii välisrände kui negatiivse loomuliku iibe tõttu. Viimaste aastate jooksul ei ole sündimus küll oluliselt vähenenud, kuid rahvastiku vananemise tõttu on iive on olnud stabiilselt ca -10. 2006. aastal on 1. septembri seisuga registreeritud 8 sündi ja 7 surma.

Prognosis järgi kahaneb rahvaarv ka edaspidi, seda eelkõige vanemate vanuserühmade arvelt. Oluliselt mõjutab rahvaarvu töökohtade puudumine vallas, mistõttu paljud tööikka jõudvad noored lahkuvad linnadesse ja teistesse valdadesse. Seega on eluliselt vajalik luua vallas võimalikult atraktiivne elu- ja ettevõtluskeskkond, sest selle mõjul naasevad paljud linnadesse õppima ja tööle läinud noored hiljem oma koduvalda. Nimetatud tingimuste olemasolu korral suureneb ka üldine sissetulek Valgjärve valda. Suureks eeliseks on siinkohal Tartu linna lähedus ning väga hea transpordiühendus nii Tartu kui Võruga.

3.3.2. Haridusasutused

Valgjärve valla koolivõrk katab vajadused üldhariduse osas. Vallas tegutseb kolm õppeasutust: Saverna Põhikool, Valgjärve Põhikool ning Saverna Lasteaed „Sipsik“. Gümnaasiumihariduse omandamiseks on Kanepi Gümnaasium ja Otepää Gümnaasium.

Saverna Põhikoolis õpib 83 õpilast. Valgjärve Põhikoolis õpib 64 õpilast.

Saverna Lasteaed tegeleb laste koolieelse ettevalmistusega. Lasteaias käib 30 last (2007 1.sept) seisuga, kelle vanuseks on 2-7 aastat. Lasteaias on moodustatud üks liitühik, kuid tegevused toimuvad eraldi vanusegruppides.

3.3.3. Kultuuriasutused

Valgjärve valla territooriumil on kolm rahvaraamatukogu (Maaritsas, Savernas ja Valgjärvel). Raamatukogud teevad koostööd ja on baasiks vabaharidusele.

Maaritsa Kultuurimaja on valla territooriumil ainuke kultuurimaja. Teistes keskustes koondub kultuuri ja huvialaringide töö koolide ja raamatukogude juurde.

3.3.4. Virgestusalad

Valgjärve vallas on peamiseks sportimisvõimaluseks korv- ja võrkpalli mängimine, mida võimaldavad Saverna Põhikooli ja Valgjärve Põhikooli saalid ning Maaritsa Kultuurimaja saal. Lisaks on Saverna Põhikoolis võimalik kasutada jõusaali. Saverna Põhikooli ja Valgjärve Põhikooli juures asuvad ka välisväljakud, kuid need on käesolevaks ajaks amortiseerunud ning muutunud sisuliselt kasutuskõlbmatuks.

Looduslike olude tõttu on Valgjärve valla elanikel suurepärased eeldused suusaspordi harrastamiseks ning seda võimalust ka kasutatakse. Traditsiooniliseks ürituseks on saanud Valgjärve karikavõistlused suusatamises. Aktiivsemalt tegeletakse suusaspordiga ka Saverna külas. Hiljaaegu on aktiivsete spordinimeste tegevuse tulemusena taastatud võrkpallivõistluste korraldamise traditsioon ning taas on hakatud Kiirusmäe velotrekil duatlone ja jalgrattavõistluseid korraldama. Savernas on huvilistele rajatud orienteerumisrajad.

3.3.5. Tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandenasutused

Arstiabi on kättesaadav Savernas OÜ Maritta Loog vahendusel. Saverna Perearstikeskus valmis 1998. aastal ning seal töötab 1 perearst ja 2 pereõde. Samas keskuses osutab hambaravi teenust OÜ Antalain. Ravimite jaemüügiga tegeleb OÜ Saverna Apteek. Perearstikeskus tagab valla elanikele esmatasandi arstiabi kättesaadavuse ning kvaliteetse eriarstiabi kättesaadavuse Põlvas ja Tartus. Lähimaks kiirabiteenuse pakkujaks on AS Põlva Haigla.

Sotsiaalhoolekande ülesanneteks on isikule või perekonnale toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Valgjärve vallas tegelevad sotsiaalhoolekande alaste küsimuste lahendamise vallaavalitsuse sotsiaalnõunik ning vallavolikogu sotsiaalkomisjon. Lisaks riiklikele toetustele eraldatakse valla eelarvest alljärgnevaid sotsiaaltoetusi:

- sünnitoetus; matusetootus;
- kooli ja lasteaia toiduraha kompenseerimine;
- ühikordsed toetused isikutele ja peredele; toetus
- õnnetusjuhtumi puhul;
- ravikindlustuseta inimestele ravikulude kompenseerimine; vanurite
- sünnipäeva tähistamise toetamine;
- pensionäride ja puuetega inimeste ürituste korraldamise toetamine;
- toetus küttepuid ostuks; kooli
- lõpetamise toetus; toetus jõulupakkide

ostuks; lastelaagri tuusikute
kompenseerimine.

Valgjärve vallas osutatakse alljärgnevaid sotsiaalteenuseid:

sotsiaalnõustamine;
proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite andmine;
koduteenused; hooldamine perekonnas; hooldamine ja
rehabilitatsioon hoolekandeasutuses.

Valgjärve Vallavalitsuse omandis on Saverna Hooldekodu, mis on asutatud vanuritele ning füüsiliselt ja sotsiaalselt mittetoimetulevatele isikutele alaliseks elamiseks ja hooldamiseks. Hooldekodus on 20 kohta ning tänu soodsale asendile on selle täituvus aastaringelt väga kõrge.

3.4. Majanduskeskkond

3.4.1. Elanike toimetulek ja tööhõive

Valgjärve vallas leidub töökohti peamiselt meestele. Eriti raske on töökohti leida keskealistel ja vanematel naistel, kellel on kesk- või põhiharidus. Paljud tööta jäänud noored ja ettevõtlikumad inimesed lahkuvad vallast, et otsida töökohta mujal. Töökoha kaotanu, kes ei suuda kiiresti uut töökohta leida, jääbki tihtilugu rakenduseta ja hakkab sõltuma sotsiaaltoetustest. Kasvanud on madala haridustaseme ja kvalifikatsioonita töötute hulk. Probleemiks on ka madal palgatase ja kutsehariduse ühekülgsus ning sageli süvendab probleeme alkoholism. 2006. aasta 1. septembri seisuga oli Tööhõiveametis registreeritud 22 töötut Valgjärve valla elanikku, kuid tegelikkuses on see arv kindlasti tunduvalt suurem.

3.4.2. Ettevõtlus

3.4.2.1. Tööstus, põllumajandus, kaubandus, teenindus

Valgjärve vallas tegutseb ettevõtlusega igapäevaselt 43 ettevõtjat/ettevõtet. Neist 49% on registreeritud osäühingutena, 7% aktsiaseltsidena ning ülejäänud 44% mõnes muus ettevõtluse vormis (FIE-d, TÜ-d jne). Täpsem ülevaade füüsilisest isikust ettevõtjate arvu kohta antud hetkel puudub. Tegevuspiirkonniti on kõige rohkem ettevõtjaid eelkõige Saverna piirkonnas, kus tegutseb 42% kogu valla ettevõtjatest. 16% tegutseb Valgjärve piirkonnas, 12% Maaritsa piirkonnas ning 30% teiste valla külade territooriumitel. Tegevusalade osas on kõige arvukamalt esindatud põllumajanduse ning teenindusega tegelevad ettevõtjad, keda on vastavalt 33% ja 35% valla ettevõtjatest. Küllaltki suure osa moodustavad ka puidu töötlemise (19%) ja kaubandusega (9%) tegelevad ettevõtjad.

3.4.2.2. Turism

Valgjärve vald on looduslikult kaunis paik, millele on iseloomulikud kupliline maastik ning mitmed järved. Turistidele ja kohalikele elanikele on suplemis- ja ajaviitmiskohtadeks

Pikajärv ja Valgjärv. Viimane kogub tänu Valgjärve pargi korrastusprojektidele turistide seas üha enam populaarsust. Järve kaldale rajatud puhkeala telkimisvõimaluste ja piknikuplatsidega on sobiv koht puhkamiseks. Sulaoja küla territooriumil asuv Kiirusmägi on populaarne peoplats, mida saab kasutada ka pikniku pidamiseks. Samas on tegemist ajaloolise objektiga, kuna Kiirusmäel asub enam kui 100 aastat vana velotrekk, kus viimaste aastate jooksul on hakatud taas spordivõistlusi korraldama.

Vallas on kaks tunnustatud majutusasutust: Relvo Sport Motell ja Velo Matkad kodumajutus. Mõlemad pakuvad lisaks majutusele ka toitlustamise ja vaba aja sisustamise teenuseid.

Toitlustamist pakub Krüüdneri kõrts, mis on tuntud ka väljaspool valda. Lisaks tegeleb vallas Cantervilla mõis, mis pakub ajaloolise miljööga majutust ja toitlustust.

Valla peamised turismiobjektid on:

1. Krüüdneri park;
2. Valgjärve park, järv, tammed, telemast, kuppelmaastik;
3. Pikajärve Mõisahooned, järv;
4. Kiirusmägi Sulaoja külas;
5. Maaritsa Õigeusu kiriku varemed;
6. Kalevipoja lootsik – lootsiku kujuline kivi Tartu-Võru mnt 38. km.

3.5. Tehniline infrastruktuur

3.5.1. Teed ja tänavad

Valgjärve valla teedevõrgu kogupikkuseks on ca 150 km. Mustkatttega teid on 26 km, millest põhiosa moodustab Tallinn-Tartu-Luhamaa maantee. Vallateede nimekirjas on teid ca 33 km ulatuses. Talveperioodil lisandub ca 20 km teid lumetõrje teostamiseks üksikute pensionäride ja avahooldusel olevate invaliidide elukohani.

Vallateed Valgjärve vallas:

1. Valgjärve-Soona-Aiaste-Oru	5,4 km
2. Valgjärve-Puugi	2,7 km
3. Töökoda-Rätti	1,2 km
4. Valgjärve pumbamaja	0,4 km
5. Valgjärve ringtee	0,9 km
6. Pikajärve küla tee	0,9 km
7. Sirtsu-Hobuala	5,6 km
8. Immasoo tee	0,8 km
9. Mügra küla tee	1,1 km
10. Vassila-Kuksina-Soe	2,2 km
11. Pusu-Kuksina	3,3 km
12. Saverna kooli tee	0,8 km
13. Krüüdneri-Lutike	2,1 km

14. Maaritsa-Topsi-Vahtra	2,0 km
15. Topsi-Vissi	3,1 km

Suur osa valda läbivatest kohalikest riigiteedest on võssa kasvanud ja vajavad kruusakatte uuendamist. Valla eelarvest on suudetud viimastel aastatel finantseerida ainult vallateede suvist ja talvist elementaarset hooldust. 1999. aastal riigilt saadud 132 000 krooni suurune investeering teedele kulutati Valgjärve–Soona–Aiaste–Oru tee remondiks. 2003. aastal remonditi üks osa Sirtsu-Hobualla teest ning teine osa 2004. aasta sügisel.

3.5.2. Ühisveevärk ja -kanalisatsioon

Olemasolev ühisveevärk ja kanalisatsioon arenes Valgjärve valla territooriumil välja peamiselt aastatel 1960-1990. Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järgsel perioodil ühisveevärki ja –kanalisatsiooni oluliselt kaasajastatud ei ole. Peamiselt on toimunud ainult olemasolevate võrkude, pumplate ja puhastite hädavajalikud rekonstrueerimised. 2003. aastal rekonstrueeriti Valgjärve küla veevarustus ning 2004. aastal Maaritsa küla veevarustus. Suur hulk joogivee ja kanalisatsiooni trassidest on amortiseerunud, samuti vajavad rekonstrueerimist enamus valla territooriumil olevad reoveepuhastid. Väiksematele küladele tuleks ehitada uued nõuetekohased reovee käitlussüsteemid. Joogiveehaaretele on vajalik rajada puhastusseadmed peamiselt raua ja mangaani eraldamiseks.

Vallas tegutseb üks vee-ettevõtte, 100%-lise valla osalusega OÜ Saverna Teenus, kellele kuulub Saverna, Valgjärve ja Maaritsa keskasula ühisveevärk ja -kanalisatsioon koos pumplate ja reoveepuhastitega. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga on valla elanikest osaliselt või terviklikult liidetud ligikaudu 700 inimest, mis on ligikaudu 44% valla elanikkonnast.

Täpsema ülevaate ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kohta annab Valgjärve valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava aastateks 2005-2017.

3.5.3. Jäätmemajandus

Jäätmete kogumisega tegeleb Valgjärve vallas lepingu alusel AS Ragn-Sells. Korraldatud jäätmevedu praegu veel ei toimi. Valla eelarvest tasutakse Valgjärve Vallavalitsuse ja selle allasutuste ning ambulatooriumi hoone jäätmete vedu. Erasikud peavad oma olmejäätmetest vabanemise eest ise tasuma. Ohtlikke jäätmeid kogub AS Alvestra Saverna ning nendest vabanemine on kõigile tasuta. Alates 2000 aastast korraldatakse ohtlike jäätmete kogumisahtsioone regulaarselt kord aastas. Tegevus on olnud edukas just tänu SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusele.

Valla jäätmekava on hetkel koostamisel.

3.5.4. Side

Valgjärve vallas on kolm postkontorit – Maaritsas, Valgjärvel ja Savernas. Valla suurust ja rahvaarvu arvestades on selline olukord elanike jaoks igati soodne. Kolme postkontori olemasolu ja nende strateegilised asukohad tagavad postiteenuste hea kättesaadavuse kogu valla elanikele. Telefoniside valla territooriumil põhineb tänase päevani analoogsidel, mis

kahtlemata seab teatud piirangud edasisele arengule selles valdkonnas. Mobiilside osas on valla territoorium kaetud kõigi Eesti Vabariigis mobiilsidet pakkuvate operaatorite levialaga.

Interneti püsiühenduse võimalus on olemas kõigil soovijail ning seda võimalust on üha sagedamini ka kasutama hakatud. Avalikud internetipunktid asuvad rahvaraamatukogude juures Savernas, Valgjärvel ja Maaritsas.

3.5.5. Soojamajandus

Vallas tegeleb soojatootmisega 100%-lise valla osalusega OÜ Saverna Teenus. 2002. aasta jaanuaris valmis Eesti-Taani koostööprojekti raames Saverna keskasulas uus katlamaja. Kaugküttevõrguga on ühenduses kõik Savernas asuvad valla allasutused, ambulatooriumi hoone ja keskasula elumajad. Ülejäänud valla territooriumil on käesolevaks ajaks üle mindud lokaalküttele.

4. Kavandatav tegevus ja selle alternatiivid

Alternatiividena käsitletakse töö käigus tekkinud alternatiivseid lahendusi, varem planeeringu koostajate poolt tehtud valikuid alternatiivsete võimaluste vahel ei käsitleta, kuna KSH koostaja selles protsessis ei osalenud ja protsessi ei ole piisava põhjalikkusega dokumenteeritud. Käesolevas töös käsitletakse järgmisi alternatiive:

Null-alternatiiv – Valgjärve vallale ei kehtestata üldplaneeringut. Arendustegevuses puuduvad kogu vala hõlmavad kokkulepitud arengusuunad. Ruumiline areng toimub paremal juhul läbi erinevate kavade ja detailplaneeringute, kuid kohati on ehitustegevus võimalik ka ilma planeeringuta.

Alternatiiv I – Üldplaneeringuga ei kavandata olulisi muudatusi väljakujunenud asustusstruktuuris. Arengu põhisuunad lähtuvad valla eri piirkondade arengueeldustest. Valda käsitletakse kolme piirkonnana: Valgjärve, Saverna ja Maaritsa. Valgjärve piirkonna peamise arengusuunana nähakse turismi- ja puhkemajandust, Saverna piirkond on sobiv tööstuse ja muu ettevõtluse arendamiseks ja Maaritsa piirkonnal on eeldusi arenguks elamupiirkonnana. Üldplaneering lähtub üldjoontes valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest, samas arendatakse väiksemas mahus ka muid funktsioone. Ettevõtlusele ja elamuehituseks reserveeritud alade funktsioone ei täpsustata.

Alternatiiv II – Üldplaneeringus lähtutakse suhteliselt rangelt valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest. Valgjärve ettevõtlusalal keskendutakse pigem teenindusele ja väikesemahulisele tootmisele, mis ei nõua massiivsete hoonete rajamist. Suuremahuline ning müra- ja tolmurikas tootmine suunatakse Saverna ja Vissi tootmisaladele, mis paiknevad elamupiirkondadest eemal.

5. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasnev keskkonnamõju ning leevendavad meetmed

Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks valiti esmalt vastavalt kohalikule eripärale valdkonnad, millele avalduvat keskkonnamõju käesolevas dokumendis käsitletakse. Igas valdkonnas püstitati KSH eesmärgid (tabel 1.1), mille suhtes üldplaneeringu meetmete mõju hinnatakse. Mõjusid hinnatakse lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis, hindamistabelites (pt 6) on eraldi hinnatud käesoleva töö käigus välja pakutud leevendavate meetmetega kaasnevat mõju (need on kaldkirjas eraldi välja toodud).

5.1. Elamuehitus

Elamuehituses on suund ühepereelamute ja ridaelamute rajamiseks. Korterimajade ehitamist ei kavandata.

Elamuehituse kavandamine metsamaadel toimub üldplaneeringu kohaselt vallavalitsuse kaalutusotsuse alusel. Ehituse kavandamine Maaritsa kalmistu sanitaarkaitsevööndis (300 m kalmistu välispiirist) tuleb kooskõlastada Tervisekaitseametiga

Väikeelamumaa on pereelamu ja ridaelamu maa kompaktse hoonestusega aladel ja maatulundusmaa elamu õuemaal (hajaasutuses). Alale võivad jääda elamuid teenindavad ehitised, sh teed ja tehnorajatised, samuti elamute lähiümbruse puhke- ja spordiotstarbeline maa ning rajatised.

Elamuehituses on üldplaneeringu kohaselt suund ühepereelamute ja ridaelamute rajamiseks. Korterimajade ehitamist ei kavandata. Üldplaneering seab minimaalsete krundisuuruste kaudu arendustegevusele tingimused hajaasutuses ning kompaktse hoonestusega alal. Kompaktse hoonestusega ala on defineeritud krundi suuruse ja rajatava hoonete arvu järgi. Hajaasutuses on katastriüksuse suurus üle 2 ha. Üldplaneeringu mõistes on ala kompaktse hoonestusega, kui katastriüksuste suurused on alla 2 ha ja soovitakse ehitada enam kui viiest pereelamust või kahest ridaelamust koosnevat hoonete gruppi.

Hajaasutuses ja tiheasutuses elamute arendamisele on seatud erinevad tingimused:

Hajaasustatud aladel elamute ja kõrvalhoonete rajamisel peab säilima küladele iseloomulik struktuur – hoonete (hoonegruppide) paigutus maastikus ja elamute omavahelise kauguse määramisel lähtutakse konkreetsetes külas välja kujunenud asustustihedusest, hoonegruppide paiknemisest ning õuealade paigutusmuistist. Uued hooned peavad sobima piirkonnas välja kujunenud ehituslaadiga, mis on vajalik piirkonna maastikulise terviku ja miljöö säilitamiseks. Järgima peab traditsioonilisi ehitusmahtusid, ehitusmaterjale, arhitektuurseid lahendusi (katusekalded, välisviimistlusmaterjalid, korruselisus, fassaadi paiknemine tee suhtes jne).

Kompaktse hoonestusega alal on detailplaneeringu koostamine kohustuslik. Kompaktse asustusega elamupiirkonnad planeeritakse Maaritsa, Valgjärve ja Saverna keskuste olemasolevate elamumaade laiendusena. Ühisvee- ja kanalisatsioonitrassid on olemasoleval elamumaal juba olemas ning nende edasiarendamine planeeritavale elamumaale on majanduslikult otstarbekas. Minimaalseks krundi suuruseks Maaritsa, Valgjärve ja Saverna kompaktse asustusega alal on 2500 m². Erandina võib lubada väiksemale katastriüksusele või krundile ehitamist vallavalitsuse kaalutusotsuse alusel lähtuvalt olemasolevast asustusstruktuurist. Kavandatava kompaktse asustusega alal on elamukrundile lubatud ehitada elamule lisaks kuni kaks kõrvalhoonet, suurim lubatud hoonete kõrgus on 12 meetrit. Kompaktse hoonestusega alal on lubatud teenindus-, äri- (puhkemajandusliku teeninduse arendamiseks) või ühiskondlike hoonete maa kõrvalfunktsioon kuni 20% ulatuses.

Detailplaneeringute koostamisele on seatud järgmised tingimused:

Elamumaal äri- ja avalikel funktsioonidel ehitamiseks on vallavalitsusel õigus nõuda detailplaneeringu koostamist.

Ärimaa kõrvalfunktsiooni arendamisel ei tohi kaasnevat mõju (nt liiklusvoogude suurenemine) avaldada elamisaladele olulist negatiivset mõju.

Uute elamute detailplaneeringute koostamisel kavandatakse mänguväljakute, parkimise ja haljastusega seotud lahendid.

Maaritsa külas Tartu-Luhamaa tee sanitaarkaitsevööndis asuva maa-ala kohta koostatavates detailplaneeringutes näha ette müra vähendavad meetmed, mille väljaehitamise kulud katab maa omanik

Elanikkonna heaolu ja tervis

Ehituse kavandamisel kalmistu sanitaarkaitsevööndis tegevuse kooskõlastamine Tervisekaitseametiga aitab vältida või vähendada kalmistult tulenevaid võimalikke negatiivseid mõjusid elanike tervisele.

Elamualasid on planeeritud Tartu-Luhamaa maantee sanitaarkaitsevööndisse lisaks Maaritsa külale ka Vissi ja Saverna külas. Lisaks on Saverna külas planeeritud elamualad PõlvaSaverna maantee sanitaarkaitsevööndisse.

Leevendavad meetmed:

- Elamute rajamisel riigimaanteed sanitaarkaitsevööndisse tuleb koostada detailplaneering ja teostada uuring müra mõju hindamiseks, vajadusel tuleb näha ette müra leevendavaid meetmeid.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet

Elamumaal äriefunktsioonide arendamisele seatud tingimused aitavad tagada elanikele kvaliteetse elukeskkonna. Elukeskkonna kvaliteedi tagamisele aitab kaasa ka mänguväljakute ja haljastuse planeerimine elamualade detailplaneeringutes.

Leevendavad meetmed:

- Kompaktse hoonestusega elamualadel tuleb viie elamu ehitamisel rajada vähemalt 1000 m² suurune roheala või mänguväljak. Elamute arvu suurenedes kasvab roheala või mänguväljaku pindala 200 m² võrra iga lisanduva elamu kohta.

Vesi ja pinnas

Uusi elamualasid on planeeritud veekogude vahetusse lähedusse. Elamute ehitamisel veekogude piiranguvööndis koostatakse detailplaneering ning järgitakse seadusandlusest tulenevaid piiranguid.

Leevendavad meetmed:

- Vältida võimalusel veekogude ehituskeeluvööndite vähendamist.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik

Üldplaneeringus ei ole elamualasid planeeritud looduslikult eriti väärtuslikele aladele (kaitsealad, rohevõrgustiku alad jms), planeeritavad elamualad jäävad peamiselt praegustele põllu- ja rohumaaaladele. Elamuehituse kavandamine metsamaadel toimub üldplaneeringu kohaselt vallavalitsuse kaalutusotsuse alusel.

Olulist mõju bioloogilisele mitmekesisusele ei ole seoses elamuehitusega ette näha. Suuremate arendusprojektide puhul tuleb siiski kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks. Metsamaadele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest ning säilitada võimalikult suures ulatuses looduslikku keskkonda. Piirata tuleb tarastamist, säilitamaks liikumisvõimalused loomadele.

Leevendavad meetmed:

- Elamuehitusprojektide puhul tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks.
- Metsaaladele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest, looduslikuna säilitada vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasid.

Maastik ja kultuuripärand

Üldplaneeringus käsitletakse kompaktse hoonestusega alana vaid perspektiivsed elamualasid Maaritsa, Valgjärve ja Saverna keskuste ümbruses, kuid perspektiivseid elamumaid on ka teistes külates. Keskkonnamõju strateegiline hindaja on seisukohal, et kõiki üldplaneeringus toodud perspektiivseid elamumaid tuleks käsitleda kompaktse hoonestusega alana, muidu tuleb nendel aladel lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest. Kõigil perspektiivsetel elamualadel tuleb määrata minimaalne krundi suurus.

Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” kohaselt on soovitatav vältida tihehoonestusalasid või ulatuslikke elamumaa juhtfunktsiooniga krunte väärtuslike maastike veekogude kaldaaladel. Üldplaneeringu eelnõu kohaselt on Valgjärve ja Pikajärve kaldaaladele ette nähtud elamupiirkonnad, kuid need on olemasoleva asutuse laiendus ja seetõttu ei näe keskkonnamõju strateegiline hindaja ohtu maastikuilmele. Mujal tuleb üldplaneeringu kohaselt arendamisel lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest. Vältida tuleb veekogude kaldaalade täisehitamist.

Leevendavad meetmed:

- Kompaktse hoonestusega alad tuleb määrata ka olemasolevate elamualade puhul, mille tihendamise ja laiendamisel kehtivad samad tingimused, kui planeeritavale kompaktse hoonestusega alale ehitamisel.
- Minimaalne krundi suurus tuleb määrata kõigi perspektiivsete elamualade puhul. Perspektiivseid elamumaid on soovitatav käsitleda kompaktse hoonestusega aladena ehk tiheasutusaladena.
- Vältida veekogude kaldaalade täisehitamist arendamisel läbi detailplaneeringute.

5.2. Üldkasutatavate hoonete maa

Üldkasutatavate hoonete maa on haridus- ja lastasutuste, spordihoone ja –kompleksi maa, tervishoiuasutuste maa, kultuuriasutuste maa ning kogukonna keskustes ühiskondlike hoonete maa.

Üldplaneeringuga ei reserveerita täiendavalt üldkasutatava hoone juhtfunktsiooniga maad. Üldkasutatava hoone maana säilivad kõik olemasolevad ühiskondlike hoonete krundid. Vajalik on ühiskondlike objektide korrastamine ümber- või juurdeehitamise teel ning mõningatele hoonetele uue funktsiooni leidmine (nt Saverna ambulatooriumihoone, Valgjärve spordi- ja puhkekompleksi rajamine Valgjärve Põhikooli baasil). Üldkasutatavate hoonete detailplaneeringute juures tuleb lahendada parkimine ja tagada ligipääs kergliiklusega.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet

Üldkasutatavad hooned kujutavad endast avalikku ruumi ja loovad elanikele võimalusi omavahel suhtlemiseks, tugevdades seeläbi sotsiaalseid võrgustikke. Olemasolevate üldkasutatavate hoonete säilimine, nende korrastamine ning vajadusel uue funktsiooni leidmine aitavad tagada avalike teenuste ning spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba aja veetmise võimaluste kättesaadavust valla elanikele.

5.3. Tootmismaa

Tootmismaa on tootva ja ümbertöötleva tootmisega seotud hoonete, neid teenindavate abihoonete ja rajatiste maa.

Tootmismaadena võetakse kasutusele endised tootmisterritooriumid (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid), sest seal on olemas vajalik infrastruktuur. Täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena. Ärimaade arendamine toimub tootmismaadele antud ärimaa kõrvalfunktsiooni kaudu.

Asustuse läheduses olevatele tootmismaadele üldplaneeringu kohaselt olulise ruumilise mõjuga objekte kavandada ei või. Tootmismaadel, mida ei ole viimase 10 aasta jooksul kasutatud, koostatakse tootmishoonete tehnilise seisukorra ja keskkonnaseisundi hinnang ning amortiseerunud hooned tuleb lammutada.

Üldplaneering näeb ette, et tootmismaadel viiakse detailplaneeringu raames läbi keskkonnamõju hindamine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju. Detailplaneeringuga tuleb tagada kaitsehaljastuse rajamine.

Üldplaneering seab tingimuse, mille kohaselt tootmishooned, mis asuvad külades asustuse läheduses, peavad oma mahult ja välisilmelt sobima olemasolevasse keskkonda. Tootmismaadel, mida ei ole viimase 10 aasta jooksul kasutatud, tuleb koostada tootmishoonete tehnilise seisukorra ja keskkonnaseisundi hinnang ning amortiseerunud hooned lammutada.

Elanikkonna heaolu ja tervis

Asustuse lähedale olulise ruumilise mõjuga objektide rajamise vältimine aitab vältida sellega kaasnevaid mõjusid inimeste tervisele. Olulise ruumilise mõjuga objekt Planeerimisseaduse (RT I 2002, 99, 579) tähenduses on objekt, millest tingitud transpordivood, saasteainete hulk, külastajate hulk ja tooraine või tööjõu vajadus muutuvad objekti kavandatavas asukohas senisega võrreldes oluliselt ning mille mõju ulatub suurele territooriumile.

Rajatavatele tootmishoonete kaitsehaljastuse rajamine ja kasutusest seisevate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning lammutamine aitavad samuti vältida tööstusaladel tulenevat negatiivset mõju inimeste tervisele.

Õhu kvaliteet ja kliimaatilised faktorid

Tootmisalade mõju õhu kvaliteedile sõltub tootmise iseloomust ja käesoleva töö raames ei ole seda võimalik hinnata. Õhusaaste mõju tuleb käsitleda tootmismaade keskkonnamõju hindamise käigus.

Leevendavad meetmed:

- Olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul tuleb jälgida koosmõju teiste saasteallikate ja foonisaastega.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik

Üldplaneeringus ei ole tootmismaad planeeritud looduslikult eriti väärtuslikele aladele (kaitsealad, rohevõrgustiku alad jms), planeeritavad tootmisalad jäävad olemasolevate tootmisalade lähiumbrusesse peamiselt praegustele põllu- ja rohumaaadele. Tootmisalade mõju elusloodusele ja ökosüsteemidele sõltub tootmise iseloomust ja seda tuleb hinnata tootmisalade keskkonnamõju hindamise käigus.

Leevendavad meetmed:

- Tootmisalade arenduse korral tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks.

Maastik ja kultuuripärand

Üldplaneeringus seatud tingimused tootmishoonete sobivuse kohta ning vanade hoonete lammutamiseks aitavad kaasa maastikuilme säilimisele. Endiste tootmisterritooriumide kasutamine ja olemasolevate alade laiendamine võimaldab kasutada olemasolevat infrastruktuuri ning koondab tootmishooned juba sarnase kasutusega aladele, aidates samuti vältida muutusi maastikuilmes.

Majandusliku keskkonna arengutingimused

Olemasolevate ettevõtlusalade kasutamine ning laiendamine tagab infrastruktuuri kättesaadavuse ja väldib lisakulutusi uute ettevõtete rajamisel.

5.4. Puhke ja virgestusmaa

Puhke ja virgestusmaa moodustavad heakorrastatud haljas- ja metsalad, kuhu on ehitatud minimaalselt teenindavaid ehitisi, mis võimaldavad välisõhus sportimist ja lõõgastumist.

Puhke- ja virgestusmaana on üldplaneeringus määratletud olemasolevad puhke- ja virgestusalad ning vaatamisväärsused. Lisaks on puhke- ja virgestusmaana määratletud planeeritavad matkarajad.

Üldplaneeringu kohaselt tuleb puhkealade ning teeninduseks vajalike objektide kavandamisel näha ette turvariske ennetavad ja maandavad meetmed. Vajadusel on vallavalitsusel õigus

nõuda detailplaneeringu alusel elluviidavate tegevus(te)ga kaasneda võivate keskkonnamõjude hindamist. Detailplaneering sisaldab tingimusi kujundus- ja ehitusprojektide elluviimiseks.

Kõikidele puhkealadele tuleb tagada avalik juurdepääs. Eratee omanikuga sõlmitakse leping eratee avalikuks kasutuseks määramise kohta vastavalt teeseadusele. Parkimise korraldamine täiendava teenindusfunktsioonita puhkealal või puhkeala lähipiirkonnas toimub koostöös maaomanike ja vallavalitsusega.

Elanikkonna heaolu ja tervis

Turvariske ennetavad ja maandavad meetmed ja vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine puhkealade rajamisel aitavad tagada elanikkonna turvalisust ja vältida võimalikke negatiivseid mõjusid inimeste tervisele ja heaolule.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet

Avaliku juurdepääsu tagamine puhke- ja virgestusaladele aitab tagada puhke- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavust valla elanikele.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik

Vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine aitab vältida või vähendada võimalikke mõjusid bioloogilisele mitmekesisusele, taimestikule ning loomastikule.

Maastik ja kultuuripärand

Detailplaneeringus toodavad tingimusi kujundus- ja ehitusprojektide koostamiseks aitavad rajada puhke- ja virgestusaladele vajalikke objekte selliselt, et need sobiksid antud keskkonda.

5.5. Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud

Detailplaneeringu koostamise eesmärgiks on läbi planeeringuprotsessi tagada parem keskkonna kvaliteet.

Detailplaneeringu koostamise kohustusega aladeks määratakse:

miljööväärtuslikud alad;

Valgjärve küla keskus ja tootmishoonete maa-ala;

Maaritsa küla keskus ja tootmishoonete maa-ala;

Saverna küla keskus ja tootmishoonete maa-ala;

Krüüdneri kõrtsi ja mõisapargi maa-ala, järve-äärsete suvilate maa-ala;

Valgjärve telemasti maa-ala;

Suvilate maa-ala Vissi külas;

Pikajärve mõisa kompleks;

Maaritsa suurfarmi maa-ala; Kula
farmi maa-ala.

Detailplaneeringu koostamine on kohustuslik järgmistel juhtudel:

kalda piiranguvööndis maa-ala jagamisel kruntideks;

hajaasustatud kohtades maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui soovitakse ehitada enam kui viiest pereelamust koosnevat hoonete gruppi;

kämpingu või motelli rajamisel; autoteenindusjaama, bensiinijaama rajamisel; tootmise/tööstuse planeerimisel, kui tootmisest tulenevad negatiivsed mõjud (müra, heitgaasid jms) väljuvad tootmismaa piiridest ning mõjutavad lähiümbrust või kavandatakse rajada üle 1000 m² ehitusaluse pinnaga tootmis- või laohoonet; uue tootmisala planeerimisel.

Vald võib põhjendatud vajaduse korral algatada detailplaneeringu koostamise aladel ja juhtudel, mille puhul üldreeglina detailplaneeringu koostamise kohustust ei ole.

Täiendavad soovitusel detailplaneeringu kohustusega aladele ja juhtudele:

- Rohevõrgustiku ala, kui rajatakse rohkem kui üks elamu;
- Kõik kompaktse hoonestusega alad, kui rajatakse rohkem kui üks elamu
- Hajaasustuses maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui ei järgita hajaasustusele seatud tingimusi.

Maastik ja kultuuripärand

Detailplaneeringute koostamine aitab rajada uusi hooned ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda. Suuremate alade puhul on oluline planeerimisel jälgida kogu ala terviklikkust.

Leevendavad meetmed:

- Planeeritavatele elamualadele ja puhke- ning virgestusaladele tuleb võimalusel koostada tervet ala käsitlev detailplaneering.

5.6. Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtuslikud alad on piirkonnad, kus on säilinud ajalooline, aastakümnete ja -sadade jooksul kujunenud keskkond, mille moodustavad nii elamud, abihooned kui ka ajalooline teede- ja tänavatevõrk. Miljööväärtuslikeks aladeks on üldplaneeringus määratud Pikajärve mõisa ümbrus, Krüüdneri pargi ümbrus ja Kiirusmägi.

Üldplaneeringus on miljööväärtuslikel aladel hoonete ehitamisel, olemasolevate hoonete renoveerimisel ja juurdeehituste tegemisel seatud järgmised põhimõtted:

uute hoonete ehitamisel tuleb järgida olemasolevat õuestruktuuri, sh vältida kaugvaadete täisehitamist, rajatavad hooned peavad sobima miljöösse, hooned peavad olema olemasolevatega sarnaste gabariitidega ehitusaluse pinna ja mahu ning katusekaldega; olemasolevate hoonete remontimisel ja juurdeehituste tegemisel tuleb järgida hoonete arhitektuuri; säilima peavad akende ja uste kuju, asend fassaadil ja seinas; kasutama peab konkreetsele piirkonnale omast traditsioonilist ehitusmaterjali; kasutada ei tohi naturaalseid materjale imiteerivaid materjale (plastikvoodrid, kivi imitatsiooniga plekkkatused jne).

Maastik ja kultuuripärand

Üldplaneeringus toodud põhimõtted hoonete ehitamise, renoveerimise ja juurdeehituste kohta miljööväärtuslikel aladel aitavad säilitada miljööväärtuslike piirkondade eripära.

Miljööväärtuslike alade säilimise tagamiseks tuleb need kanda ka planeeringukaardile ning täpsustada alade ulatus.

Leevendavad meetmed:

- Miljööväärtuslikud alad tuleb kanda planeeringukaardile.

5.7. Väärtuslikud maastikud ja põllumaa

Väärtuslikud maastikud

Valgjärve valda jääb kaks maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” väärtusliku maastikuna määratletud ala.

Valgjärve väärtuslikul maastikul on määratud järgmised tingimused: põllumajandusliku kasutusega maadel tuleb see kasutus säilitada, põldude sööti jätmisel tuleb tagada niiteline kasutus, et säilitada maastiku avatus;
säilitada metsatukad küngaste lael ja järskudel nõlvadel;
kaaluda kasutusest väljas olevad kolhoosiaegsetele tootmishoonetele alternatiivsete kasutusvõimaluste leidmist või nende lammutamist;
traditsioonilise hajaasustusega aladel vältida tiheasustuse teket;
tagada kallasraja avatus järvede ja jõgede ääres; tagada Valgjärve pargi avalik kasutus.

Krüüdneri väärtuslikul maastiku arendamisel ja hooldamisel on seatud järgmised tingimused: kavandatav uusasustus siduda ehitiste ajaloolise paiknemisega;
Krüüdneri mõisahoonete ja kiriku varemete ümbrusele koostada maastikuhoolduskava ning kindlustada selle elluviimine ja jätkutegevuste toimumine;
mõisahoonete varemetele ja mõisaparki ehitamisele seada valla ehitusmäärusega arhitektuurilised tingimused.

Valgjärve valla üldplaneering seab arendustegevusele väärtuslikel maastikel järgmised täiendavad tingimused:
minimaalne lubatud krundi suurus on 2 ha; minimaalne lubatud hoonete vaheline kaugus on 150 m; ühele krundile on lubatud ehitada 1 elamu ja kuni 4 kõrvalhoonet.

Väärtuslik põllumaa

Üldplaneeringuga on määratletud väärtuslikeks põllumaad, mida nende massiivsuse (hea harida), esteetilise ja ajaloolise väärtuse ning parema mullaviljakuse tõttu tuleb hoida põllumajanduslikus kasutuses.

Väärtuslike põllumaade säilimise tagamiseks seatakse üldplaneeringuga järgmised tingimused:

- väärtuslik põllumaa tuleb kasutuses hoida põllumajandusliku maana;
- metsade istutamisel tuleb tagada avatud vaadete säilimine teedega külgnevatele aladele;
- uute hoonete ehitamine väärtuslikule põllumaale on keelatud, välja arvatud taluõue ja majandamiseks vajalike hoonetegrupi rajamine;
- põldude sööti jätmisel tuleb tagada niiteline kasutus, et säilitada maastiku avatus.

Maastik ja kultuuripärand

Väärtuslikule maastikule seatud kasutustingimused aitavad säilitada väärtuslike maastike mitmekesisust ja omapära. Üldplaneeringu kohaselt on minimaalne krundi suurus väärtuslikel maastikel 2 ha, kuid olemasolevatel ja planeeritavatel kompaktsel hoonestusega aladel võib lubada ka väiksemaid krundi suursi.

Üldplaneering ei käsitle tingimusi maastikul domineerivate objektide (nagu tornid, mastid, tuulegeneraatorid jms) püstitamist.

Väärtusliku põllumaa määratlemine ja üldplaneeringus sellele kasutustingimuste seadmine aitab säilitada kohalike maastike mitmekesisust ja omapära, kuid üldplaneeringus ega selle kaardil ei ole väärtuslikke põllumaid märgitud.

Krüüdneri väärtusliku maastiku hulka on arvatud ka Krüüdneri karjääri maa-ala (nii olemasolev kui laiendatav osa). Karjääriala ei saa lugeda maastikuliselt väärtuslikuks ja selle (nii olemasoleva, kui ka laiendatava ala) võib väärtusliku maastiku koosseisust välja arvata.

Leevendavad meetmed:

- Minimaalne lubatud krundi suurus on väärtuslikel maastikel 2 ha, välja arvatud olemasolevatel ja planeeritavatel (perspektiivne elamumaa) kompaktsel hoonestusega aladel vastavalt olemasolevale asustusstruktuurile.
- Täpsustada tingimused maastikul domineerivate objektide püstitamiseks. Võimalusel tuleb vältida nende püstitamist väärtuslikele maastikele ja teistesse ilusa vaatega kohtadesse. Erandkorras nende objektide püstitamisel väärtuslikule maastikule tuleb koostada detailplaneering ja maastikuanalüüs.
- Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs.
- Arvata väärtusliku maastiku hulgast välja Krüüdneri karjääri ala. - Kanda üldplaneeringu kaardile väärtuslikud põllumaad.

5.8. Roheline võrgustik ja looduskaitse

Üldplaneeringus tehakse ettepanek maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” toodud rohelise võrgustiku alade täpsustamiseks vastavalt looduslikele tingimustele, laiendada rohelist võrgustikku Hauka tuumala lisamisega ning arvata rohekoridori koosseisust välja Kangru karjääri maa-ala.

Valla siseselt on tuumalasiid ühendavateks koridorideks Valgjärv, Leevi jõgi ja Sulaoja. Neil aladel on lisaks olemasoleva kõrghaljastuse säilimise tagamise kõrval oluline ka selle tihendamine.

Rohevõrgustiku toimimise tagamiseks tuleb järgida järgmiseid tingimusi:

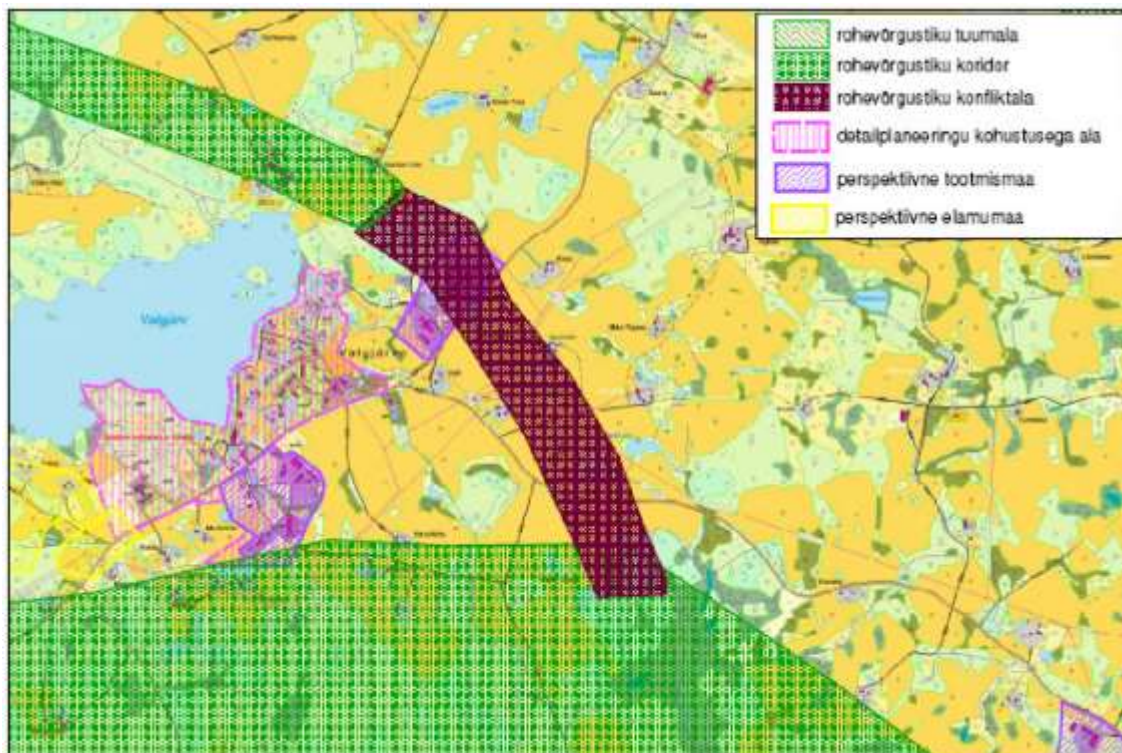
- arvestada roheline võrgustikuga teede ja liinitrasside rajamisel ning tagada liikide rändeteedel ohutus liikluskorralduslike või tehniliste lahendustega;
- vältida alade olemasolevast tihedamat asustamist ja metsamaa raadamist; elamute ehitamisel veekogude kaldavööndisse on oluline hoonestuse paigutamine ja sobitamine maastikku ning ehitusgeoloogilistest tingimustest tulenev sobiva koha valik;
- metsamaade majandamisel lähtuda metsakorralduskavadest ning metsamajanduse heast tavast;
- keelatud on kõrge keskkonnariskiga rajatise rajamine.

Ehitustegevuse kavandamine ja selleks loa andmine roheline võrgustiku aladel ja metsamaal toimub vallavalitsuse igakordse kaalutlusotsuse alusel, kusjuures ehitamisel roheline võrgustiku aladel tuleb järgida järgmisi tingimusi:

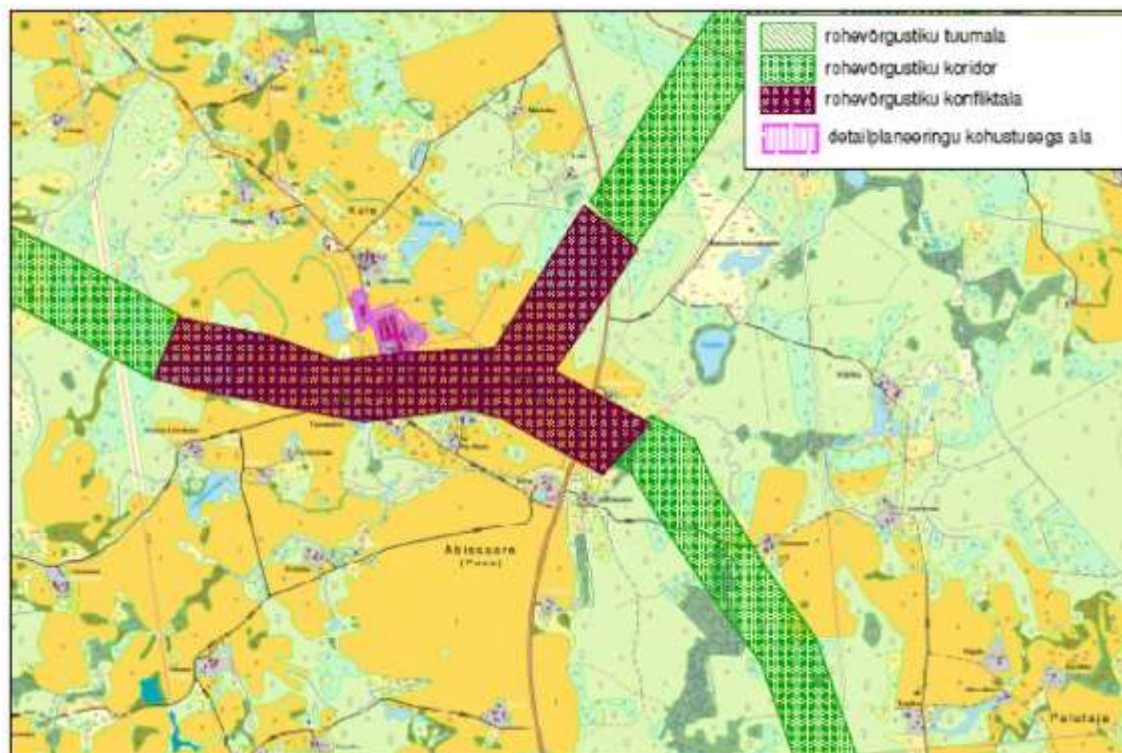
- minimaalne lubatud krundi suurus on 3 ha;
- ühele krundile on lubatud ehitada 1 elamu ja kuni 3 kõrvalhoonet;
- minimaalne lubatud hoonete vaheline kaugus on 150 m; krundil on lubatud tarastada ainult õueala; õueala võib moodustada kuni 8% krundi suurusest;
- roheline võrgustiku tuumaladel tuleb tagada, et looduslike alade osatähtsus ei langeks alla 90%, seda nii iga kinnistu ulatuses kui kogu tuumala ulatuses (teed jms kaasaarvatult).

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik

Põlva maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” asub Valgjärve vallas kaks perspektiivse rohekoridori lõiku (joonis 5.1 ja 5.2). Perspektiivsed koridorid läbivad olemasolevaid tööstusalasid ja suuri põllumassiive, mistõttu on takistatud nende toimimine.

Joonis 5.1. Perspektiivne koridor Valgjärve piirkonnas

Joonis 5.2. Perspektiivne koridor Abissaare piirkonnas

Keskkonnamõju strateegiline hindaja on seisukohal, et arvestades Valgjärve valla väikest asustustihedust ja suurt looduslike alade osakaalu ei ole otstarbekas teha kulutusi nimetatud

perspektiivsete koridoride rajamiseks, vaid leida alternatiivsed lahendused koridoride kulgemisele:

Valgjärve juhtida rohekoridor tööstusalast mööda ja lisada täiendav kirde suunaline koridor (joonis 5.3). Koridori nimetatud kohast kaotada ei tohi, kuna kohalikelt elanikelt saadud informatsiooni põhjal liiguvad seal suurulukid olenemata praegu toimiva tööstusala lähedusest.

Abissaare piirkonnas, nihutada koridori põhja poole (joonis 5.4). Pakutav koridor piirneb kavandatava Abissaare karjääri laiendusega, mis võib esialgu loomade liikumist mõningal määral takistada. Perspektiivis, kui karjäär ammendub ja ala rekultiveeritakse, loomade liikumisvõimalused paranevad.

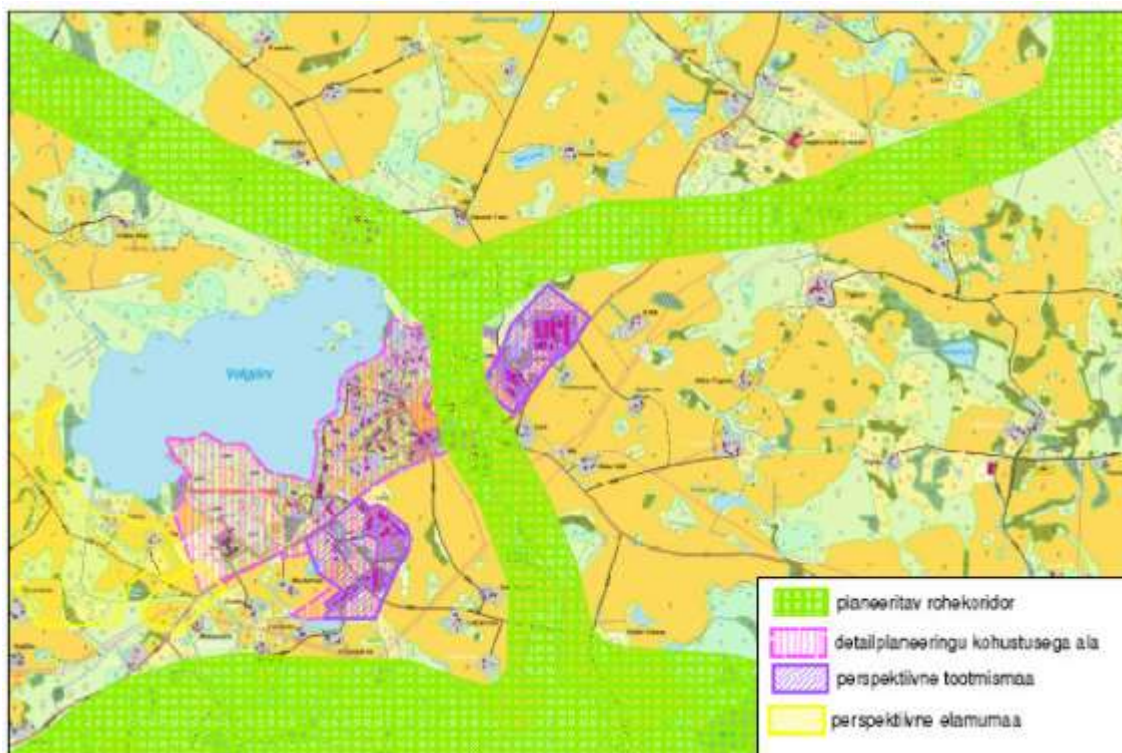
Põlva maakonna teemaplaneeringu teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused kohaselt tuleb rohevõrgustiku piire täpsustada omavalitsuste üldplaneeringutega. Rohevõrgustiku ülevaatamine on vajalik, kuna maakonnaplaneeringu täpsusaste ei ole piisav arvestamiseks piisavalt looduslike oludega. Lisaks eelpoolnimetatud soovitudele tegi keskkonnamõju strateegiline hindaja järgmised ettepanekud rohevõrgustiku muutmiseks:

lisada rohevõrgustiku tuumalade hulka Hauka tuumala, mis hõlmab poollooduslike alade poolest rikast piirkonda ning Natura 2000 võrgustikku kuuluvat Hauka loodusala;

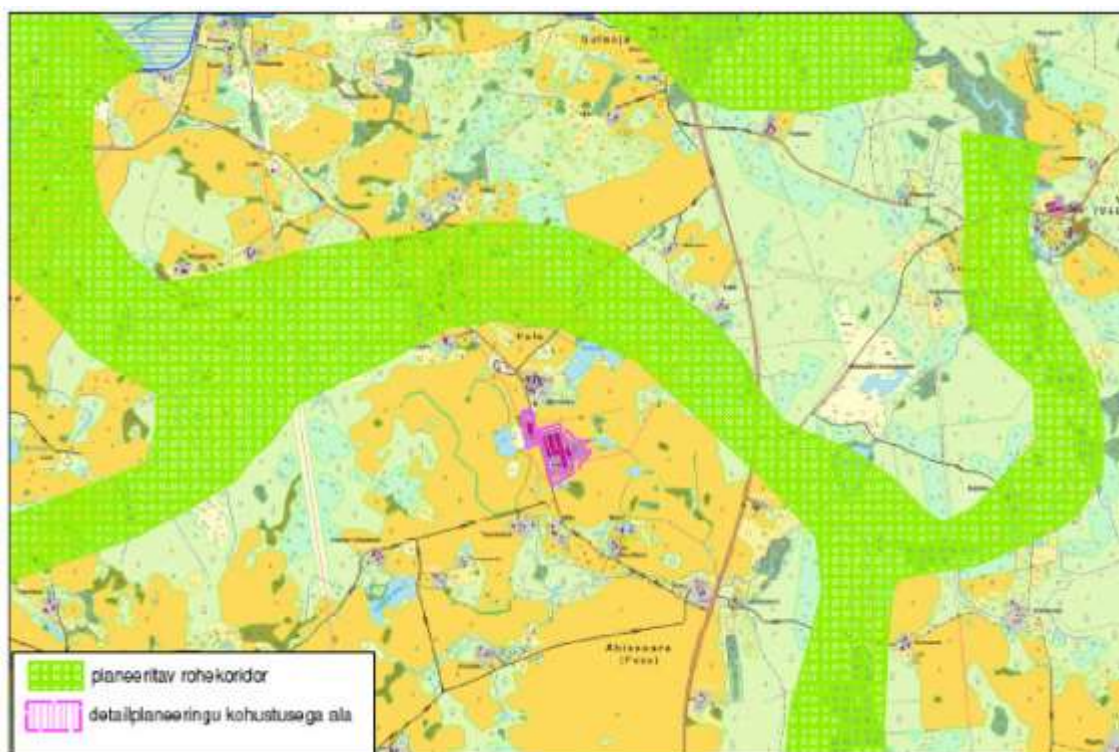
korrigeerida rohekoridoride kulgemist nii, et haaratud oleks vooluveekogude kaldaalad, vajadusel lisada uusi koridore. Võimalusel vältida koridoride kulgemist üle suurte põllumassiivide;

lisada Hauka tuumala ja Otepää looduspargis asuvat tuumala T8 ühendav rohekoridor;

Keskkonnamõju hindaja poolt tehtud ettepanekuid rohevõrgustiku osas on üldplaneeringus arvestatud. Rohelise võrgustiku alade täpsustamine lähtuvalt looduslikest tingimustest tagab rohevõrgustikuks sobivamate alade säilitamise. Rohevõrgustiku aladele seatud ehitustegevuse piirangud aitavad tagada rohevõrgustiku funktsioneerimise. Keskkonnamõju strateegilise hindaja soovitusel on üldplaneeringus rohevõrgustikku lisatud Hauka tuumala hõlmab mitmeid poollooduslikke kooslusi ning ala arvamine rohevõrgustiku koosseisu aitab kaasa nende säilimisele.

Joonis 5.3. Rohekoridori alternatiivne lahendus Valgjärve piirkonnas.

Joonis 5.4. Rohekoridori alternatiiv Abissaare piirkonnas

5.9. Looduslikult väärtuslikud alad

Valgjärve valla üldplaneeringus on ära toodud vallas asuvad Natura 2000 võrgustiku alad, kaitstavad looduse üksikobjektid ja kaitsealused pargid. Kaitse-eeskirjadega on kaitsmata pärandkooslused valla lõunaosas ja Jõksi ristimets. Üldplaneeringuga tehakse ettepanek Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks.

Valla lõunaosas asuvad pärandkooslused jäävad üldplaneeringuga moodustatavale Hauka roheline võrgustiku tuumalale ning see aitab kaasa koosluste säilimisele.

Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmise ettepaneku juures ei ole täpsustatud, kuidas kooslust kaitsta tuleb. Keskkonnamõju strateegiline hindaja teeb ettepaneku võtta Jõksi ristimets kaitse alla kohaliku omavalitsuse tasandil vastavalt *looduskaitseadusele* (RT I 2004, 38, 258).

5.10. Maavarad

Valla territooriumil asub seitse karjääri, neist kolm (Kolleri kruusakarjäär, Krüüdneri kruusakarjäär ja Abissaare karjäär) on pidevas kasutuses. Krüüdneri ja Abissaare karjääridele nähakse üldplaneeringuga ette laiendusi.

Üldplaneeringuga nähakse ette Kangru (Pikareinu külas asuva Raud 7 maaüksus) aktiivse reservvaruga maardla avamine. Sellega seoses tehakse ettepanek arvata see ala välja maakonna teemaplaneeringuga määratletud rohekoridori koosseisust. Maavara kaevandamiseks peab taotlema maavara kaevandamise luba. Eelnevalt on vajalik teostada geoloogiline uuring.

Karjääride sulgemise järgselt rajatakse neile aladele rohealad. Maa-aladele, kus soovitakse avada uusi karjääre, koostatakse detailplaneering ning teostatakse selle ellurakendamisega kaasnevate keskkonnamõju strateegiline hindamine. Karjääride rajamine on keelatud üldplaneeringuga täpsustatud väärtuslike maastikel ja rohevõrgustikku kuuluvatel aladel.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik

Kangru karjääri ala väljaarvamine rohevõrgustikust ei avalda olulist mõju rohevõrgustiku toimimisele. Rohekoridorist välja arvatava ala kompenseerimiseks tuleb seda laiendada teiselt poolt metsaala arvelt, koridori koosseisu peavad jääma ka Sulaoja kaldad.

Olemasolevate karjääride laiendamine ja uute avamine võib avaldada mõju bioloogilisele mitmekesisusele ning taime- ja loomaliikidele. Üldplaneeringus ette nähtud karjäärialade rekultiveerimine pärast ammendumist aitab negatiivseid mõjusid leevendada.

Uusi karjääre ei tohi avada rohevõrgustiku tuumaladel. Rohekoridoride aladel võib uusi karjääre avada juhul, kui koridori läbi ei lõigata ega takistata muul viisil oluliselt selle toimimist. Pärast karjääri ammendumist tuleb ala rekultiveerida taastamaks selle toimimine rohekoridorina.

Maastik ja kultuuripärand

Karjääride laiendamine ja uute rajamine mõjub maastikuilmele negatiivselt. Ammendatud maardlate rekultiveerimine ja nende rohealadeks muutmine taastab maastikuilme ja võib seda uute veekogude tekkega muuta mitmekesisemaks.

Krüüdneri olemasolev karjäär ja selle laiendus jääb Krüüdneri väärtuslikule maastikule (III tähtsusklass). Krüüdneri väärtuslikust maastikust on väärtuslik eelkõige Krüüdneri järvest ja seda läbivast ojast lõuna poole jääv ala koos pargi ja mõisakompleksiga ning olemasolevast karjäärialast põhja poole jääv osa. Karjääriala ei saa pidada maastikuliselt väärtuslikuks ja selle võib väärtusliku maastiku koosseisust välja arvata.

5.11. Teed ja liikluskorraldus

Valla teedevõrk on välja kujunenud ja ei vaja olulisi muudatusi. Vajalik on liiklemise ohutumaks muutmiseks kergliiklusteede ja –sõiduradade ehitamine ning teedevõrgu kvaliteedi tõstmine (sh mustkatte alla viimine). Tallinn-Tartu-Luhamaa maanteele täiendavaid peale- ja mahasõite ei planeerita.

Liiklusohutuse tagamiseks ei planeerita Tallinn-Tartu-Luhamaa (E263) põhimaanteele täiendavaid peale- ja mahasõite. Juurdepääsud lahendatakse olemasolevate mahasõitudega või kogujatega.

Jalakäijate ja jalgratturite ohutuse tagamiseks nähakse üldplaneeringuga ette Saverna asulas Tallinn-Tartu-Luhamaa põhimaantee ületamiseks kergliiklustunneli rajamine ning täiendavate kergliiklusteede välja ehitamine järgmistel maanteedel:

Saverna-Otepää;

Saverna-Soodla;

Maaritsa keskuses; Maaritsa-Saverna.

Vallavalitsus sõlmib üldplaneeringu kohaselt kokkulepped erateede kasutamiseks maaomanikega, kui nimetatud teed on olulised avaliku kasutuse seisukohast või vajalikud tagamaks ligipääsu kallasradadele.

Õhk ja kliimaatilised faktorid valdkonna mõjud

Kruusateede katmine kõvakattega võib suurendada teedel liikuvate autode hulka, millega kaasneb õhku paisatavate heitgaaside hulga tõus. Samas vähendab tee kõvakattega katmine õhku paisatava tolmu hulka.

Kergliiklusteede rajamine vähendab elanike vajadust liikuda lühikesi vahemaid mootorsõidukiga ning seeläbi kahaneb pikemas perspektiivis ka õhku paisatavate heitgaaside kogus.

Elanikkonna heaolu ja tervis

Liiklemine kõvakattega teedel on turvalisem mootorsõidukite parema teelpüsivuse tõttu. Kõvakattega teede hooldamine on võrreldes kruusateedega talveperioodil lihtsam, mis tõstab liiklemise turvalisust ka talvel. Kergliiklusteede rajamine toetab tervislikke ja sportlikke

eluviise ning tõstab jalgratturite ja jalakäijate turvalisust ning vähendab nendega toimuvate liiklusõnnetuste ohtu.

Samas võib infrastruktuuri arendamine mõningatel teelõikudel suurendada liiklussageduse kasvu. Sellisel juhul võib neis piirkondades tõusta liiklussaaste ja müra tase ning kaasneda negatiivne mõju elanikkonna heaolule ja tervisele. Liiklusest tulenev müra ja õhusaaste avaldab olulist keskkonnamõju eelkõige teede vahetus läheduses. Mõju ulatus sõltub tee liiklussagedusest, lubatud kiirusest ja muudest teguritest. Inimeste tervisele ja heaolule maanteedest tuleneva mõju vähendamiseks ja vältimiseks tuleb teedele kehtestada sanitaarkaitsevööndid. Sanitaarkaitsevööndis võib olla inimese elamine ja puhkamine tervisele ohtlik. Tee kaitseks ja teehoiu korraldamiseks ning teelt lähtuvate keskkonnakahjulike ja inimestele ohtlike mõjude vähendamiseks kehtestatakse tee kaitsevöönd. Üldplaneeringus teede kaitse- ja sanitaarkaitsevööndeid määratud ei ole ning sanitaarkaitse- ja kaitsevööndi ulatusse on planeeritud elamumaid.

Riigimaanteed kaitsevööndi laiuseks mõlemal pool sõiduraja telge ja mitme sõiduraja korral mõlemal pool äärmise sõiduraja telge on 50 m. Arvestades liiklussagedusi teedel peavad sanitaarkaitsevööndite laiused olema Tallinn-Tartu- maanteel vähemalt 300 m ja teistel riigimaanteedel vähemalt 60 m.

Leevendavad meetmed:

- Määrata planeeringus kaitse- ja sanitaarkaitsevööndid kõigile riigimaanteedele
- Tee kaitsevööndisse hooneid planeerida ei tohi. Teede sanitaarkaitsevöönditesse jäävate elamualade puhul tuleb detailplaneeringutele seada nõue müratasemete hindamiseks ja kui need ületavad kehtestatud piirnorme, tuleb ette näha vajalikud leevendavad meetmed.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteedi valdkonna mõjud

Teede kvaliteedi tõstmine ja kergliiklusteede rajamine aitab tagada avaliku ruumi kättesaadavust.

Majandusliku keskkonna arengutingimuste valdkonna mõjud

Uuendatud teedevõrgustik tagab paremad liikumisvõimalused valla elanikele, aidates kokku hoida aega ja ressursse. Teede kõva katte alla viimine on valla ettevõtluse arengut soodustavaks teguriks.

5.12. Tehniline infrastruktuur

Elektrivarustuse jaoks uusi trasse üldplaneeringuga ette ei nähta. Tänavavalgustuse uuendamine on vajalik Saverna, Maaritsa ja Valgjärve keskustes, uue tänavavalgustuse rajamist nähakse ette Tartu-Võru-Luhamaa maantee äärde Savernas ja Maaritsas ning uutesse elamu- ja puhkepiirkondadesse.

Olemaolevad ühisveevärgi- ja kanalisatsioonitrassid Savernas, Maaritsas, Valgjärvel, Pikajärvel ja Aiares rekonstrueeritakse. Ülejäänud valla külates on veevarustus salv- ja puurkaevudel ning heitveed juhitakse kogumiskaevudesse. Nendes külates ei ole

ühiskanalisatsiooni väljaehitamine suurte kulude tõttu majanduslikult põhjendatud ja vajalik. Suurema reostuskoormusega ettevõtete puhul on vajalik väikepuhastite rajamine.

Valla territooriumil prügilaid ei asu. Lähim avatud ladustuskoht on hetkel Adiste prügila Põlva vallas. edasine erinevat liiki jäätmete käitlemine valla territooriumil toimub vastavalt Kanepi, Kõlleste, Laheda, Valgjärve ja Vastse-Kuuste valla ühisele jäätmekavale 2007-2011. Üldplaneeringuga reserveeritakse täiendavat jäätmekäitluse maad Savernasse jäätmejaama maana.

Vesi ja pinnas

Jäätmepunktide, sorteerimispunktide ja kompostimisväljaku rajamine aitab kaasa jäätmete taaskasutuse ja kompostimise suurendamisele.

Üldplaneeringus tuleb määrata ja kanda kaardile reoveekogumisalad.

Maastik ja kultuuripärand

Tehnilise infrastruktuuri jaoks uusi trasse plaanis ei rajada ei ole, seega olulist mõju maastikuilmele ei kaasne. Elektriliinide rekonstrueerimisel tuleb võimalusel eelistada maakaabelliine, seda eriti väärtuslikel maastikel.

6. Keskkonnamõjude hindamistabelid

Käesolevas peatükis on toodud keskkonnamõjude hindamistabelid. Mõjusid hinnatakse lühialalises ja pikaajalises perspektiivis, hindamistabelites on eraldi hinnatud käesoleva töö käigus välja pakutud leevendavate meetmetega kaasnevat mõju (need on kaldkirjas eraldi välja toodud). Keskkonnamõjude hindamisel kasutati järgmist hindamisskaalat:

- + positiivne mõju
- ++ tugev positiivne mõju -
- negatiivne mõju
- tugev negatiivne mõju
- ? mõju pole teada

Keskkonnamõjude kumuleerumiseks nimetatakse erinevatest allikatest tuleneva keskkonnamõju liitumist. Sõltuvalt mõjude iseloomust võivad need üksteist ka võimendada või leevendada. Käesolevas töös vaadeldakse keskkonnamõjude kumuleerumist erinevate keskkonnakomponentide suhtes, hinnates üldplaneeringu tegevustest tuleneva mõju liitumist seatud KSH eesmärkide täitmise suhtes (vt pt 1.2).

Keskkonnamõjude kumuleerumise selgitamiseks viidi läbi vastav analüüs kõigi KSH valdkondade suhtes. Vastavad tabelid on toodud lisas 6. Keskkonnamõjude kumuleerumise analüüsi tulemusi on käsitletud koos mõjude kokkuvõttega KSH valdkondade kaupa. . Analüüsi tulemusi võeti arvesse leevendavate meetmete määramisel (pt 5).

Elanikkonna heaolu ja tervis	Vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele		Toetada tervislikke eluviise		Säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda		Tagada elanikkonna turvalisus	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala								
Müra leevendavate meetmete ette nägemine Maaritsa külas Tartu-Luhamaa tee sanitaarkaitsevööndis asuva maa-ala kohta koostatavates detailplaneeringutes	+	+	0	0	0	0	0	0
Elamumaal ärilistel eesmärkidel ehitamiseks on vallavalitsusel õigus nõuda detailplaneeringu koostamist	+	+	0	0	0	0	0	0
Ehituse kavandamisel kalmistu sanitaarkaitsevööndis tegevuse kooskõlastamine Tervisekaitseametiga	+	+	0	0	0	0	0	0
<i>Elamute rajamisel riigimaanteede sanitaarkaitsevööndisse tuleb koostada detailplaneering ja teostada uuring müra mõju hindamiseks, vajadusel tuleb näha ette müra vähendavaid meetmeid</i>	+	++	0	0	0	0	0	0
Tootmis- ja ärimaa								
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	?	?	0	0	0	0	0	0

Elanikkonna heaolu ja tervis	Vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele		Toetada tervislikke eluviise		Säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda		Tagada elanikkonna turvalisus	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Seisvate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning lammutamine	+	+	0	0	0	0	0	0
Keskkonnamõju hindamise läbiviimine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju	+	+	0	0	0	0	0	0
Uutele tootmishoonetele kaitsehaljastuse rajamine	+	+	0	0	0	0	0	0
Puhke- ja virgestusalad								
Puhke-ja virgestusalade reserveerimine	0	0	+	+	+	+	0	0
Puhkealade ning teeninduseks vajalike alade puhul näha ette turvariske ennetavad ja maandavad meetmed	0	0	0	0	0	0	+	+
Teemaa								
Kergliiklusteede välja ehitamine	0	0	+	+	0	0	+	+
Teede viimine kõva katte alla	+	+	0	0	0	0	+	+
Tallinn-Tartu-Luhamaa põhimaanteele ei planeerita täiendavaid peale- ja mahasõite	0	0	0	0	0	0	+	+
Kõigile riigimaanteedele kaitse- ja sanitaarkaitsevööndi määramine	+	+	0	0	0	0	+	+
Tehniline infrastruktuur								

Elanikkonna heaolu ja tervis	Vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele		Toetada tervislikke eluviise		Säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda		Tagada elanikkonna turvalisus	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Tänavavalgustuse uuendamine Saverna, Maaritsa ja Valgjärve keskustes, uue tänavavalgustuse rajamine Tartu-VõruLuhamaa maantee äärde Savernas ja Maaritsas ning uutesse elamu- ja puhkepiirkondadesse	0	0	0	0	0	0	+	+

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Üldplaneeringu elluviimisel võib negatiivne mõju elanike heaolule ja tervisele kaasneda tootmisettevõtete rajamisega. Negatiivse mõju iseloom ja ulatus sõltuvad rajatavate ettevõtete tegevusalast.

Positiivsed mõjud kaasnevad üldplaneeringu elluviimisega kõigi KSH eesmärkide suhtes. Liikluse müra ja liiklusest tuleneva õhusaaste mõju vähendamiseks inimeste tervisele on käesolevas töös välja pakutud täiendavad leevendavad meetmed, mis näevad ette kõigile riigimaanteedele sanitaarkaitse- ja kaitsevööndi määramist ning vajadusel sanitaarkaitsevööndisse elamute rajamisel müra mõju leevendavate meetmete kasutamist.

Olulist negatiivsete mõjude kumuleerumist elanikkonna heaolu ja tervise valdkonna eesmärkide suhtes ei ole ette näha, üldplaneeringu tegevused aitavad kaasa KSH eesmärkide täitmisele.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet	Tagada avalike teenuste kättesaadavus kõigile		Tagada spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavus kõigile		Tugevdada elanike identiteeditunnet ja sotsiaalseid võrgustikke	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala						
Kompaktse hoonestusega alal on lubatud teenindus-, äri- (puhkemajandusliku teeninduse arendamiseks) või ühiskondlike hoonete maa kõrvalfunktsioon kuni 20% ulatuses	+	+	+	+	0	0
Uute elamute detailplaneeringute koostamisel kavandatakse mänguväljakute, parkimise ja haljastusega seotud lahendid	0	0	+	++	0	0
Kompaktse hoonestusega elamualadel tuleb viie elamu ehitamisel rajada vähemalt 1000 m ² suurune roheala või mänguväljak Elamute arvu suurenedes kasvab roheala või mänguväljaku pindala 200 m ² võrra iga lisanduva elamu kohta	0	0	+	++	0	0
Üldkasutatavate hoonete maa						
Olemasolevate üldkasutatavate hoonete säilimine, nende korrastamine ning vajadusel uue funktsiooni leidmine	+	+	+	+	+	+
Üldkasutatavate hoonete detailplaneeringute juures tuleb lahendada parkimine ja tagada ligipääs kergliiklusega	+	+	+	+	0	0
Tootmis- ja ärimaa						

Ärimaa arendamine toimub tootmismaale kõrvalfunktsiooni andmise kaudu.	+	+	0	0	0	0
--	---	---	---	---	---	---

58

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet	Tagada avalike teenuste kättesaadavus kõigile		Tagada spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavus kõigile		Tugevdada elanike identiteeditunnet ja sotsiaalseid võrgustikke	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Puhke- ja virgestusalad						
Puhke- ja virgestusmaana on üldplaneeringus määratletud olemaolevad puhke-ja virgestusalad ning vaatamisväärsused ja planeeritavad matkarajad	0	0	+	+	+	+
Avaliku juurepääsu tagamine puhke- ja virgestusaladele	0	0	+	+	0	0
Miljööväärtuslikud alad						
Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs	0	0	0	0	+	+
Miljööväärtuslike alade määratlemine, kasutustingimuste määramine	0	0	0	0	+	+
Väärtuslike maastike määratlemine, kasutustingimuste määramine	0	0	0	0	+	+
Teemaa						
Kergliiklusteede rajamine	+	+	+	+	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Üldplaneeringu elluviimisel negatiivseid mõjusid valla sotsiaalse keskkonna kvaliteedile ette näha ei ole. Üldplaneering toetab KSH eesmärkide täitmist. Tagamaks kvaliteetset elukeskkonda rajatavatel kompaktsel hoonestusega aladel on käesolevas töös välja pakutud leevendav meede, mis näeb ette rohealade ja mänguväljakute rajamise kohustuse üle viie elamuga arendusprojektide puhul.

Negatiivseid kumuleeruvaid mõjusid üldplaneeringu elluviimisel ette näha ei ole.

Vesi ja pinnas	Vältida pinnase ning pinna- ja põhjavee saastumist määral, mis võiks ohustada keskkonna kvaliteeti		Vähendada jäätmeteket, rakendada jäätmete taaskasutust ja kompostimist		Vältida vee-ja niiskusražiimi muutmisest tulenevaid negatiivseid keskkonnamõjusid		Kaevandada maavarasid keskkonda (oluliselt) kahjustamata	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala								
Uute elamupiirkondade planeerimine	0	0	0	0	?	?	0	0
Elamute ehitamisel veekogude piiranguvööndis koostatakse detailplaneering	+	+	0	0	+	+	0	0
Vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine	+	+	0	0	+	+	0	0
Võimlusel tuleb vältida veekogude ehituskeeluvööndite vähendamist	+	++	0	0	+	+	0	0
Ehitustegevuse käigus ei tohi kahjustada kuivendussüsteemi või tuleb taastada selle toimimine.	0	0	0	0	+	+	0	0
Tootmis- ja ärimaa								
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajandusliku tootmise alad) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	?	?	0	0	?	?	0	0
Seisvate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning vajadusel lammutamine	+	+	0	0	0	0	0	0
Keskkonnamõju hindamise läbiviimine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju	+	+	0	0	+	+	0	0
Puhke- ja virgestusala								

Vesi ja pinnas	Vältida pinnase ning pinna- ja põhjavee saastumist määral, mis võiks ohustada keskkonna kvaliteeti		Vähendada jäätmeteket, rakendada jäätmete taaskasutust ja kompostimist		Vältida vee-ja niiskuse režiimi muutmisest tulenevaid negatiivseid keskkonnamõjusid		Kaevandada maavarasid keskkonda (oluliselt) kahjustamata	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Vajadusel teostatakse keskkonnamõju hindamine	0	0	0	0	+	+	0	0
Mäetööstusmaa								
Kangru aktiivse reservvaruga maardla avamine	-	-	0	0	-	-	?	?
Krüüdneri ja Abissaare karjääri laiendamine	-	-	0	0	-	-	?	?
Detailplaneeringu koostamine ja keskkonnamõjude strateegiline hindamine uute karjäärade avamisel	+	+	0	0	+	+	+	+
Tehniline infrastruktuur								
Jäätme punktide, sorteerimispunktide ja kompostimisväljaku rajamine	0	0	+	+	0	0	0	0
Olemasolevate ühisvee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine	+	++	0	0	0	0	0	0
Suurema reostuskoormusega ettevõtete puhul on vajalik väikepuhastite rajamine	+	++	0	0	0	0	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Pinnase ning pinna-ja põhjavee saastumist võib põhjustada tootmisettevõtete rajamine, sõltuvalt nende tegevusalast.

Vee- ja niiskusraie muutmise võib kaasa tuua uute elamute, tootmis- ja muude hoonete ning karjäärade rajamine ning laiendamine. Negatiivseid mõjusid aitab ennetada detailplaneeringute koostamine ning vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine. Täiendava leevendava meetmena on käesolevas töös välja pakutud nõue arendamise käigus säilitada või taastada maaparandussüsteemid.

Maavarade kaevandamine võib oluliselt kahjustada keskkonna erinevaid komponente, sõltuvalt kaevandusala asukohast, tegevuse ulatusest ja kasutatavast tehnoloogiast. Uute maardlate avamisega kaasnevat keskkonnamõjusid aitab vältida ja vähendada detailplaneeringu koostamine ja keskkonnamõjude strateegiline hindamine.

Olulist negatiivsete mõjude kumuleerumist vee ja pinnase valdkonna eesmärkide suhtes ei ole ette näha. Üldplaneeringus seatud tingimused arendustegevusele koos käesolevas töös pakutud täiendavate leevendavate meetmetega aitavad kaasa KSH eesmärkide täitmisele.

Õhk ja kliimaatilised faktorid	Vältida õhu saastamist määral, mis võiks kahjustada keskkonda		Vähendada vajadust autode kasutamiseks		Vähendada kasvuhoonegaaside emissioone	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Tootmis- ja ärimaa						
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	?	?	0	0	?	?
Keskkonnamõju hindamise läbiviimine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju	+	+	0	0	0	0
<i>Olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul jälgida koosmõju teiste saasteallikate ja foonisaastet</i>	+	+	0	0	0	0
Üldkasutatavate hoonete maa						
Üldkasutatavate hoonete detailplaneeringute juures tuleb lahendada parkimine ja tagada ligipääs kergliiklusega	0	0	+	+	0	0
Teemaa						
Kergliiklusteede ja –sõiduradade ehitamine	0	0	+	+	0	0
Teede viimine kõva katte alla	0	0	0	0	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Õhu kvaliteedile ja kasvuhoonegaaside emissioonile võib negatiivset mõju avaldada tootmisettevõtete rajamine, sõltuvalt nende tegevusealast. Negatiivseid mõjusid aitab vältida vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine. Käesolevas töös on täiendavalt juhitud tähelepanu jälgida olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul koosmõju teiste õhusaasteallikate ja foonisaastega

Vajadust autode kasutamiseks vähendab kergliiklusteede rajamine ning üldkasutatavatele hoonetele kergliiklusega juurdepääsu tagamine.

Olulist negatiivsete mõjude kumuleerumist õhu kvaliteedi ja kliimaatiliste faktorite kohta seatud KSH eesmärkide suhtes ei ole ette näha. Autode kasutamise vajaduse vähendamisele aitavad kumuleeruvalt kaasa kergliiklusteede rajamine ning ühiskondlike hoonete korrastamine, neile uue funktsiooni andmine ja puhke- ning virgestusalade rajamine, kuna parandavad teenuste kättesaadavust piirkonnas.

Bioloogiline mitmekesisus, taime- ja loomastik	Säilitada bioloogilist mitmekesisust		Vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele		Tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel		Moodustada toimiv rohevõrgustik	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala								
Uute elamupiirkondade planeerimine	0	0	0	0	0	0	0	0
Üldplaneeringu eelnõu kohaselt on Valgjärve ja Pikajärve kaldaaladele ette nähtud elamupiirkonnad	0	0	?	?	0	0	0	0
<i>Vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine</i>	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Metsaaladele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest, looduslikuna säilitada vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasid.</i>	+	+	0	0	+	+	+	+
Hajaasustus								
Hajaasustuses on katastriüksuse suurus üle 2 ha	0	0	0	0	+	+	0	0
Tootmis- ja ärimaa								
Endiste tootmisterritooriumite (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad olemasolevate alade laiendusena	0	0	0	0	0	0	?	?

<i>Tootmisalade arenduse korral tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõjude hindamise läbiviimiseks</i>	+	+	+	+	+	+	+	+
Puhke- ja virgestusalad								
Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik	Säilitada bioloogilist mitmekesisust		Vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele		Tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel		Moodustada toimiv rohevõrgustik	
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine	+	+	+	+	+	+	+	+
Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud								
Üldplaneeringus detailplaneeringu kohustusega alade ja juhtude määramine	+	+	0	0	+	+	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka rohevõrgustiku alad, kui soovitakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	+	+	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik kompaktse hoonestusega alad, kui soovitakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	0	0	0	0
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik hajaasustusega alad, kui ei jälgita hajaasutusele seatud tingimusi.</i>	+	+	0	0	+	+	0	0
Roheline võrgustik								

Rohelisel võrgustiku alade kasutustingimuste määramine	+	+	0	0	+	+	+	+
Rohevõrgustikul tagada 90 % ulatuses selle funktsiooni säilimine	+	+	0	0	+	+	+	+
Kangru maardla väljaarvamine rohevõrgustikust	0	0	0	0	-	0	0	0

67

Bioloogiline mitmekesisus, taime- ja loomastik	Säilitada bioloogilist mitmekesisust		Vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele		Tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel		Moodustada toimiv rohevõrgustik	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Arvestada roheline võrgustikuga teede ja liinitrasside rajamisel ning tagada liikide rändeteedel ohutus liikluskorralduslike või tehniliste lahendustega	0	0	0	0	+	+	+	+
Vältida rohevõrgustiku alade olemasolevast tihedamat asustamist	+	+	0	0	+	+	+	+
Lisada roheline võrgustiku alade hulka Hauka tuumala	+	+	0	0	+	+	+	+
Rohelise võrgustiku täpsustamine vastavalt olemasoleva keskkonna tingimustele	+	+	0	0	+	+	+	+
Mäetööstusmaa								
Karjääride rajamine on keelatud üldplaneeringuga täpsustatud väärtuslikel maastikel ja rohevõrgustikku kuuluvatel aladel	+	+	0	0	+	+	+	+

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Bioloogilise mitmekesisuse säilimisele üksi üldplaneeringus toodud tegevus olulist ohtu ei kujuta, kuna arendustegevuse ulatus Valgjärve vallas on suhteliselt väike ja ei puuduta looduslikult eriti väärtuslike alasid. Positiivset mõju avaldavad detailplaneeringu ja keskkonnamõju hindamise kohustuse seadmine ning roheline võrgustiku alade ja nende kasutustingimuste määramine.

Kaitsealadele ja kaitsealustele objektidele võib üldplaneeringu tegevuste elluviimisega kaasneda mõju seoses elamualade rajamisega kaitsealuse Valgjärve kaldaalale. Võimalikku mõju aitab leevendada või vältida keskkonnamõjude hindamise läbiviimine. Ka muudel aladel detailplaneeringute koostamine ja keskkonnamõjude hindamine aitavad ennetada võimalikke negatiivseid mõjusid kaitsealadele ja kaitstavatele objektidele.

Ökoloogiliste protsesside toimimisele looduslikel aladel avaldab negatiivset mõju Kangru karjääri avamine ja ala väljaarvamine rohevõrgustikust. Pikemas perspektiivis näeb üldplaneering ette karjääri rekultiveerimist, mis aitab kaasa ökoliigiliste protsesside taastumisele. Ökoloogiliste protsesside säilimisele looduslikel aladel aitab kaasa detailplaneeringute koostamine ja keskkonnamõjude hindamine. Käesolevas töös on täiendavalt välja pakutud leevendav meede, mis näeb ette säilitada metsaaladest 90% looduslikuna ja lubada tarastada ainult õuealasid.

Rohevõrgustiku seisukohalt on Valgjärve külas konfliktala, mille tekitab olemasolev ja laiendatav tootmisala. Konflikti lahendamiseks on käesolevas töös pakutud välja rohevõrgustiku muudatus. Rohevõrgustiku toimimist aitab tagada kasutustingimuste seadmine rohevõrgustike aladel ning vajadusel keskkonnamõjude hindamine.

Negatiivne kumuleeruv mõju võib avalduda bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja looduslike protsesside toimimisele igasuguse arendustegevuse koosmõjul (elamualade, tootmisalade ja puhkealade rajamine), mille tulemusena väheneb looduslike ja vähese inimõjuga alade pindala. Arvestades arendustegevuse suhteliselt väikest mahtu ei ole oht oluliste negatiivsete mõjude avaldumiseks suur.

Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära		Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs		Luua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala						
Uute elamupiirkondade planeerimine suuremalt osalt Maaritsa, Valgjärve ja Saverna keskuste olemasolevate elumumaade laiendusena	0	0	0	0	0	0
Elamupiirkondade planeerimine Valgjärve ja Pikajärve kaldaaladele	-	-	0	0	0	0
Elamute ehitamisel veekogude piiranguvööndis koostatakse detailplaneering	+	+	0	0	+	+
Elamuehituses on suund ühepereelamute ja ridaelamute rajamiseks. Korterimajade ehitamist ei kavandata	+	+	0	0	+	+
<i>Metsaaladele ehitamisel on soovitatav säilitada looduslikuna vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasid</i>	+	+	0	0	0	0
<i>Minimalase krundi suurus määratakse kõigi perspektiivsete elamualade puhul</i>	+	+	0	0	0	0
<i>Vältida veekogude kaldaalade täisehitamist arendamisel läbi detailplaneeringute</i>	+	+	0	0	0	0
Tootmis- ja ärimaa						
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaa näha ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	0	0	0	0	0	0

Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära		Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs		Lua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda	
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Seisvate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning lammutamine	+	+	0	0	0	0
Tootmishooned, mis asuvad külades asustuse läheduses, peavad oma mahult ja välisilmelt sobima olemasolevasse keskkonda	+	+	0	0	+	+
Puhke ja virgestusalad						
Kujundus- ja ehitusprojektide koostamine	+	+	0	0	+	+
Vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine	+	+	0	0	+	+
Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud						
Üldplaneeringus detailplaneeringu kohustusega alade määramine	+	+	+	+	+	+
Üldplaneeringus detailplaneeringu kohustusega juhtude määramine	+	+	0	0	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka rohevõrgustiku alad, kui soovetakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik kompaktse hoonestusega alad, kui soovetakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	+	+

<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik hajaasustusega alad, kui ei jälgita hajaasutusele seatud tingimusi.</i>	+	+	0	0	+	+
--	---	---	---	---	---	---

Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära		Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs		Luua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda	
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Miljööväärtuslikud alad, väärtuslikud maastikud ja väärtuslik põllumaa						
Miljööväärtuslikel aladel ehitamise, renoveerimise ja juurdeehituste tingimuste seadmine	+	+	+	+	+	+
Väärtuslikel maastikel ehitamis- ja arendustingimuste määramine	+	+	0	0	+	+
Väärtuslike põllumaade säilimise tingimuste määramine	+	+	0	0	0	0
<i>Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs</i>	0	0	+	+	0	0
<i>Olemasolevale ja perspektiivsele elamumaale lubada ka väärtuslikel maastikel väiksemaid krunte kui 2 ha, vastavalt olemasolevale asustusstruktuurile</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Täpsustada tingimusi maastikus domineerivate objektide püstitamiseks, võimalusel vältida nende rajamist väärtuslikele maastikele.</i>	+	+	0	0	0	0
Looduslikult väärtuslikud alad						
Üldplaneeringuga tehakse ettepanek Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks	0	0	+	+	0	0
Mäetööstusmaa						
Kangru aktiivse reservvaruga maardla avamine	-	0	0	0	0	0

Krüdneri ja Abissaare karjääri laiendamine	-	0	0	0	0	0
Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära	Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs	Lua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda			
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Karjäärade rajamine on keelatud üldplaneeringuga täpsustatud väärtuslikel maastikel ja rohevõrgustikku kuuluvatel aladel	+	+	0	0	0	0
Infrastruktuur						
<i>Vääruslikel maastikel elektriliinide rekonstrueerimisel maakaabelliinide eelistamine</i>	+	+	0	0	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Kohalike maastike mitmekesisuse ja omapära säilimist võib ohustada uute karjäärade avamine ja vanade laiendamine. Kuna üldplaneeringus nähakse ette karjäärilade rekultiveerimist pärast nende sulgemist, siis maastikuilme taastatakse. Veekogude kaldaladel mõjutab maastikuilmet sinna planeeritud elamuehitus. Positiivset mõju maastikuilmele avaldab kasutuseta seisvate tootmishoonete lammutamine ja arendustingimuste seadmine erineva sihtotstarbega maadele.

Kultuurimälestiste ja kultuuriliselt oluliste paikade säilimisele aitab kaasa miljööväärtuslike alade ja nende kasutustingimuste määramine, samuti miljööväärtuslike alade arvamine detailplaneeringu kohustusega alade hulka. Positiivse mõjuga on ettepanek Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks. Lisaks tuleb tagada avalik ligipääs vallas asuvatele muinsuskaitseobjektidele.

Hoonete ehitamist nii, et need sobiksid keskkonda, toetavad erineva juhtfunktsiooniga aladele seatud arendustingimused.

Kumuleeruv negatiivne mõju maastikuilmele võib avalduda erineva funktsiooniga arenduste koosmõju (elamu- ja tootmisalad). Negatiivset mõju aitavad vähendada üldplaneeringus seatud maakasutustingimused ja detailplaneeringu ning keskkonnamõju hindamise kohustus.

Majanduslik keskkond	Soodustada mitmekülgse ettevõtluse arengut		Tagada infrastruktuuri kättesaadavus ja kvaliteet	
	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala				
Kompaktse hoonestusega alal on lubatud teenindus-, äri- (puhkemajandusliku teeninduse arendamiseks) või ühiskondlike hoonete maa kõrvalfunktsioon kuni 20% ulatuses	+	+	0	0
Tootmis- ja ärimaa				
Endiste tootmisalade kasutuselevõtt ning laiendamine	+	+	0	0
Ärimaade arendamine toimub tootmismaadele antud ärimaa kõrvalfunktsiooni kaudu	+	+	0	0
Puhke- ja virgestusalad				
Avaliku juurepääsu tagamine puhke- ja virgestusaladele	+	+	0	0
Miljööväärtuslikud alad				
<i>Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik</i>	<i>+ ligipääs</i>	+	0	0
Teemaa				
Kergliiklusteede ja –sõiduradade ehitamine ning teedevõrgu kvaliteedi tõstmine (sh mustkatte alla viimine)	0	0	+	+
Tehniline infrastruktuur				
Tänavavalgustuse uuendamine	0	0	+	+
Olemasolevate ühisvee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine	0	0	+	+

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Üldplaneeringus nähakse ette võimalused erineva iseloomuga ettevõtluse arendamiseks. Valla kõigisse piirkondadesse on reserveeritud tootmismaad, ärimaa arendamine toimub läbi tootmismaa kõrvalfunktsiooni. Teenindus- ja puhkemajanduslik ettevõtlus on lubatud kõigil kompaktse hoonestusega aladel. Puhkemajanduse arengut soodustab avaliku ligipääsu tagamine puhkealadele ja vaatamisväärsustele.

Üldplaneering näeb ette tehnilise infrastruktuuri uuendamise ja parandamise.

Negatiivseid kumuleeruvaid mõjusid üldplaneeringuga valla majanduslikule keskkonnale ei kaasne

7. Alternatiivide võrdlemine

Alternatiivide hindamisel hinnatakse kõiki alternatiive valitud KSH valdkondade suhtes. Mõjude olulisust hinnatakse tabelis 7.1. toodud skaala alusel. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide lõplik järjestus saadakse hindepallide summeerimisega alternatiivide lõikes, kõiki valdkondi käsitletakse võrdse kaaluga. Saadud punktisummad annavad alternatiivide mitteproportsionaalse paremusjärjestuse. Käsitletud alternatiivide mõjusid on hinnatud tabelis 7.2.

Tabel 7.1. Mõjude hindamise skaala

0	oluline mõju puudub	()	Soovitatud meetmetega vähendatav või ärahoitav negatiivne mõju; potentsiaalne positiivne mõju
-1	nõrk negatiivne mõju	+1	nõrk positiivne mõju
-2	mõõdukas negatiivne mõju	+2	mõõdukas positiivne mõju
-3	oluline negatiivne mõju	+3	oluline positiivne mõju

Null-alternatiivi puhul võivad esineda järgmised probleemid:

- Võimalik väärtuslike alade sulgemine avalikuks kasutamiseks läbi kinnisvaraarenduse;
- Riikliku kaitse all mitteolevad looduslikult väärtuslikud alad võivad kaduda;
- Ehitustegevuse negatiivne mõju väärtuslike maastike ilmele;
- Vähene arvestamine ettevõtluse keskkonnariskidega piirkonnast lähtuvalt;
- Komplikatsioonid erineva funktsiooniga maa-alade kõrvuti eksisteerimisel, puuduvad vajalikud puhvertsoonid;
- Tulevikus ei pruugi leiduda sobilikku maad sotsiaalrajatiste tarbeks; Vallal on raske kontrollida maardlate laienemist ja uute avamist.

Null-alternatiivi puhul on mõju bioloogilisele mitmekesisusele, taimestikule ja loomastikule mõõdukalt negatiivne, sest kontrollimatu arendamise tulemusena tekib oht looduslikult väärtuslike alade ja looduskeskkonna ökoloogiliste funktsioonide kahjustamiseks. Oht on roheliste alade terviklikkuse säilimisele.

Mõju kultuuripärandile ja maastikule on mõõdukalt negatiivne, sest ilma üldplaneeringuta on raske kontrollida arendustegevust ning on suur oht maastikuilme oluliseks kahjustamiseks nii väärtuslikel maastikel kui väljaspool neid.

Mõju veele ja pinnasele, õhukvaliteedile ja kliimatilistele faktoritele ning elanikkonnale ja inimeste tervisele on mõõdukalt negatiivne. Arendustegevus vallas intensiivistub, kuid ilma üldplaneeringuta on seda raskem suunata.

Mõju valla sotsiaalsele keskkonnale on mõõdukalt negatiivne. Kontrollimatu arendustegevuse tulemusena võib elanike elukvaliteet halveneda, kuna avalikud teenused, puhke- spordi ja vabaaja veetmise võimalused ei ole kõigile kättesaadavad. Sotsiaalsete objektide arendamiseta on elanikel vähe võimalusi üksteisega kokku puutuda ning ei teki kogukonnatunnet.

Mõju majanduslikule keskkonnale on nõrgalt negatiivne. Koos valla arenguga ei ole tagatud kommunikatsioonide arendamine ja nende otstarbekas kasutamine.

Alternatiiv I ja **alternatiiv II** on suhteliselt sarnased ja peaksid aitama vältida 0alternatiiviga kaasnevaid ohte.

Alternatiiv I puhul kokkuvõttes oluline mõju bioloogilisele mitmekesisusele, taimestikule ja loomastikule puudub, kuna arendustegevus on kontrollitud ja seatud leevendavad meetmed negatiivse mõju vältimiseks või vähendamiseks. Läbi roheliste alade säilitamise ja nende kasutus- ning kaitsetingimuste määramise tagatakse ökoloogiliste protsesside toimimine.

Mõju kultuuripärandile ja maastikule on nõrgalt negatiivne. Üldplaneeringuga määratakse tingimused arendustegevuseks nii väärtuslikel maastikel kui väljaspool seda. Samas ei määrata ettevõtlusalade funktsioone ja seeläbi on suurem oht, miljööväärtuslike piirkondade atraktiivsuse kahandamiseks.

Mõju veele ja pinnasele ning õhukvaliteedile ja kliimatilistele faktoritele on nõrgalt negatiivne. Arendustegevuse intensiivistumisega on ette näha suuremat survet vee kasutamiseks ning reovee- ja õhusaaste tekkeks, kuid üldplaneeringu rakendamisega on võimalik riske paremini kontrollida ja rakendada vajalikke leevendavaid meetmeid.

Mõju elanikkonnale ja inimeste tervisele on nõrgalt positiivne. Üldplaneeringu rakendamisel seatakse leevendavad meetmed arendustegevusest tuleneva negatiivse mõju leevendamiseks ning luuakse elanikele puhke- ja sportimisvõimalusi.

Mõju sotsiaalsele keskkonnale on mõõdukalt positiivne. Üldplaneeringu rakendamine tagab sotsiaalselt oluliste objektide arendamise valla kõigis piirkondades paralleelselt muu arendustegevusega.

Mõju majanduslikule keskkonnale on mõõdukalt positiivne. Üldplaneering suunab kommunikatsioonide arengut. Kindlapiirilised elamu- ja tootmisalad aitavad sarnaseid funktsioone koondada ja kommunikatsioone otstarbekalt kasutada.

Alternatiiv II puhul puudub oluline mõju kultuuripärandile ja maastikule, kuna miljööväärtuslikes piirkondades piiratakse sinna sobimatut ettevõtlust ja seeläbi säilitatakse piirkonna atraktiivsus.

Mõju elanikkonnale ja inimeste tervisele on mõõdukalt positiivne, sest suuremat negatiivset mõju omav tootmine suunatakse elamupiirkondadest kaugemal asuvatele tootmisaladele.

Tabel 7.2. Alternatiivide hindamine

Mõjuvaldkond	Alternatiiv I	Alternatiiv II	Null-alternatiiv
Bioloogiline mitmekesisus, taime- ja loomastik	0	0	-2
Kultuuripärand ja maastik	-1	0	-2
Vesi ja pinnas	-1	-1	-2
Õhk ja kliimaatilised faktorid	-1	-1	-2
Elanikkond ja inimeste tervis	+1	+2	-2
Sotsiaalne keskkond	+2	+2	-2
Majanduslik keskkond	+2	+2	-1
Summa	+2	+4	-13

Tabelis 7.2 saadud hindmaistulemused näitavad, et üldplaneeringu elluviimine on keskkonna seisukohalt vajalik (alternatiivid I ja II). Sobivaimaks osutus **alternatiiv II**, mis eeldab planeeringus määratud ettevõtlusalade funktsioonide täpsustamist.

Keskkonnamõjude seisukohast osutus sobivaimaks alternatiiv II, millel on väike eelis alternatiiv I ees väärtuslike maastike säilitamise seisukohast. Valla tasakaalustatud arengu seisukohast on siiski vajalik ettevõtluse arendamine valla kõigis osades, kuid suuremat visuaalset häiringut ning keskkonnamõju omavad ettevõtted on soovitatav koondada Saverna piirkonna tööstusaladele.

8. Ülevaade keskkonnamõju strateegilise hindamise protsessist ning mõjude hindamise käigus ilmnenu raskustest

Valgjärve valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati vallavolikogu otsusega 30.05.2006.

Keskkonnamõju strateegiline hindamine viidi läbi vastavalt *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele*.

KSH programmi sisu kohta küsiti seisukohta järgmistelt asutustelt:

Põlvamaa Keskkonnateenistus
Kultuuriministeerium
Sotsiaalministeerium
Põlva Maavalitsus

KSH programmi avalik väljapanek toimus 26.07.-08.08 2006 ja avalik arutelu 09.08.2006 (arutelu protokoll on lisa 3). Programmi avalikust arutelust teatati Ametlikes Teadaannetes, maakonnalehes „Koit” ja infotahvliel Savernas, Valgjärvel ning Maaritsas. Programmiga oli võimalik tutvuda Valgjärve Vallavalitsuses, valla veebilehel ja OÜ Alkranel veebilehel.

KSH programm (lisa 1) on heaks kiidetud Põlvamaa Keskkonnateenistuse poolt 18.09.2006 kirjaga nr 37-12-371110(3) (lisa 2).

Keskkonnamõju hindamise aruanne oli avalikul väljapanekul 15. detsember 2006 – 11. jaanuar 2007 (arutelu protokoll lisa 4). Kuna hiljem muudeti oluliselt Valgjärve valla üldplaneeringut, oli vajalik ka keskkonnamõju hindamise aruande täiendamine. KSH aruanne oli teisel avalikult väljapanekul 21.09.-17.10.2007, avalik arutelu toimus 18.10.2007 (arutelu protokoll lisa 5.).

Valgjärve valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise viisid läbi OÜ Alkranel konsultandid koostöös vallavalitsuse ja üldplaneeringu koostamise kaasatud konsultantidega.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise hetkeks oli üldplaneeringu põhilahendus juba olemas, kuid keskkonnamõju strateegilise hindaja kaasamist edasisse planeerimisprotsessi võib pidada piisavaks. Keskkonnamõju strateegilise hindaja seisukohti on arvestatud rohelise võrgustiku ja väärtusliku maastiku planeerimisel ja erineva sihtotstarbega maade maakasutustingimuste määramisel.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise teostajaja näeb probleemina vallaelanike vähest osalemist planeeringuprotsessis, mille tulemusena ei tekkinud selget pikaajalist nägemust valla arengust. On oht, et märkimisväärses osas jätkub valla arendamine detailplaneeringute kaudu.

Positiivsena võib Valgjärve valla puhul välja tuua asjaolu, et asustustihedus on vallas küllalt väike ja arendustegevusest puutumata maad piisavalt. Sellest lähtuvalt on planeeringu koostajatel õnnestunud maakasutuse planeerimisel vältida konfliktalade teket, kus keskkonnale avaldatav mõju võiks olla väga oluline.

9. Keskkonnamõju seireks kavandatud meetmed ja mõõdetavate indikaatorite kirjeldus

Keskkonnamõju seiret korraldab kohalik omavalitsus. Seire aitab jälgida keskkonnameetmete rakendamise käiku, hinnata nende tõhusust ning varakult avastada võimalik oluline keskkonnamõju.

Suuremahuliste uuringute korraldamine erinevates valdkondades käib omavalitsusele tõenäoliselt üle jõu, seepärast tuleb vallavalitsusel end kursis hoida teiste riigiasutuste poolt teostatava seire ja analüüsidega tema territooriumil (näiteks Keskkonnaministeerium, selle allasutused, maavalitsus jne). See võib hõlmata näiteks inventuure kaitsealadel ja muudel looduslikel aladel, hinnanguid maastike väärtuste kohta, sotsiaalse keskkonna analüüse jm.

Omavalitsuse enda poolt teostatava seire korraldamiseks sobivad indikaatorid on toodud tabelis 9.1. Vallavalitsus peaks seireandmed koondama perioodiliselt (soovitavalt igal aastal) ja võrdlema neid varem kogutud andmetega. Olulise negatiivse keskkonnamõju ilmnemisel või sellekohase kahtluse tekkimisel tuleb teostada täiendav kontroll ning rakendada meetmeid mõju vältimiseks või leevendamiseks. Seire tulemusi tuleb arvestada omavalitsuse töös ja üldplaneeringu uuendamisel.

Tabel 9.1. Soovituslikud indikaatorid keskkonnaseire korraldamiseks

Keskkonnamõju valdkond	Võimalik keskkonnamõju	Indikaatorid
Bioloogiline mitmekesisus, taime- ja loomastik	Looduslike elupaikade vähenemine arendustegevuse tulemusena	Metsade, looduslike rohumaade ja haritava põllumaa pindala
		Arendusprojektide maht rohelise võrgustiku aladel, kaitsealadel ja metsaaladel
	Bioloogilise mitmekesisuse vähenemine	Kasutusse võetavate karjäärade pindala ja rekultiveeritud karjäärade pindala
Kultuuripärand ja maastik	Maastikuilme muutmine väärtuslikel maastikel ja väljaspool neid.	Hooldatavate pärandkultuurimaastike pindala
		Elamute vaheline kaugus hajaasutuses.
		Põllumajanduslikus kasutuses oleva maa pindala
Vesi ja pinnas	Pinnavee saastumine	Kasutusse võetavate karjäärade pindala ja rekultiveeritud karjäärade pindala
		Analüüsid veekogudesse suunatavast heitveest ning suublast suubumiskohast üles- ja allavoolu. (Teostavad vee-ettevõtted vastavalt vee erikasutusloas sätestatavatele nõuetele).
		Ühiskanaliseerimise või lokaalse puhastiga ühendatud majapidamiste arv.
	Põhjavee saastumine	Reovee puhastamisvõime arv ja reoveepuhastitesse üleantud reovee kogus.
		Joogivee analüüsid puurkaevudest. (Teostavad vee-ettevõtted vastavalt vee erikasutusloas sätestatavatele nõuetele).
Õhk ja kliimaatilised faktorid	Kasvuhoonegaaside ja muude saasteainete paiskamine õhku	Kasutusest väljasolevate tamponeerimata puurkaevude arv
Elanikkond ja inimeste tervis	Keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõju inimese tervisele	Alternatiivsetest energiaallikatest saadava soojus- ja elektrienergia hulk. (Teostavad ettevõtted vastavalt välisõhu saasteloas sätestatud nõuetele)
Sotsiaalne keskkond	Avalikud teenused ei ole kättesaadavad	Roheliste puhverribade olemasolu ettevõtetes ja elamu-, puhke- ja turismialade vahel
Majanduslik keskkond		Vallas pakutavate elukondlike teenuste nimistu ja neid pakkuvate asutuste arv ning paiknemine
		Kõva katttega teede kogupikkus
		Kergliiklusteede kogupikkus

10. Aruande kokkuvõte

Keskkonnamõju strateegilise hindamise objektiks on Valgjärve valla üldplaneering. Üldplaneeringu koostamine algatati esimest korda Valgjärve Vallavolikogu otsusega 29.03.2005, kuid planeeringut ei ole kehtestatud. Üldplaneering algatati Valgjärve Vallavolikogu otsusega uuesti koos keskkonnamõju strateegilise hindamisega 30.05.2006. Üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumit.

Valgjärve valla üldplaneeringu koostamise eesmärk on määrata valla ruumilised arengusuunad ning seada tingimused, kuidas suunatakse vallas maakasutust ja ehitustegevust.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärgiks on Valgjärve valla üldplaneeringu elluviimisega kaasnevate võimalike oluliste keskkonnamõju väljaselgitamine, mõjude olulisuse ja ulatuse hindamine ning negatiivsetele mõjudele vajalike leevendavate meetmete ning keskkonnamõju seiremeetmete väljapakumine. Keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus hõlmab planeeringu elluviimisega kaasnevate mõjude analüüsi Valgjärve valla territooriumil, kuivõrd üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumi ning piiriülest olulist mõju pole ette näha.

Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks valiti esmalt vastavalt kohalikule eripärale valdkonnad, millele avalduvat keskkonnamõju käesolevas dokumendis käsitletakse. Igas valdkonnas püstitati KSH eesmärgid, mille suhtes üldplaneeringu meetmete mõju hinnatakse. Mõjusid hinnatakse eraldi lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis. Üldplaneeringu meetmete keskkonnamõju hindamisel kasutatakse järgmist hindekskaalat:

- + positiivne mõju
- ++ tugev positiivne mõju -
- negatiivne mõju
- tugev negatiivne mõju
- ? mõju pole teada

Alternatiivide võrdlemisel käsitletakse käesoleva töö käigus tekkinud alternatiive. KSH protsess algatati oluliselt hiljem kui üldplaneeringu koostamise protsess, sellest tulenevalt olid suures osas sobivad tegevuste alternatiivid planeeringu koostajate poolt juba varem välja valitud. Alternatiivide valimise protsessi on tagantjärei väga raske taastada, kuna seda ei ole piisava täpsusega dokumenteeritud. Alternatiivide võrdlemisel hinnati kõigi alternatiivide mõju KSH valdkondade kaupa

Valgjärve valla üldplaneering lähtub järgmistest kõrgematest arengudokumentidest:

Üleriigiline planeering. Eesti 2010.

Põlva maakonnaplaneering.

Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneering. Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused. Põlva maakonna arengukava

10.1. Ülevaade valla keskkonnast

Valgjärve vald asub Põlva maakonna loodeosas. Vald jääb Otepää kõrgustikku idaossa, millest tulenevalt on reljeef vahelduv, koosnedes mitmesuguse suuruse ja kujuga kuplitest, kühmudest ja küngastest.

Põhjavesi on paksu pinnakatte tõttu reeglina hästi kaitstud. Tarbeveena kasutatakse peamiselt kvaternaari ja kesk-devoni veekompleksi põhjavesi. Maavaradest on Valgjärve vallas arvestatavad ehitusliiva ja –kruusa varud. Valla territooriumil on seitse karjääri, neist kolm on pidevas kasutuses.

Hüdrograafilise võrgu moodustavad rohked ojakesed, magistraalkraavid tehislake paisjärvekestega, jõed ja järved. Valgjärve valla piirides asuvad Krüüdneri Kogrejärv, Krüüdneri järv, Kangru järv, Ristijärv, Kuksina järv, Valgjärv, Pikajärv, Keebi järv ja Unsa järv.

Üle poole Valgjärve vallast jääb väärtuslike maastike alale. Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu *Ehitust ja maakasutust suunavad keskkonnaningimused* kohaselt jääb vald Valgjärve ja Krüüdneri väärtuslike maastike alale. Natura 2000 alasid on Valgjärve vallas kaks: Hauka loodusala (harivesiliku elupaik) ja Valgjärve loodusala (kaitsealune järv koos pargiga). Valgjärve vallaga piirneb Otepää looduspark. Lisaks on valla lõunaosa rikas poollooduslike koosluste poolest, mida on kokku üle 80 ha.

Valgjärve vallas asub 3 ajaloomälestist, 20 arhitektuurimälestist ja 32 arheoloogiamälestist, millest enamus asuvad valla kesk- ja lõunaosas.

2006. aasta 1. septembri seisuga elab Valgjärve vallas rahvastikuregistri andmetel 1552 inimest. Suuremad keskused on Saverna, Valgjärve ja Maaritsa. Vallas tegutseb kaks põhikooli ning üks lastead. Kultuuriasutustest asub vallas kolm raamatukogu ja kultuurimaja. Savernas töötab perearstipunkt.

Ettevõtluse osas on vallas kõige rohkem esindatud põllumajandus- ning teenindusettevõtted.

10.2. Kokkuvõte võimalikest keskkonnamõjudest ja leevendavatest meetmetest

Elamualad

Üldplaneeringus ei ole arvestatud riigimaanteede kaitse- ja sanitaarkaitsevöönditega, elamute rajamisega teede lähedale võib kaasneda oht inimese tervisele.

Elamute rajamisel riigimaanteede sanitaarkaitsevööndisse tuleb koostada detailplaneering ja teostada uuring müra mõju hindamiseks, vajadusel tuleb näha ette müra leevendavaid meetmeid.

Aitamaks kaasa elukeskkonna kvaliteedi tagamisele rajatavatel kompaktsel hoonestusega aladel tuleb viie elamu ehitamisel rajada vähemalt 1000 m² suurune roheala või mänguväljak. Elamute arvu suurenedes kasvab roheala või mänguväljaku pindala 200 m² võrra iga lisanduva elamu kohta.

Ennetamiseks veekeskkonnale avaldatavaid negatiivseid mõjusid tuleb võimlusel vältida veekogude ehituskeeluvööndite vähendamist.

Elamuehitus võib elukohtade kadumise tõttu ohustada bioloogilist mitmekesisust, taimestikku ning loomastikku. Elamuehitusprojektide puhul tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks. Metsaaladele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest, looduslikuna säilitada vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasad.

Suuremahuline elamute arendus vallas võib oluliselt mõjutada maastikuilmet, sealhulgas veekogude kaldaaladel, mis on elamute ehitamisele eriti atraktiivne. Kompaktse hoonestusega alad tuleb määrata ka olemasolevate elamualade puhul, mille tihendamise ja laiendamisel kehtivad samad tingimused, kui planeeritavale kompaktse hoonestusega alale ehitamisel. Minimaalne krundi suurus tuleb määrata kõigi perspektiivsete elamualade puhul. Perspektiivseid elamumaid on soovitatav käsitleda kompaktse hoonestusega aladena ehk tiheasutusaladena. Vältida veekogude kaldaalade täisehitamist arendamisel läbi detailplaneeringute.

Ühiskondlike hoonete maa

Üldplaneeringus ette nähtud ühiskondlike hoonete renoveerimine ja vajadusel uue funktsiooni leidmine aitab kaasa valla sotsiaalse keskkonna parandamisele. Seatud arendustingimused on piisavad olulise negatiivse keskkonnamõju ennetamiseks.

Tootmismaa

Sõltuvalt tegevusalast võivad ettevõtted oluliselt mõjutada õhukvaliteeti. Olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul tuleb jälgida koosmõju teiste saasteallikate ja foonisaastega.

Tootmisalad võivad elupaikade kadumise või territooriumilt väljuva keskkonnamõju tõttu ohustada bioloogilist mitmekesisust ning taimestikku ja loomastikku. Tootmisalade arenduse korral tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks.

Puhke- ja virgestusmaa

Puhke- ja virgestusmaade arendamine aitab kaasa valla sotsiaalse keskkonna ja elanike heaolu parandamisele. Seatud arendustingimused on piisavad olulise negatiivse keskkonnamõju ennetamiseks.

Detailplaneeringu kohustusega alad ja juhud

Detailplaneeringu kohustusega alade seadmine aitab paremini kontrollida arendustegevust tundlikes kohtades ja oluliste objektide korral. Detailplaneeringu kohustusega aladele hulka tuleb lisada järgmised alad:

- Rohevõrgustiku ala, kui rajatakse rohkem kui üks elamu;
- Kõik kompaktse hoonestusega alad, kui rajatakse rohkem kui üks elamu
- Hajaasutuses maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui ei järgita hajaasutusele seatud tingimusi.

Tagamaks planeerimise terviklikust tuleb planeeritavatele elamualadele ja puhke- ning virgestusaladele võimalusel koostada tervet ala käsitlev detailplaneering.

Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtuslike alade määramine aitab säilitada ajalooliselt, kultuuriliselt olulisi ning ja looduslikult kauneid paiku. *Tagamaks miljööväärtuslike alade kaitset, tuleb need kanda ka üldplaneeringu kaardile ja täpsustada nende ulatus.*

Väärtuslikud maastikud ja põllumaa

Väärtuslike maastike ja väärtusliku põllumaa säilimise tagamiseks tuleb lisaks üldplaneeringus tooduile vajalik arvestada järgmiste leevendavate meetmetega:

- *Minimaalne lubatud krundi suurus on väärtuslikel maastikel 2 ha, välja arvatud olemasolevatel ja planeeritavatel (perspektiivne elamumaa) kompaktse hoonestusega aladel vastavalt olemasolevale asustusstruktuurile.*
- *Täpsustada tingimused maastikud domineerivate objektide püstitamiseks. Võimalusel tuleb vältida nende püstitamist väärtuslikele maastikele ja teistesse ilusa vaatega kohtadesse. Erandkorras nende objektide püstitamisel väärtuslikule maastikule tuleb koostada detailplaneering ja maastikuanalüüs.*
- *Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs.*
- *Kanda üldplaneeringu kaardile väärtuslikud põllumaad.*

Krüüdneri karjääri ala, mis kuulub väärtusliku maastiku koosseisu, ei saa pidada väärtuslikuks. *Krüüdneri karjääri ala võib väärtusliku maastiku koosseisust välja arvata.*

Roheline võrgustik

Üldplaneeringus on arvestatud keskkonnamõju strateegilise hindaja seisukohti rohevõrgustiku täpsustamise osas. Rohevõrgutiku aladele seatud ehitustegevuse piirangud aitavad tagada rohevõrgustiku funktsioneerimise.

Looduslikult väärtuslikud alad

Üldplaneeringus on arvestatud keskkonnamõju strateegilise hindaja ettepanekuga Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks, kuid ei ole täpsustatud, kes kaitse alla võtmise korraldab. *Jõksi ristimets on soovitatav võtta kaitse alla kohaliku omavalitsuse tasandil vastavalt looduskaitseadusele (RT I 2004, 38, 258).*

Maavarad

Karjäärialade laiendamine ja uute avamine võib avaldada mõju nii maastikuilmele kui bioloogilisele mitmekesisusele ning taime- ja loomaliikidele. Üldplaneeringus ette nähtud karjäärialade rekultiveerimine aitab negatiivseid mõjusid leevendada.

Teed ja liikluskorraldus

Teede viimine mustakatte alla, ristmike rekonstrueerimine ja kergliiklusteede rajamine tõstavad liiklejate ohutust. Kergliiklusteede rajamine loob elanikele paremad liikumis- ja sportimisvõimalused.

Üldplaneeringus on teedele määramata kaitse- ja sanitaarkaitsevööndid. *Kaitse- ja sanitaarkaitsevööndid tuleb planeeringus määrata kõigile riigimaanteedele. Tee kaitsevööndisse hooneid planeerida ei tohi. Teede sanitaarkaitsevöönditesse jäävate elamualade puhul tuleb detailplaneeringutele seada nõue müratasemete hindamiseks ja kui need ületavad kehtestatud piirnorme, tuleb ette näha vajalikud leevendavad meetmed.*

Tehniline infrastruktuur

Üldplaneeringus ette nähtud infrastruktuuri uuendused aitavad tõsta selle kvaliteeti ja kättesaadavust. *Üldplaneeringus tuleb määrata ja kaardile kanda reoveekogumisalad.*

10.3. Kokkuvõte alternatiivide võrdlemisest

Üldplaneeringu alternatiividena käsitleti järgmisi lahendusi:

Null-alternatiiv – Valgjärve vallale ei kehtestata üldplaneeringut. Arendustegevuses puuduvad kogu vala hõlmavad kokkulepitud arengusuunad. Ruumiline areng toimub paremal juhul läbi erinevate kavade ja detailplaneeringute, kuid kohati on ehitustegevus võimalik ka ilma planeeringuta.

Alternatiiv I – Üldplaneeringuga ei kavandata olulisi muudatusi väljakujunenud asustusstruktuuris. Arengu põhisuunad lähtuvad valla eri piirkondade arengueeldustest. Valda käsitletakse kolme piirkonnana: Valgjärve, Saverna ja Maaritsa. Valgjärve piirkonna peamise arengusuunana nähakse turismi- ja puhkemajandust, Saverna piirkond on sobiv tööstuse ja muu ettevõtluse arendamiseks ja Maaritsa piirkonnal on eeldusi arenguks elamupiirkonnana. Üldplaneering lähtub üldjoontes valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest, samas arendatakse väiksemas mahus ka muid funktsioone. Ettevõtlusele ja elamuehituseks reserveeritud alade funktsioone ei täpsustata.

Alternatiiv II – Üldplaneeringus lähtutakse suhteliselt rangelt valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest. Valgjärve ettevõtlusalal keskendutakse pigem teenindusele ja väikesemahulisele tootmisele, mis ei nõua massiivsete hoonete rajamist. Suuremahuline ning müra- ja tolmurikas tootmine suunatakse Saverna ja Vissi tootmisaladele, mis paiknevad elamupiirkondadest eemal.

Keskkonnamõjude seisukohast osutus sobivaimaks alternatiiv II, millel on väike eelis alternatiiv I ees väärtuslike maastike säilitamise seisukohast. Valla tasakaalustatud arengu seisukohast on siiski vajalik ettevõtluse arendamine valla kõigis osades, kuid suuremat visuaalset häiringut ning keskkonnamõju omavad ettevõtted on soovitav koondada Saverna piirkonna tööstusaladele.

11. Kasutatud allikad

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem - Keskkonnaregister): KeM Info- ja Tehnokeskus. Info seisuga 19. september 2006.

CORINE Land Cover kaart

Therivel, R., 2004. Strategic Environmental Assessment in Action

Scottish Executive Development Department, 2003. Environmental Assessment of Development Plans

Valgjärve valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine Aruanne

Tellijä : Valgjärve Vallavalitsus

Töö koostaja: OÜ Alkranel

Projektijuht: Alar Noorvee

Litsents nr. KMH 0098

OÜ Alkranel

Tartu 2007

Sisukord

SISSEJUHATUS	4
1. STRATEEGILISE PLANEERIMISDOKUMENDI JA SELLE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK NING ULATUS.....	6
1.1. ÜLDPLANEERINGU EESMÄRK JA ÜLDISELOOMUSTUS.....	6
1.2. KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK, ULATUS JA METOODIKA.....	6

2.	STRATEEGILISE PLANEERIMISDOKUMENDI SEOS TEISTE STRATEEGILISTE DOKUMENTIDEGA.....	9
2.1.	ÜLDPLANEERINGU SEOS KÕRGEMATE STRATEEGILISTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA.....	9
2.1.1.	Üleriigiline planeering Eesti 2010	
	MAAKONNAPLANEERING JA MAAKONNA ARENGUKAVA	11
3.	MÕJUTATAVA KESKKONNA JA OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS.....	18
3.1.	ASUKOHT.....	18
3.2.	LOODUSKESKKOND.....	19
3.2.1.	Geoloogia ja hüdrogeoloogia.....	19
3.2.2.	Veekogud	19
3.2.3.	Pinnas ja maastik, loodusvarad.....	19
3.2.4.	Kaitsealad ja kaitstavad objektid.....	20
3.2.4.1.	Looduskaitsest tulenevad piirangud.....	21
3.2.4.2.	Muinsuskaitsest tulenevad piirangud	23
3.2.4.3.	Veealadest tulenevad piirangud	24
3.2.5.	Kliima	27
ELU-		JA
SOTSIAALKESKKOND.....		28
3.3.1.	Rahvastik	28
3.3.1.1.	Rahvastiku koosseis ja jaotuvus.....	28
3.3.1.2.	Rahvastikuprognosis.....	29
3.3.2.	Haridusasutused.....	29
3.3.3.	Kultuuriasutused.....	30
3.3.4.	Virgestusalad.....	30
3.3.5.	Tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeasutused.....	30
MAJANDUSKESKKOND		31
3.4.1.	Elanike toimetulek ja tööhõive.....	31
3.4.2.	Ettevõtlus.....	31
3.4.2.1.	Tööstus, põllumajandus, kaubandus, teenindus.....	31
3.4.2.2.	Turism.....	32
3.5.	TEHNILINE INFRASTRUKTUUR	32
3.1.1.	Teed ja tänavad	32
3.5.2.	Ühisveevärk ja kanalisatsioon.....	33
3.5.3.	Jäätmemajandus.....	33
3.5.4.	Side	33
3.5.5.	Soojamajandus.....	34
4.	KAVANDATAV TEGEVUS JA SELLE ALTERNATIIVID.....	35
5.	KAVANDATAVA TEGEVUSE JA SELLE ALTERNATIIVIDEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU NING LEEVENDAVAD MEETMED	36
5.1.	ELAMUEHITUS.....	36
5.2.	ÜLDKASUTATAVATE HOONETE MAA.....	39
5.3.	TOOTMISMAA.....	39
5.4.	PUHKE JA VIRGESTUSMAA.....	41

5.5.	DETAILPLANEERINGU KOOSTAMISE KOHUSTUSEGA ALAD JA JUHUD.....	41
5.6.	MILJÖÖVÄÄRTUSLIKUD ALAD.....	42
5.7.	VÄÄRTUSLIKUD MAASTIKUD JA PÖLLUMAA.....	43
5.8.	ROHELINE VÕRGUSTIK JA LOODUSKAITSE.....	44
5.9.	LOODUSLIKULT VÄÄRTUSLIKUD ALAD.....	49
5.10.	MAAVARAD	49
5.11.	TEED JA LIIKLUSKORRALDUS	50
	5.12. TEHNILINE INFRASTRUKTUUR	51
6.	KESKKONNAMÕJUDE	
	HINDAMISTABELID.....	53
7.	ALTERNATIIVIDE VÕRDLEMINE	
		77
8.	ÜLEVAADE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE PROTSESSIST	
	NING MÕJUDE HINDAMISE KÄIGUS ILMNENUD RASKUSTEST.....	80
9.	KESKKONNAMÕJU SEIREKS KAVANDATUD MEETMED JA MÕÕDETAVATE	
	INDIKAATORITE KIRJELDUS.....	82
10.	ARUANDE KOKKUVÕTE	84
10.1.	ÜLEVAADE VALLA KESKKONNAST	85
10.2.	KOKKUVÕTE VÕIMALIKEST KESKKONNAMÕJUDEST JA LEEVENDAVATEST MEETMETEST.....	85
10.3.	KOKKUVÕTE ALTERNATIIVIDE VÕRDLEMISEST	88
	KASUTATUD ALLIKAD.....	89

- Lisa 1. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm
- Lisa 2. KSH programmi heaks kiitmise otsus
- Lisa 3. KSH programmi avaliku arutelu protokoll
- Lisa 4. KSH aruande esimese väljapaneku protokoll
- Lisa 5. KSH aruande teise avaliku väljapaneku protokoll
- Lisa 6. Keskkonnamõjude kumuleerumise analüüs

Sissejuhatus

Keskkonnamõju strateegilise hindamise objektiks on Valgjärve valla üldplaneering. Üldplaneeringu koostamine algatati esimest korda Valgjärve Vallavolikogu otsusega 29.03.2005, kuid planeeringut ei ole kehtestatud. Üldplaneering algatati Valgjärve Vallavolikogu otsusega uuesti koos keskkonnamõju strateegilise hindamisega 30.05.2006. Üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumit.

Üldplaneeringu eelnõu valmis koostööna Valgjärve Vallavalitsuse töötajate, A&L Management Eesti AS konsultantide ja Valgjärve valla elanike vahel.

Üldplaneeringu koostamisel osalesid vallavalitsuse ametnikud, vallavolikogu ja valitsuse liikmed ning vallaelanikud. Planeeringu koostamise protsessi vältel korraldati valla erinevates piirkondades avalikke arutelusid, millest võtsid osa kohalikud elanikud, maaomanikud, ettevõtjad ja avaliku sektori esindajad.

Keskkonnamõju strateegilist hindamist (KSH) viib läbi OÜ Alkranel töörühm koosseisus:

Alar Noorvee, KSH töörühma juht, KSH juhtekspert (litsents nr KMH 0098)

Elar Põldvere, OÜ Alkranel arendusjuht

Riina Raasuke, projekti koordinaator, OÜ Alkranel keskkonnaspetsialist

Triin Lääne, OÜ Alkranel keskkonnaspetsialist

Asjast huvitatud isikud on

Valgjärve Vallavalitsus

Valgjärve Vallavolikogu

Keskkonnaministeerium (Põlvamaa Keskkonnateenistus)

vallaelanikud, maaomanikud, ettevõtjad laiema avalikkuse valitsusvälised organisatsioonid ja keskkonnaühendused

Riiklik Looduskaitsekeskus

Põlva Maavalitsus

Kultuuriministeerium

Sotsiaalministeerium

KSH programmi avalik väljapanek toimus 26.07.-08.08.2006 ja avalik arutelu 09.08.2006 (arutelu protokoll on lisa 3). KSH programm (lisa 1) on heaks kiidetud Põlvamaa Keskkonnateenistuse poolt 18.09.2006 kirjaga nr 37-12-371110(3) (lisa 2). Keskkonnamõju hindamise aruanne oli avalikul väljapanekul 15. detsember 2006 – 11. jaanuar 2007 (arutelu protokoll lisa 4). Kuna hiljem muudeti oluliselt Valgjärve valla üldplaneeringut, oli vajalik ka keskkonnamõju hindamise aruande täiendamine. KSH aruanne oli teisel avalikult väljapanekul 21.09.-17.10.2007, avalik arutelu toimus 18.10.2007 (arutelu protokoll lisa 5.)

KSH käigus täpsustati kohalikest oludest lähtuvalt valdkonnad, millega käesolev KSH tegeleb ja sellest tulenevalt püstitati KSH eesmärgid. Üldplaneeringus toodud

tegevuste keskkonnamõju hinnatakse KSH eesmärkide suhtes. Käsitletavad KSH valdkonnad on järgmised:

- Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik
- Kultuuripärand ja maastik
- Vesi ja pinnas
- Õhk ja kliimaatilised faktorid
- Elanikkond ja inimeste tervis
- Sotsiaalne keskkond
- Majanduslik keskkond

Üldplaneeringu koostamine on pikaajaline protsess, mille käigus planeeringulahendused pidevalt täienevad. Keskkonnamõju strateegiline hindaja lähtus aruande koostamisel Valgjärve valla üldplaneeringu eelnõus seisuga mai 2007 toodud planeeringulahendustest. Keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimisel on kasutatud järgmisi materjale

- Valgjärve valla üldplaneering, 2007
- Valgjärve valla arengukava 2005-2010
- Valgjärve valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava aastateks 2005-2017
- Põlvamaa maakonnaplaneering
- Maakonnaplaneeringu teemaplaneering. Põlva maakonna asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused. Põlva Maavalitsuse arenguosakond, 2005.

Strateegilise planeerimisdokumendi ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk ning ulatus

1.1. Üldplaneeringu eesmärk ja üldiseloomustus

Valgjärve valla üldplaneeringu koostamise eesmärk on määrata valla ruumilised arengusuunad ning seada tingimused, kuidas suunatakse vallas maakasutust ja ehitustegevust.

Valla ruumilise arengu eesmärgid on sõnastatud järgmiselt:

- miljööväärtuslike piirkondade säilitamine ja arendamine;
- looduskeskkonna säilitamine; elamuehituse arendamine;
- liiklusohutuse meetmete kavandamine; olemasolevate tootmisalade arendamine;
- puhkevõimaluste arendamine ja mitmekesistamine, sh puhkealade avaliku kasutamise tagamine.

Üldplaneeringuga ei kavandata olulisi muudatusi valla väljakujunenud asustusstruktuuris. Ruumilise arengu eesmärkides nähakse valda kvaliteetse elu-, töö ning puhkekeskkonnana. Sellest tulenevalt keskendutakse üldplaneeringus loodus- ja

kultuuriväärtuste säilitamise ning piirkondade arengueeldustest lähtuvate tegevussuundade sidumisest ruumiga.

Maaritsa piirkonnas nähakse ette aktiivset elamuarendust, mida soodustab soodne geograafiline asukoht, toimiv kultuurielu ja olemasolev infrastruktuur. Saverna piirkonda koondub tootmisalade arendus, seda eelkõige olemasolevate tootmisalade laiendusena. Olemas on tootmisele vajalik infrastruktuur ning olemasolevate tööstusalaade efektiivsem kasutuselevõtt aitab vähendada negatiivseid mõjusid keskkonnale. Valgjärve piirkonda, mis jääb Otepää spordi- ja turismpiirkonna mõjualasse, nähakse areneva puhkemajanduspiirkonnana.

1.2. Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk, ulatus ja metoodika

Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärgiks on Valgjärve valla üldplaneeringu elluviimisega kaasneva võimaliku olulise keskkonnamõju väljaselgitamine, mõju olulisuse ja ulatuse hindamine ning negatiivsetele mõjudele vajalike leevendavate meetmete ning keskkonnamõju seiremeetmete väljapakumine.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus hõlmab planeeringu elluviimisega kaasnevate mõjude analüüsi Valgjärve valla territooriumil, kuivõrd üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumi ning piiriülest olulist mõju pole ette näha.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise metoodika on võrreldes programmis tooduga täpsustunud. Kõik programmis toodud teemad on käsitletud, kuid teisiti süstematiseeritult. Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks valiti esmalt vastavalt kohalikule eripärale valdkonnad, millele avalduvat keskkonnamõju käesolevas dokumendis käsitletakse. Igas valdkonnas püstitati KSH eesmärgid (tabel 1.1), mille suhtes üldplaneeringu meetmete mõju hinnatakse.

Tabel 1.1. KSH valdkonnad ja eesmärgid Valgjärve vallas

KSH VALDKOND	KSH EESMÄRGID
Elanikkonna heaolu ja tervis	vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele toetada tervislikke eluviise säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda tagada elanikkonna turvalisus
Sotsiaalse keskkonna kvaliteet	tagada avalike teenuste kättesaadavus kõigile tagada spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavus kõigile tugevdada elanike identiteeditunnet ja sotsiaalseid võrgustikke
Vesi ja pinnas	vältida pinnase ning pinna- ja põhjavee saastumist määral, mis võiks ohustada keskkonna kvaliteeti vähendada jäätmeteket, rakenda jäätmete taaskasutust ja kompostimist vältida niiskusrežiimi muutustest tulenevaid keskkonnamõjusid kaevandada maavarasid keskkonda (oluliselt) kahjustamata

Õhu kvaliteet ja kliimatilised faktorid	vältida õhu saastamist määral, mis võiks kahjustada keskkonda vähendada vajadust autode kasutamiseks vähendada kasvuhoonegaaside emissioone
Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik	säilitada bioloogilist mitmekesisust vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel moodustada toimiv rohevõrgustik
Maastik ja kultuuripärand	säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik ligipääs luua uusi hooneid ja rajatisi selliselt, et need sobiksid antud keskkonda
Majandusliku keskkonna arengutingimused	soodustada mitmekülgse ettevõtluse arengut tagada kogu vallas infrastruktuuri kättesaadavus ja kvaliteet

Üldplaneeringus kirjeldatud meetmete keskkonnamõju hinnatakse KSH eesmärkide suhtes. Mõjusid hinnatakse eraldi lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis. Üldplaneeringu meetmete keskkonnamõju hindamisel kasutatakse järgmist hindeskaalat:

+ positiivne mõju
++ tugev positiivne mõju -
negatiivne mõju
-- tugev negatiivne mõju
? mõju pole teada

Alternatiivide võrdlemisel käsitletakse käesoleva töö käigus tekkinud alternatiive. KSH protsess algatati oluliselt hiljem kui üldplaneeringu koostamise protsess, sellest tulenevalt olid suures osas sobivad tegevuste alternatiivid planeeringu koostajate poolt juba varem välja valitud. Alternatiivide valimise protsessi on tagantjärei väga raske taastada, kuna seda ei ole piisava täpsusega dokumenteeritud. KSH koostaja hindab planeeringu koostajate poolt tehtud valikuid pädevaks ja ei näe vajadust kõrvale jäänud alternatiive siinkohal käsitleda.

Alternatiivide võrdlemisel hinnati kõigi alternatiivide mõju KSH valdkondade kaupa alltoodud skaala alusel (tabel 1.2.).

Tabel 1.2. Alternatiivide hindamise skaala

0	oluline mõju puudub		
-1	nõrk negatiivne mõju	+1	nõrk positiivne mõju
-2	mõõdukas negatiivne mõju	+2	mõõdukas positiivne mõju
-3	oluline negatiivne mõju	+3	oluline positiivne mõju

2. Strateegilise planeerimisdokumendi seos teiste strateegiliste dokumentidega

Valgjärve valla üldplaneeringu seletuskirjas ei ole välja toodud, millistest kõrgemal seisvatest dokumentidest ja millistest valla arengudokumentidest on üldplaneeringu koostamisel lähtutud. Järgnevalt antakse ülevaade dokumentidest, mida keskkonnamõju strateegilise hindaja peab üldplaneeringu koostamisel oluliseks.

2.1. Üldplaneeringu seos kõrgemate strateegiliste planeerimisdokumentidega

Euroopa ruumilise arengu põhimõtted sätestab **Euroopa Ruumilise Arengu Perspektiiv (ESDP)**, mille kohaselt on ruumilise arengu eesmärgiks Euroopa Liidu territooriumi tasakaalustatud ja jätkusuutlik areng. Erilist tähelepanu on pälvinud maaliste alade ning linnade vahelised suhted. Oluliseks peetakse ka ruraalsetel aladel mitmekeskuselise asustusstruktuuri arendamist ning läbi selle kohaliku arengu tugevdamist.

ESDP kohaselt on ruumilise arengu üldeesmärgiks Euroopa Liidu territooriumi tasakaalustatud jätkusuutlik areng kohalikke olusid arvestavalt. Iga riik peab keskkonnakaitseliste meetmetega püüdma alla suruda trendi, millega Euroopa territoorium „hakatakse ära“ planeeritavate transpordikoridoridega; tagama bioloogilise mitmekesisuse mitte ainult planeeringute „ökovõrgustiku“ abiga, vaid kogu territooriumi komplekse arendusega; pöörama tähelepanu majandusstruktuurilt (primaarsektori suur osakaal tööhõives) nõrkadele maapiirkondadele; tagama veeringluse säästva korraldamise ning tegema jõupingutusi kliimamuutuse leevendamiseks nii kohaliku kui ka globaalsel tasandil jne.

2.1.1. Üleriigiline planeering Eesti 2010

Eesti Vabariigi arengusuunad sätestab ja seob maakasutusega üleriigiline planeering Eesti 2010. Planeeringu üldiste sihiseadetenä on määratletud järgmised aspektid:

Inimese põhivajaduste rahuldamise ruumiline tagamine

Eesti asustussüsteemi- ja maastikustruktuuri väärtuste säilitamine ja edasiarendamine

Asustuse ruumiline tasakaalustamine

Eesti hea ruumiline sidumine Euroopaga

Looduskeskkonna hea seisundi säilitamine ja parandamine.

Kohalike omavalitsuste poolt on esmatähtis oma spetsiifilistele tugevustele toetuvate arengustrateegiate loomine ja elluviimine. Vaja on määratleda oma trumpalad, millega saaks osaleda laiemas – rahvuslikus ja soovitatavalt ka rahvusvahelises – tööjaotuses.

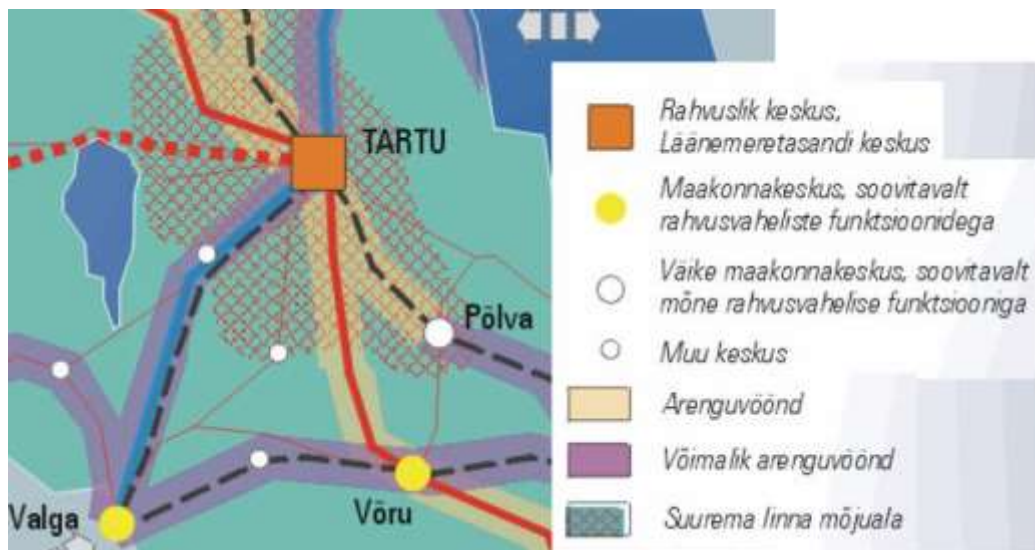
Arenguvööndite kontseptsiooni toomine asustuse arengu strateegiasse tähendab tähtsamate teede ärakasutamist asustussüsteemi tasakaalustava ja koostööd ajendava tegurina. Arenguvööndid on toodud joonisel 2.1.

Vallakeskustes peab kindlustama eeskätt kvaliteetse põhihariduse. Põhikooli juures saab korraldada täiskasvanute täiendõpet. Vallakeskuses peaks olema võimalused kvalifitseeritud nõustamist vajavate inimeste suunamiseks vastavatesse asutustesse väljaspool valda.

Väikekeskustes on vaja säilitada kodulähedased lasteaed-alkkoolid, mis võivad koos raamatukogudega olla ka kohaliku rahva kogunemise ja isetegemise paikadeks.

Asustuse arengul lähtutakse suures osas pealinna funktsionaalset arengut ning maakonnakeskuste tugevdamist rõhutavast strateegiast, mille läbi on võimalik luua kogu riigi territooriumil hästi kättesaadavate tugevate keskuste võrk. Keskusi täiendavad läbi kaug- ja kodustöötamise ning heatasemelise transpordi elujõulised maapiirkonnad. Eestis tervikuna on seatud eesmärgiks, et iga maakonnakeskus ja ka väiksemad linnad leiaksid oma spetsialiseerumisala, millega võiks rahvusvaheliselt konkureerida. Lisaks üksikute keskuste tugevdamisele viidatakse vajadusele keskuste koostööks vastastikuse täiendamise alusel ehk võrgustumisele. Üleriigiline planeering rõhutab koordineeritud transpordikorralduse olulisust koostööpiirkondade toimimisel.

Valgjärve vallal on neli olulist tõmbekeskust - Tartu, Võru, Põlva ja Otepää. Lõuna-Eesti suurim tõmbekeskus Tartu asub vaid 38 km ehk ca 30 minutilise autosõidu kaugusel Savernast. Võru linnaga on ühendus samuti hea, Savernast asub ta 31 km kaugusel. Maakonnakeskus Põlva asub 20 km kaugusel ning Valga maakonnas asuv Otepää 17 km kaugusel Savernast. Keskused on toodud joonisel 2.1.

Joonis 2.1. Üleriigiline planeering - asustus.

Valgjärve valla halduskeskus asub Savernas, mida läbib Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee. Tallinn-Tartu-Luhamaa maantee on oluliseks osaks rahvusvahelistest

maanteetranspordi koridorist Via Estica. Via Estica ühendab Stockholmi KeskVenemaaga (Moskva).

10

Viimaste aastate jooksul uue asfaltkatte saanud maantee tõttu on nii Saverna küla kui Valgjärve vald tervikuna muutunud tunduvalt atraktiivsemaks ning seda eelkõige elu- ja suvituskohana.

Üleriigilise planeeringu rohelise võrgustiku kontseptsioon rõhutab eluslooduse ja maastiku kaitse orgaanilist sulatamist keskkonnakujundusse ning vajadust esile tõsta, väärtustada ja sihipäraselt kasutusele võtta kaitsealuste ning looduslikus või looduslähedases seisundis alade laias mõttes keskkonda kujundavat mõju. Üleriigilise planeeringuga on määratletud peamised tuumalad ja koridorid. Rohelise võrgustiku planeerimisega taotletakse järgmisi eesmärke:

- keskkonna loodusliku iseregulatsiooni säilitamine
- väärtuslike looduskoosluste kaitse ja loomade liikumisteede säilitamine
- looduslähedase majandamise, elulaadi ja rekreatsiooni võimaldamine ning
- looduslike alade ruumilise kättesaadavuse tagamine
- väärtuslike maastike säilitamine asustuse
- ning maakasutuse suunamine.

2.2. Maakonnaplaneering ja maakonna arengukava

Seosed maakonna arengudokumentidega (Põlva maakonnaplaneering, teemaplaneering Põlva maakonna asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused ja Põlva maakonna arengukava) on esitatud tabelis 3.1 valdkondade kaupa.

Tabel 3.1. Seosed maakonna arengudokumentidega

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik	traditsioonilise metsanduse ja põllunduse säilitamine (karjatamine, niitmine, kuivenduskraavide säilitamine, ekstensiivne- ja ökopõllundus jne) taime- ja loomaliikide, elupaikade ja maastike kaitse korraldamine vastavalt õigusnormidele kasutusele võetu karjäärid tuleb ammutada täielikult, kasutades uusimaid tehnoloogiaid ja mehhanisme maavara lõplikuks ammendamiseks kasutatakse vee-alust kaevandamist kasutusest välja jäänud karjäärialad rekultiveeritakse, kasutades ära maavara rikastusjäägid. Rekultiveeritud alad uuendatakse taimestikuga ja kujundatakse võimalikult looduslähedane maastik uute karjääride planeerimise püüda võimalikult vähe mõjutada maastiku ilmet, mullastikku, puhkeotstarbelise, metsandusliku ja põllumajandusliku kasutusega huvisid metsade puhkemajandusliku taluvuse tõstmine metsade tootmis- ja kaitsefunktsioonide tasakaalustamine	rekreatiivalade määratlemine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine ilusate vaatekohtade maade reserveerimine ja arendus- ning hooldustööd ehitusvalade valik peab lähtuma rohelise võrgustiku tugi-aladest ja koridoridest ning ei tohi neid lõhkuda soovitav määrata potentsiaalsed rohelise koridori alad metsamajandusmaa juhtfunktsiooniga või kaitsehaljastusmaa ja metsamajandusmaa kõrvalfunktsiooniga soovitav on rajada metsatukkasid ja -ribasid koridori funktsioneerimiseks (Valgjärve ja Leevi jõe vahel ning Sulaoja ja Risti järv vahel) migratsioonikoridoride planeerimine koridore lõhkuvate põllumassiivide, keskkonnoahtlike objektide, elamuehitusvalade jt objektide rajamisel looduslike alade osatähtsus tuumalas ei langeks alla 90% uute asustusvalade rajamine rohelise võrgustiku alal läbi detailplaneeringute veekogude ehituskeeluvööndite ja kallaste võimalikult suures ulatuses säilitamine ja täpsustamine omavalitsuse planeeringutega Natura veekogudel vältida ehituskeeluvööndi vähendamist muinsus- ja looduskaitseobjektide korrastamine, tähistamine, eksponeerimine ligipääsu tagamine kallasradadele, looduskaitseobjektide juurde poollooduslike koosluste hooldamine rohevõrgustiku aladel vääriselupaikade ja haruldaste	Tagatud on kaitstavate loodusobjektide, sh Natura 2000 võrgustiku toimimine ja kaitseväärtuste säilimine Turismi ja inimõju koormus on hajutatud Koormuse hajutamine uute sobivate alade määramise ning nende alade ligipääsetavaks tegemisega Perspektiivsete turismi sihtkohtade arengu kavandamine (Erastvere–Kooraste, Valgjärve, Lämmijärv) Tagada mitmekesine maastik ja elustik ning looduslähedaselt majandatud metsad Rikutud maastike (karjäärid, prügilad, lagunevad endised tootmishooned jms) korrastamine ja kasutusfunktsioonide mitmekesistamine Erametsade raiesmike taasmetsastamine tagatisraha abil Metsa majandamine looduslähedaste majandamisvõtetega Rohelise võrgustiku ja väärtuslike maastike (mõlemad on määratletud Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga “Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused”) piiride ja kasutustingimuste täpsustamine kohalike omavalitsuste üldplaneeringutega Kaitsekorraldus- ja hoolduskavade koostamine kaitstavatele loodusobjektidele ja väärtuslikele maastikele Olemasolevate ja koostatavate kavade rakendamine ning järelevalve

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
		taimekoosluste säilitamine rohevõrgustiku aladel	

Kultuuripärand ja maastik	Piirkonna kultuurilise eripära kaitsmine Uuendada ja arendada talusid, säilitada talu kui traditsioonilist eluviisi maal Kaasata omavalitsusi rohkem muinsuskaitsetegevusse	Väärtuslikel maastikel maakasutusmustri säilitamine Kõrge viljelusvääruselise põllumaad võimalikult kasutuses hoida põllumaana. Valgjärve ala kohta eraldi välja toodud, et põllumajandusliku kasutusega maadel see kasutus säilitada Säilitada väärtuslike maastike maastikuline ja arhitektuuriline miljöö (traditsiooniline asustumuster, arhitektuur, hoonete paigutus, maastikuline paigutus jne.) Uute hoonestusalade rajamine väärtuslikele maastikele läbi detailplaneeringute väärtuslike maastike veekogude kaldaalale ei ole soovitatav planeerida tihehoonestusalasid või ulatuslikke elamumaa juhtfunktsiooniga väikesi krunte	Tagada mitmekesine maastik Rikutud maastike (karjäärid, prügilad, lagunevad endised tootmishooned jms) korrastamine ja kasutusfunktsioonide mitmekesistamine Pärandkultuuril ja ajalool põhinevate teenuste (sh töötoad ja õppeklassid) välja arendamine
Vesi ja pinnas	Renoveerida ja panna toimima veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemid, vähendades veevarustussüsteemide lekkeid Likvideerida ja mitte rajada uusi reostusohutikke objekte nõrgalt kaitstud ja kaitsmata põhjaveega aladele Likvideerida lokaalsed jääkreostuskolded Vähendada toiteainete ja orgaaniliste ainete juhtimist veekogudesse Määrata üldplaneeringutega reovee kogumisalad, kus KOV peab tagama kanalisatsiooni olemasolu reovee suunamiseks reoveepuhastisse Väikeprügilate sulgemine või ümberkujundamine komposteerimisplatsideks Jäätmevedude optimeerimine, jäätmejaamade rajamine Ohtlike jäätmete kogumissüsteemi loomine		Pinnaveekogude seisundi parandamine Elanikkond on varustatud puhta joogiveega Kindlustada põhjaveevarude säästev kasutamine, lähtudes kinnitatud põhjaveevarust, ning vältida põhjavee reostumist Looduslike ja tehnilike ning oluliselt muudetud veekogude hea keemilise ja ökoloogilise seisundi taastamine; prioriteet on saada aastaks 2015 neile tingimustele vastavaks suplusjõed (Võhandu jõgi ülalpool Rāpinat) ja kaitsealused, sh Natura jõed Veekogudesse juhitava heitvee normatiivse puhtuse tagamine ja ühiskanalisatsiooni laiendamine Nüüdisaegne ja töökindel veevarustus- ja
KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA

	Puidujäätmete kasutamise soodustamine energeetiliselt otstarbel		heitveesüsteem kõikides omavalitsustes Kõigil tiheasustusalade elanikel on võimalus liituda ühisveevärgi ja kanalisatsiooniga aastaks 2014 Jäätmeid kõrvaldatakse keskkonnaohutult Jäätmeid kogutakse liigiti ja suunatakse taaskasutusse Ohtlikke jäätmeid käideldakse keskkonnaohutult
Õhk ja kliimaatilised faktorid	Vähendada energeetika negatiivset mõju keskkonnale Suunata energiapoliitika looduskeskkonda säästva tehnoloogia täiustamisele Ergutada vähem saastavate kütuseliikide kasutamist soojusenergia tootmisel Toetada ühissõidukite kasutamist Soodustada alternatiivenergeetika ja keskkonnasäästlikumate kütuste (küttepuit, biomass, turvas) kasutamist		Kvaliteetne, konkurentsivõimeline ja hästi toimiv ühistransporditeenus Kergliiklusteede ehitamine suurematesse asulatesse Biokütuste tootmise kasv ja suurenev kasutamine energiatootmises Biokütusel töötavate katlamajade ehitus Õliil töötavate lokaalkatlamajade üleviimine biokütustele Efektiivsem energiakasutus Kaugküttetorustike renoveerimine, kasutades nüüdisaegseid eelisoleeritud torusid Energiasäästumeetmete propageerimine ja rakendamine Aastaks 2010 katab maakonnas taastuvatest kütustest toodetud elekter 10% piirkonna vajadusest
Elanikkond ja inimeste tervis			Elanikkonna hea tervise tagamine kättesaadava, efektiivse ja kvaliteetse tervishoiuteenuse abil koostöös erinevate osapooltega Tagada püsiv muutus elanikkonna tervisekäitumises tervisliku elulaadi suunas. Rahva tervise näitajates saavutada ELi liikmesriikide keskmised näitajad

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
-------------------------	--------------------------------------	---	----------------------------------

			Tervist edendavate tegevuste viimine individini Teenuste põhjendatud ja koordineeritud arendus maakonnas (sotsiaal-, hooldus-, hooldusraviteenused) Apteegivõrk on võimalusi ja elanike vajadusi rahuldav. Hambaravi on tagatud lastele ja on kättesaadav elanikkonnale Perearstipraksiste ruumide jätkuv renoveerimine ja nõudmistega vastavusse viimine Toetussüsteemi loomine uutele ja innovaatilistele kultuuri- ja spordiprojektidele Soodustada sportimist looduses ja välisrajatistes, tagades nende paikade säästlik ja loodushoidlik kasutamine Terviseradade rajamine ja korrastamine Võimlate ja terviserajatiste rajamine ning renoveerimine Toetada eraalgatust spordirajatiste rajamiseks ja tegevuse korraldamiseks
Sotsiaalsed mõjud	kruusateed muuta sõidetavaks aastaringselt kõvakattega riigiteede osakaalu suurendamine luua kõigile lastele tingimused alushariduse omandamiseks sportimisvõimluste kättesaadavaks tegemine kõigile soovijatele igas omavalitsuses olemasolevate spordirajatiste kaasajastamine ja vajadusest lähtuvalt uute rajamine		Sihtgruppidel (lapsed, puuetega inimesed, eakad jm) on võimalus tarbida kvaliteetseid teenuseid Nõustamis- ja teavitamisteenus on kõigile kättesaadav Säilinud on maksimaalne võimalik arv algkoole Kutseõpe on kättesaadav Säilitada raamatukogude võrk ja teeninduspiirkonnad nii, et raamatukoguteenus on kõigile kättesaadav Professionaalne kultuur on kõigile

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
---------------------	--------------------------------------	--	----------------------------------

			kättesaadav Kvaliteetne internetiühendus on kättesaadav 85% maakonna majapidamistele Kõigil Põlvamaa elanikel on võimalik kasutada minimaalse kiirusega internetipaketti tasuta Kogu Põlvamaal luuakse külakeskuste, avalike asutuste (raamatukogud, vallamajad, koolid, hooldekodud jms) baasil avalike internetipunktide võrgustik piirkondadesse, kus enama kui 60% majapidamisteni 6 km diameetriga alal pole majanduslikel või tehnilistel tingimustel võimalik või otstarbekas luua internetiühendust
Majandus	Kinnisvara väärtuse ja atraktiivsuse tõstmine läbi teiste alualade (teed, side, turismimarsruudid) Kohaliku potentsiaali ja ressursside parem kasutamine, sh loodusressurss turismimajanduses Turismiettevõtluse arendamine omavalitsuse ja eraettevõtjate koostöös Majanduse mitmekesistamine nii traditsioonilistel kui mittetraditsioonilistel tegevusaladel Maapiirkondade infrastruktuuri parendamine Tingimuste loomine aktiivset puhkust pakkuvate ettevõtete tekkeks (matkaradade ettevalmistamine, supelrandade korrastamine) omavalitsuste poolt. Viidaprojekti elluviimine		Konkurentsivõimeliste oskuste ja teadmistega töäjõud Ettevõtlusalase teadlikkuse kasv Kohalikud toetusprogrammid ettevõtlus- ja konkurentsivõime tõstmiseks Kohalikul ressursil põhinevad tootmis- ja teenuste klastrid Traditsiooniliste tootmisvaldkondade tehnoloogiline uuendus ja teadmistepõhisus Tegutsevate turismiettevõtete konkurentsivõime tugevdamine (investeeringud, teenusepaketid, koolitused) Rohelise turismi kvaliteedisüsteemi loomine ja propageerimine Tervisetalu standardi/kaubamärgi loomine ning tervisetalude tekke ja koostöövõrgustike toetamine Maaettevõtluse tänapäevaste võimaluste

MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕL	VA MAAKONNA ARENGUKAVA
		•	rakendamine ja propageerimine Maatelevõtjate võrgustike tekkimise toetamine ning ühisturustamisele kaasaaitamine
		•	Maatelevõtluseks sobivate hoonete ja rajaliste taaskasutusele võtmine ja ehitamine
		•	Ettevõtlust toetava infrastruktuuri arendamine (planeeringud, projekteerimine, ehitus)
		•	Õhu- ja maakaabelliinide osatähtsus kogu võrgust 40%
		•	Õhu- ja maakaabelliinide ehitus
		•	Elektrivarustuse paranenud kvaliteet
		•	Lisaalajaamade ehitamine
		•	Teede remont ja tolmuvabade katete ehitus
		•	Kruusateede tolmutõrje
		•	Sildade remont ja ümberehitus
		•	Liiklusotlike kohtade ümberehitus
		•	Kvaliteetne, konkurentsivõimeline ja hästi toimiv ühistransporditeenus
		•	Ootekodade, -taskute ja -platvormide korrastamine, renoveerimine ning ehitamine
		•	Elektrivarustuse paranenud kvaliteet

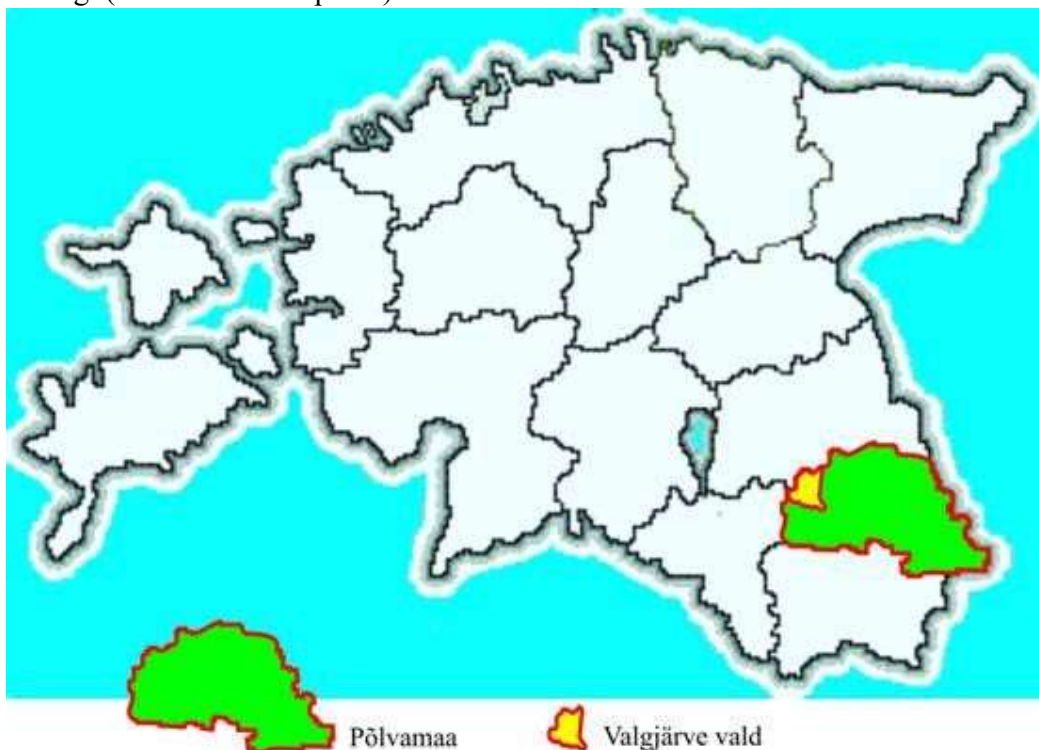
KSH VALDKOND	
-----------------	--

3. Mõjutatava keskkonna ja olemasoleva olukorra kirjeldus

3.1. Asukoht

Valgjärve vald asub Põlva maakonna loodeosas (vt. Joonis 2.1). Piirnevateks haldusüksusteks on Põlva maakonna Kõlleste ja Kanepi vallad, Valga maakonna Otepää ja Palupera vallad ning Tartu maakonna Kambja vald. Valgjärve valla territooriumi suurus on 143,15 km². Vallas on 16 küla, suurimad neist on Saverna, Valgjärve ja Maaritsa. Valla halduskeskus asub Savernas, mida läbib Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee. Lõuna-Eesti suurim tömbekeskus Tartu asub vaid 38 km ehk ca 30 minutilise autosõidu kaugusel Savernast. Võru linnaga on ühendus samuti hea, Savernast asub ta 31 km kaugusel. Maakonnakeskus Põlva asub 20 km kaugusel ning Valga maakonnas asuv Otepää 17 km kaugusel Savernast.

Valgjärve vald jääb Otepää kõrgustiku idaosasse. Reljeef on vahelduv, koosnedes mitmesuguse suuruse ja kujuga kuplitest, kühmudest ja küngastest, mille vahel looklevad ebakorrapärase kujuga soostunud lohud ja orud. Kõrgeimaks punktiks on Hauka külas asuv Laanemägi (211 m üle mere pinna).

Joonis 2.1. Valgjärve valla asukoht kaardil.

3.2. Looduskeskkond

3.2.1. Geoloogia ja hüdrogeoloogia

Valgjärve vald asub aluspõhja keskdevoni Burtnieki lademe liivakivi avamusalal, mida katab paks pinnakate (keskmiselt 35 m, ulatudes Kitsel 70 m-ni). Pinnakatte moodustavad fluvioglatsiaalsed kruusad – liivad ning moreen. Harvem esineb viirsavisid positiivsetel pinnavormidel, küngastevahelistes orgudes esineb orgaanika sisaldusega liivasid, muda ning turvast.

Pinnakatte veetase on reljeefist sõltuvalt väga ebaühtlane. Orgudes ulatub veetase maapinnani, küngaste lagedel võib see aga olla kuni paarikümne meetri sügavusel maapinnast. Vesi on seotud kruusade- liivadega ning moreenisiseste liivasemate vahekihtidega, moodustades lokaalseid pinnasevee kihte.

Põhjavesi, mis on peamine veevarustusallikas asulates, on reeglina hästi kaitstud inimtegevuse eest paksu pinnakatte tõttu. Kasutust leiab peamiselt kvaternaari ja kesk-devoni veekompleksi põhjavesi, sest ülejäänud põhjavee kompleksid lasuvad sügavamal ning vesi on kõrge mineraalainete sisaldusega. Kvaternaari vesi on peamiseks joogivee allikaks üksiktarbijatel salvkaevudest. Kesk-devoni vett kasutatakse asulates ja külates puurkaevude abil, mille sügavused on 75-204 meetrit. Põlvamaa Keskkonnateenistuse andmetel on Valgjärve vallas 27 puurkaevu. Paraku ei ole täpset ülevaadet tegelikult töötavate kaevude ja neist võetava vee koguse kohta. Valla omanduses olevatesse puurkaevudesse on paigutatud veemõõturid.

3.2.2. Veekogud

Hüdrograafilise võrgu moodustavad rohked ojakesed, magistraalkraavid tehislake paisjärvekestega, jõed ja järved. Valgjärve valla piirides asuvad Krüüdneri Kogrejärv, Krüüdneri järv, Kangru järv, Ristijärv, Kuksina järv, Valgjärv, Pikajärv, Keebi järv ja Unsa järv. Nendest viimased kaks ei ole tunnistatud avalikult kasutatavateks veekogudeks. Pindalalt on suurimad Valgjärv (64,6 ha) ja Pikajärv (9,3 ha). Vooluveekogudest läbivad valda Leevi jõgi, Sulaoja jõgi, Võhandu jõgi, Elva jõgi, Porijõgi, Idaoja, Kangrusoo oja, Pikareinu oja ning Piigaste oja.

3.2.3. Pinnas ja maastik, loodusvarad

Loodusressurssidest on arvestatavad kruusa-liiva ja põhjavee varud. Valla territooriumil on seitse karjääri, neist kolm on pidevas kasutuses. Viies karjääris leidub kruusa ning kahes liiva.

Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneering *Ehitust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused* kohaselt jääb Valgjärve valda kaks väärtuslikuks maastikuks määratud ala. Valgjärve väärtusliku maastiku pindala on umbes 9460 ha, millest umbes 3/4 jääb Valgjärve valda. Krüüdneri väärtuslik maastik on umbes 180 ha. Seega on üle poole valla territooriumist arvatud väärtuslike maastike hulka. Valgjärve väärtuslik maastik hõlmab valla lõunaosa ja on määratud II tähtsusklassiga maastikuks. Krüüdneri väärtuslik maastik haarab enda alla Krüüdneri mõisa pargi, Krüüdneri ja Kangrujärve ning Sulaojast põhjapoolse jääva karjäärialala ning selle ümbruse. Maastik on III tähtsuklassiga.

3.2.4. Kaitsealad ja kaitstavad objektid

Valgjärve vallas paiknevad järgmised Natura 2000 kaitsealad: Hauka loodusala (harivesiliku elupaik) ja Valgjärve loodusala (kaitsealune järv).

Hauka loodusala on loodud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübi ja II lisa liigi elupaiga kaitseks. Hauka loodusala pindala on 13 ha. Kaitstav elupaigatüüp: liigirikkad madalsood (7230). Liik, kelle elupaika kaitstakse: harivesilik (*Triturus cristatus*).

Valgjärve loodusala on loodud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübi kaitseks. Valgjärve loodusala pindala 66 ha. Kaitstav elupaigatüüp: looduslikult rohketoitelised järved.

Hauka külas paikneb ka väike (umbes 3 ha) ajutiste piirangutega ala, mis kuulub Natura 2000 võrgustiku Otepää loodusala koosseisu.

Valgjärve vallaga piirneb Otepää looduspark, mis kuulub ka Natura 2000 võrgustiku Otepää loodus- ja linnuala koosseisu.

Otepää loodusala Valga ja Põlva maakonnas on moodustatud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide ja II lisa liikide elupaikade kaitseks. Otepää loodusala pindala on 22 400 ha. Kaitstavad elupaigatüübid: liiva-alade vähetoitelised järved (3110), vähe- kuni kesктоitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270), niiskuslembesed kõrgrohestud (6430), lamminiidud (6450), siirde- ja õõtsiksood (7140), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (7210), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusemetsad (9010), vanad laialehised metsad (9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad) (9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080). Liigid, kelle elupaiku kaitstakse: saarmas (*Lutra lutra*); harivesilik (*Triturus cristatus*); harilik hink (*Cobitis taenia*); laiujur (*Dytiscus latissimus*), paksukojalise jõekarp (*Unio crassus*); karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*), läikiv kuldsirbik (*Drepanocladus vernicosus*), nõtkes näkirohi (*Najas flexilis*).

Otepää linnuala Valga ja Põlva maakonnas on moodustatud linnudirektiivi I lisa linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitseks. Otepää linnuala ühtib Otepää loodusala (Pindala 22 400 ha). Liigid, kelle elupaiku kaitstakse: kanakull (*Accipiter gentilis*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), väiketüll (*Charadrius dubius*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), roherähn e meltsas (*Picus viridis*).

Lisaks kaitstavatele loodusväärtustele on Valgjärve vallas ka selliseid looduslikult ja kultuuriliselt väärtuslike alasid, mida praegu ei kaitsta. Siinkohal võib välja tuua päreandkooslused ja ristipuud.

Teadaolevalt on poollooduslikke kooslusi Valgjärve valla lõunaosas kokku veidi üle 80 ha, millest suurem osa asub Hauka külas, vähem Saverna, Pikajärve, Aiaste, Mügra ja Sirvaste külades. Päreandkoosluste Kaitse Ühingu poolt 2005 aastal koostatud niitude inventuuri kohaselt võib hooldatavaks pidada kokku umbes 14 ha niitusid, neist 9 ha niitmise ja 5 ha

karjatamise teel. Koosluste geobotaanilist, floristilist ja esteetilist väärtust on hinnatud pigem keskmiseks ja madalaks, kõrge väärtusega alasid on väga vähe.

Valgjärve vallas on teadaolevalt üks ristimetsatukk, millele praegu ei ole kaitseks vajalike piiranguid kehtestatud. Jõksi ristimets asub Tartu-Võru maanteel Tartu poolt tulles paremal teepoolel. Osa metsast jääb Kanepi valda, maa-ameti katastrikaardi järgi peaks ristimetsatukk asuma kahel kinnistul, millest Valgjärve vallas asub Torri-Tootsna kinnistu. Jõksi ristimetsas leidub nii vanu kui värsked riste.

3.2.4.1. Looduskaitsest tulenevad piirangud

Kaitstavad loodusobjektid

Vastavalt looduskaitseseadusele on kaitstavad loodusobjektid:

- 1) kaitsealad;
- 2) hoiualad;
- 3) kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid;
- 4) püsielupaigad;
- 5) kaitstavad looduse üksikobjektid;
- 6) kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.

Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) kinnitada metsateatist;
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks; 7) anda projekteerimistingimusi; 8) anda ehitusluba.

Kaitseala piiranguvöönd on maa- või veeala, kus majandustegevus on lubatud, arvestades looduskaitseseadusega sätestatud kitsendusi. Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud:

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 2) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine;
- 3) maavara ja maa-ainese kaevandamine;
- 4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 5) uuendusraie;
- 6) parkides ja arboreetumites puuvõrade või põõsaste kujundamine ja puittaimestiku raie ilma kaitseala valitseja nõusolekuta;
- 7) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;
- 8) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise, püstitamine ning rahvusparkis ehitise väliskonstruktsioonide muutmine;

- 9) jahipidamine ja kalapüük;
- 10) sõidukiga, maastikusõidukiga või ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud liinirajatiste hooldamiseks vajalikeks töödeks ja maatulundusmaal metsamajandustöödeks või põllumajandustöödeks;
- 11) telkimine, lõkketegemine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohas; 12) roo varumine külmumata pinnasel.

Kaitsealused pargid

Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri (RTI, 09.03.2006, 12, 89) käsitleb vastavalt looduskaitseseadusele maastikukaitseala eritüübina kaitse alla võetud parkide, arboreetumite ja puistute kaitset ja kasutamist. Pargi kaitse eesmärk on ajalooliselt kujunenud planeeringu, dendrooloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtusliku puistu ning pargi- ja aiakunsti hinnaliste kujunduselementide säilitamine koos edasise kasutamise ja arendamise suunamisega.

Pargi valitseja nõusolekuta on keelatud:

- 1) puuvõrade või põõsaste kujundamine ja puittaimestiku raie;
- 2) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine;
- 3) projekteerimistingimuste andmine;
- 4) detail- ja üldplaneeringu kehtestamine;
- 5) nõusoleku andmine väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks; 6) ehitusloa andmine;
- 7) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine;
- 8) katastriüksuse kõlvikute piiride ja sihtotstarbe muutmine;
- 9) maakorralduskava koostamine ja maakorraldustoimingute teostamine;
- 10) metsamajandamiskava väljastamine ja metsateatise kinnitamine;
- 11) puhtpuistute kujundamine;
- 12) uuendusraie;
- 13) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine; 14) uue maaparandussüsteemi rajamine.

Kaitsealustest parkidest on Valgjärve vallas: Krüüdneri mõisa park ja Valgjärve park.

Kaitstavad looduse üksikobjektid

Kaitstav looduse üksikobjekt on teadusliku, esteetilise või ajaloolis-kultuurilise väärtusega elus või eluta loodusobjekt, nagu puu, allikas, rändrahn, juga, kärestik, pank, astang, paljand, koobas, karst või nende rühm, mida kaitstakse Looduskaitseaduse alusel.

Looduse üksikobjekti ja üksikobjektide rühma ümber on 50 m raadiuses piiranguvöönd, kui kaitse alla võtmise otsusega ei kehtestata piiranguvööndi väiksemat ulatust.

Kaitstavad looduse üksikobjektid Valgjärve vallas:

Tammed Valgjärve pargis;

Plaanis on kaitse alla võtta Teravalehine magnoolia (*magnolia acuminata*) Maaritsa külas

Püsielupaigad

Püsielupaik looduskaitseseaduse tähenduses on väljaspool kaitseala asuv, käesoleva seaduse kohaselt piiritletud ja erinõuete kohaselt kasutatav: kaitsealuse looma sigimisala või muu perioodilise koondumise paik, kaitsealuse taime või seene looduslik kasvukoht ning lõhe või jõesilmu kudemispaik.

Valgjärve vallas Hauka külas on kaitse alla võetud Hauka harivesiliku püsielupaik.

Vastavalt Keskkonnaministri määrusele "Harivesiliku püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri" (RTL, 21.07.2005, 81, 1171) kuulub harivesiliku püsielupaikade maa-ala piiranguvööndisse. Püsielupaigas kehtib looduskaitseseaduses sätestatud kaitsekord selle määruse erisustega.

Püsielupaiga veekogudes on koosluse liikide mitmekesisuse tagamiseks keelatud:

- 1) veekogu asustamine kaladega;
- 2) puude istutamine veekogude lõuna- ja idakaldal 50 m kauguseni veepiirist.

Püsielupaigas on valitseja nõusolekul lubatud:

- 1) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 2) enam kui 40 inimesega rahvaürituste korraldamine;
- 3) kasutada biotsiide ja taimekaitsevahendeid;
- 4) maavara kaevandamine;
- 5) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine; 6) uuendusraie.

Püsielupaigas on lubatud:

- 1) inimeste viibimine, marjade ja seente korjamine ning muude metsa kõrvalsaaduste varumine;
- 2) teedel ja radadel sõidukitega sõitmine;
- 3) ujuvvahendiga sõitmine;
- 4) jahipidamine ja kalapüük;
- 5) ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste ning väikeehitiste püstitamine; 6) harivesiliku elutingimuste säilitamiseks vajalikud tööd.

3.2.4.2. Muinsuskaitsest tulenevad piirangud

Vastavalt muinsuskaitseseadusele võivad kinnismälestiseks olla järgmised asjad või asjade kogumid:

- 1) muinas-, kesk- ja uusaegsed asulakohad, linnused, pelgupaigad, kultusekohad, matusepaigad, muistsed põllud, teed, sillad, sadamakohad, veealused rajatised ning töödusega seotud kohad;
- 2) kunsti- ja kultuuriloolise väärtusega tsiviil-, tööstus-, kaitse- ja sakraalehitised ning nende ansamblid ja kompleksid;
- 3) teaduse, tehnika ja tootmise arengut kajastavad ehitised;
- 4) monumentaalkunsti teosed;

5) ajaloolise väärtusega ehitised, mälestusmärgid, kalmistud, paigad (maa-alad) ja loodusobjektid.

Valgjärve vallas asub 3 ajaloomälestist, 20 arhitektuurimälestist ja 32 arheoloogiamälestist, millest enamus asuvad valla kesk- ja lõunaosas.

Kinnismälestisel ja muinsuskaitsealal kehtivad kitsendused

Muinsuskaitseameti ning valla- või linnavalitsuse loata on kinnismälestisel ja muinsuskaitsealal keelatud järgmised tegevused:

- 1) konserveerimine, restaureerimine ja remont;
- 2) ehitamine, sealhulgas ehitise laiendamine juurde-, peale- või allahitamise teel, ning lammutamine;
- 3) katusealuse väljaehitamine ning kangialuse ja õuede kinni- ja täisehitamine;
- 4) ajalooliselt väljakujunenud tänavatevõrgu, ehitusjoone ja kruntide (kinnistute) piiride muutmine ning kruntimine;
- 5) krundi või kinnistu maakasutuse sihtotstarbe muutmine;
- 6) katusemaastiku, ehitiste fassaadide, sealhulgas uste, akende, treppide, väravate jms muutmine;
- 7) ehitisele seda kahjustavate või selle ilmet muutvate objektide, nagu reklaami ja info paigaldamine ning katusele tehnilise seadme paigaldamine, samuti muul viisil mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise ilme muutmine ja ehitusdetailide ümberpaigutamine; 8) siseruumis avatud detailide, ehituselementide ja -konstruktsioonide algsest asukohast eemaldamine, katmine või nende muul viisil rikkumine;
- 9) algupärasest erinevate ja algupäraseid matkivate ehitismaterjalide kasutamine;
- 10) teede, trasside ja võrkude rajamine ning remontimine;
- 11) haljastus-, raie- ja kaevetööd, maaharimine ja õue ümberkujundamine;
- 12) teisaldatavate äriotstarbeliste objektide (kiosk, müügipaviljon, välikohvik vms), valgustuse, tehnovõrkude ja -rajatiste ning reklaami paigaldamine.

Kaitsevöönd

Kinnismälestise kaitseks kehtestatakse kaitsevöönd, milleks on 50 m laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui mälestiseks tunnistamise õigusaktis ei ole ette nähtud teisiti. Kalmistul paiknevale kinnismälestisele kaitsevööndit ei kehtestata.

Muinsuskaitseameti loata on kinnismälestise kaitsevööndis keelatud:

- 1) maaharimine, ehitiste püstitamine, teede, kraavide ja trasside rajamine ning muud mulla- ja ehitustööd;
- 2) puude ja põõsaste istutamine, mahavõtmine ja juurimine.

3.2.4.3. Veealadest tulenevad piirangud

Vastavalt looduskaitseadusele on kalda kaitse eesmärk kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine.

Kalda piiranguvöönd

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 37 on kalda piiranguvööndis keelatud:

- 1) reoveesette laotamine;
- 2) matmispaiga rajamine;
- 3) jäätmete töötlemiseks või ladustamiseks määratud ehitise rajamine ja laiendamine, välja arvatud sadamas;
- 4) ilma kehtestatud detailplaneeringuta maa-ala kruntideks jagamine;
- 5) maavara ja maa-ainese kaevandamine;
- 6) mootorsõidukiga sõitmine väljaspool selleks määratud teid ja radu ning maastikusõidukiga sõitmine, välja arvatud tiheasustuselal haljasala hooldustööde tegemiseks, kutselise või harrastusliku kalapüügiõigusega isikul kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekogusse viimiseks ning maatulundusmaal metsamajandustöödeks ja põllumajandustöödeks.

Ranna ja kalda piiranguvööndis asuvate metsade kaitse eesmärk on vee ja pinnase kaitsmine ning puhketingimuste säilitamine.

Kalda ehituskeeluvöönd

Vastavalt looduskaitseaduse § 38-le on kalda ehituskeeluvööndis uute hoonete ja rajatiste ehitamine keelatud. Järve või jõe kaldal metsamaal ulatub ehituskeeluvöönd kalda piiranguvööndi piirini.

Ehituskeeld ei laiene:

- 1) hajaasustuses olemasoleva ehitise õuemaale ehitatavale uuele hoonele, mis ei jää veekaitsevööndisse; 2) kalda kindlustusrajatisele;
- 3) supelranna teenindamiseks vajalikule rajatisele;
- 4) maaparandussüsteemile, välja arvatud poldrile;
- 5) olemasoleva ehitise esmakordsele juurdeehitisele juhul, kui juurdeehitise maht on väiksem kui üks kolmandik olemasoleva ehitise kubatuurist; 6) piirdeaedadele.

Ehituskeeld ei laiene kehtestatud detailplaneeringuga või kehtestatud üldplaneeringuga kavandatud:

- 1) pinnavee veehaarde ehitisele;
- 2) sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele;
- 3) ranna kindlustusrajatisele;
- 4) hüdrograafiateenistuse ja seirejaama ehitisele;
- 5) kalakasvatusehitisele;
- 6) riigikaitse, piirivalve ja päästeteenistuse ehitisele;
- 7) tiheasustusala ehituskeeluvööndis varem väljakujunenud ehitusjoonest maismaa suunas olemasolevate ehitiste vahele uue ehitise püstitamisele; 8) tehnovõrgule ja -rajatisele;
- 9) sillale;
- 10) avalikult kasutatavale teele ja tänavale; 11) raudteele.

Lautrit ja paadisilda tohib kaldale rajada, kui see ei ole vastuolus kalda kaitse eesmärkidega ja veeseaduse § 8 lõikega 2. Kaitsealal reguleerib ehitamist kaitseala kaitse-eeskiri.

Kalda ehituskeeluvööndi suurendamine ja vähendamine

Kalda ehituskeeluvööndit võib suurendada või vähendada, arvestades kalda kaitse eesmärke ning lähtudes taimestikust, reljeefist, kõlvikute ja kinnisasjade piiridest, olemasolevast teede- ja tehnovõrgust ning väljakujunenud asustusest.

Kalda ehituskeeluvööndit võib kohalik omavalitsus suurendada üldplaneeringuga, vähendamine võib toimuda keskkonnaministri nõusolekul.

Ehituskeeluvööndi vähendamiseks esitab kohalik omavalitsus keskkonnaministrile taotluse ja planeerimisseaduse kohaselt: 1) vastuvõetud üldplaneeringu;
2) kehtestatud üldplaneeringu muutmise ettepanekut sisaldava vastuvõetud detailplaneeringu;
3) vastuvõetud detailplaneeringu, kui kehtestatud üldplaneering puudub.

Ehituskeeluvööndi laiuse suurendamine ja vähendamine jõustub kehtestatud üldplaneeringu või detailplaneeringu jõustumisel.

Veekaitsevöönd

Veeseaduse kohaselt moodustatakse veekaitsevöönd vee kaitsmiseks hajureostuse eest ja veekogu kallaste uhtumise vältimiseks.

Veekaitsevööndis on keelatud:

- 1) maavarade ja maa-ainese kaevandamine ning geoloogilise uuringu teostamine;
- 2) puu- ja põõsarinde raie ilma maakonna keskkonnateenistuse nõusolekuta, välja arvatud raie maaparandussüsteemi eesvoolul maaparandushoiutööde tegemisel; 3) majandustegevus, välja arvatud heina niitmine ja roo lõikamine;
- 4) väetise, keemilise taimekaitsevahendi ja reoveesete kasutamine ning sõnnikuhoidla või auna paigaldamine. Lubatud on taimekaitsevahendi kasutamine taimehaiguste korral ja kahjurite puhanguliste kollete likvideerimisel keskkonnateenistuse igakordsel loal.

Kallasrada

Kallasrada on veeseaduse mõistes kaldariba avaliku veekogu ja avalikuks kasutamiseks määratud veekogu ääres ning asub kaldavööndis. Kallasraja laiust arvestatakse lamekaldal keskmise veeseisu piirjoonest ja kõrgkaldal kaldanõlva ülemisest servast, lugedes viimasel juhul kallasrajaks ka vee piirjoone ja kaldanõlva ülemise serva vahelist maariba.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 36 on kaldal asuva kinnisasja valdaja kohustatud tagama inimeste ja loomade vaba läbipääsu kallasrajal. Kohalikud omavalitsused on kohustatud üld- ja detailplaneeringuga tagama avalikud juurdepääsuvõimalused kallasrajale.

Avalikult kasutataval veekogul puudub kallasrada:

- 1) sadamas;
- 2) tootmisvee veehaarde vähimas võimalikus teeninduspiirkonnas;
- 3) enne asjaõigusseaduse (RT I 1993, 39, 590; 1999, 44, 509; 2001, 34, 185; 93, 565; 2002, 47, 297; 53, 336; 99, 579; 2003, 13, 64; 17, 95; 78, 523; 2004, 20, 141) jõustumist õiguspäraselt kallasrajale püstitatud ehitisel;
- 4) hüdrograafiateenistuse ja seirejaamaehitisel;
- 5) kalakasvatusehitisel;
- 6) hüdroelektrijaama vähimas võimalikus teeninduspiirkonnas.

Nimetatud juhtudel peab kallasraja sulgeja kinnise territooriumi tähistama ja võimaldama kinnisest territooriumist möödapääsu.

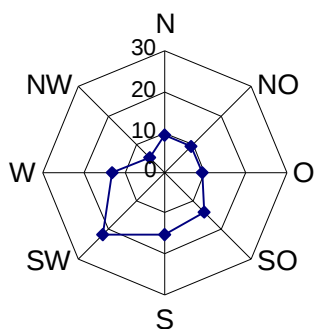
3.2.5. Kliima

Põlva maakonda iseloomustavad meteoroloogilised näitajad on saadud Tartu Aviometeoroloogiajaama pikaajaliste vaatluste alusel ja need on järgmised:

Joonis 2.2. Piirkonna tuulteroos

Sademed

Aasta keskmine sademete hulk	607 mm
Kuu keskmine sademete hulk:	
Minimaalne (märts)	29 mm
Maksimaalne (juuli)	82 mm

Temperatuurid

Palju-aastane keskmine temperatuur vahemikus	+4,3 kuni +4,7°C
Kõige soojema kuu (juuli) keskmine temperatuur	+17,1°C
Kõige külmema kuu (jaanuar, veebruar) keskmine temperatuur	-6,7°C
Kõige soojema kuu keskmine temperatuur kella 13 ajal	+20,1°C
Temperatuuri absoluutne maksimum (juuli 1959)	+35°C
Temperatuuri absoluutne miinimum (detsember 1978)	-39°C

Tuule kiirused

Kõige väiksem kuu keskmine (august)	3,2 m/s
Kõige suurem kuu keskmine (detsember)	4,6 m/s
Keskmine aastane kiirus	4,1 m/s

Piirkonna tuulteroo on toodud joonisel 2.2.

3.3. Elu- ja sotsiaalkeskkond

3.3.1. Rahvastik

3.3.1.1. Rahvastiku koosseis ja jaotuvus

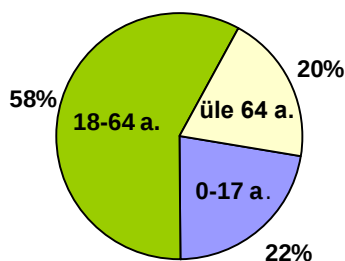
2006. aasta 1. septembri seisuga elab Valgjärve vallas rahvastikuregistri andmetel 1552 inimest. Neist 783 (50,5%) on mehed ja 769 (49,5%) naised. Elanike arv Valgjärve valla külades 2006. aasta 1. septembri seisuga on toodud tabelis 2.1.

Tabel 2.1. Valgjärve valla külade elanike arv.

Küla	Elanike arv
Abissaare	65
Aiaste	107
Hauka	36
Kooli	41
Krüüdneri	32
Maaritsa	180
Mügra	81
Pikajärve	67
Pikareinu	51
Puugi	48
Saverna	390
Sirvaste	69
Sulaoja	39
Tiido	77
Valgjärve	219
Vissi	50
Kokku:	1552

Vanuseliselt jaguneb valla rahvastik sarnaselt Eesti Vabariigi keskmisele selliselt, et alaealiste ja pensionialiste osakaal on ühiskonnas peaaegu võrdne. Suurima grupi valla elanikest moodustavad tööealised inimesed. Täpsema ülevaate rahvastiku vanuselisest koosseisust annab joonis 2.3.

Rahvastiku vanuseline koosseis

Joonis 2.3. Rahvastiku vanuseline koosseis (1. sept. 2006. a seisuga).

3.3.1.2. Rahvastikuprognosis

Valgjärve valla rahvaarv on vahemikus 1989-2006 vähenenud 470 inimese võrra ehk ca 23,2 %. Vähenemine on toimunud nii välisrände kui negatiivse loomuliku iibe tõttu. Viimaste aastate jooksul ei ole sündimus küll oluliselt vähenenud, kuid rahvastiku vananemise tõttu on iive on olnud stabiilselt ca -10. 2006. aastal on 1. septembri seisuga registreeritud 8 sündi ja 7 surma.

Prognosis järgi kahaneb rahvaarv ka edaspidi, seda eelkõige vanemate vanuserühmade arvelt. Oluliselt mõjutab rahvaarvu töökohtade puudumine vallas, mistõttu paljud tööikka jõudvad noored lahkuvad linnadesse ja teistesse valdadesse. Seega on eluliselt vajalik luua vallas võimalikult atraktiivne elu- ja ettevõtluskeskkond, sest selle mõjul naasevad paljud linnadesse õppima ja tööle läinud noored hiljem oma koduvalda. Nimetatud tingimuste olemasolu korral suureneb ka üldine sissetulek Valgjärve valda. Suureks eeliseks on siinkohal Tartu linna lähedus ning väga hea transpordiühendus nii Tartu kui Võruga.

3.3.2. Haridusasutused

Valgjärve valla koolivõrk katab vajadused üldhariduse osas. Vallas tegutseb kolm õppeasutust: Saverna Põhikool, Valgjärve Põhikool ning Saverna Lasteaed „Sipsik“. Gümnaasiumihariduse omandamiseks on Kanepi Gümnaasium ja Otepää Gümnaasium.

Saverna Põhikoolis õpib 83 õpilast. Valgjärve Põhikoolis õpib 64 õpilast.

Saverna Lasteaed tegeleb laste koolieelse ettevalmistusega. Lasteaias käib 30 last (2007 1.sept) seisuga, kelle vanuseks on 2-7 aastat. Lasteaias on moodustatud üks liitühm, kuid tegevused toimuvad eraldi vanusegruppides.

3.3.3. Kultuuriasutused

Valgjärve valla territooriumil on kolm rahvaraamatukogu (Maaritsas, Savernas ja Valgjärvel). Raamatukogud teevad koostööd ja on baasiks vabaharidusele.

Maaritsa Kultuurimaja on valla territooriumil ainuke kultuurimaja. Teistes keskustes koondub kultuuri ja huvialaringide töö koolide ja raamatukogude juurde.

3.3.4. Virgestusalad

Valgjärve vallas on peamiseks sportimisvõimaluseks korv- ja võrkpalli mängimine, mida võimaldavad Saverna Põhikooli ja Valgjärve Põhikooli saalid ning Maaritsa Kultuurimaja saal. Lisaks on Saverna Põhikoolis võimalik kasutada jõusaali. Saverna Põhikooli ja Valgjärve Põhikooli juures asuvad ka välisväljakud, kuid need on käesolevaks ajaks amortiseerunud ning muutunud sisuliselt kasutuskõlbmatuks.

Looduslike olude tõttu on Valgjärve valla elanikel suurepärased eeldused suusaspordi harrastamiseks ning seda võimalust ka kasutatakse. Traditsiooniliseks ürituseks on saanud Valgjärve karikavõistlused suusatamises. Aktiivsemalt tegeletakse suusaspordiga ka Saverna külas. Hiljaaegu on aktiivsete spordiinimeste tegevuse tulemusena taastatud võrkpallivõistluste korraldamise traditsioon ning taas on hakatud Kiirusmäe velotrekil duatlone ja jalgrattavõistluseid korraldama. Savernas on huvilistele rajatud orienteerumisrajad.

3.3.5. Tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeadasutused

Arstiabi on kättesaadav Savernas OÜ Maritta Loog vahendusel. Saverna Perearstikeskus valmis 1998. aastal ning seal töötab 1 perearst ja 2 pereõde. Samas keskus osutab hambaravi teenust OÜ Antalainen. Ravimite jaemüügiga tegeleb OÜ Saverna Apteek. Perearstikeskus tagab valla elanikele esmatasandi arstiabi kättesaadavuse ning kvaliteetse eriarstiabi kättesaadavuse Põlvas ja Tartus. Lähimaks kiirabiteenuse pakkujaks on AS Põlva Haigla.

Sotsiaalhoolekande ülesanneteks on isikule või perekonnale toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Valgjärve vallas tegelevad sotsiaalhoolekande alaste küsimuste lahendamise valla valitsuse sotsiaalnõunik ning vallavolikogu sotsiaalkomisjon. Lisaks riiklikele toetustele eraldatakse valla eelarvest alljärgnevaid sotsiaaltoetusi:

- sünnitoetus; matusetoetus;
- kooli ja lasteaia toiduraha kompenseerimine;
- ühikordsed toetused isikutele ja peredele; toetus õnnetusjuhtumi puhul;
- ravikindlustuseta inimestele ravikulude kompenseerimine; vanurite sünnipäeva tähistamise toetamine;
- pensionäride ja puuetega inimeste ürituste korraldamise toetamine;
- toetus küttepuude ostuks; kooli lõpetamise toetus; toetus jõulupakkide ostuks; lastelaagri tuusikute kompenseerimine.

Valgjärve vallas osutatakse alljärgnevaid sotsiaalteenuseid:

sotsiaalnõustamine;
proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite andmine;
koduteenused; hooldamine perekonnas; hooldamine ja
rehabilitatsioon hoolekandeasutuses.

Valgjärve Vallavalitsuse omandis on Saverna Hooldekodu, mis on asutatud vanuritele ning füüsiliselt ja sotsiaalselt mittetoimetulevatele isikutele alaliseks elamiseks ja hooldamiseks. Hooldekodus on 20 kohta ning tänu soodsale asendile on selle täituvus aastaringelt väga kõrge.

3.4. Majanduskeskkond

3.4.1. Elanike toimetulek ja tööhõive

Valgjärve vallas leidub töökohti peamiselt meestele. Eriti raske on töökohti leida keskealistel ja vanematel naistel, kellel on kesk- või põhiharidus. Paljud tööta jäänud noored ja ettevõtlikumad inimesed lahkuvad vallast, et otsida töökohta mujal. Töökoha kaotanu, kes ei suuda kiiresti uut töökohta leida, jääbki tihtilugu rakendusest ja hakkab sõltuma sotsiaaltoetustest. Kasvanud on madala haridustaseme ja kvalifikatsioonita töötute hulk. Probleemiks on ka madal palgatase ja kutsehariduse ühekülgsus ning sageli süvendab probleeme alkoholism. 2006. aasta 1. septembri seisuga oli Tööhõiveametis registreeritud 22 töötut Valgjärve valla elanikku, kuid tegelikkuses on see arv kindlasti tunduvalt suurem.

3.4.2. Ettevõtlus

3.4.2.1. Tööstus, põllumajandus, kaubandus, teenindus

Valgjärve vallas tegutseb ettevõtlusega igapäevaselt 43 ettevõtjat/ettevõtet. Neist 49% on registreeritud osahingutena, 7% aktsiaseltsidena ning ülejäänud 44% mõnes muus ettevõtluse vormis (FIE-d, TÜ-d jne). Täpsem ülevaade füüsilisest isikust ettevõtjate arvu kohta antud hetkel puudub. Tegevuspiirkonniti on kõige rohkem ettevõtjaid eelkõige Saverna piirkonnas, kus tegutseb 42% kogu valla ettevõtjatest. 16% tegutseb Valgjärve piirkonnas, 12% Maaritsa piirkonnas ning 30% teiste valla külade territooriumitel. Tegevusalade osas on kõige arvukamalt esindatud põllumajanduse ning teenindusega tegelevad ettevõtjad, keda on vastavalt 33% ja 35% valla ettevõtjatest. Küllaltki suure osa moodustavad ka puidu töötlemise (19%) ja kaubandusega (9%) tegelevad ettevõtjad.

3.4.2.2. Turism

Valgjärve vald on looduslikult kaunis paik, millele on iseloomulikud kupliline maastik ning mitmed järved. Turistidele ja kohalikele elanikele on suplemis- ja ajaviitmiskohtadeks Pikajärv ja Valgjärv. Viimane kogub tänu Valgjärve pargi korrastusprojektidele turistide seas üha enam populaarsust. Järve kaldale rajatud puhkeala telkimisvõimaluste ja piknikuplatsidega on sobiv koht puhkamiseks. Sulaoja küla territooriumil asuv Kiirusmägi on populaarne peoplats, mida saab kasutada ka pikniku pidamiseks. Samas on tegemist ajaloolise

objektiga, kuna Kiirusmäel asub enam kui 100 aastat vana velotrekk, kus viimaste aastate jooksul on hakatud taas spordivõistlusi korraldama.

Vallas on kaks tunnustatud majutusasutust: Relvo Sport Motell ja Velo Matkad kodumajutus. Mõlemad pakuvad lisaks majutusele ka toitlustamise ja vaba aja sisustamise teenuseid.

Toitlustamist pakub Krüüdneri kõrts, mis on tuntud ka väljaspool valda. Lisaks tegeleb vallas Cantervilla mõis, mis pakub ajaloolise miljööga majutust ja toitlustust.

Valla peamised turismiobjektid on:

1. Krüüdneri park;
2. Valgjärve park, järv, tammed, telemast, kuppelmaastik;
3. Pikajärve Mõisahooned, järv;
4. Kiirusmägi Sulaoja külas;
5. Maaritsa Õigeusu kiriku varemed;
6. Kalevipoja lootsik – lootsiku kujuline kivi Tartu-Võru mnt 38. km.

3.5. Tehniline infrastruktuur

3.5.1. Teed ja tänavad

Valgjärve valla teedevõrgu kogupikkuseks on ca 150 km. Mustkatttega teid on 26 km, millest põhiosa moodustab Tallinn-Tartu-Luhamaa maantee. Vallateede nimekirjas on teid ca 33 km ulatuses. Talveperioodil lisandub ca 20 km teid lumetõrje teostamiseks üksikute pensionäride ja avahooldusel olevate invaliidide elukohani.

Vallateed Valgjärve vallas:

1. Valgjärve-Soona-Aiaste-Oru	5,4 km
2. Valgjärve-Puugi	2,7 km
3. Töökoda-Rätti	1,2 km
4. Valgjärve pumbamaja	0,4 km
5. Valgjärve ringtee	0,9 km
6. Pikajärve küla tee	0,9 km
7. Sirtsu-Hobuala	5,6 km
8. Immasoo tee	0,8 km
9. Mügra küla tee	1,1 km
10. Vassila-Kuksina-Soe	2,2 km
11. Pusu-Kuksina	3,3 km
12. Saverna kooli tee	0,8 km
13. Krüüdneri-Lutike	2,1 km
14. Maaritsa-Topsi-Vahtra	2,0 km
15. Topsis-Vissi	3,1 km

Suur osa valda läbivatest kohalikest riigiteedest on võssa kasvanud ja vajavad kruusakatte uuendamist. Valla eelarvest on suudetud viimastel aastatel finantseerida ainult vallateede

suvist ja talvist elementaarset hooldust. 1999. aastal riigilt saadud 132 000 krooni suurune investeering teedele kulutati Valgjärve–Soona–Aiaste–Oru tee remondiks. 2003. aastal remonditi üks osa Sirtsu-Hobuala teest ning teine osa 2004. aasta sügisel.

3.5.2. Ühisveevärk ja -kanalisatsioon

Olemasolev ühisveevärk ja kanalisatsioon arenes Valgjärve valla territooriumil välja peamiselt aastatel 1960-1990. Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järgsel perioodil ühisveevärki ja -kanalisatsiooni oluliselt kaasajastatud ei ole. Peamiselt on toimunud ainult olemasolevate võrkude, pumplate ja puhastite hädavajalikud rekonstrueerimised. 2003. aastal rekonstrueeriti Valgjärve küla veevarustus ning 2004. aastal Maaritsa küla veevarustus. Suur hulk joogivee ja kanalisatsiooni trassidest on amortiseerunud, samuti vajavad rekonstrueerimist enamus valla territooriumil olevad reoveepuhastid. Väiksematele küladele tuleks ehitada uued nõuetekohased reovee käitlussüsteemid. Joogiveehaaretele on vajalik rajada puhastusseadmed peamiselt raua ja mangaani eraldamiseks.

Vallas tegutseb üks vee-ettevõtte, 100%-lise valla osalusega OÜ Saverna Teenus, kellele kuulub Saverna, Valgjärve ja Maaritsa keskasula ühisveevärk ja -kanalisatsioon koos pumplate ja reoveepuhastitega. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga on valla elanikest osaliselt või terviklikult liidetud ligikaudu 700 inimest, mis on ligikaudu 44% valla elanikkonnast.

Täpsema ülevaate ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kohta annab Valgjärve valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2005-2017.

3.5.3. Jäätmemajandus

Jäätmete kogumisega tegeleb Valgjärve vallas lepingu alusel AS Ragn-Sells. Korraldatud jäätmevedu praegu veel ei toimi. Valla eelarvest tasutakse Valgjärve Vallavalitsuse ja selle allasutuste ning ambulatooriumi hoone jäätmete vedu. Erasikud peavad oma olmejäätmetest vabanemise eest ise tasuma. Ohtlike jäätmeid kogub AS Alvesta Saverna ning nendest vabanemine on kõigile tasuta. Alates 2000 aastast korraldatakse ohtlike jäätmete kogumiseks reguleeritud kord aastas. Tegevus on olnud edukas just tänu SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusele.

Valla jäätmekava on hetkel koostamisel.

3.5.4. Side

Valgjärve vallas on kolm postkontorit – Maaritsas, Valgjärvel ja Savernas. Valla suurust ja rahvaarvu arvestades on selline olukord elanike jaoks igati soodne. Kolme postkontori olemasolu ja nende strateegilised asukohad tagavad postiteenuste hea kättesaadavuse kogu valla elanikele. Telefoniside valla territooriumil põhineb tänase päevani analoogsidel, mis kahtlemata seab teatud piirangud edasisele arengule selles valdkonnas. Mobiilside osas on valla territoorium kaetud kõigi Eesti Vabariigis mobiilsidet pakkuvate operaatorite levialaga.

Interneti püsiühenduse võimalus on olemas kõigil soovijail ning seda võimalust on üha sagedamini ka kasutama hakatud. Avalikud internetipunktid asuvad rahvaraamatukogude juures Savernas, Valgjärvel ja Maaritsas.

3.5.5. Soojamajandus

Vallas tegeleb soojatootmisega 100%-lise valla osalusega OÜ Saverna Teenus. 2002. aasta jaanuaris valmis Eesti-Taani koostööprojekti raames Saverna keskasulas uus katlamaja. Kaugküttevõrguga on ühenduses kõik Savernas asuvad valla allasutused, ambulatooriumi hoone ja keskasula elumajad. Ülejäänud valla territooriumil on käesolevaks ajaks üle mindud lokaalküttele.

4. Kavandata tegevus ja selle alternatiivid

Alternatiividena käsitletakse töö käigus tekkinud alternatiivseid lahendusi, varem planeeringu koostajate poolt tehtud valikuid alternatiivsete võimaluste vahel ei käsitleta, kuna KSH koostaja selles protsessis ei osalenud ja protsessi ei ole piisava põhjalikkusega dokumenteeritud. Käesolevas töös käsitletakse järgmisi alternatiive:

Null-alternatiiv – Valgjärve vallale ei kehtestata üldplaneeringut. Arendustegevuses puuduvad kogu vala hõlmavad kokkulepitud arengusuunad. Ruumiline areng toimub paremal juhul läbi erinevate kavade ja detailplaneeringute, kuid kohati on ehitustegevus võimalik ka ilma planeeringuta.

Alternatiiv I – Üldplaneeringuga ei kavandata olulisi muudatusi väljakujunenud asustusstruktuuris. Arengu põhisuunad lähtuvad valla eri piirkondade arengueeldustest. Valda käsitletakse kolme piirkonnana: Valgjärve, Saverna ja Maaritsa. Valgjärve piirkonna peamise arengusuunana nähakse turismi- ja puhkemajandust, Saverna piirkond on sobiv tööstuse ja muu ettevõtluse arendamiseks ja Maaritsa piirkonnal on eeldusi arenguks elamupiirkonnana. Üldplaneering lähtub üldjoontes valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest, samas arendatakse väiksemas mahus ka muid funktsioone. Ettevõtlusele ja elamuehituseks reserveeritud alade funktsioone ei täpsustata.

Alternatiiv II – Üldplaneeringus lähtutakse suhteliselt rangelt valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest. Valgjärve ettevõtlusalal keskendutakse pigem teenindusele ja väikesemahulisele tootmisele, mis ei nõua massiivsete hoonete rajamist. Suuremahuline ning müra- ja tolmurikas tootmine suunatakse Saverna ja Vissi tootmisaladele, mis paiknevad elamupiirkondadest eemal.

5. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasnev keskkonnamõju ning leevendavad meetmed

Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks valiti esmalt vastavalt kohalikule eripärale valdkonnad, millele avalduvat keskkonnamõju käesolevas dokumendis käsitletakse. Igas valdkonnas püstitati KSH eesmärgid (tabel 1.1), mille suhtes üldplaneeringu meetmete mõju hinnatakse. Mõjusid hinnatakse lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis, hindamistabelites (pt 6) on eraldi hinnatud käesoleva töö käigus välja pakutud leevendavate meetmetega kaasnevat mõju (need on kaldkirjas eraldi välja toodud).

5.1. Elamuehitus

Elamuehituses on suund ühepereelamute ja ridaelamute rajamiseks. Kortermajade ehitamist ei kavandata.

Elamuehituse kavandamine metsamaadel toimub üldplaneeringu kohaselt vallavalitsuse kaalutusotsuse alusel. Ehituse kavandamine Maaritsa kalmistu sanitaarkaitsevööndis (300 m kalmistu välispiirist) tuleb kooskõlastada Tervisekaitseametiga

Väikeelamumaa on pereelamu ja ridaelamu maa kompaktse hoonestusega aladel ja maatulundusmaa elamu õuemaal (hajaasutuses). Alale võivad jääda elamuid teenindavad ehitised, sh teed ja tehnorajatised, samuti elamute lähiumbruse puhke- ja spordiotstarbeline maa ning rajatised.

Elamuehituses on üldplaneeringu kohaselt suund ühepereelamute ja ridaelamute rajamiseks. Kortermajade ehitamist ei kavandata. Üldplaneering seab minimaalsete krundisuuruste kaudu arendustegevusele tingimused hajaasutuses ning kompaktse hoonestusega alal. Kompaktse hoonestusega ala on defineeritud krundi suuruse ja rajatava hoonete arvu järgi. Hajaasutuses on katastriüksuse suurus üle 2 ha. Üldplaneeringu mõistes on ala kompaktse hoonestusega, kui katastriüksuste suurused on alla 2 ha ja soovitakse ehitada enam kui viiest pereelamust või kahest ridaelamust koosnevat hoonete gruppi.

Hajaasutuses ja tiheasutuses elamute arendamisele on seatud erinevad tingimused:

Hajaasustatud aladel elamute ja kõrvalhoonete rajamisel peab säilima küladele iseloomulik struktuur – hoonete (hoonegruppide) paigutus maastikus ja elamute omavahelise kauguse määramisel lähtutakse konkreetsetes külas välja kujunenud asustustihedusest, hoonegruppide paiknemisest ning õuealade paigutusmustrist. Uued hooned peavad sobima piirkonnas välja kujunenud ehituslaadiga, mis on vajalik piirkonna maastikulise terviku ja miljöö säilitamiseks. Järgima peab traditsioonilisi ehitusmahtusid, ehitusmaterjale, arhitektuurseid lahendusi (katusekalded, välisviimistlusmaterjalid, korruselisus, fassaadi paiknemine tee suhtes jne).

Kompaktse hoonestusega alal on detailplaneeringu koostamine kohustuslik. Kompaktse asustusega elamupiirkonnad planeeritakse Maaritsa, Valgjärve ja Saverna keskuste olemasolevate elamumaade laiendusena. Ühisvee- ja kanalisatsioonitrassid on olemasoleval elamumaal juba olemas ning nende edasiarendamine planeeritavale elamumaale on majanduslikult otstarbekas. Minimaalseks krundi suuruseks Maaritsa, Valgjärve ja Saverna kompaktse asustusega alal on 2500 m². Erandina võib lubada väiksemale katastriüksusele või krundile ehitamist vallavalitsuse kaalutusotsuse alusel lähtuvalt olemasolevast asustusstruktuurist. Kavandatava kompaktse asustusega alal on elamukrundile lubatud ehitada elamule lisaks kuni kaks kõrvalhoonet, suurim lubatud hoonete kõrgus on 12 meetrit. Kompaktse hoonestusega alal on lubatud teenindus-, äri- (puhkemajandusliku teeninduse arendamiseks) või ühiskondlike hoonete maa kõrvalfunktsioon kuni 20% ulatuses.

Detailplaneeringute koostamisele on seatud järgmised tingimused:

Elamumaal ärilistel eesmärkidel ja avalikel funktsioonidel ehitamiseks on vallavalitsusel õigus nõuda detailplaneeringu koostamist.

Ärimaa kõrvalfunktsiooni arendamisel ei tohi kaasnevad mõjud (nt liiklusvoogude suurenemine) avaldada elamisaladele olulist negatiivset mõju.

Uute elamute detailplaneeringute koostamisel kavandatakse mänguväljakute, parkimise ja haljastusega seotud lahendid.

Maaritsa külas Tartu-Luhamaa tee sanitaarkaitsevööndis asuva maa-ala kohta koostatavates detailplaneeringutes näha ette müra vähendavad meetmed, mille väljaehitamise kulud katab maa omanik

Elanikkonna heaolu ja tervis

Ehituse kavandamisel kalmistu sanitaarkaitsevööndis tegevuse kooskõlastamine Tervisekaitseametiga aitab vältida või vähendada kalmistult tulenevaid võimalikke negatiivseid mõjusid elanike tervisele.

Elamualasid on planeeritud Tartu-Luhamaa maantee sanitaarkaitsevööndisse lisaks Maaritsa külale ka Vissi ja Saverna külas. Lisaks on Saverna külas planeeritud elamualad PõlvaSaverna maantee sanitaarkaitsevööndisse.

Leevendavad meetmed:

- Elamute rajamisel riigimaanteede sanitaarkaitsevööndisse tuleb koostada detailplaneering ja teostada uuring müra mõju hindamiseks, vajadusel tuleb näha ette müra leevendavaid meetmeid.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet

Elamumaal äriefunktsioonide arendamisele seatud tingimused aitavad tagada elanikele kvaliteetse elukeskkonna. Elukeskkonna kvaliteedi tagamisele aitab kaasa ka mänguväljakute ja haljastuse planeerimine elamualade detailplaneeringutes.

Leevendavad meetmed:

- Kompaktse hoonestusega elamualadel tuleb viie elamu ehitamisel rajada vähemalt 1000 m² suurune roheala või mänguväljak. Elamute arvu suurenedes kasvab roheala või mänguväljaku pindala 200 m² võrra iga lisanduva elamu kohta.

Vesi ja pinnas

Uusi elamualasid on planeeritud veekogude vahetusse lähedusse. Elamute ehitamisel veekogude piiranguvööndis koostatakse detailplaneering ning järgitakse seadusandlusest tulenevaid piiranguid.

Leevendavad meetmed:

- Vältida võimalusel veekogude ehituskeeluvööndite vähendamist.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik

Üldplaneeringus ei ole elamualasid planeeritud looduslikult eriti väärtuslikele aladele (kaitsealad, rohevõrgustiku alad jms), planeeritavad elamualad jäävad peamiselt praegustele põllu- ja rohumaaaladele. Elamuehituse kavandamine metsamaadel toimub üldplaneeringu kohaselt vallavalitsuse kaalutusotsuse alusel.

Olulist mõju bioloogilisele mitmekesisusele ei ole seoses elamuehitusega ette näha. Suuremate arendusprojektide puhul tuleb siiski kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks. Metsamaadele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest ning säilitada võimalikult suures ulatuses looduslikku keskkonda. Piirata tuleb tarastamist, säilitamaks liikumisvõimalused loomadele.

Leevendavad meetmed:

- Elamuehitusprojektide puhul tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks.
- Metsaaladele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest, looduslikuna säilitada vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasid.

Maastik ja kultuuripärand

Üldplaneeringus käsitletakse kompaktse hoonestusega alana vaid perspektiivsed elamualasid Maaritsa, Valgjärve ja Saverna keskuste ümbruses, kuid perspektiivseid elamumaid on ka teistes külates. Keskkonnamõju strateegiline hindaja on seisukohal, et kõiki üldplaneeringus toodud perspektiivseid elamumaid tuleks käsitleda kompaktse hoonestusega alana, muidu tuleb nendel aladel lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest. Kõigil perspektiivsetel elamualadel tuleb määrata minimaalne krundi suurus.

Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” kohaselt on soovitatav vältida tihehoonestusalasid või ulatuslikke elamumaa juhtfunktsiooniga krunte väärtuslike maastike veekogude kaldaaladel. Üldplaneeringu eelnõu kohaselt on Valgjärve ja Pikajärve kaldaaladele ette nähtud elamupiirkonnad, kuid need on olemasoleva asutuse laiendus ja seetõttu ei näe keskkonnamõju strateegiline hindaja ohtu maastikuilmele. Mujal tuleb üldplaneeringu kohaselt arendamisel lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest. Vältida tuleb veekogude kaldaalade täisehitamist.

Leevendavad meetmed:

- Kompaktse hoonestusega alad tuleb määrata ka olemasolevate elamualade puhul, mille tihendamise ja laiendamisel kehtivad samad tingimused, kui planeeritavale kompaktse hoonestusega alale ehitamisel.
- Minimaalne krundi suurus tuleb määrata kõigi perspektiivsete elamualade puhul. Perspektiivseid elamumaid on soovitatav käsitleda kompaktse hoonestusega aladena ehk tiheasutusaladena.
- Vältida veekogude kaldaalade täisehitamist arendamisel läbi detailplaneeringute.

5.2. Üldkasutatavate hoonete maa

Üldkasutatavate hoonete maa on haridus- ja lastasutuste, spordihoone ja –kompleksi maa, tervishoiuasutuste maa, kultuuriasutuste maa ning kogukonna keskustes ühiskondlike hoonete maa.

Üldplaneeringuga ei reserveerita täiendavalt üldkasutatava hoone juhtfunktsiooniga maad. Üldkasutatava hoone maana säilivad kõik olemasolevad ühiskondlike hoonete krundid. Vajalik on ühiskondlike objektide korrastamine ümber- või juurdeehitamise teel ning mõningatele hoonetele uue funktsiooni leidmine (nt Saverna ambulatooriumihoone, Valgjärve spordi- ja puhkekompleksi rajamine Valgjärve Põhikooli baasil). Üldkasutatavate hoonete detailplaneeringute juures tuleb lahendada parkimine ja tagada ligipääs kergliiklusega.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet

Üldkasutatavad hooned kujutavad endast avalikku ruumi ja loovad elanikele võimalusi omavahel suhtlemiseks, tugevdades seeläbi sotsiaalseid võrgustikke. Olemasolevate üldkasutatavate hoonete säilimine, nende korrastamine ning vajadusel uue funktsiooni leidmine aitavad tagada avalike teenuste ning spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba aja veetmise võimaluste kättesaadavust valla elanikele.

5.3. Tootmismaa

Tootmismaa on tootva ja ümbertöötleva tootmisega seotud hoonete, neid teenindavate abihoonete ja rajatiste maa.

Tootmismaadena võetakse kasutusele endised tootmisterritooriumid (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid), sest seal on olemas vajalik infrastruktuur. Täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena. Ärimaade arendamine toimub tootmismaadele antud ärimaa kõrvalfunktsiooni kaudu.

Asustuse läheduses olevatele tootmismaadele üldplaneeringu kohaselt olulise ruumilise mõjuga objekte kavandada ei või. Tootmismaadel, mida ei ole viimase 10 aasta jooksul kasutatud, koostatakse tootmishoonete tehnilise seisukorra ja keskkonnaseisundi hinnang ning amortiseerunud hooned tuleb lammutada.

Üldplaneering näeb ette, et tootmismaadel viiakse detailplaneeringu raames läbi keskkonnamõju hindamine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju. Detailplaneeringuga tuleb tagada kaitsehaljastuse rajamine.

Üldplaneering seab tingimuse, mille kohaselt tootmishooned, mis asuvad külades asustuse läheduses, peavad oma mahult ja välisilmelt sobima olemasolevasse keskkonda. Tootmismaadel, mida ei ole viimase 10 aasta jooksul kasutatud, tuleb koostada tootmishoonete tehnilise seisukorra ja keskkonnaseisundi hinnang ning amortiseerunud hooned lammutada.

Elanikkonna heaolu ja tervis

Asustuse lähedale olulise ruumilise mõjuga objektide rajamise vältimine aitab vältida sellega kaasnevaid mõjusid inimeste tervisele. Olulise ruumilise mõjuga objekt Planeerimisseaduse (RT I 2002, 99, 579) tähenduses on objekt, millest tingitud transpordivood, saasteainete hulk, külastajate hulk ja tooraine või tööjõu vajadus muutuvad objekti kavandatavas asukohas senisega võrreldes oluliselt ning mille mõju ulatub suurele territooriumile.

Rajatavatele tootmishoonete kaitsehaljastuse rajamine ja kasutusest seisevate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning lammutamine aitavad samuti vältida tööstusaladel tulenevat negatiivset mõju inimeste tervisele.

Õhu kvaliteet ja kliimaatilised faktorid

Tootmisalade mõju õhu kvaliteedile sõltub tootmise iseloomust ja käesoleva töö raames ei ole seda võimalik hinnata. Õhusaaste mõju tuleb käsitleda tootmismaade keskkonnamõju hindamise käigus.

Leevendavad meetmed:

- Olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul tuleb jälgida koosmõju teiste saasteallikate ja foonisaastega.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik

Üldplaneeringus ei ole tootmismaad planeeritud looduslikult eriti väärtuslikele aladele (kaitsealad, rohevõrgustiku alad jms), planeeritavad tootmisalad jäävad olemasolevate tootmisalade lähiümbrusesse peamiselt praegustele põllu- ja rohumaaadele. Tootmisalade mõju elusloodusele ja ökosüsteemidele sõltub tootmise iseloomust ja seda tuleb hinnata tootmisalade keskkonnamõju hindamise käigus.

Leevendavad meetmed:

- Tootmisalade arenduse korral tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks.

Maastik ja kultuuripärand

Üldplaneeringus seatud tingimused tootmishoonete sobivuse kohta ning vanade hoonete lammutamiseks aitavad kaasa maastikuilme säilimisele. Endiste tootmisterritooriumide kasutamine ja olemasolevate alade laiendamine võimaldab kasutada olemasolevat infrastruktuuri ning koondab tootmishooned juba sarnase kasutusega aladele, aidates samuti vältida muutusi maastikuilmes.

Majandusliku keskkonna arengutingimused

Olemasolevate ettevõtlusalade kasutamine ning laiendamine tagab infrastruktuuri kättesaadavuse ja väldib lisakulutusi uute ettevõtete rajamisel.

5.4. Puhke ja virgestusmaa

Puhke ja virgestusmaa moodustavad heakorrastatud haljas- ja metsalad, kuhu on ehitatud minimaalselt teenindavaid ehitisi, mis võimaldavad välisõhus sportimist ja lõõgastumist.

Puhke- ja virgestusmaana on üldplaneeringus määratletud olemasolevad puhke- ja virgestusalad ning vaatamisväärsused. Lisaks on puhke- ja virgestusmaana määratletud planeeritavad matkarajad.

Üldplaneeringu kohaselt tuleb puhkealade ning teeninduseks vajalike objektide kavandamisel näha ette turvariske ennetavad ja maandavad meetmed. Vajadusel on vallavalitsusel õigus

nõuda detailplaneeringu alusel elluviidavate tegevus(te)ga kaasneda võivate keskkonnamõjude hindamist. Detailplaneering sisaldab tingimusi kujundus- ja ehitusprojektide elluviimiseks.

Kõikidele puhkealadele tuleb tagada avalik juurdepääs. Eratee omanikuga sõlmitakse leping eratee avalikuks kasutuseks määramise kohta vastavalt teeseadusele. Parkimise korraldamine täiendava teenindusfunktsioonita puhkealal või puhkeala lähipiirkonnas toimub koostöös maaomanike ja vallavalitsusega.

Elanikkonna heaolu ja tervis

Turvariske ennetavad ja maandavad meetmed ja vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine puhkealade rajamisel aitavad tagada elanikkonna turvalisust ja vältida võimalikke negatiivseid mõjusid inimeste tervisele ja heaolule.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet

Avaliku juurdepääsu tagamine puhke- ja virgestusaladele aitab tagada puhke- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavust valla elanikele.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik

Vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine aitab vältida või vähendada võimalikke mõjusid bioloogilisele mitmekesisusele, taimestikule ning loomastikule.

Maastik ja kultuuripärand

Detailplaneeringus toodavad tingimusi kujundus- ja ehitusprojektide koostamiseks aitavad rajada puhke- ja virgestusaladele vajalikke objekte selliselt, et need sobiksid antud keskkonda.

5.5. Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud

Detailplaneeringu koostamise eesmärgiks on läbi planeeringuprotsessi tagada parem keskkonna kvaliteet.

Detailplaneeringu koostamise kohustusega aladeks määratakse:

- miljööväärtuslikud alad;
- Valgjärve küla keskus ja tootmishoonete maa-ala;
- Maaritsa küla keskus ja tootmishoonete maa-ala;
- Saverna küla keskus ja tootmishoonete maa-ala;
- Krüüdneri kõrtsi ja mõisapargi maa-ala, järve-äärsete suvilate maa-ala;
- Valgjärve telemasti maa-ala;
- Suvilate maa-ala Vissi külas;
- Pikajärve mõisa kompleks;
- Maaritsa suurfarmi maa-ala; Kula
farmi maa-ala.

Detailplaneeringu koostamine on kohustuslik järgmistel juhtudel:

- kalda piiranguvööndis maa-ala jagamisel kruntideks;
- hajaasustatud kohtades maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui soovetakse ehitada enam kui viiest pereelamust koosnevat hoonete gruppi;

kämpingu või motelli rajamisel; autoteenindusjaama, bensiinijaama rajamisel; tootmise/tööstuse planeerimisel, kui tootmisest tulenevad negatiivsed mõjud (müra, heitgaasid jms) väljuvad tootmismaa piiridest ning mõjutavad lähiümbrust või kavandatakse rajada üle 1000 m² ehitusaluse pinnaga tootmis- või laohoonet; uue tootmisala planeerimisel.

Vald võib põhjendatud vajaduse korral alata detailplaneeringu koostamise aladel ja juhtudel, mille puhul üldreeglina detailplaneeringu koostamise kohustust ei ole.

Täiendavad soovitusel detailplaneeringu kohustusega aladele ja juhtudele:

- Rohevõrgustiku ala, kui rajatakse rohkem kui üks elamu;
- Kõik kompaktse hoonestusega alad, kui rajatakse rohkem kui üks elamu
- Hajaasustuses maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui ei järgita hajaasustusele seatud tingimusi.

Maastik ja kultuuripärand

Detailplaneeringute koostamine aitab rajada uusi hooned ja rajatisi selliselt, et need sobiksid antud keskkonda. Suuremate alade puhul on oluline planeerimisel jälgida kogu ala terviklikkust.

Leevendavad meetmed:

- Planeeritavatele elamualadele ja puhke- ning virgestusaladele tuleb võimalusel koostada tervet ala käsitlev detailplaneering.

5.6. Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtuslikud alad on piirkonnad, kus on säilinud ajalooline, aastakümnete ja -sadade jooksul kujunenud keskkond, mille moodustavad nii elamud, abihooned kui ka ajalooline teede- ja tänavatevõrk. Miljööväärtuslikeks aladeks on üldplaneeringus määratud Pikajärve mõisa ümbrus, Krüüdneri pargi ümbrus ja Kiirusmägi.

Üldplaneeringus on miljööväärtuslikel aladel hoonete ehitamisel, olemasolevate hoonete renoveerimisel ja juurdeehituste tegemisel seatud järgmised põhimõtted:

uute hoonete ehitamisel tuleb järgida olemasolevat õuestruktuuri, sh vältida kaugvaadete täisehitamist, rajatavad hooned peavad sobima miljöösse, hooned peavad olema olemasolevatega sarnaste gabariitidega ehitusaluse pinna ja mahu ning katusekaldega; olemasolevate hoonete remontimisel ja juurdeehituste tegemisel tuleb järgida hoonete arhitektuuri; säilima peavad akende ja uste kuju, asend fassaadil ja seinas; kasutama peab konkreetsele piirkonnale omast traditsioonilist ehitusmaterjali; kasutada ei tohi naturaalseid materjale imiteerivaid materjale (plastikvoodrid, kivi imitatsiooniga plekkkatused jne).

Maastik ja kultuuripärand

Üldplaneeringus toodud põhimõtted hoonete ehitamise, renoveerimise ja juurdeehituste kohta miljööväärtuslikel aladel aitavad säilitada miljööväärtuslike piirkondade eripära.

Miljööväärtuslike alade säilimise tagamiseks tuleb need kanda ka planeeringukaardile ning täpsustada alade ulatus.

Leevendavad meetmed:

- Miljööväärtuslikud alad tuleb kanda planeeringukaardile.

5.7. Väärtuslikud maastikud ja põllumaa

Väärtuslikud maastikud

Valgjärve valda jääb kaks maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” väärtusliku maastikuna määratletud ala.

Valgjärve väärtuslikul maastikul on määratud järgmised tingimused: põllumajandusliku kasutusega maadel tuleb see kasutus säilitada, põldude sööti jätmisel tuleb tagada niiteline kasutus, et säilitada maastiku avatus;
säilitada metsatukad küngaste lael ja järskudel nõlvadel;
kaaluda kasutusest väljas olevad kolhoosiaegsetele tootmishoonetele alternatiivsete kasutusvõimaluste leidmist või nende lammutamist;
traditsioonilise hajaasustusega aladel vältida tiheasustuse teket;
tagada kallasraja avatus järvede ja jõgede ääres; tagada Valgjärve pargi avalik kasutus.

Krüüdneri väärtuslikul maastiku arendamisel ja hooldamisel on seatud järgmised tingimused: kavandatav uusasustus siduda ehitiste ajaloolise paiknemisega;
Krüüdneri mõisahoonete ja kiriku varemete ümbrusele koostada maastikuhoolduskava ning kindlustada selle elluviimine ja jätkutegevuste toimumine;
mõisahoonete varemetele ja mõisaparki ehitamisele seada valla ehitusmäärusega arhitektuurilised tingimused.

Valgjärve valla üldplaneering seab arendustegevusele väärtuslikel maastikel järgmised täiendavad tingimused:
minimaalne lubatud krundi suurus on 2 ha; minimaalne lubatud hoonete vaheline kaugus on 150 m; ühele krundile on lubatud ehitada 1 elamu ja kuni 4 kõrvalhoonet.

Väärtuslik põllumaa

Üldplaneeringuga on määratletud väärtuslikeks põllumaad, mida nende massiivsuse (hea harida), esteetilise ja ajaloolise väärtuse ning parema mullaviljakuse tõttu tuleb hoida põllumajanduslikus kasutuses.

Väärtuslike põllumaade säilimise tagamiseks seatakse üldplaneeringuga järgmised tingimused:

- väärtuslik põllumaa tuleb kasutuses hoida põllumajandusliku maana;
- metsade istutamisel tuleb tagada avatud vaadete säilimine teedega külgnevatele aladele;
- uute hoonete ehitamine väärtuslikule põllumaale on keelatud, välja arvatud taluõue ja majandamiseks vajalike hoonetegrupi rajamine;
- põldude sööti jätmisel tuleb tagada niiteline kasutus, et säilitada maastiku avatus.

Maastik ja kultuuripärand

Väärtuslikule maastikule seatud kasutustingimused aitavad säilitada väärtuslike maastike mitmekesisust ja omapära. Üldplaneeringu kohaselt on minimaalne krundi suurus väärtuslikel maastikel 2 ha, kuid olemasolevatel ja planeeritavatel kompaktsel hoonestusega aladel võib lubada ka väiksemaid krundi suursi.

Üldplaneering ei käsitle tingimusi maastikul domineerivate objektide (nagu tornid, mastid, tuulegeneraatorid jms) püstitamist.

Väärtusliku põllumaa määratlemine ja üldplaneeringus sellele kasutustingimuste seadmine aitab säilitada kohalike maastike mitmekesisust ja omapära, kuid üldplaneeringus ega selle kaardil ei ole väärtuslikke põllumaid märgitud.

Krüüdneri väärtusliku maastiku hulka on arvatud ka Krüüdneri karjääri maa-ala (nii olemasolev kui laiendatav osa). Karjääriala ei saa lugeda maastikuliselt väärtuslikuks ja selle (nii olemasoleva, kui ka laiendatava ala) võib väärtusliku maastiku koosseisust välja arvata.

Leevendavad meetmed:

- Minimaalne lubatud krundi suurus on väärtuslikel maastikel 2 ha, välja arvatud olemasolevatel ja planeeritavatel (perspektiivne elamumaa) kompaktsel hoonestusega aladel vastavalt olemasolevale asustusstruktuurile.
- Täpsustada tingimused maastikul domineerivate objektide püstitamiseks. Võimalusel tuleb vältida nende püstitamist väärtuslikele maastikele ja teistesse ilusa vaatega kohtadesse. Erandkorras nende objektide püstitamisel väärtuslikule maastikule tuleb koostada detailplaneering ja maastikuanalüüs.
- Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs.
- Arvata väärtusliku maastiku hulgast välja Krüüdneri karjääri ala. - Kanda üldplaneeringu kaardile väärtuslikud põllumaad.

5.8. Roheline võrgustik ja looduskaitse

Üldplaneeringus tehakse ettepanek maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” toodud rohelise võrgustiku alade täpsustamiseks vastavalt looduslikele tingimustele, laiendada rohelist võrgustikku Hauka tuumala lisamisega ning arvata rohekoridori koosseisust välja Kangru karjääri maa-ala.

Valla siseselt on tuumalasiid ühendavateks koridorideks Valgjärv, Leevi jõgi ja Sulaoja. Neil aladel on lisaks olemasoleva kõrghaljastuse säilimise tagamise kõrval oluline ka selle tihendamine.

Rohevõrgustiku toimimise tagamiseks tuleb järgida järgmiseid tingimusi:

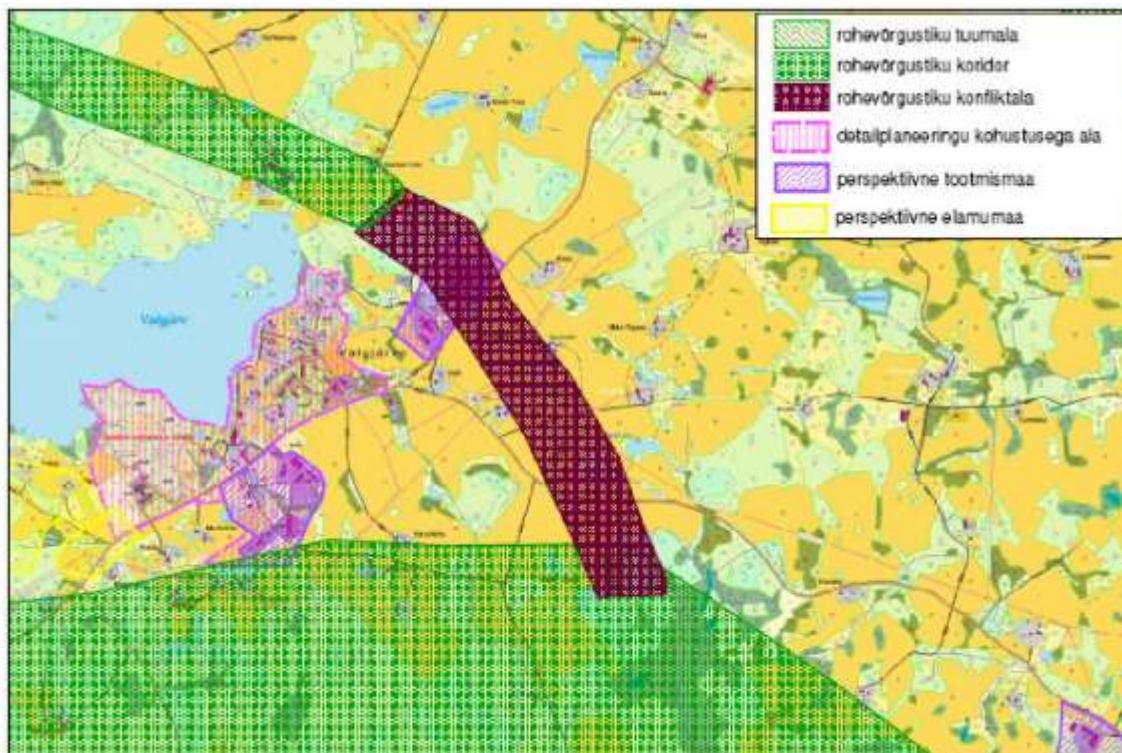
- arvestada roheline võrgustikuga teede ja liinitrasside rajamisel ning tagada liikide rändeteedel ohutus liikluskorralduslike või tehniliste lahendustega;
- vältida alade olemasolevast tihedamat asustamist ja metsamaa raadamist; elamute ehitamisel veekogude kaldavööndisse on oluline hoonestuse paigutamine ja sobitamine maastikku ning ehitusgeoloogilistest tingimustest tulenev sobiva koha valik;
- metsamaade majandamisel lähtuda metsakorralduskavadest ning metsamajanduse heast tavast;
- keelatud on kõrge keskkonnariskiga rajatise rajamine.

Ehitustegevuse kavandamine ja selleks loa andmine roheline võrgustiku aladel ja metsamaal toimub vallavalitsuse igakordse kaalutlusotsuse alusel, kusjuures ehitamisel roheline võrgustiku aladel tuleb järgida järgmisi tingimusi:

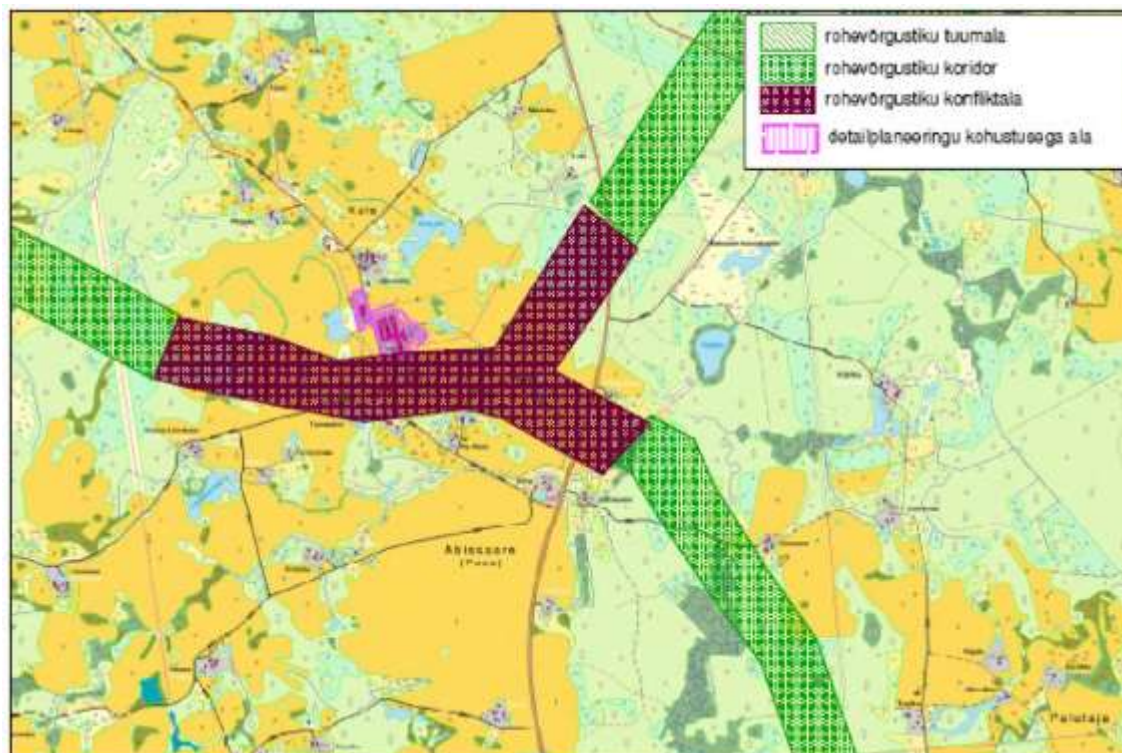
- minimaalne lubatud krundi suurus on 3 ha;
- ühele krundile on lubatud ehitada 1 elamu ja kuni 3 kõrvalhoonet;
- minimaalne lubatud hoonete vaheline kaugus on 150 m; krundil on lubatud tarastada ainult õueala; õueala võib moodustada kuni 8% krundi suurusest;
- roheline võrgustiku tuumaladel tuleb tagada, et looduslike alade osatähtsus ei langeks alla 90%, seda nii iga kinnistu ulatuses kui kogu tuumala ulatuses (teed jms kaasaarvatult).

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik

Põlva maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” asub Valgjärve vallas kaks perspektiivse rohekoridori lõiku (joonis 5.1 ja 5.2). Perspektiivsed koridorid läbivad olemasolevaid tööstusalasid ja suuri põllumassiive, mistõttu on takistatud nende toimimine.

Joonis 5.1. Perspektiivne koridor Valgjärve piirkonnas

Joonis 5.2. Perspektiivne koridor Abissaare piirkonnas

Keskkonnamõju strateegiline hindaja on seisukohal, et arvestades Valgjärve valla väikest asustustihedust ja suurt looduslike alade osakaalu ei ole otstarbekas teha kulutusi nimetatud

perspektiivsete koridoride rajamiseks, vaid leida alternatiivsed lahendused koridoride kulgemisele:

Valgjärve juhtida rohekoridor tööstusalast mööda ja lisada täiendav kirde suunaline koridor (joonis 5.3). Koridori nimetatud kohast kaotada ei tohi, kuna kohalikelt elanikelt saadud informatsiooni põhjal liiguvad seal suurulukid olenemata praegu toimiva tööstusala lähedusest.

Abissaare piirkonnas, nihutada koridori põhja poole (joonis 5.4). Pakutav koridor piirneb kavandatava Abissaare karjääri laiendusega, mis võib esialgu loomade liikumist mõningal määral takistada. Perspektiivis, kui karjäär ammendub ja ala rekultiveeritakse, loomade liikumisvõimalused paranevad.

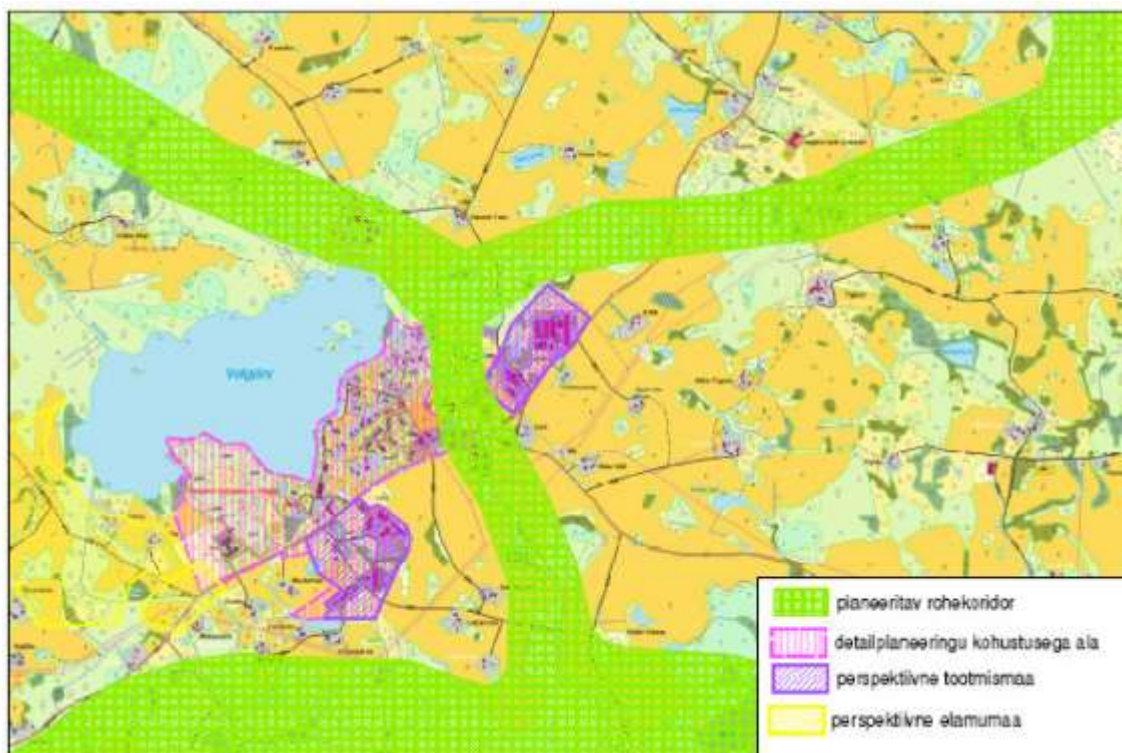
Põlva maakonna teemaplaneeringu teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused kohaselt tuleb rohevõrgustiku piire täpsustada omavalitsuste üldplaneeringutega. Rohevõrgustiku ülevaatamine on vajalik, kuna maakonnaplaneeringu täpsusaste ei ole piisav arvestamiseks piisavalt looduslike oludega. Lisaks eelpoolnimetatud soovitudele tegi keskkonnamõju strateegiline hindaja järgmised ettepanekud rohevõrgustiku muutmiseks:

lisada rohevõrgustiku tuumalade hulka Hauka tuumala, mis hõlmab poollooduslike alade poolest rikast piirkonda ning Natura 2000 võrgustikku kuuluvat Hauka loodusala;

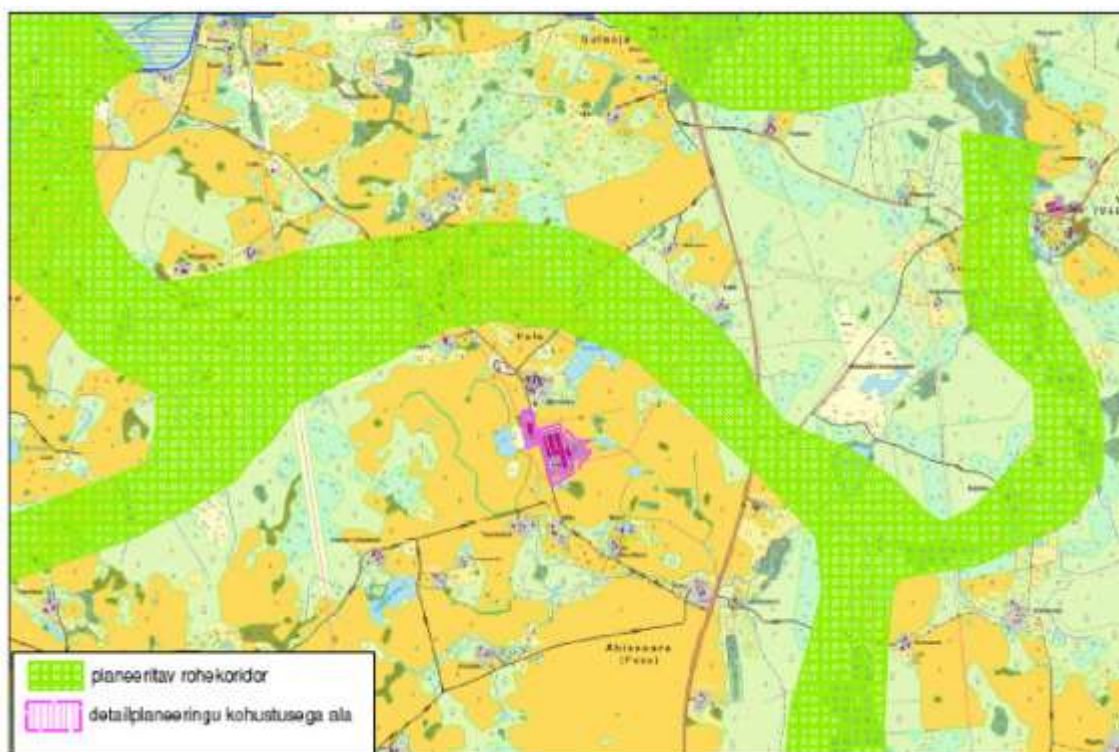
korrigeerida rohekoridoride kulgemist nii, et haaratud oleks vooluveekogude kaldaalad, vajadusel lisada uusi koridore. Võimalusel vältida koridoride kulgemist üle suurte põllumassiivide;

lisada Hauka tuumala ja Otepää looduspargis asuvat tuumala T8 ühendav rohekoridor;

Keskkonnamõju hindaja poolt tehtud ettepanekuid rohevõrgustiku osas on üldplaneeringus arvestatud. Rohelise võrgustiku alade täpsustamine lähtuvalt looduslikest tingimustest tagab rohevõrgustikuks sobivamate alade säilitamise. Rohevõrgustiku aladele seatud ehitustegevuse piirangud aitavad tagada rohevõrgustiku funktsioneerimise. Keskkonnamõju strateegilise hindaja soovitusel on üldplaneeringus rohevõrgustikku lisatud Hauka tuumala hõlmab mitmeid poollooduslikke kooslusi ning ala arvamine rohevõrgustiku koosseisu aitab kaasa nende säilimisele.

Joonis 5.3. Rohekoridori alternatiivne lahendus Valgjärve piirkonnas.

Joonis 5.4. Rohekoridori alternatiiv Abissaare piirkonnas

5.9. Looduslikult väärtuslikud alad

Valgjärve valla üldplaneeringus on ära toodud vallas asuvad Natura 2000 võrgustiku alad, kaitstavad looduse üksikobjektid ja kaitsealused pargid. Kaitse-eeskirjadega on kaitsmata pärandkooslused valla lõunaosas ja Jõksi ristimets. Üldplaneeringuga tehakse ettepanek Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks.

Valla lõunaosas asuvad pärandkooslused jäävad üldplaneeringuga moodustatavale Hauka roheline võrgustiku tuumalale ning see aitab kaasa koosluste säilimisele.

Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmise ettepaneku juures ei ole täpsustatud, kuidas kooslust kaitsta tuleb. Keskkonnamõju strateegiline hindaja teeb ettepaneku võtta Jõksi ristimets kaitse alla kohaliku omavalitsuse tasandil vastavalt *looduskaitseadusele* (RT I 2004, 38, 258).

5.10. Maavarad

Valla territooriumil asub seitse karjääri, neist kolm (Kolleri kruusakarjäär, Krüüdneri kruusakarjäär ja Abissaare karjäär) on pidevas kasutuses. Krüüdneri ja Abissaare karjääridele nähakse üldplaneeringuga ette laiendusi.

Üldplaneeringuga nähakse ette Kangru (Pikareinu külas asuva Raud 7 maaüksus) aktiivse reservvaruga maardla avamine. Sellega seoses tehakse ettepanek arvata see ala välja maakonna teemaplaneeringuga määratletud rohekoridori koosseisust. Maavara kaevandamiseks peab taotlema maavara kaevandamise luba. Eelnevalt on vajalik teostada geoloogiline uuring.

Karjääride sulgemise järgselt rajatakse neile aladele rohealad. Maa-aladele, kus soovitakse avada uusi karjääre, koostatakse detailplaneering ning teostatakse selle ellurakendamisega kaasnevate keskkonnamõju strateegiline hindamine. Karjääride rajamine on keelatud üldplaneeringuga täpsustatud väärtuslike maastikel ja rohevõrgustikku kuuluvatel aladel.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik

Kangru karjääri ala väljaarvamine rohevõrgustikust ei avalda olulist mõju rohevõrgustiku toimimisele. Rohekoridorst välja arvatava ala kompenseerimiseks tuleb seda laiendada teiselt poolt metsaala arvelt, koridori koosseisu peavad jääma ka Sulaoja kaldad.

Olemasolevate karjääride laiendamine ja uute avamine võib avaldada mõju bioloogilisele mitmekesisusele ning taime- ja loomaliikidele. Üldplaneeringus ette nähtud karjäärialade rekultiveerimine pärast ammendumist aitab negatiivseid mõjusid leevendada.

Uusi karjääre ei tohi avada rohevõrgustiku tuumaladel. Rohekoridoride aladel võib uusi karjääre avada juhul, kui koridori läbi ei lõigata ega takistata muul viisil oluliselt selle toimimist. Pärast karjääri ammendumist tuleb ala rekultiveerida taastamaks selle toimimine rohekoridorina.

Maastik ja kultuuripärand

Karjääride laiendamine ja uute rajamine mõjub maastikuilmele negatiivselt. Ammendatud maardlate rekultiveerimine ja nende rohealadeks muutmine taastab maastikuilme ja võib seda uute veekogude tekkega muuta mitmekesisemaks.

Krüüdneri olemasolev karjäär ja selle laiendus jääb Krüüdneri väärtuslikule maastikule (III tähtsusklass). Krüüdneri väärtuslikust maastikust on väärtuslik eelkõige Krüüdneri järvest ja seda läbivast ojast lõuna poole jääv ala koos pargi ja mõisakompleksiga ning olemasolevast karjäärialast põhja poole jääv osa. Karjääriala ei saa pidada maastikuliselt väärtuslikuks ja selle võib väärtusliku maastiku koosseisust välja arvata.

5.11. Teed ja liikluskorraldus

Valla teedevõrk on välja kujunenud ja ei vaja olulisi muudatusi. Vajalik on liiklemise ohutumaks muutmiseks kergliiklusteede ja –sõiduradade ehitamine ning teedevõrgu kvaliteedi tõstmine (sh mustkatte alla viimine). Tallinn-Tartu-Luhamaa maanteele täiendavaid peale- ja mahasõite ei planeerita.

Liiklusohutuse tagamiseks ei planeerita Tallinn-Tartu-Luhamaa (E263) põhimaanteele täiendavaid peale- ja mahasõite. Juurdepääsud lahendatakse olemasolevate mahasõitudega või kogujatega.

Jalakäijate ja jalgratturite ohutuse tagamiseks nähakse üldplaneeringuga ette Saverna asulas Tallinn-Tartu-Luhamaa põhimaantee ületamiseks kergliiklustunneli rajamine ning täiendavate kergliiklusteede välja ehitamine järgmistel maanteedel:

Saverna-Otepää;

Saverna-Soodla;

Maaritsa keskuses; Maaritsa-Saverna.

Vallavalitsus sõlmib üldplaneeringu kohaselt kokkulepped erateede kasutamiseks maaomanikega, kui nimetatud teed on olulised avaliku kasutuse seisukohast või vajalikud tagamaks ligipääsu kallasradadele.

Õhk ja kliimaatilised faktorid valdkonna mõjud

Kruusateede katmine kõvakatttega võib suurendada teedel liikuvate autode hulka, millega kaasneb õhku paisatavate heitgaaside hulga tõus. Samas vähendab tee kõvakatttega katmine õhku paisatava tolmu hulka.

Kergliiklusteede rajamine vähendab elanike vajadust liikuda lühikesi vahemaid mootorsõidukiga ning seeläbi kahaneb pikemas perspektiivis ka õhku paisatavate heitgaaside kogus.

Elanikkonna heaolu ja tervis

Liiklemine kõvakatttega teedel on turvalisem mootorsõidukite parema teelpüsivuse tõttu. Kõvakatttega teede hooldamine on võrreldes kruusateedega talveperioodil lihtsam, mis tõstab liiklemise turvalisust ka talvel. Kergliiklusteede rajamine toetab tervislikke ja sportlikke

eluviise ning tõstab jalgratturite ja jalakäijate turvalisust ning vähendab nendega toimuvate liiklusõnnetuste ohtu.

Samas võib infrastruktuuri arendamine mõningatel teelõikudel suurendada liiklussageduse kasvu. Sellisel juhul võib neis piirkondades tõusta liiklussaaste ja müra tase ning kaasneda negatiivne mõju elanikkonna heaolule ja tervisele. Liiklusest tulenev müra ja õhusaaste avaldab olulist keskkonnamõju eelkõige teede vahetus läheduses. Mõju ulatus sõltub tee liiklussagedusest, lubatud kiirusest ja muudest teguritest. Inimeste tervisele ja heaolule maanteedest tuleneva mõju vähendamiseks ja vältimiseks tuleb teedele kehtestada sanitaarkaitsevööndid. Sanitaarkaitsevööndis võib olla inimese elamine ja puhkamine tervisele ohtlik. Tee kaitseks ja teehoiu korraldamiseks ning teelt lähtuvate keskkonnakahjulike ja inimestele ohtlike mõjude vähendamiseks kehtestatakse tee kaitsevöönd. Üldplaneeringus teede kaitse- ja sanitaarkaitsevööndeid määratud ei ole ning sanitaarkaitse- ja kaitsevööndi ulatusse on planeeritud elamumaid.

Riigimaanteed kaitsevööndi laiuseks mõlemal pool sõiduraja telge ja mitme sõiduraja korral mõlemal pool äärmise sõiduraja telge on 50 m. Arvestades liiklussagedusi teedel peavad sanitaarkaitsevööndite laiused olema Tallinn-Tartu- maanteel vähemalt 300 m ja teistel riigimaanteedel vähemalt 60 m.

Leevendavad meetmed:

- Määrata planeeringus kaitse- ja sanitaarkaitsevööndid kõigile riigimaanteedele
- Tee kaitsevööndisse hooneid planeerida ei tohi. Teede sanitaarkaitsevöönditesse jäävate elamualade puhul tuleb detailplaneeringutele seada nõue müratasemete hindamiseks ja kui need ületavad kehtestatud piirnorme, tuleb ette näha vajalikud leevendavad meetmed.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteedi valdkonna mõjud

Teede kvaliteedi tõstmine ja kergliiklusteede rajamine aitab tagada avaliku ruumi kättesaadavust.

Majandusliku keskkonna arengutingimuste valdkonna mõjud

Uuendatud teedevõrgustik tagab paremad liikumisvõimalused valla elanikele, aidates kokku hoida aega ja ressursse. Teede kõva katte alla viimine on valla ettevõtluse arengut soodustavaks teguriks.

5.12. Tehniline infrastruktuur

Elektrivarustuse jaoks uusi trasse üldplaneeringuga ette ei nähta. Tänavavalgustuse uuendamine on vajalik Saverna, Maaritsa ja Valgjärve keskustes, uue tänavavalgustuse rajamist nähakse ette Tartu-Võru-Luhamaa maantee äärde Savernas ja Maaritsas ning uutesse elamu- ja puhkepiirkondadesse.

Olemaolevad ühisveevärgi- ja kanalisatsioonitrassid Savernas, Maaritsas, Valgjärvel, Pikajärvel ja Aiares rekonstrueeritakse. Ülejäänud valla külates on veevarustus salv- ja puurkaevudel ning heitveed juhitakse kogumiskaevudesse. Nendes külates ei ole

ühiskanalisatsiooni väljaehitamine suurte kulude tõttu majanduslikult põhjendatud ja vajalik. Suurema reostuskoormusega ettevõtete puhul on vajalik väikepuhastite rajamine.

Valla territooriumil prügilaid ei asu. Lähim avatud ladustuskoht on hetkel Adiste prügila Põlva vallas. edasine erinevat liiki jäätmete käitlemine valla territooriumil toimub vastavalt Kanepi, Kõlleste, Laheda, Valgjärve ja Vastse-Kuuste valla ühisele jäätmekavale 2007-2011. Üldplaneeringuga reserveeritakse täiendavat jäätmekäitluse maad Savernasse jäätmejaama maana.

Vesi ja pinnas

Jäätmepunktide, sorteerimispunktide ja kompostimisväljaku rajamine aitab kaasa jäätmete taaskasutuse ja kompostimise suurendamisele.

Üldplaneeringus tuleb määrata ja kanda kaardile reoveekogumisalad.

Maastik ja kultuuripärand

Tehnilise infrastruktuuri jaoks uusi trasse plaanis ei rajada ei ole, seega olulist mõju maastikuilmele ei kaasne. Elektriliinide rekonstrueerimisel tuleb võimalusel eelistada maakaabelliine, seda eriti väärtuslikel maastikel.

6. Keskkonnamõjude hindamistabelid

Käesolevas peatükis on toodud keskkonnamõjude hindamistabelid. Mõjusid hinnatakse lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis, hindamistabelites on eraldi hinnatud käesoleva töö käigus välja pakutud leevendavate meetmetega kaasnevat mõju (need on kaldkirjas eraldi välja toodud). Keskkonnamõjude hindamisel kasutati järgmist hindamisskaalat:

- + positiivne mõju
- ++ tugev positiivne mõju -
- negatiivne mõju
- tugev negatiivne mõju
- ? mõju pole teada

Keskkonnamõjude kumuleerumiseks nimetatakse erinevatest allikatest tuleneva keskkonnamõju liitumist. Sõltuvalt mõjude iseloomust võivad need üksteist ka võimendada või leevendada. Käesolevas töös vaadeldakse keskkonnamõjude kumuleerumist erinevate keskkonnakomponentide suhtes, hinnates üldplaneeringu tegevustest tuleneva mõju liitumist seatud KSH eesmärkide täitmise suhtes (vt pt 1.2).

Keskkonnamõjude kumuleerumise selgitamiseks viidi läbi vastav analüüs kõigi KSH valdkondade suhtes. Vastavad tabelid on toodud lisas 6. Keskkonnamõjude kumuleerumise analüüsi tulemusi on käsitletud koos mõjude kokkuvõttega KSH valdkondade kaupa. . Analüüsi tulemusi võeti arvesse leevendavate meetmete määramisel (pt 5).

Vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele		Toetada tervislikke eluviise		Säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda		Tagada elanikkonna turvalisus	
LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
+	+	0	0	0	0	0	0
+	+	0	0	0	0	0	0
+	+	0	0	0	0	0	0
+	++	0	0	0	0	0	0
?	?	0	0	0	0	0	0

Elanikkonna heaolu ja tervis	
Kompaktne hoonestusala	
Müra leevendavate meetmete ette nägemine Maaritsa külas Tartu-Luhamaa tee sanitaarkaitsevööndis asuva maa-ala kohta koostatavates detailplaneeringutes	
Elamumaal ärilistel eesmärkidel ehitamiseks on vallavalitsusel õigus nõuda detailplaneeringu koostamist	
Ehituse kavandamisel kalmistu sanitaarkaitsevööndis tegevuse kooskõlastamine Tervisekaitseametiga	
<i>Elamute rajamisel riigimaantee sanitaarkaitsevööndisse tuleb koostada detailplaneering ja teostada uuring müra mõju hindamiseks, vajadusel tuleb näha ette müra vähendavaid meetmeid</i>	
Tootmis- ja ärimaa	
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laienduse	

Elanikkonna heaolu ja tervis	Vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele		Toetada tervislikke eluviise		Säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda		Tagada elanikkonna turvalisus	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Seisvate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning lammutamine	+	+	0	0	0	0	0	0
Keskkonnamõju hindamise läbiviimine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju	+	+	0	0	0	0	0	0
Uutele tootmishoonetele kaitsehaljastuse rajamine	+	+	0	0	0	0	0	0
Puhke- ja virgestusalad								
Puhke-ja virgestusalade reserveerimine	0	0	+	+	+	+	0	0
Puhkealade ning teeninduseks vajalike alade puhul näha ette turvariske ennetavad ja maandavad meetmed	0	0	0	0	0	0	+	+
Teemaa								
Kergliiklusteede välja ehitamine	0	0	+	+	0	0	+	+
Teede viimine kõva katte alla	+	+	0	0	0	0	+	+
Tallinn-Tartu-Luhamaa põhimaanteele ei planeerita täiendavaid peale- ja mahasõite	0	0	0	0	0	0	+	+
Kõigile riigimaanteedele kaitse- ja sanitaarkaitsevööndi määramine	+	+	0	0	0	0	+	+
Tehniline infrastruktuur								

Elanikkonna heaolu ja tervis	Vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele		Toetada tervislikke eluviise		Säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda		Tagada elanikkonna turvalisus	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Tänavavalgustuse uuendamine Saverna, Maaritsa ja Valgjärve keskustes, uue tänavavalgustuse rajamine Tartu-VõruLuhamaa maantee äärde Savernas ja Maaritsas ning uutesse elamu- ja puhkepiirkondadesse	0	0	0	0	0	0	+	+

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Üldplaneeringu elluviimisel võib negatiivne mõju elanike heaolule ja tervisele kaasneda tootmisettevõtete rajamisega. Negatiivse mõju iseloom ja ulatus sõltuvad rajatavate ettevõtete tegevusalast.

Positiivsed mõjud kaasnevad üldplaneeringu elluviimisega kõigi KSH eesmärkide suhtes. Liiklusemüra ja liiklusest tuleneva õhusaaste mõju vähendamiseks inimeste tervisele on käesolevas töös välja pakutud täiendavad leevendavad meetmed, mis näevad ette kõigile riigimaanteedele sanitaarkaitse- ja kaitsevööndi määramist ning vajadusel sanitaarkaitsevööndisse elamute rajamisel müra mõju leevendavate meetmete kasutamist.

Olulist negatiivsete mõjude kumuleerumist elanikkonna heaolu ja tervise valdkonna eesmärkide suhtes ei ole ette näha, üldplaneeringu tegevused aitavad kaasa KSH eesmärkide täitmisele.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet	Tagada avalike teenuste kättesaadavus kõigile		Tagada spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavus kõigile		Tugevdada elanike identiteeditunnet ja sotsiaalseid võrgustikke	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala						
Kompaktse hoonestusega alal on lubatud teenindus-, äri- (puhkemajandusliku teeninduse arendamiseks) või ühiskondlike hoonete maa kõrvalfunktsioon kuni 20% ulatuses	+	+	+	+	0	0
Uute elamute detailplaneeringute koostamisel kavandatakse mänguväljakute, parkimise ja haljastusega seotud lahendid	0	0	+	++	0	0
Kompaktse hoonestusega elamualadel tuleb viie elamu ehitamisel rajada vähemalt 1000 m ² suurune roheala või mänguväljak Elamute arvu suurenedes kasvab roheala või mänguväljaku pindala 200 m ² võrra iga lisanduva elamu kohta	0	0	+	++	0	0
Üldkasutatavate hoonete maa						
Olemasolevate üldkasutatavate hoonete säilimine, nende korrastamine ning vajadusel uue funktsiooni leidmine	+	+	+	+	+	+
Üldkasutatavate hoonete detailplaneeringute juures tuleb lahendada parkimine ja tagada ligipääs kergliiklusega	+	+	+	+	0	0
Tootmis- ja ärimaa						

Ärimaa arendamine toimub tootmismaale kõrvalfunktsiooni andmise kaudu.	+	+	0	0	0	0
--	---	---	---	---	---	---

58

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet	Tagada avalike teenuste kättesaadavus kõigile		Tagada spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavus kõigile		Tugevdada elanike identiteeditunnet ja sotsiaalseid võrgustikke	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Puhke- ja virgestusalad						
Puhke- ja virgestusmaana on üldplaneeringus määratletud olemaolevad puhke-ja virgestusalad ning vaatamisväärsused ja planeeritavad matkarajad	0	0	+	+	+	+
Avaliku juurepääsu tagamine puhke- ja virgestusaladele	0	0	+	+	0	0
Miljööväärtuslikud alad						
Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs	0	0	0	0	+	+
Miljööväärtuslike alade määratlemine, kasutustingimuste määramine	0	0	0	0	+	+
Väärtuslike maastike määratlemine, kasutustingimuste määramine	0	0	0	0	+	+
Teemaa						
Kergliiklusteede rajamine	+	+	+	+	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Üldplaneeringu elluviimisel negatiivseid mõjusid valla sotsiaalse keskkonna kvaliteedile ette näha ei ole. Üldplaneering toetab KSH eesmärkide täitmist. Tagamaks kvaliteetset elukeskkonda rajatavatel kompaktsel hoonestusega aladel on käesolevas töös välja pakutud leevendav meede, mis näeb ette rohealade ja mänguväljakute rajamise kohustuse üle viie elamuga arendusprojektide puhul.

Negatiivseid kumuleeruvaid mõjusid üldplaneeringu elluviimisel ette näha ei ole.

Vesi ja pinnas	Vältida pinnase ning pinna- ja põhjavee saastumist määral, mis võiks ohustada keskkonna kvaliteeti		Vähendada jäätmeteket, rakendada jäätmete taaskasutust ja kompostimist		Vältida vee-ja niiskusražiimi muutmisest tulenevaid negatiivseid keskkonnamõjusid		Kaevandada maavarasid keskkonda (oluliselt) kahjustamata	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala								
Uute elamupiirkondade planeerimine	0	0	0	0	?	?	0	0
Elamute ehitamisel veekogude piiranguvööndis koostatakse detailplaneering	+	+	0	0	+	+	0	0
Vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine	+	+	0	0	+	+	0	0
Võimlusel tuleb vältida veekogude ehituskeeluvööndite vähendamist	+	++	0	0	+	+	0	0
Ehitustegevuse käigus ei tohi kahjustada kuivendussüsteemi või tuleb taastada selle toimimine.	0	0	0	0	+	+	0	0
Tootmis- ja ärimaa								
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajandusliku tootmise alad) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	?	?	0	0	?	?	0	0
Seisvate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning vajadusel lammutamine	+	+	0	0	0	0	0	0
Keskkonnamõju hindamise läbiviimine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju	+	+	0	0	+	+	0	0
Puhke- ja virgestusala								

Vesi ja pinnas	Vältida pinnase ning pinna- ja põhjavee saastumist määral, mis võiks ohustada keskkonna kvaliteeti		Vähendada jäätmeteket, rakendada jäätmete taaskasutust ja kompostimist		Vältida vee-ja niiskuse režiimi muutmisest tulenevaid negatiivseid keskkonnamõjusid		Kaevandada maavarasid keskkonda (oluliselt) kahjustamata	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Vajadusel teostatakse keskkonnamõju hindamine	0	0	0	0	+	+	0	0
Mäetööstusmaa								
Kangru aktiivse reservvaruga maardla avamine	-	-	0	0	-	-	?	?
Krüüdneri ja Abissaare karjääri laiendamine	-	-	0	0	-	-	?	?
Detailplaneeringu koostamine ja keskkonnamõjude strateegiline hindamine uute karjäärade avamisel	+	+	0	0	+	+	+	+
Tehniline infrastruktuur								
Jäätme punktide, sorteerimispunktide ja kompostimisväljaku rajamine	0	0	+	+	0	0	0	0
Olemasolevate ühisvee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine	+	++	0	0	0	0	0	0
Suurema reostuskoormusega ettevõtete puhul on vajalik väikepuhastite rajamine	+	++	0	0	0	0	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Pinnase ning pinna-ja põhjavee saastumist võib põhjustada tootmisettevõtete rajamine, sõltuvalt nende tegevusalast.

Vee- ja niiskusraja muutmise võib kaasa tuua uute elamute, tootmis- ja muude hoonete ning karjäärade rajamine ning laiendamine. Negatiivseid mõjusid aitab ennetada detailplaneeringute koostamine ning vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine. Täiendava leevendava meetmena on käesolevas töös välja pakutud nõue arendamise käigus säilitada või taastada maaparandussüsteemid.

Maavarade kaevandamine võib oluliselt kahjustada keskkonna erinevaid komponente, sõltuvalt kaevandusala asukohast, tegevuse ulatusest ja kasutatavast tehnoloogiast. Uute maardlate avamisega kaasnevat keskkonnamõjusid aitab vältida ja vähendada detailplaneeringu koostamine ja keskkonnamõjude strateegiline hindamine.

Olulist negatiivsete mõjude kumuleerumist vee ja pinnase valdkonna eesmärkide suhtes ei ole ette näha. Üldplaneeringus seatud tingimused arendustegevusele koos käesolevas töös pakutud täiendavate leevendavate meetmetega aitavad kaasa KSH eesmärkide täitmisele.

Õhk ja kliimaatilised faktorid	Vältida õhu saastamist määral, mis võiks kahjustada keskkonda		Vähendada vajadust autode kasutamiseks		Vähendada kasvuhoonegaaside emissioone	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Tootmis- ja ärimaa						
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	?	?	0	0	?	?
Keskkonnamõju hindamise läbiviimine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju	+	+	0	0	0	0
<i>Olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul jälgida koosmõju teiste saasteallikate ja foonisaastet</i>	+	+	0	0	0	0
Üldkasutatavate hoonete maa						
Üldkasutatavate hoonete detailplaneeringute juures tuleb lahendada parkimine ja tagada ligipääs kergliiklusega	0	0	+	+	0	0
Teemaa						
Kergliiklusteede ja –sõiduradade ehitamine	0	0	+	+	0	0
Teede viimine kõva katte alla	0	0	0	0	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Õhu kvaliteedile ja kasvuhoonegaaside emissioonile võib negatiivset mõju avaldada tootmisettevõtete rajamine, sõltuvalt nende tegevusealast. Negatiivseid mõjusid aitab vältida vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine. Käesolevas töös on täiendavalt juhitud tähelepanu jälgida olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul koosmõju teiste õhusaasteallikate ja foonisaastega

Vajadust autode kasutamiseks vähendab kergliiklusteede rajamine ning üldkasutatavatele hoonetele kergliiklusega juurdepääsu tagamine.

Olulist negatiivsete mõjude kumuleerumist õhu kvaliteedi ja kliimaatiliste faktorite kohta seatud KSH eesmärkide suhtes ei ole ette näha. Autode kasutamise vajaduse vähendamisele aitavad kumuleeruvalt kaasa kergliiklusteede rajamine ning ühiskondlike hoonete korrastamine, neile uue funktsiooni andmine ja puhke- ning virgestusalade rajamine, kuna parandavad teenuste kättesaadavust piirkonnas.

Bioloogiline mitmekesisus, taime- ja loomastik	Säilitada bioloogilist mitmekesisust		Vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele		Tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel		Moodustada toimiv rohevõrgustik	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala								
Uute elamupiirkondade planeerimine	0	0	0	0	0	0	0	0
Üldplaneeringu eelnõu kohaselt on Valgjärve ja Pikajärve kaldaaladele ette nähtud elamupiirkonnad	0	0	?	?	0	0	0	0
<i>Vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine</i>	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Metsaaladele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest, looduslikuna säilitada vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasid.</i>	+	+	0	0	+	+	+	+
Hajaasustus								
Hajaasustuses on katastriüksuse suurus üle 2 ha	0	0	0	0	+	+	0	0
Tootmis- ja ärimaa								
Endiste tootmisterritooriumite (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad olemasolevate alade laiendusena	0	0	0	0	0	0	?	?

<i>Tootmisalade arenduse korral tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõjude hindamise läbiviimiseks</i>	+	+	+	+	+	+	+	+
Puhke- ja virgestusalad								
Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik	Säilitada bioloogilist mitmekesisust		Vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele		Tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel		Moodustada toimiv rohevõrgustik	
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine	+	+	+	+	+	+	+	+
Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud								
Üldplaneeringus detailplaneeringu kohustusega alade ja juhtude määramine	+	+	0	0	+	+	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka rohevõrgustiku alad, kui soovitakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	+	+	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik kompaktse hoonestusega alad, kui soovitakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	0	0	0	0
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik hajaasustusega alad, kui ei jälgita hajaasutusele seatud tingimusi.</i>	+	+	0	0	+	+	0	0
Roheline võrgustik								

Rohelisel võrgustiku alade kasutustingimuste määramine	+	+	0	0	+	+	+	+
Rohevõrgustikul tagada 90 % ulatuses selle funktsiooni säilimine	+	+	0	0	+	+	+	+
Kangru maardla väljaarvamine rohevõrgustikust	0	0	0	0	-	0	0	0

67

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik	Säilitada bioloogilist mitmekesisust		Vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele		Tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel		Moodustada toimiv rohevõrgustik	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Arvestada rohelse võrgustikuga teede ja liinitrasside rajamisel ning tagada liikide rändeteedel ohutus liikluskorralduslike või tehniliste lahendustega	0	0	0	0	+	+	+	+
Vältida rohevõrgustiku alade olemasolevast tihedamat asustamist	+	+	0	0	+	+	+	+
Lisada rohelse võrgustiku alade hulka Hauka tuumala	+	+	0	0	+	+	+	+
Rohelse võrgustiku täpsustamine vastavalt olemasoleva keskkonna tingimustele	+	+	0	0	+	+	+	+
Mäetööstusmaa								
Karjääride rajamine on keelatud üldplaneeringuga täpsustatud väärtuslikel maastikel ja rohevõrgustikku kuuluvatel aladel	+	+	0	0	+	+	+	+

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Bioloogilise mitmekesisuse säilimisele üksi üldplaneeringus toodud tegevus olulist ohtu ei kujuta, kuna arendustegevuse ulatus Valgjärve vallas on suhteliselt väike ja ei puuduta looduslikult eriti väärtuslike alasid. Positiivset mõju avaldavad detailplaneeringu ja keskkonnamõju hindamise kohustuse seadmine ning roheline võrgustiku alade ja nende kasutustingimuste määramine.

Kaitsealadele ja kaitsealustele objektidele võib üldplaneeringu tegevuste elluviimisega kaasneda mõju seoses elamualade rajamisega kaitsealuse Valgjärve kaldaalale. Võimalikku mõju aitab leevendada või vältida keskkonnamõjude hindamise läbiviimine. Ka muudel aladel detailplaneeringute koostamine ja keskkonnamõjude hindamine aitavad ennetada võimalikke negatiivseid mõjusid kaitsealadele ja kaitstavatele objektidele.

Ökoloogiliste protsesside toimimisele looduslikel aladel avaldab negatiivset mõju Kangru karjääri avamine ja ala väljaarvamine rohevõrgustikust. Pikemas perspektiivis näeb üldplaneering ette karjääri rekultiveerimist, mis aitab kaasa ökoliigiliste protsesside taastumisele. Ökoloogiliste protsesside säilimisele looduslikel aladel aitab kaasa detailplaneeringute koostamine ja keskkonnamõjude hindamine. Käesolevas töös on täiendavalt välja pakutud leevendav meede, mis näeb ette säilitada metsaaladest 90% looduslikuna ja lubada tarastada ainult õuealasid.

Rohevõrgustiku seisukohalt on Valgjärve külas konfliktala, mille tekitab olemasolev ja laiendatav tootmisala. Konflikti lahendamiseks on käesolevas töös pakutud välja rohevõrgustiku muudatus. Rohevõrgustiku toimimist aitab tagada kasutustingimuste seadmine rohevõrgustike aladel ning vajadusel keskkonnamõjude hindamine.

Negatiivne kumuleeruv mõju võib avalduda bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja looduslike protsesside toimimisele igasuguse arendustegevuse koosmõjul (elamualade, tootmisalade ja puhkealade rajamine), mille tulemusena väheneb looduslike ja vähese inimõjuga alade pindala. Arvestades arendustegevuse suhteliselt väikest mahtu ei ole oht oluliste negatiivsete mõjude avaldumiseks suur.

Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära		Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs		Luua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala						
Uute elamupiirkondade planeerimine suuremalt osalt Maaritsa, Valgjärve ja Saverna keskuste olemasolevate elamumaade laiendusena	0	0	0	0	0	0
Elamupiirkondade planeerimine Valgjärve ja Pikajärve kaldaaladele	-	-	0	0	0	0
Elamute ehitamisel veekogude piiranguvööndis koostatakse detailplaneering	+	+	0	0	+	+
Elamuehituses on suund ühepereelamute ja ridaelamute rajamiseks. Korterimajade ehitamist ei kavandata	+	+	0	0	+	+
<i>Metsaaladele ehitamisel on soovitatav säilitada looduslikuna vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasid</i>	+	+	0	0	0	0
<i>Minimalase krundi suurus määramne kõigi perspektiivsete elamualade puhul</i>	+	+	0	0	0	0
<i>Vältida veekogude kaldaalade täisehitamist arendamisel läbi detailplaneeringute</i>	+	+	0	0	0	0
Tootmis- ja ärimaa						
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	0	0	0	0	0	0

Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära		Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs		Lua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda	
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Seisvate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning lammutamine	+	+	0	0	0	0
Tootmishooned, mis asuvad külades asustuse läheduses, peavad oma mahult ja välisilmelt sobima olemasolevasse keskkonda	+	+	0	0	+	+
Puhke ja virgestusalad						
Kujundus- ja ehitusprojektide koostamine	+	+	0	0	+	+
Vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine	+	+	0	0	+	+
Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud						
Üldplaneeringus detailplaneeringu kohustusega alade määramine	+	+	+	+	+	+
Üldplaneeringus detailplaneeringu kohustusega juhtude määramine	+	+	0	0	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka rohevõrgustiku alad, kui soovetakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik kompaktse hoonestusega alad, kui soovetakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	+	+

<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik hajaasustusega alad, kui ei jälgita hajaasutusele seatud tingimusi.</i>	+	+	0	0	+	+
--	---	---	---	---	---	---

Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära		Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs		Luua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda	
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Miljööväärtuslikud alad, väärtuslikud maastikud ja väärtuslik põllumaa						
Miljööväärtuslikel aladel ehitamise, renoveerimise ja juurdeehituste tingimuste seadmine	+	+	+	+	+	+
Väärtuslikel maastikel ehitamis- ja arendustingimuste määramine	+	+	0	0	+	+
Väärtuslike põllumaade säilimise tingimuste määramine	+	+	0	0	0	0
<i>Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs</i>	0	0	+	+	0	0
<i>Olemasolevale ja perspektiivsele elamumaale lubada ka väärtuslikel maastikel väiksemaid krunte kui 2 ha, vastavalt olemasolevale asustusstruktuurile</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Täpsustada tingimusi maastikus domineerivate objektide püstitamiseks, võimalusel vältida nende rajamist väärtuslikele maastikele.</i>	+	+	0	0	0	0
Looduslikult väärtuslikud alad						
Üldplaneeringuga tehakse ettepanek Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks	0	0	+	+	0	0
Mäetööstusmaa						
Kangru aktiivse reservvaruga maardla avamine	-	0	0	0	0	0

Krüüdneri ja Abissaare karjääri laiendamine	-	0	0	0	0	0
---	---	---	---	---	---	---

Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära		Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs		Luua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda	
LA	PA	LA	PA	LA	PA
+	+	0	0	0	0
+	+	0	0	0	0

Kultuuripärand ja maastik
Karjääride rajamine on keelatud üldplaneeringuga täpsustatud väärtuslikel maastikel ja rohevõrgustikku kuuluvatel aladel
Infrastruktuur
<i>Väärtuslikel maastikel elektriliinide rekonstrueerimisel maakaabelliinide eelistamine</i>

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Kohalike maastike mitmekesisuse ja omapära säilimist võib ohustada uute karjäärade avamine ja vanade laiendamine. Kuna üldplaneeringus nähakse ette karjäärialade rekultiveerimist pärast nende sulgemist, siis maastikuilme taastatakse. Veekogude kaldaladel mõjutab maastikuilmet sinna planeeritud elamuehitus. Positiivset mõju maastikuilmele avaldab kasutuseta seisvate tootmishoonete lammutamine ja arendustingimuste seadmine erineva sihtotstarbega maadele.

Kultuurimälestiste ja kultuuriliselt oluliste paikade säilimisele aitab kaasa miljööväärtuslike alade ja nende kasutustingimuste määramine, samuti miljööväärtuslike alade arvamine detailplaneeringu kohustusega alade hulka. Positiivse mõjuga on ettepanek Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks. Lisaks tuleb tagada avalik ligipääs vallas asuvatele muinsuskaitseobjektidele.

Hoonete ehitamist nii, et need sobiksid keskkonda, toetavad erineva juhtfunktsiooniga aladele seatud arendustingimused.

Kumuleeruv negatiivne mõju maastikuilmele võib avalduda erineva funktsiooniga arenduste koosmõju (elamu- ja tootmisalad). Negatiivset mõju aitavad vähendada üldplaneeringus seatud maakasutustingimused ja detailplaneeringu ning keskkonnamõju hindamise kohustus.

Soodustada mitmekülgse ettevõtluse arengut			Tagada infrastruktuuri kättesaadavus ja kvaliteet	
LA	PA	LA	PA	
+	+	0	0	
+	+	0	0	
+	+	0	0	
+	+	0	0	
+	+	0	0	
0	0	+	+	
0	0	+	+	
0	0	+	+	

Majanduslik keskkond	
Kompaktne hoonestusala	
Kompaktse hoonestusega alal on lubatud teenindus-, äri- (puhkemajandusliku teeninduse arendamiseks) või ühiskondlike hoonete maa kõrvalfunktsioon kuni 20% ulatuses	
Tootmis- ja ärimaa	
Endiste tootmisalade kasutuselevõtt ning laiendamine	
Ärimaade arendamine toimub tootmismaadele antud ärimaa kõrvalfunktsiooni kaudu	
Puhke- ja virgestusala	
Avaliku juurepääsu tagamine puhke- ja virgestusaladele	
Miljööväärtuslikud alad	
<i>Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs</i>	
Teemaa	
Kergliiklusteede ja –sõiduradade ehitamine ning teedevõrgu kvaliteedi tõstmine (sh mustkatte alla viimine)	
Tehniline infrastruktuur	
Tänavavalgustuse uuendamine	
Olemasolevate ühisvee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstruktureerimine	

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Üldplaneeringus nähakse ette võimalused erineva iseloomuga ettevõtluse arendamiseks. Valla kõigisse piirkondadesse on reserveeritud tootmismaad, ärimaa arendamine toimub läbi tootmismaa kõrvalfunktsiooni. Teenindus- ja puhkemajanduslik ettevõtlus on lubatud kõigil kompakse hoonestusega aladel. Puhkemajanduse arengut soodustab avaliku ligipääsu tagamine puhkealadele ja vaatamisväärsustele.

Üldplaneering näeb ette tehnilise infrastruktuuri uuendamise ja parandamise.

Negatiivseid kumuleeruvaid mõjusid üldplaneeringuga valla majanduslikule keskkonnale ei kaasne

7. Alternatiivide võrdlemine

Alternatiivide hindamisel hinnatakse kõiki alternatiive valitud KSH valdkondade suhtes. Mõjude olulisust hinnatakse tabelis 7.1. toodud skaala alusel. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide lõplik järjestus saadakse hindepallide summeerimisega alternatiivide lõikes, kõiki valdkondi käsitletakse võrdse kaaluga. Saadud punktisummad annavad alternatiivide mitteproportsionaalse paremusjärjestuse. Käsitletud alternatiivide mõjusid on hinnatud tabelis 7.2.

Tabel 7.1. Mõjude hindamise skaala

0	oluline mõju puudub	()	Soovitatud meetmetega vähendatav või ärahoitav negatiivne mõju; potentsiaalne positiivne mõju
-1	nõrk negatiivne mõju	+1	nõrk positiivne mõju
-2	mõõdukas negatiivne mõju	+2	mõõdukas positiivne mõju
-3	oluline negatiivne mõju	+3	oluline positiivne mõju

Null-alternatiivi puhul võivad esineda järgmised probleemid:

- Võimalik väärtuslike alade sulgemine avalikuks kasutamiseks läbi kinnisvaraarenduse;
- Riikliku kaitse all mitteolevad looduslikult väärtuslikud alad võivad kaduda;
- Ehitustegevuse negatiivne mõju väärtuslike maastike ilmele;
- Vähene arvestamine ettevõtluse keskkonnamõjudega piirkonnast lähtuvalt;
- Komplikatsioonid erineva funktsiooniga maa-alade kõrvuti eksisteerimisel, puuduvad vajalikud puhvertsoonid;
- Tulevikus ei pruugi leiduda sobilikku maad sotsiaalrajatiste tarbeks; Vallal on raske kontrollida maardlate laienemist ja uute avamist.

Null-alternatiivi puhul on mõju bioloogilisele mitmekesisusele, taimestikule ja loomastikule mõõdukalt negatiivne, sest kontrollimatu arendamise tulemusena tekib oht looduslikult väärtuslike alade ja looduskeskkonna ökoloogiliste funktsioonide kahjustamiseks. Oht on roheliste alade terviklikkuse säilimisele.

Mõju kultuuripärandile ja maastikule on mõõdukalt negatiivne, sest ilma üldplaneeringuta on raske kontrollida arendustegevust ning on suur oht maastikuilme oluliseks kahjustamiseks nii väärtuslikel maastikel kui väljaspool neid.

Mõju veele ja pinnasele, õhukvaliteedile ja kliimatilistele faktoritele ning elanikkonnale ja inimeste tervisele on mõõdukalt negatiivne. Arendustegevus vallas intensiivistub, kuid ilma üldplaneeringuta on seda raskem suunata.

Mõju valla sotsiaalsele keskkonnale on mõõdukalt negatiivne. Kontrollimatu arendustegevuse tulemusena võib elanike elukvaliteet halveneda, kuna avalikud teenused, puhke- spordi ja vabaaja veetmise võimalused ei ole kõigile kättesaadavad. Sotsiaalsete objektide arendamiseta on elanikel vähe võimalusi üksteisega kokku puutuda ning ei teki kogukonnatunnet.

Mõju majanduslikule keskkonnale on nõrgalt negatiivne. Koos valla arenguga ei ole tagatud kommunikatsioonide arendamine ja nende otstarbekas kasutamine.

Alternatiiv I ja **alternatiiv II** on suhteliselt sarnased ja peaksid aitama vältida Oalternatiiviga kaasnevaid ohte.

Alternatiiv I puhul kokkuvõttes oluline mõju bioloogilisele mitmekesisusele, taimestikule ja loomastikule puudub, kuna arendustegevus on kontrollitud ja seatud leevendavad meetmed negatiivse mõju vältimiseks või vähendamiseks. Läbi roheliste alade säilitamise ja nende kasutus- ning kaitsetingimuste määramise tagatakse ökoloogiliste protsesside toimimine.

Mõju kultuuripärandile ja maastikule on nõrgalt negatiivne. Üldplaneeringuga määratakse tingimused arendustegevuseks nii väärtuslikel maastikel kui väljaspool seda. Samas ei määrata ettevõtlusalade funktsioone ja seeläbi on suurem oht, miljööväärtuslike piirkondade atraktiivsuse kahandamiseks.

Mõju veele ja pinnasele ning õhukvaliteedile ja kliimaatilistele faktoritele on nõrgalt negatiivne. Arendustegevuse intensiivistumisega on ette näha suuremat survet vee kasutamiseks ning reovee- ja õhusaaste tekkeks, kuid üldplaneeringu rakendamisega on võimalik riske paremini kontrollida ja rakendada vajalikke leevendavaid meetmeid.

Mõju elanikkonnale ja inimeste tervisele on nõrgalt positiivne. Üldplaneeringu rakendamisel seatakse leevendavad meetmed arendustegevusest tuleneva negatiivse mõju leevendamiseks ning luuakse elanikele puhke- ja sportimisvõimalusi.

Mõju sotsiaalsele keskkonnale on mõõdukalt positiivne. Üldplaneeringu rakendamine tagab sotsiaalselt oluliste objektide arendamise valla kõigis piirkondades paralleelselt muu arendustegevusega.

Mõju majanduslikule keskkonnale on mõõdukalt positiivne. Üldplaneering suunab kommunikatsioonide arengut. Kindlapiirilised elamu- ja tootmisalad aitavad sarnaseid funktsioone koondada ja kommunikatsioone otstarbekalt kasutada.

Alternatiiv II puhul puudub oluline mõju kultuuripärandile ja maastikule, kuna miljööväärtuslikes piirkondades piiratakse sinna sobimatut ettevõtlust ja seeläbi säilitatakse piirkonna atraktiivsus.

Mõju elanikkonnale ja inimeste tervisele on mõõdukalt positiivne, sest suuremat negatiivset mõju omav tootmine suunatakse elamupiirkondadest kaugemal asuvatele tootmisaladele.

Tabel 7.2. Alternatiivide hindamine

Mõjuvaldkond	Alternatiiv I	Alternatiiv II	Null-alternatiiv
--------------	---------------	----------------	------------------

Bioloogiline mitmekesisus, taime- ja loomastik	0	0	-2
Kultuuripärand ja maastik	-1	0	-2
Vesi ja pinnas	-1	-1	-2
Õhk ja kliimaatilised faktorid	-1	-1	-2
Elanikkond ja inimeste tervis	+1	+2	-2
Sotsiaalne keskkond	+2	+2	-2
Majanduslik keskkond	+2	+2	-1
Summa	+2	+4	-13

Tabelis 7.2 saadud hindmaistulemused näitavad, et üldplaneeringu elluviimine on keskkonna seisukohalt vajalik (alternatiivid I ja II). Sobivaimaks osutus **alternatiiv II**, mis eeldab planeeringus määratud ettevõtlusalade funktsioonide täpsustamist.

Keskkonnamõjude seisukohast osutus sobivaimaks alternatiiv II, millel on väike eelis alternatiiv I ees väärtuslike maastike säilitamise seisukohast. Valla tasakaalustatud arengu seisukohast on siiski vajalik ettevõtluse arendamine valla kõigis osades, kuid suuremat visuaalset häiringut ning keskkonnamõju omavad ettevõtted on soovitatav koondada Saverna piirkonna tööstusaladele.

8. Ülevaade keskkonnamõju strateegilise hindamise protsessist ning mõjude hindamise käigus ilmnenu raskustest

Valgjärve valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati vallavolikogu otsusega 30.05.2006.

Keskkonnamõju strateegiline hindamine viidi läbi vastavalt *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele*.

KSH programmi sisu kohta küsiti seisukohta järgmistelt asutustelt:

Põlvamaa Keskkonnateenistus
Kultuuriministeerium
Sotsiaalministeerium
Põlva Maavalitsus

KSH programmi avalik väljapanek toimus 26.07.-08.08 2006 ja avalik arutelu 09.08.2006 (arutelu protokoll on lisa 3). Programmi avalikust arutelust teatati Ametlikes Teadaannetes, maakonnalehes „Koit” ja infotahvliel Savernas, Valgjärvel ning Maaritsas. Programmiga oli võimalik tutvuda Valgjärve Vallavalitsuses, valla veebilehel ja OÜ Alkranel veebilehel.

KSH programm (lisa 1) on heaks kiidetud Põlvamaa Keskkonnateenistuse poolt 18.09.2006 kirjaga nr 37-12-371110(3) (lisa 2).

Keskkonnamõju hindamise aruanne oli avalikul väljapanekul 15. detsember 2006 – 11. jaanuar 2007 (arutelu protokoll lisa 4). Kuna hiljem muudeti oluliselt Valgjärve valla üldplaneeringut, oli vajalik ka keskkonnamõju hindamise aruande täiendamine. KSH aruanne oli teisel avalikult väljapanekul 21.09.-17.10.2007, avalik arutelu toimus 18.10.2007 (arutelu protokoll lisa 5.).

Valgjärve valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise viisid läbi OÜ Alkranel konsultandid koostöös vallavalitsuse ja üldplaneeringu koostamisse kaasatud konsultantidega.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise hetkeks oli üldplaneeringu põhilahendus juba olemas, kuid keskkonnamõju strateegilise hindaja kaasamist edasisse planeerimisprotsessi võib pidada piisavaks. Keskkonnamõju strateegilise hindaja seisukohti on arvestatud rohelise võrgustiku ja väärtusliku maastiku planeerimisel ja erineva sihtotstarbega maade maakasutustingimuste määramisel.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise teostajaja näeb probleemina vallaelanike vähest osalemist planeeringuprotsessis, mille tulemusena ei tekkinud selget pikaajalist nägemust valla arengust. On oht, et märkimisväärses osas jätkub valla arendamine detailplaneeringute kaudu.

Positiivsena võib Valgjärve valla puhul välja tuua asjaolu, et asustustihedus on vallas küllalt väike ja arendustegevusest puutumata maad piisavalt. Sellest lähtuvalt on planeeringu koostajatel õnnestunud maakasutuse planeerimisel vältida konfliktalade teket, kus keskkonnale avaldatav mõju võiks olla väga oluline.

9. Keskkonnamõju seireks kavandatud meetmed ja mõõdetavate indikaatorite kirjeldus

Keskkonnamõju seiret korraldab kohalik omavalitsus. Seire aitab jälgida keskkonnameetmete rakendamise käiku, hinnata nende tõhusust ning varakult avastada võimalik oluline keskkonnamõju.

Suuremahuliste uuringute korraldamine erinevates valdkondades käib omavalitsusele tõeselisel üle jõu, seepärast tuleb vallavalitsusel end kursis hoida teiste riigiasutuste poolt teostatava seire ja analüüsidega tema territooriumil (näiteks Keskkonnaministeerium, selle allasutused, maavalitsus jne). See võib hõlmata näiteks inventuure kaitsealadel ja muudel looduslikel aladel, hinnanguid maastike väärtuste kohta, sotsiaalse keskkonna analüüse jm.

Omavalitsuse enda poolt teostatava seire korraldamiseks sobivad indikaatorid on toodud tabelis 9.1. Vallavalitsus peaks seireandmed koondama perioodiliselt (soovitavalt igal aastal) ja võrdlema neid varem kogutud andmetega. Olulise negatiivse keskkonnamõju ilmnemisel või sellekohase kahtluse tekkimisel tuleb teostada täiendav kontroll ning rakendada meetmeid mõju vältimiseks või leevendamiseks. Seire tulemusi tuleb arvestada omavalitsuse töös ja üldplaneeringu uuendamisel.

Tabel 9.1. Soovituslikud indikaatorid keskkonnaseire korraldamiseks

Keskkonnamõju valdkond	Võimalik keskkonnamõju	Indikaatorid
Bioloogiline mitmekesisus, taimeistik, ja loomastik	Looduslike elupaikade vähenemine arendustegevuse tulemusena	Metsade, looduslike rohumaade ja haritava põllumaa pindala
		Arendusprojektide maht rohelise võrgustiku aladel, kaitsealadel ja metsaaladel
	Bioloogilise mitmekesisuse vähenemine	Kasutusse võetavate karjäärade pindala ja rekultiveeritud karjäärade pindala
Kultuuripärand ja maastik	Maastikuilme muutmine väärtuslikel maastikel ja väljaspool neid.	Hooldatavate pärandkultuurmaastike pindala
		Elamute vaheline kaugus hajaasutuses.
		Põllumajanduslikus kasutuses oleva maa pindala
Vesi ja pinnas	Pinnavee saastumine	Kasutusse võetavate karjäärade pindala ja rekultiveeritud karjäärade pindala
		Analüüsid veekogudesse suunatavast heitveest ning suublast suubumiskohast üles- ja allavoolu. (Teostavad vee-ettevõtted vastavalt vee erikasutusloas sätestatavatele nõuetele).
		Ühiskanalisatsiooni või lokaalse puhastiga ühendatud majapidamiste arv.
	Põhjavee saastumine	Reovee puhastamisvõime arv ja reoveepuhastitesse üleantud reovee kogus.
		Joogivee analüüsid puurkaevudest. (Teostavad vee-ettevõtted vastavalt vee erikasutusloas sätestatavatele nõuetele).
Õhk ja kliimaatilised faktorid	Kasvuhoonegaaside ja muude saasteainete paiskamine õhku	Kasutusest väljasolevate tamponeerimata puurkaevude arv
Elanikkond ja inimeste tervis	Keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõju inimese tervisele	Alternatiivsetest energiaallikatest saadava soojus- ja elektrienergia hulk. (Teostavad ettevõtted vastavalt välisõhu saasteloas sätestatud nõuetele)
Sotsiaalne keskkond	Avalikud teenused ei ole kättesaadavad	Roheliste puhverribade olemasolu ettevõtlusalade ning elamu-, puhke- ja turismialade vahel
Majanduslik keskkond		Vallas pakutavate elukondlike teenuste nimistu ja neid pakkuvate asutuste arv ning paiknemine
		Kõva katttega teede kogupikkus
		Kergliiklusteede kogupikkus

10. Aruande kokkuvõte

Keskkonnamõju strateegilise hindamise objektiks on Valgjärve valla üldplaneering. Üldplaneeringu koostamine algatati esimest korda Valgjärve Vallavolikogu otsusega 29.03.2005, kuid planeeringut ei ole kehtestatud. Üldplaneering algatati Valgjärve Vallavolikogu otsusega uuesti koos keskkonnamõju strateegilise hindamisega 30.05.2006. Üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumit.

Valgjärve valla üldplaneeringu koostamise eesmärk on määrata valla ruumilised arengusuunad ning seada tingimused, kuidas suunatakse vallas maakasutust ja ehitustegevust.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärgiks on Valgjärve valla üldplaneeringu elluviimisega kaasnevate võimalike oluliste keskkonnamõju väljaselgitamine, mõjude olulisuse ja ulatuse hindamine ning negatiivsetele mõjudele vajalike leevendavate meetmete ning keskkonnamõju seiremeetmete väljapakumine. Keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus hõlmab planeeringu elluviimisega kaasnevate mõjude analüüsi Valgjärve valla territooriumil, kuivõrd üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumi ning piiriülest olulist mõju pole ette näha.

Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks valiti esmalt vastavalt kohalikule eripärale valdkonnad, millele avalduvat keskkonnamõju käesolevas dokumendis käsitletakse. Igas valdkonnas püstitati KSH eesmärgid, mille suhtes üldplaneeringu meetmete mõju hinnatakse. Mõjusid hinnatakse eraldi lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis. Üldplaneeringu meetmete keskkonnamõju hindamisel kasutatakse järgmist hindekskaalat:

- + positiivne mõju
- ++ tugev positiivne mõju -
- negatiivne mõju
- tugev negatiivne mõju
- ? mõju pole teada

Alternatiivide võrdlemisel käsitletakse käesoleva töö käigus tekkinud alternatiive. KSH protsess algatati oluliselt hiljem kui üldplaneeringu koostamise protsess, sellest tulenevalt olid suures osas sobivad tegevuste alternatiivid planeeringu koostajate poolt juba varem välja valitud. Alternatiivide valimise protsessi on tagantjärei väga raske taastada, kuna seda ei ole piisava täpsusega dokumenteeritud. Alternatiivide võrdlemisel hinnati kõigi alternatiivide mõju KSH valdkondade kaupa

Valgjärve valla üldplaneering lähtub järgmistest kõrgematest arengudokumentidest:

Üleriigiline planeering. Eesti 2010.

Põlva maakonnaplaneering.

Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneering. Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused. Põlva maakonna arengukava

10.1. Ülevaade valla keskkonnast

Valgjärve vald asub Põlva maakonna loodeosas. Vald jääb Otepää kõrgustikku idaossa, millest tulenevalt on reljeef vahelduv, koosnedes mitmesuguse suuruse ja kujuga kuplitest, kühmudest ja küngastest.

Põhjavesi on paksu pinnakatte tõttu reeglina hästi kaitstud. Tarbeveena kasutatakse peamiselt kvaternaari ja kesk-devoni veekompleksi põhjavesi. Maavaradest on Valgjärve vallas arvestatavad ehitusliiva ja –kruusa varud. Valla territooriumil on seitse karjääri, neist kolm on pidevas kasutuses.

Hüdrograafilise võrgu moodustavad rohked ojakesed, magistraalkraavid tehislake paisjärvekestega, jõed ja järved. Valgjärve valla piirides asuvad Krüüdneri Kogrejärv, Krüüdneri järv, Kangru järv, Ristijärv, Kuksina järv, Valgjärv, Pikajärv, Keebi järv ja Unsa järv.

Üle poole Valgjärve vallast jääb väärtuslike maastike alale. Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu *Ehitust ja maakasutust suunavad keskkonnanägemused* kohaselt jääb vald Valgjärve ja Krüüdneri väärtuslike maastike alale. Natura 2000 alasid on Valgjärve vallas kaks: Hauka loodusala (harivesiliku elupaik) ja Valgjärve loodusala (kaitsealune järv koos pargiga). Valgjärve vallaga piirneb Otepää looduspark. Lisaks on valla lõunaosa rikas poollooduslike koosluste poolest, mida on kokku üle 80 ha.

Valgjärve vallas asub 3 ajaloomälestist, 20 arhitektuurimälestist ja 32 arheoloogiamälestist, millest enamus asuvad valla kesk- ja lõunaosas.

2006. aasta 1. septembri seisuga elab Valgjärve vallas rahvastikuregistri andmetel 1552 inimest. Suuremad keskused on Saverna, Valgjärve ja Maaritsa. Vallas tegutseb kaks põhikooli ning üks lastead. Kultuuriasutustest asub vallas kolm raamatukogu ja kultuurimaja. Savernas töötab perearstipunkt.

Ettevõtluse osas on vallas kõige rohkem esindatud põllumajandus- ning teenindusettevõtted.

10.2. Kokkuvõte võimalikest keskkonnamõjudest ja leevendavatest meetmetest

Elamualad

Üldplaneeringus ei ole arvestatud riigimaanteede kaitse- ja sanitaarkaitsevöönditega, elamute rajamisega teede lähedale võib kaasneda oht inimese tervisele.

Elamute rajamisel riigimaanteede sanitaarkaitsevööndisse tuleb koostada detailplaneering ja teostada uuring müra mõju hindamiseks, vajadusel tuleb näha ette müra leevendavaid meetmeid.

Aitamaks kaasa elukeskkonna kvaliteedi tagamisele rajatavatel kompaktsel hoonestusega aladel tuleb viie elamu ehitamisel rajada vähemalt 1000 m² suurune roheala või mänguväljak. Elamute arvu suurenedes kasvab roheala või mänguväljaku pindala 200 m² võrra iga lisanduva elamu kohta.

Ennetamiseks veekeskkonnale avaldatavaid negatiivseid mõjusid tuleb võimlusel vältida veekogude ehituskeeluvööndite vähendamist.

Elamuehitus võib elukohtade kadumise tõttu ohustada bioloogilist mitmekesisust, taimestikku ning loomastikku. Elamuehitusprojektide puhul tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks. Metsaaladele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest, looduslikuna säilitada vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasad.

Suuremahuline elamute arendus vallas võib oluliselt mõjutada maastikuilmet, sealhulgas veekogude kaldaaladel, mis on elamute ehitamisele eriti atraktiivne. Kompaktse hoonestusega alad tuleb määrata ka olemasolevate elamualade puhul, mille tihendamise ja laiendamisel kehtivad samad tingimused, kui planeeritavale kompaktse hoonestusega alale ehitamisel. Minimaalne krundi suurus tuleb määrata kõigi perspektiivsete elamualade puhul. Perspektiivseid elamumaid on soovitatav käsitleda kompaktse hoonestusega aladena ehk tiheasutusaladena. Vältida veekogude kaldaalade täisehitamist arendamisel läbi detailplaneeringute.

Ühiskondlike hoonete maa

Üldplaneeringus ette nähtud ühiskondlike hoonete renoveerimine ja vajadusel uue funktsiooni leidmine aitab kaasa valla sotsiaalse keskkonna parandamisele. Seatud arendustingimused on piisavad olulise negatiivse keskkonnamõju ennetamiseks.

Tootmismaa

Sõltuvalt tegevusalast võivad ettevõtted oluliselt mõjutada õhukvaliteeti. Olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul tuleb jälgida koosmõju teiste saasteallikate ja foonisaastega.

Tootmisalad võivad elupaikade kadumise või territooriumilt väljuva keskkonnamõju tõttu ohustada bioloogilist mitmekesisust ning taimestikku ja loomastikku. Tootmisalade arenduse korral tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks.

Puhke- ja virgestusmaa

Puhke- ja virgestusmaade arendamine aitab kaasa valla sotsiaalse keskkonna ja elanike heaolu parandamisele. Seatud arendustingimused on piisavad olulise negatiivse keskkonnamõju ennetamiseks.

Detailplaneeringu kohustusega alad ja juhud

Detailplaneeringu kohustusega alade seadmine aitab paremini kontrollida arendustegevust tundlikes kohtades ja oluliste objektide korral. Detailplaneeringu kohustusega aladele hulka tuleb lisada järgmised alad:

- Rohevõrgustiku ala, kui rajatakse rohkem kui üks elamu;
- Kõik kompaktse hoonestusega alad, kui rajatakse rohkem kui üks elamu
- Hajaasutuses maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui ei järgita hajaasutusele seatud tingimusi.

Tagamaks planeerimise terviklikust tuleb *planeeritavatele elamualadele ja puhke- ning virgestusaladele võimalusel koostada tervet ala käsitlev detailplaneering.*

Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtuslike alade määramine aitab säilitada ajalooliselt, kultuuriliselt olulisi ning ja looduslikult kauneid paiku. *Tagamaks miljööväärtuslike alade kaitset, tuleb need kanda ka üldplaneeringu kaardile ja täpsustada nende ulatus.*

Väärtuslikud maastikud ja põllumaa

Väärtuslike maastike ja väärtusliku põllumaa säilimise tagamiseks tuleb lisaks üldplaneeringus tooduile vajalik arvestada järgmiste leevendavate meetmetega:

- *Minimaalne lubatud krundi suurus on väärtuslikel maastikel 2 ha, välja arvatud olemasolevatel ja planeeritavatel (perspektiivne elamumaa) kompaktse hoonestusega aladel vastavalt olemasolevale asustusstruktuurile.*
- *Täpsustada tingimused maastikud domineerivate objektide püstitamiseks. Võimalusel tuleb vältida nende püstitamist väärtuslikele maastikele ja teistesse ilusa vaatega kohtadesse. Erandkorras nende objektide püstitamisel väärtuslikule maastikule tuleb koostada detailplaneering ja maastikuanalüüs.*
- *Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs.*
- *Kanda üldplaneeringu kaardile väärtuslikud põllumaad.*

Krüüdneri karjääri ala, mis kuulub väärtusliku maastiku koosseisu, ei saa pidada väärtuslikuks. *Krüüdneri karjääri ala võib väärtusliku maastiku koosseisust välja arvata.*

Roheline võrgustik

Üldplaneeringus on arvestatud keskkonnamõju strateegilise hindaja seisukohti rohevõrgustiku täpsustamise osas. Rohevõrgutiku aladele seatud ehitustegevuse piirangud aitavad tagada rohevõrgustiku funktsioneerimise.

Looduslikult väärtuslikud alad

Üldplaneeringus on arvestatud keskkonnamõju strateegilise hindaja ettepanekuga Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks, kuid ei ole täpsustatud, kes kaitse alla võtmise korraldab. *Jõksi ristimets on soovitatav võtta kaitse alla kohaliku omavalitsuse tasandil vastavalt looduskaitseadusele (RT I 2004, 38, 258).*

Maavarad

Karjäärialade laiendamine ja uute avamine võib avaldada mõju nii maastikuilmele kui bioloogilisele mitmekesisusele ning taime- ja loomaliikidele. Üldplaneeringus ette nähtud karjäärialade rekultiveerimine aitab negatiivseid mõjusid leevendada.

Teed ja liikluskorraldus

Teede viimine mustakatte alla, ristmike rekonstrueerimine ja kergliiklusteede rajamine tõstavad liiklejate ohutust. Kergliiklusteede rajamine loob elanikele paremad liikumis- ja sportimisvõimalused.

Üldplaneeringus on teedele määramata kaitse- ja sanitaarkaitsevööndid. *Kaitse- ja sanitaarkaitsevööndid tuleb planeeringus määrata kõigile riigimaanteedele. Tee kaitsevööndisse hooneid planeerida ei tohi. Teede sanitaarkaitsevöönditesse jäävate elamualade puhul tuleb detailplaneeringutele seada nõue müratasemete hindamiseks ja kui need ületavad kehtestatud piirnorme, tuleb ette näha vajalikud leevendavad meetmed.*

Tehniline infrastruktuur

Üldplaneeringus ette nähtud infrastruktuuri uuendused aitavad tõsta selle kvaliteeti ja kättesaadavust. *Üldplaneeringus tuleb määrata ja kaardile kanda reoveekogumisalad.*

10.3. Kokkuvõte alternatiivide võrdlemisest

Üldplaneeringu alternatiividena käsitleti järgmisi lahendusi:

Null-alternatiiv – Valgjärve vallale ei kehtestata üldplaneeringut. Arendustegevuses puuduvad kogu vala hõlmavad kokkulepitud arengusuunad. Ruumiline areng toimub paremal juhul läbi erinevate kavade ja detailplaneeringute, kuid kohati on ehitustegevus võimalik ka ilma planeeringuta.

Alternatiiv I – Üldplaneeringuga ei kavandata olulisi muudatusi väljakujunenud asustusstruktuuris. Arengu põhisuunad lähtuvad valla eri piirkondade arengueeldustest. Valda käsitletakse kolme piirkonnana: Valgjärve, Saverna ja Maaritsa. Valgjärve piirkonna peamise arengusuunana nähakse turismi- ja puhkemajandust, Saverna piirkond on sobiv tööstuse ja muu ettevõtluse arendamiseks ja Maaritsa piirkonnal on eeldusi arenguks elamupiirkonnana. Üldplaneering lähtub üldjoontes valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest, samas arendatakse väiksemas mahus ka muid funktsioone. Ettevõtlusele ja elamuehituseks reserveeritud alade funktsioone ei täpsustata.

Alternatiiv II – Üldplaneeringus lähtutakse suhteliselt rangelt valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest. Valgjärve ettevõtlusalal keskendutakse pigem teenindusele ja väikesemahulisele tootmisele, mis ei nõua massiivsete hoonete rajamist. Suuremahuline ning müra- ja tolmurikas tootmine suunatakse Saverna ja Vissi tootmisaladele, mis paiknevad elamupiirkondadest eemal.

Keskkonnamõjude seisukohast osutus sobivaimaks alternatiiv II, millel on väike eelis alternatiiv I ees väärtuslike maastike säilitamise seisukohast. Valla tasakaalustatud arengu seisukohast on siiski vajalik ettevõtluse arendamine valla kõigis osades, kuid suuremat visuaalset häiringut ning keskkonnamõju omavad ettevõtted on soovitatav koondada Saverna piirkonna tööstusaladele.

11. Kasutatud allikad

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem - Keskkonnaregister): KeM Info- ja Tehnokeskus. Info seisuga 19. september 2006.

CORINE Land Cover kaart

Therivel, R., 2004. Strategic Environmental Assessment in Action

Scottish Executive Development Department, 2003. Environmental Assessment of Development Plans

Valgjärve valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine Aruanne

Tellija : Valgjärve Vallavalitsus

Töö koostaja: OÜ Alkranel

Projektijuht: Alar Noorvee

Litsents nr. KMH 0098

OÜ Alkranel

Tartu 2007

Sisukord

SISSEJUHATUS	4
1. STRATEEGILISE PLANEERIMISDOKUMENDI JA SELLE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK NING ULATUS.....	6
1.1. ÜLDPLANEERINGU EESMÄRK JA ÜLDISELOOMUSTUS.....	6
1.2. KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK, ULATUS JA METOODIKA.....	6

2.	STRATEEGILISE PLANEERIMISDOKUMENDI SEOS TEISTE STRATEEGILISTE DOKUMENTIDEGA.....	9
2.1.	ÜLDPLANEERINGU SEOS KÕRGEMATE STRATEEGILISTE PLANEERIMISDOKUMENTIDEGA.....	9
2.1.1.	Üleriigiline planeering Eesti 2010	
	MAAKONNAPLANEERING JA MAAKONNA ARENGUKAVA	11
3.	MÕJUTATAVA KESKKONNA JA OLEMASOLEVA OLUKORRA KIRJELDUS.....	18
3.1.	ASUKOHT.....	18
3.2.	LOODUSKESKKOND.....	19
3.2.1.	Geoloogia ja hüdrogeoloogia.....	19
3.2.2.	Veekogud	19
3.2.3.	Pinnas ja maastik, loodusvarad.....	19
3.2.4.	Kaitsealad ja kaitstavad objektid.....	20
3.2.4.1.	Looduskaitsest tulenevad piirangud.....	21
3.2.4.2.	Muinsuskaitsest tulenevad piirangud	23
3.2.4.3.	Veealadest tulenevad piirangud	24
3.2.5.	Kliima	27
ELU-		JA
SOTSIAALKESKKOND.....		28
3.3.1.	Rahvastik	28
3.3.1.1.	Rahvastiku koosseis ja jaotuvus.....	28
3.3.1.2.	Rahvastikuprognosis.....	29
3.3.2.	Haridusasutused.....	29
3.3.3.	Kultuuriasutused.....	30
3.3.4.	Virgestusalad.....	30
3.3.5.	Tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeasutused.....	30
MAJANDUSKESKKOND		31
3.4.1.	Elanike toimetulek ja tööhõive.....	31
3.4.2.	Ettevõtlus.....	31
3.4.2.1.	Tööstus, põllumajandus, kaubandus, teenindus.....	31
3.4.2.2.	Turism.....	32
3.5.	TEHNILINE INFRASTRUKTUUR	32
3.1.1.	Teed ja tänavad	32
3.5.2.	Ühisveevärk ja -kanalisatsioon.....	33
3.5.3.	Jäätmemajandus.....	33
3.5.4.	Side	33
3.5.5.	Soojamajandus.....	34
4.	KAVANDATAV TEGEVUS JA SELLE ALTERNATIIVID.....	35
5.	KAVANDATAVA TEGEVUSE JA SELLE ALTERNATIIVIDEGA KAASNEV KESKKONNAMÕJU NING LEEVENDAVAD MEETMED	36
5.1.	ELAMUEHITUS.....	36
5.2.	ÜLDKASUTATAVATE HOONETE MAA.....	39
5.3.	TOOTMISMAA.....	39
5.4.	PUHKE JA VIRGESTUSMAA.....	41

5.5.	DETAILPLANEERINGU KOOSTAMISE KOHUSTUSEGA ALAD JA JUHUD.....	41
5.6.	MILJÖÖVÄÄRTUSLIKUD ALAD.....	42
5.7.	VÄÄRTUSLIKUD MAASTIKUD JA PÖLLUMAA.....	43
5.8.	ROHELINE VÕRGUSTIK JA LOODUSKAITSE.....	44
5.9.	LOODUSLIKULT VÄÄRTUSLIKUD ALAD.....	49
5.10.	MAAVARAD	49
5.11.	TEED JA LIIKLUSKORRALDUS	50
	5.12. TEHNILINE INFRASTRUKTUUR	51
6.	KESKKONNAMÕJUDE	
	HINDAMISTABELID.....	53
7.	ALTERNATIIVIDE VÕRDLEMINE	
		77
8.	ÜLEVAADE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE PROTSESSIST	
	NING MÕJUDE HINDAMISE KÄIGUS ILMNENUD RASKUSTEST.....	80
9.	KESKKONNAMÕJU SEIREKS KAVANDATUD MEETMED JA MÕÕDETAVATE	
	INDIKAATORITE KIRJELDUS.....	82
10.	ARUANDE KOKKUVÕTE	84
10.1.	ÜLEVAADE VALLA KESKKONNAST	85
10.2.	KOKKUVÕTE VÕIMALIKEST KESKKONNAMÕJUDEST JA LEEVENDAVATEST MEETMETEST.....	85
10.3.	KOKKUVÕTE ALTERNATIIVIDE VÕRDLEMISEST	88
	KASUTATUD ALLIKAD.....	89

- Lisa 1. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm
 Lisa 2. KSH programmi heaks kiitmise otsus
 Lisa 3. KSH programmi avaliku arutelu protokoll
 Lisa 4. KSH aruande esimese väljapaneku protokoll
 Lisa 5. KSH aruande teise avaliku väljapaneku protokoll
 Lisa 6. Keskkonnamõjude kumuleerumise analüüs

Sissejuhatus

Keskkonnamõju strateegilise hindamise objektiks on Valgjärve valla üldplaneering. Üldplaneeringu koostamine algatati esimest korda Valgjärve Vallavolikogu otsusega 29.03.2005, kuid planeeringut ei ole kehtestatud. Üldplaneering algatati Valgjärve Vallavolikogu otsusega uuesti koos keskkonnamõju strateegilise hindamisega 30.05.2006. Üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumit.

Üldplaneeringu eelnõu valmis koostööna Valgjärve Vallavalitsuse töötajate, A&L Management Eesti AS konsultantide ja Valgjärve valla elanike vahel.

Üldplaneeringu koostamisel osalesid vallavalitsuse ametnikud, vallavolikogu ja valitsuse liikmed ning vallaelanikud. Planeeringu koostamise protsessi vältel korraldati valla erinevates piirkondades avalikke arutelusid, millest võtsid osa kohalikud elanikud, maaomanikud, ettevõtjad ja avaliku sektori esindajad.

Keskkonnamõju strateegilist hindamist (KSH) viib läbi OÜ Alkranel töörühm koosseisus:

Alar Noorvee, KSH töörühma juht, KSH juhtekspert (litsents nr KMH 0098)

Elar Põldvere, OÜ Alkranel arendusjuht

Riina Raasuke, projekti koordinaator, OÜ Alkranel keskkonnaspetsialist

Triin Lääne, OÜ Alkranel keskkonnaspetsialist

Asjast huvitatud isikud on

Valgjärve Vallavalitsus

Valgjärve Vallavolikogu

Keskkonnaministeerium (Põlvamaa Keskkonnateenistus)

vallaelanikud, maaomanikud, ettevõtjad laiema avalikkuse valitsusvälised organisatsioonid ja keskkonnaühendused

Riiklik Looduskaitsekeskus

Põlva Maavalitsus

Kultuuriministeerium

Sotsiaalministeerium

KSH programmi avalik väljapanek toimus 26.07.-08.08.2006 ja avalik arutelu 09.08.2006 (arutelu protokoll on lisa 3). KSH programm (lisa 1) on heaks kiidetud Põlvamaa Keskkonnateenistuse poolt 18.09.2006 kirjaga nr 37-12-371110(3) (lisa 2). Keskkonnamõju hindamise aruanne oli avalikul väljapanekul 15. detsember 2006 – 11. jaanuar 2007 (arutelu protokoll lisa 4). Kuna hiljem muudeti oluliselt Valgjärve valla üldplaneeringut, oli vajalik ka keskkonnamõju hindamise aruande täiendamine. KSH aruanne oli teisel avalikult väljapanekul 21.09.-17.10.2007, avalik arutelu toimus 18.10.2007 (arutelu protokoll lisa 5.)

KSH käigus täpsustati kohalikest oludest lähtuvalt valdkonnad, millega käesolev KSH tegeleb ja sellest tulenevalt püstitati KSH eesmärgid. Üldplaneeringus toodud

tegevuste keskkonnamõju hinnatakse KSH eesmärkide suhtes. Käsitletavad KSH valdkonnad on järgmised:

- Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik
- Kultuuripärand ja maastik
- Vesi ja pinnas
- Õhk ja kliimaatilised faktorid
- Elanikkond ja inimeste tervis
- Sotsiaalne keskkond
- Majanduslik keskkond

Üldplaneeringu koostamine on pikaajaline protsess, mille käigus planeeringulahendused pidevalt täienevad. Keskkonnamõju strateegiline hindaja lähtus aruande koostamisel Valgjärve valla üldplaneeringu eelnõus seisuga mai 2007 toodud planeeringulahendustest. Keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimisel on kasutatud järgmisi materjale

- Valgjärve valla üldplaneering, 2007
- Valgjärve valla arengukava 2005-2010
- Valgjärve valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava aastateks 2005-2017
- Põlvamaa maakonnaplaneering
- Maakonnaplaneeringu teemaplaneering. Põlva maakonna asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused. Põlva Maavalitsuse arenguosakond, 2005.

Strateegilise planeerimisdokumendi ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk ning ulatus

1.1. Üldplaneeringu eesmärk ja üldiseloostus

Valgjärve valla üldplaneeringu koostamise eesmärk on määrata valla ruumilised arengusuunad ning seada tingimused, kuidas suunatakse vallas maakasutust ja ehitustegevust.

Valla ruumilise arengu eesmärgid on sõnastatud järgmiselt:

- miljööväärtuslike piirkondade säilitamine ja arendamine;
- looduskeskkonna säilitamine; elamuehituse arendamine;
- liiklusohutuse meetmete kavandamine; olemasolevate tootmisalade arendamine;
- puhkevõimaluste arendamine ja mitmekesistamine, sh puhkealade avaliku kasutamise tagamine.

Üldplaneeringuga ei kavandata olulisi muudatusi valla väljakujunenud asustusstruktuuris. Ruumilise arengu eesmärkides nähakse valda kvaliteetse elu-, töö ning puhkekeskkonnana. Sellest tulenevalt keskendutakse üldplaneeringus loodus- ja

kultuuriväärtuste säilitamise ning piirkondade arengueeldustest lähtuvate tegevussuundade sidumisest ruumiga.

Maaritsa piirkonnas nähakse ette aktiivset elamuarendust, mida soodustab soodne geograafiline asukoht, toimiv kultuurielu ja olemasolev infrastruktuur. Saverna piirkonda koondub tootmisalade arendus, seda eelkõige olemasolevate tootmisalade laiendusena. Olemas on tootmisele vajalik infrastruktuur ning olemasolevate tööstusalaade efektiivsem kasutuselevõtt aitab vähendada negatiivseid mõjusid keskkonnale. Valgjärve piirkonda, mis jääb Otepää spordi- ja turismpiirkonna mõjualasse, nähakse areneva puhkemajanduspiirkonnana.

1.2. Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk, ulatus ja metoodika

Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärgiks on Valgjärve valla üldplaneeringu elluviimisega kaasneva võimaliku olulise keskkonnamõju väljaselgitamine, mõju olulisuse ja ulatuse hindamine ning negatiivsetele mõjudele vajalike leevendavate meetmete ning keskkonnamõju seiremeetmete väljapakkumine.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus hõlmab planeeringu elluviimisega kaasnevate mõjude analüüsi Valgjärve valla territooriumil, kuivõrd üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumi ning piiriülest olulist mõju pole ette näha.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise metoodika on võrreldes programmis tooduga täpsustunud. Kõik programmis toodud teemad on käsitletud, kuid teisiti süstematiseeritult. Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks valiti esmalt vastavalt kohalikule eripärale valdkonnad, millele avalduvat keskkonnamõju käesolevas dokumendis käsitletakse. Igas valdkonnas püstitati KSH eesmärgid (tabel 1.1), mille suhtes üldplaneeringu meetmete mõju hinnatakse.

Tabel 1.1. KSH valdkonnad ja eesmärgid Valgjärve vallas

KSH VALDKOND	KSH EESMÄRGID
Elanikkonna heaolu ja tervis	vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele toetada tervislikke eluviise säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda tagada elanikkonna turvalisus
Sotsiaalse keskkonna kvaliteet	tagada avalike teenuste kättesaadavus kõigile tagada spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavus kõigile tugevdada elanike identiteeditunnet ja sotsiaalseid võrgustikke
Vesi ja pinnas	vältida pinnase ning pinna- ja põhjavee saastumist määral, mis võiks ohustada keskkonna kvaliteeti vähendada jäätmeteket, rakenda jäätmete taaskasutust ja kompostimist vältida niiskusrežiimi muutustest tulenevaid keskkonnamõjusid kaevandada maavarasid keskkonda (oluliselt) kahjustamata

Õhu kvaliteet ja kliimatilised faktorid	vältida õhu saastamist määral, mis võiks kahjustada keskkonda vähendada vajadust autode kasutamiseks vähendada kasvuhoonegaaside emissioone
Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik	säilitada bioloogilist mitmekesisust vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel moodustada toimiv rohevõrgustik
Maastik ja kultuuripärand	säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik ligipääs luua uusi hooneid ja rajatisi selliselt, et need sobiksid antud keskkonda
Majandusliku keskkonna arengutingimused	soodustada mitmekülgse ettevõtluse arengut tagada kogu vallas infrastruktuuri kättesaadavus ja kvaliteet

Üldplaneeringus kirjeldatud meetmete keskkonnamõju hinnatakse KSH eesmärkide suhtes. Mõjusid hinnatakse eraldi lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis. Üldplaneeringu meetmete keskkonnamõju hindamisel kasutatakse järgmist hindeskaalat:

+ positiivne mõju
++ tugev positiivne mõju -
negatiivne mõju
-- tugev negatiivne mõju
? mõju pole teada

Alternatiivide võrdlemisel käsitletakse käesoleva töö käigus tekkinud alternatiive. KSH protsess algatati oluliselt hiljem kui üldplaneeringu koostamise protsess, sellest tulenevalt olid suures osas sobivad tegevuste alternatiivid planeeringu koostajate poolt juba varem välja valitud. Alternatiivide valimise protsessi on tagantjärei väga raske taastada, kuna seda ei ole piisava täpsusega dokumenteeritud. KSH koostaja hindab planeeringu koostajate poolt tehtud valikuid pädevaks ja ei näe vajadust kõrvale jäänud alternatiive siinkohal käsitleda.

Alternatiivide võrdlemisel hinnati kõigi alternatiivide mõju KSH valdkondade kaupa alltoodud skaala alusel (tabel 1.2.).

Tabel 1.2. Alternatiivide hindamise skaala

0	oluline mõju puudub		
-1	nõrk negatiivne mõju	+1	nõrk positiivne mõju
-2	mõõdukas negatiivne mõju	+2	mõõdukas positiivne mõju
-3	oluline negatiivne mõju	+3	oluline positiivne mõju

2. Strateegilise planeerimisdokumendi seos teiste strateegiliste dokumentidega

Valgjärve valla üldplaneeringu seletuskirjas ei ole välja toodud, millistest kõrgemal seisvatest dokumentidest ja millistest valla arengudokumentidest on üldplaneeringu koostamisel lähtutud. Järgnevalt antakse ülevaade dokumentidest, mida keskkonnamõju strateegilise hindaja peab üldplaneeringu koostamisel oluliseks.

2.1. Üldplaneeringu seos kõrgemate strateegiliste planeerimisdokumentidega

Euroopa ruumilise arengu põhimõtted sätestab **Euroopa Ruumilise Arengu Perspektiiv (ESDP)**, mille kohaselt on ruumilise arengu eesmärgiks Euroopa Liidu territooriumi tasakaalustatud ja jätkusuutlik areng. Erilist tähelepanu on pälvinud maaliste alade ning linnade vahelised suhted. Oluliseks peetakse ka ruraalsetel aladel mitmekeskuselise asustusstruktuuri arendamist ning läbi selle kohaliku arengu tugevdamist.

ESDP kohaselt on ruumilise arengu üldeesmärgiks Euroopa Liidu territooriumi tasakaalustatud jätkusuutlik areng kohalikke olusid arvestavalt. Iga riik peab keskkonnakaitseliste meetmetega püüdma alla suruda trendi, millega Euroopa territoorium „hakatakse ära“ planeeritavate transpordikoridoridega; tagama bioloogilise mitmekesisuse mitte ainult planeeringute „ökovõrgustiku“ abiga, vaid kogu territooriumi komplekse arendusega; pöörama tähelepanu majandusstruktuurilt (primaarsektori suur osakaal tööhõives) nõrkadele maapiirkondadele; tagama veeringluse säästva korraldamise ning tegema jõupingutusi kliimamuutuse leevendamiseks nii kohaliku kui ka globaalsel tasandil jne.

2.1.1. Üleriigiline planeering Eesti 2010

Eesti Vabariigi arengusuunad sätestab ja seob maakasutusega üleriigiline planeering Eesti 2010. Planeeringu üldiste sihiseadetenä on määratletud järgmised aspektid:

Inimese põhivajaduste rahuldamise ruumiline tagamine

Eesti asustussüsteemi- ja maastikstruktuuri väärtuste säilitamine ja edasiarendamine

Asustuse ruumiline tasakaalustamine

Eesti hea ruumiline sidumine Euroopaga

Looduskeskkonna hea seisundi säilitamine ja parandamine.

Kohalike omavalitsuste poolt on esmatähtis oma spetsiifilistele tugevustele toetuvate arengustrateegiate loomine ja elluviimine. Vaja on määratleda oma trumpalad, millega saaks osaleda laiemas – rahvuslikus ja soovitatavalt ka rahvusvahelises – tööjaotuses.

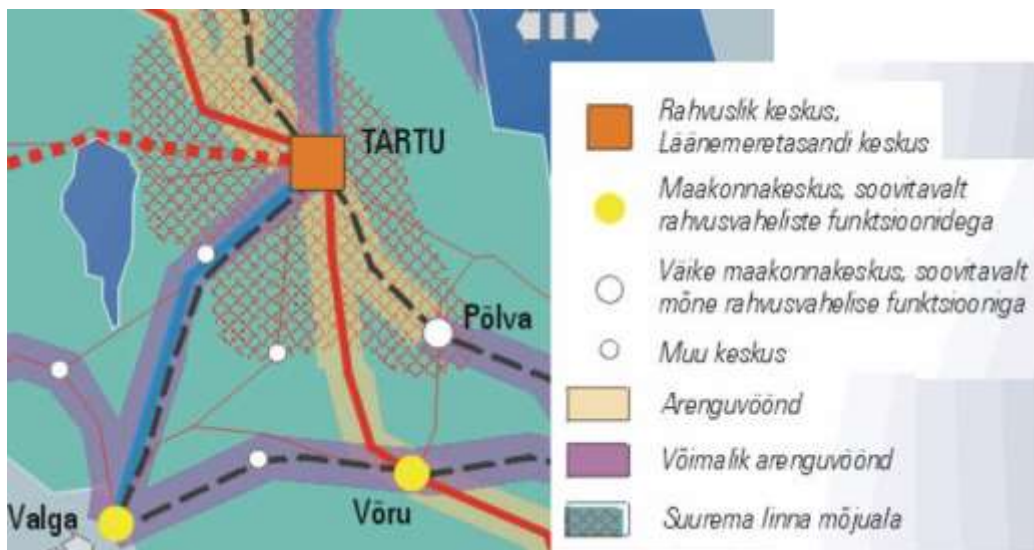
Arenguvööndite kontseptsiooni toomine asustuse arengu strateegiasse tähendab tähtsamate teede ärakasutamist asustussüsteemi tasakaalustava ja koostööd ajendava tegurina. Arenguvööndid on toodud joonisel 2.1.

Vallakeskustes peab kindlustama eeskätt kvaliteetse põhihariduse. Põhikooli juures saab korraldada täiskasvanute täiendõpet. Vallakeskuses peaks olema võimalused kvalifitseeritud nõustamist vajavate inimeste suunamiseks vastavatesse asutustesse väljaspool valda.

Väikekeskustes on vaja säilitada kodulähedased lasteaed-alkkoolid, mis võivad koos raamatukogudega olla ka kohaliku rahva kogunemise ja isetegemise paikadeks.

Asustuse arengul lähtutakse suures osas pealinna funktsionaalset arengut ning maakonnakeskuste tugevdamist rõhutavast strateegiast, mille läbi on võimalik luua kogu riigi territooriumil hästi kättesaadavate tugevate keskuste võrk. Keskusi täiendavad läbi kaug- ja kodustöötamise ning heatasemelise transpordi elujõulised maapiirkonnad. Eestis tervikuna on seatud eesmärgiks, et iga maakonnakeskus ja ka väiksemad linnad leiaksid oma spetsialiseerumisala, millega võiks rahvusvaheliselt konkureerida. Lisaks üksikute keskuste tugevdamisele viidatakse vajadusele keskuste koostööks vastastikuse täiendamise alusel ehk võrgustumisele. Üleriigiline planeering rõhutab koordineeritud transpordikorralduse olulisust koostööpiirkondade toimimisel.

Valgjärve vallal on neli olulist tõmbekeskust - Tartu, Võru, Põlva ja Otepää. Lõuna-Eesti suurim tõmbekeskus Tartu asub vaid 38 km ehk ca 30 minutilise autosõidu kaugusel Savernast. Võru linnaga on ühendus samuti hea, Savernast asub ta 31 km kaugusel. Maakonnakeskus Põlva asub 20 km kaugusel ning Valga maakonnas asuv Otepää 17 km kaugusel Savernast. Keskused on toodud joonisel 2.1.

Joonis 2.1. Üleriigiline planeering - asustus.

Valgjärve valla halduskeskus asub Savernas, mida läbib Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee. Tallinn-Tartu-Luhamaa maantee on oluliseks osaks rahvusvahelistest

maanteetranspordi koridorist Via Estica. Via Estica ühendab Stockholmi KeskVenemaaga (Moskva).

10

Viimaste aastate jooksul uue asfaltkatte saanud maantee tõttu on nii Saverna küla kui Valgjärve vald tervikuna muutunud tunduvalt atraktiivsemaks ning seda eelkõige elu- ja suvituskohana.

Üleriigilise planeeringu rohelise võrgustiku kontseptsioon rõhutab eluslooduse ja maastiku kaitse orgaanilist sulatamist keskkonnakujundusse ning vajadust esile tõsta, väärtustada ja sihipäraselt kasutusele võtta kaitsealuste ning looduslikus või looduslähedases seisundis alade laias mõttes keskkonda kujundavat mõju. Üleriigilise planeeringuga on määratletud peamised tuumalad ja koridorid. Rohelise võrgustiku planeerimisega taotletakse järgmisi eesmärke:

- keskkonna loodusliku iseregulatsiooni säilitamine
- väärtuslike looduskoosluste kaitse ja loomade liikumisteede säilitamine
- looduslähedase majandamise, elulaadi ja rekreatsiooni võimaldamine ning
- looduslike alade ruumilise kättesaadavuse tagamine
- väärtuslike maastike säilitamine asustuse
- ning maakasutuse suunamine.

2.2. Maakonnaplaneering ja maakonna arengukava

Seosed maakonna arengudokumentidega (Põlva maakonnaplaneering, teemaplaneering Põlva maakonna asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused ja Põlva maakonna arengukava) on esitatud tabelis 3.1 valdkondade kaupa.

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik	traditsioonilise metsanduse ja põllunduse säilitamine (karjatamine, niitmine, kuivenduskraavide säilitamine, ekstensiivne- ja ökopõllundus jne) taime- ja loomaliikide, elupaikade ja maastike kaitse korraldamine vastavalt õigusnormidele kasutusele võetu karjäärid tuleb ammutada täielikult, kasutades uusimaid tehnoloogiasid ja mehhanisme maavara lõplikuks ammendamiseks kasutatakse vee-alust kaevandamist kasutusest välja jäänud karjäärialad rekultiveeritakse, kasutades ära maavara rikastusjääd. Rekultiveeritud alad uuendatakse taimestikuga ja kujundatakse võimalikult looduslähedane maastik uute karjääride planeerimise püüda võimalikult vähe mõjutada maastiku ilmet, mullastikku, puhkeotstarbelise, metsandusliku ja põllumajandusliku kasutusega huvisid metsade puhkemajandusliku taluvuse tõstmine metsade tootmis- ja kaitsefunktsioonide tasakaalustamine	rekreatiivvalade määratlemine, säilitamine ja juurdepääsu tagamine ilusate vaatekohtade maade reserveerimine ja arendus- ning hoolidustööd ehitusvalade valik peab lähtuma rohelise võrgustiku tugialadest ja koridoridest ning ei tohi neid lõhkuda soovitatav määrata potentsiaalsed rohelise koridori alad metsamajandusmaa juhtfunktsiooniga või kaitsehaljastusmaa ja metsamajandusmaa kõrvalfunktsiooniga soovitatav on rajada metsatukkasid ja -ribasid koridori funktsioneerimiseks (Valgjärve ja Leevi jõe vahel ning Sulaoja ja Risti järve vahel) migratsioonikoridoride planeerimine koridore lõhkuvate põllumassiivide, keskkonnaohtlike objektide, elamuehitusvalade jt objektide rajamisel looduslike alade osatähtsus tuumalas ei langeks alla 90% uute asustusalade rajamine rohelise võrgustiku alal läbi detailplaneeringute veekogude ehituskeeluvööndite ja kallaste võimalikult suures ulatuses säilitamine ja täpsustamine omavalitsuse planeeringutega Natura veekogudel vältida ehituskeeluvööndi vähendamist muinsus- ja looduskaitseobjektide korraldamine, tähistamine, eksponeerimine ligipääsu tagamine kallastadadele, looduskaitseobjektide juurde poollooduslike koosluste hooldamine rohevõrgustiku aladel vääriselupaikade ja haruldaste	Tagatud on kaitstavate loodusobjektide, sh Natura 2000 võrgustiku toimimine ja kaitseväärtuste säilimine Turismi ja inimõju koormus on hajutatud Koormuse hajutamine uute sobivate alade määramise ning nende alade ligipääsetavaks tegemisega Perspektiivsete turismi sihtkohtade arengu kavandamine (Erastvere-Kooraste, Valgjärve, Lämmijärve) Tagada mitmekesine maastik ja elustik ning looduslähedaselt majandatud metsad Rikutud maastike (karjäärid, prügilad, lagunevad endised tootmishooned jms) korrastamine ja kasutusfunktsioonide mitmekesistamine Erametsade ratesmike taasmetsastamine tagatisraha abil Metsa majandamine looduslähedaste majandamisvõtetega Rohelise võrgustiku ja väärtuslike maastike (mõlemad on määratletud Põlva maakonnaplaneeringu "Asustust ja teemaplaneeringuga" suunavad keskkonningimused") piiride ja kasutustingimuste täpsustamine kohalike omavalitsuste üldplaneeringutega Kaitsekorraldus- ja hooliduskavade koostamine kaitstavatele loodusobjektidele ja väärtuslikele maastikele • Olemasolevate ja koostatavate kavade rakendamine ning järelevalve

Tabel 3.1. Seosed maakonna arengudokumentidega

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
		taimekoosluste säilitamine rohevõrgustiku aladel	
Kultuuripärand ja maastik	Piirkonna kultuurilise eripära kaitsmine Uuendada ja arendada talusid, säilitada talu kui traditsioonilist eluviisi maal Kaasata omavalitsusi rohkem muinsuskaitsetegevusse	Väärtuslikel maastikel maakasutusmustri säilitamine Kõrge viljelusväärtusega põllumaad võimalikult kasutuses hoida põllumaana. Valgjärve ala kohta eraldi välja toodud, et põllumajandusliku kasutusega maadel see kasutus säilitada Säilitada väärtuslike maastike maastikuline ja arhitektuuriline miljöö (traditsiooniline asustumuster, arhitektuur, hoonete paigutus, maastikuline paigutus jne.) Uute hoonestusalade rajamine väärtuslikele maastikele läbi detailplaneeringute väärtuslike maastike veekogude kaldaalale ei ole soovitatav planeerida tihehoonestusalasid või ulatuslikke elamumaa juhtfunktsiooniga väikesi krunte	Tagada mitmekesine maastik Rikutud maastike (karjäärid, prügilad, lagunevad endised tootmishooned jms) korrastamine ja kasutusfunktsioonide mitmekesistamine Pärandkultuuril ja ajalool põhinevate teenuste (sh töötoad ja õppeklassid) välja arendamine
Vesi ja pinnas	Renoveerida ja panna toimima veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemid, vähendades veevarustussüsteemide lekkeid Likvideerida ja mitte rajada uusi reostusohlikke objekte nõrgalt kaitstud ja kaitsemata põhjaveega aladele Likvideerida lokaalsed jääkreostuskolded Vähendada toiteainete ja orgaaniliste ainete juhtimist veekogudesse Määrata üldplaneeringutega reovee kogumisalad, kus KOV peab tagama kanalisatsiooni olemasolu reovee suunamiseks reoveepuhastisse Väikeprügilate sulgemine või ümberkujundamine komposteerimisplatsideks Jäätmevedude optimeerimine, jäätmejaamade rajamine Ohtlike jäätmete kogumissüsteemi loomine		Pinnaveekogude seisundi parandamine Elanikkond on varustatud puhta joogiveega Kindlustada põhjaveevarude säästev kasutamine, lähtudes kinnitatud põhjaveevarust, ning vältida põhjavee reostumist Looduslike ja tehnilike ning oluliselt muudetud veekogude hea keemilise ja ökoloogilise seisundi taastamine; prioriteet on saada aastaks 2015 neile tingimustele vastavaks suplusjõed (Võhandu jõgi ülalpool Rāpinat) ja kaitsealused, sh Natura jõed Veekogudesse juhitava heitvee normatiivse puhtuse tagamine ja ühiskanalisatsiooni laiendamine Nüüdisaegne ja töökindel veevarustus- ja

MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
Puidujäätmete kasutamise soodustamine energeetiliselt otstarbel		heltveesüsteem kõikides omavalitsustes Kõigil tiheasustusalade elanikel on võimalus liituda ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga aastaks 2014 Jäätmeid kõrvaldatakse keskkonnaohutult Jäätmeid kogutakse liigiti ja suunatakse taaskasutusse Ohtlike jäätmeid käideldakse keskkonnaohutult
Vähendada energeetika negatiivset mõju keskkonnale Suunata energiapoliitika looduskeskonda säästva tehnoloogia täiustamisele Ergutada vähem saastavate kütuseliikide kasutamist soojusenergia tootmisel Toetada ühissõidukite kasutamist Soodustada alternatiivenergeetika ja keskkonnasäästlikumate kütuste (küttepuit, biomass, turvas) kasutamist		Kvaliteetne, konkurentsivõimeline ja hästi toimiv ühistransporditeenus Kergliiklusteede ehitamine suurematesse asulatesse Biokütuste tootmise kasv ja suurenev kasutamine energiatootmises Biokütusel töötavate katlamajade ehitus Õilil töötavate lokaalkatlamajade üleviimine biokütustele Efektiivsem energiakasutus Kaugkütetorustike renoveerimine, kasutades nüüdisaegseid eelisoleeritud torusid Energiasäästumeetmete propageerimine ja rakendamine Aastaks 2010 katab maakonnas taastuvatest kütustest toodetud elekter 10% piirkonna vajadusest
		Elanikkonna hea tervise tagamine kättesaadava, efektiivse ja kvaliteetse tervishoiuteenuse abil koostöös erinevate osapooltega Tagada püsiv muutus elanikkonna tervisekäitumises tervisliku elulaadi suunas. Rahva tervise näitajates saavutada ELi liikmesriikide keskmised näitajad

KSH VALDKOND		Õhk ja kliimaatilised faktorid	Elanikkond ja inimeste tervis
-----------------	--	--------------------------------------	----------------------------------

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
			Tervist edendavate tegevuste viimine individini Teenuste põhjendatud ja koordineeritud arendus maakonnas (sotsiaal-, hooldus-, hooldusraviteenused) Apteegivõrk on võimalusi ja elanike vajadusi rahuldav. Hambaravi on tagatud lastele ja on kättesaadav elanikkonnale Perearstipraksiste ruumide jätkuv renoveerimine ja nõudmistega vastavusse viimine Toetussüsteemi loomine uutele ja innovaatilistele kultuuri- ja spordiprojektidele Soodustada sportimist looduses ja välisrajatistes, tagades nende paikade säästlik ja loodushoidlik kasutamine Terviseradade rajamine ja korrastamine Võimlate ja terviserajatiste rajamine ning renoveerimine Toetada eraalgatust spordirajatiste rajamiseks ja tegevuse korraldamiseks
Sotsiaalsed mõjud	kruusateed muuta sõidetavaks aastaringselt kõvakattega riigiteede osakaalu suurendamine luua kõigile lastele tingimused alushariduse omandamiseks sportimisvõimluste kättesaadavaks tegemine kõigile soovijatele igas omavalitsuses olemasolevate spordirajatiste kaasajastamine ja vajadusest lähtuvalt uute rajamine		Sihtgruppidel (lapsed, puuetega inimesed, eakad jm) on võimalus tarbida kvaliteetseid teenuseid Nõustamis- ja teavitamisteenus on kõigile kättesaadav Säilinud on maksimaalne võimalik arv algkoole Kutseõpe on kättesaadav Säilitada raamatukogude võrk ja teeninduspiirkonnad nii, et raamatukoguteenus on kõigile kättesaadav Professionaalne kultuur on kõigile

KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA
--------------	-------------------------------	---	---------------------------

			kättesaadav Kvaliteetne internetiühendus on kättesaadav 85% maakonna majapidamistele Kõigil Põlvamaa elanikel on võimalik kasutada minimaalse kiirusega internetipaketti tasuta Kogu Põlvamaal luuakse külakeskuste, avalike asutuste (raamatukogud, vallamajad, koolid, hooldekodud jms) baasil avalike internetipunktide võrgustik piirkondadesse, kus enama kui 60% majapidamisteni 6 km diameetriga alal pole majanduslikel või tehnilistel tingimustel võimalik või otstarbekas luua internetiühendust
Majandus	Kinnisvara väärtuse ja atraktiivsuse tõstmine läbi teiste alualade (teed, side, turismimarsruudid) Kohaliku potentsiaali ja ressursside parem kasutamine, sh loodusressurss turismimajanduses Turismiettevõtluse arendamine omavalitsuse ja eraettevõtjate koostöös Majanduse mitmekesistamine nii traditsioonilistel kui mittetraditsioonilistel tegevusaladel Maapiirkondade infrastruktuuri parendamine Tingimuste loomine aktiivset puhkust pakkuvate ettevõtete tekkeks (matkaradade ettevalmistamine, supelrandade korrastamine) omavalitsuste poolt. Viidaprojekti elluviimine		Konkurentsivõimeliste oskuste ja teadmistega töajõud Ettevõtlusalase teadlikkuse kasv Kohalikud toetusprogrammid ettevõtlus- ja konkurentsivõime tõstmiseks Kohalikul ressursil põhinevad tootmis- ja teenuste klastrid Traditsiooniliste tootmisvaldkondade tehnoloogiline uuendus ja teadmistepõhisus Tegutsevate turismiettevõtete konkurentsivõime tugevdamine (investeeringud, teenusepaketid, koolitused) Rohelise turismi kvaliteedisüsteemi loomine ja propageerimine Tervisetalu standardi/kaubamärgi loomine ning tervisetalude tekke ja koostöövõrgustike toetamine Maaettevõtluse tänapäevaste võimaluste
KSH VALDKOND	MAAKONNAPLANEERINGU EESMÄRGID	MAAKONNA TEEMAPLANEERINGU MAAKASUTUSTINGIMUSED	PÕLVA MAAKONNA ARENGUKAVA

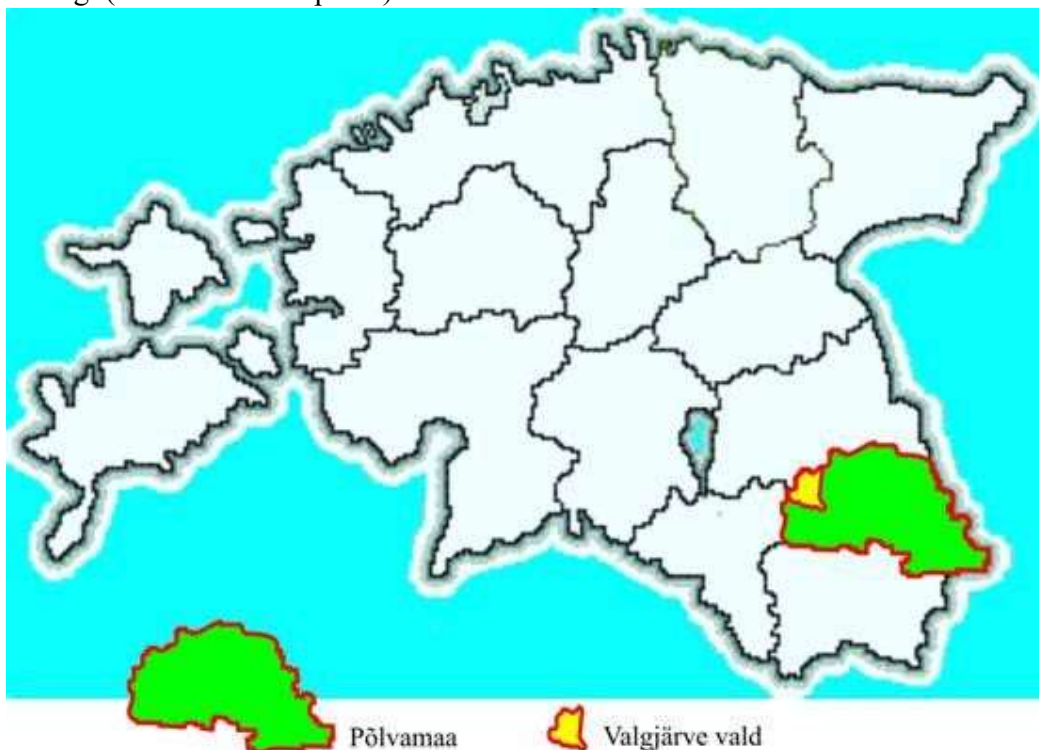
			rakendamine ja propageerimine Maaettevõtjate võrgustike tekkimise toetamine ning ühisturustamisele kaasaaitamine Maaettevõtluseks sobivate hoonete ja rajatiste taaskasutusele võtmine ja ehitamine Ettevõtlust toetava infrastruktuuri arendamine (planeeringud, projekteerimine, ehitus) Õhu- ja maakaabelliinide osatähtsus kogu võrgust 40% Õhu- ja maakaabelliinide ehitus Elektrivarustuse paranenud kvaliteet Lisaalajaamade ehitamine Teede remont ja tolmuwabade katete ehitus Kruusateede tolmutõrje Sildade remont ja ümberehitus Liiklusohutlike kohtade ümberehitus Kvaliteetne, konkurentsivõimeline ja hästi toimiv ühistransporditeenus Ootekodade, -taskute ja -platvormide korrastamine, renoveerimine ning ehitamine Elektrivarustuse paranenud kvaliteet
--	--	--	---

3. Mõjutatava keskkonna ja olemasoleva olukorra kirjeldus

3.1. Asukoht

Valgjärve vald asub Põlva maakonna loodeosas (vt. Joonis 2.1). Piirnevateks haldusüksusteks on Põlva maakonna Kõlleste ja Kanepi vallad, Valga maakonna Otepää ja Palupera vallad ning Tartu maakonna Kambja vald. Valgjärve valla territooriumi suurus on 143,15 km². Vallas on 16 küla, suurimad neist on Saverna, Valgjärve ja Maaritsa. Valla halduskeskus asub Savernas, mida läbib Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee. Lõuna-Eesti suurim tömbekeskus Tartu asub vaid 38 km ehk ca 30 minutilise autosõidu kaugusel Savernast. Võru linnaga on ühendus samuti hea, Savernast asub ta 31 km kaugusel. Maakonnakeskus Põlva asub 20 km kaugusel ning Valga maakonnas asuv Otepää 17 km kaugusel Savernast.

Valgjärve vald jääb Otepää kõrgustiku idaosasse. Reljeef on vahelduv, koosnedes mitmesuguse suuruse ja kujuga kuplitest, kühmudest ja küngastest, mille vahel looklevad ebakorrapärase kujuga soostunud lohud ja orud. Kõrgeimaks punktiks on Hauka külas asuv Laanemägi (211 m üle mere pinna).

Joonis 2.1. Valgjärve valla asukoht kaardil.

3.2. Looduskeskkond

3.2.1. Geoloogia ja hüdrogeoloogia

Valgjärve vald asub aluspõhja keskdevoni Burtnieki lademe liivakivi avamuslal, mida katab paks pinnakate (keskmiselt 35 m, ulatudes Kitsel 70 m-ni). Pinnakatte moodustavad fluvioglatsiaalsed kruusad – liivad ning moreen. Harvem esineb viirsavisid positiivsetel pinnavormidel, küngastevahelistes orgudes esineb orgaanika sisaldusega liivasid, muda ning turvast.

Pinnakatte veetase on reljeefist sõltuvalt väga ebaühtlane. Orgudes ulatub veetase maapinnani, küngaste lagedel võib see aga olla kuni paarikümne meetri sügavusel maapinnast. Vesi on seotud kruusade- liivadega ning moreenisiseste liivasemate vahekihtidega, moodustades lokaalseid pinnasevee kihte.

Põhjavesi, mis on peamine veevarustusallikas asulates, on reeglina hästi kaitstud inimtegevuse eest paksu pinnakatte tõttu. Kasutust leiab peamiselt kvaternaari ja kesk-devoni veekompleksi põhjavesi, sest ülejäänud põhjavee kompleksid lasuvad sügavamal ning vesi on kõrge mineraalainete sisaldusega. Kvaternaari vesi on peamiseks joogivee allikaks üksiktarbijatel salvkaevudest. Kesk-devoni vett kasutatakse asulates ja külates puurkaevude abil, mille sügavused on 75-204 meetrit. Põlvamaa Keskkonnateenistuse andmetel on Valgjärve vallas 27 puurkaevu. Paraku ei ole täpset ülevaadet tegelikult töötavate kaevude ja neist võetava vee koguse kohta. Valla omanduses olevatesse puurkaevudesse on paigutatud veemõõturid.

3.2.2. Veekogud

Hüdrograafilise võrgu moodustavad rohked ojakesed, magistraalkraavid tehislake paisjärvekestega, jõed ja järved. Valgjärve valla piirides asuvad Krüüdneri Kogrejärv, Krüüdneri järv, Kangru järv, Ristijärv, Kuksina järv, Valgjärv, Pikajärv, Keebi järv ja Unsa järv. Nendest viimased kaks ei ole tunnistatud avalikult kasutatavateks veekogudeks. Pindalalt on suurimad Valgjärv (64,6 ha) ja Pikajärv (9,3 ha). Vooluveekogudest läbivad valda Leevi jõgi, Sulaoja jõgi, Võhandu jõgi, Elva jõgi, Porijõgi, Idaoja, Kangrusoo oja, Pikareinu oja ning Piigaste oja.

3.2.3. Pinnas ja maastik, loodusvarad

Loodusressurssidest on arvestatavad kruusa-liiva ja põhjavee varud. Valla territooriumil on seitse karjääri, neist kolm on pidevas kasutuses. Viies karjääris leidub kruusa ning kahes liiva.

Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneering *Ehitust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused* kohaselt jääb Valgjärve valda kaks väärtuslikuks maastikuks määratud ala. Valgjärve väärtusliku maastiku pindala on umbes 9460 ha, millest umbes 3/4 jääb Valgjärve valda. Krüüdneri väärtuslik maastik on umbes 180 ha. Seega on üle poole valla territooriumist arvatud väärtuslike maastike hulka. Valgjärve väärtuslik maastik hõlmab valla lõunaosa ja on määratud II tähtsusklassiga maastikuks. Krüüdneri väärtuslik maastik haarab enda alla Krüüdneri mõisa pargi, Krüüdneri ja Kangrujärve ning Sulaojast põhjapoole jääva karjääriala ning selle ümbruse. Maastik on III tähtsusklassiga.

3.2.4. Kaitsealad ja kaitstavad objektid

Valgjärve vallas paiknevad järgmised Natura 2000 kaitsealad: Hauka loodusala (harivesiliku elupaik) ja Valgjärve loodusala (kaitsealune järv).

Hauka loodusala on loodud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübi ja II lisa liigi elupaiga kaitseks. Hauka loodusala pindala on 13 ha. Kaitstav elupaigatüüp: liigirikkad madalsood (7230). Liik, kelle elupaika kaitstakse: harivesilik (*Triturus cristatus*).

Valgjärve loodusala on loodud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübi kaitseks. Valgjärve loodusala pindala 66 ha. Kaitstav elupaigatüüp: looduslikult rohketoitelised järved.

Hauka külas paikneb ka väike (umbes 3 ha) ajutiste piirangutega ala, mis kuulub Natura 2000 võrgustiku Otepää loodusala koosseisu.

Valgjärve vallaga piirneb Otepää looduspark, mis kuulub ka Natura 2000 võrgustiku Otepää loodus- ja linnuala koosseisu.

Otepää loodusala Valga ja Põlva maakonnas on moodustatud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide ja II lisa liikide elupaikade kaitseks. Otepää loodusala pindala on 22 400 ha. Kaitstavad elupaigatüübid: liiva-alade vähetoitelised järved (3110), vähe- kuni kesктоitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270), niiskuslembedes kõrgrohostud (6430), lamminiidud (6450), siirde- ja õõtsiksood (7140), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (7210), liigirikkad madalsood (7230), vanad looduspõõsad (9010), vanad laialehised metsad (9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad) (9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080). Liigid, kelle elupaiku kaitstakse: saarmas (*Lutra lutra*); harivesilik (*Triturus cristatus*); harilik hink (*Cobitis taenia*); laiujur (*Dytiscus latissimus*), paksukojalise jõekarp (*Unio crassus*); karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*), läikiv kuldsirbik (*Drepanocladus vernicosus*), nõtkes näkerohi (*Najas flexilis*).

Otepää linnuala Valga ja Põlva maakonnas on moodustatud linnudirektiivi I lisa linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitseks. Otepää linnuala ühtib Otepää loodusala (Pindala 22 400 ha). Liigid, kelle elupaiku kaitstakse: kanakull (*Accipiter gentilis*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), väiketüll (*Charadrius dubius*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), roherähn e meltsas (*Picus viridis*).

Lisaks kaitstavatele loodusväärtustele on Valgjärve vallas ka selliseid looduslikult ja kultuuriliselt väärtuslike alasid, mida praegu ei kaitsta. Siinkohal võib välja tuua pärandkooslused ja ristipuud.

Teadaolevalt on poollooduslike kooslusi Valgjärve valla lõunaosas kokku veidi üle 80 ha, millest suurem osa asub Hauka külas, vähem Saverna, Pikajärve, Aiaste, Mügra ja Sirvaste

külades. Pärandkoosluste Kaitse Ühingu poolt 2005 aastal koostatud niitude inventuuri kohaselt võib hooldatavaks pidada kokku umbes 14 ha niitusid, neist 9 ha niitmise ja 5 ha karjatamise teel. Koosluste geobotaanilist, floristilist ja esteetilist väärtust on hinnatud pigem keskmiseks ja madalaks, kõrge väärtusega alasid on väga vähe.

Valgjärve vallas on teadaolevalt üks ristimetsatukk, millele praegu ei ole kaitseks vajalike piiranguid kehtestatud. Jõksi ristimets asub Tartu-Võru maanteel Tartu poolt tulles paremal teepoolel. Osa metsast jääb Kanepi valda, maa-ameti katastrikaardi järgi peaks ristimetsatukk asuma kahel kinnistul, millest Valgjärve vallas asub Torri-Tootsna kinnistu. Jõksi ristimetsas leidub nii vanu kui värsked riste.

3.2.4.1. Looduskaitsest tulenevad piirangud

Kaitstavad loodusobjektid

Vastavalt looduskaitseadusele on kaitstavad loodusobjektid:

- 1) kaitsealad;
- 2) hoiualad;
- 3) kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid;
- 4) püsielupaigad;
- 5) kaitstavad looduse üksikobjektid;
- 6) kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.

Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) kinnitada metsateatist;
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks; 7) anda projekteerimistingimusi; 8) anda ehitusluba.

Kaitseala piiranguvöönd on maa- või veeala, kus majandustegevus on lubatud, arvestades looduskaitseadusega sätestatud kitsendusi. Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud:

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 2) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine;
- 3) maavara ja maa-ainese kaevandamine;
- 4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 5) uuendusraie;
- 6) parkides ja arboreetumites puuvõrde või põõsaste kujundamine ja puittaimestiku raie ilma kaitseala valitseja nõusolekuta;
- 7) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;

- 8) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise, püstitamine ning rahvuspargis ehitise väliskonstruksioonide muutmine;
- 9) jahipidamine ja kalapüük;
- 10) sõidukiga, maastikusõidukiga või ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud liinirajatiste hooldamiseks vajalikeks töödeks ja maatulundusmaal metsamajandustöödeks või põllumajandustöödeks;
- 11) telkimine, lõkketegemine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohas; 12) roo varumine külmumata pinnasel.

Kaitsealused pargid

Kaitsealuste parkide, arboreetumite ja puistute kaitse-eeskiri (RTI, 09.03.2006, 12, 89) käsitleb vastavalt looduskaitseadusele maastikukaitseala eritüübina kaitse alla võetud parkide, arboreetumite ja puistute kaitset ja kasutamist. Pargi kaitse eesmärk on ajalooliselt kujunenud planeeringu, dendroloogiliselt, kultuurilooliselt, ökoloogiliselt, esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtusliku puistu ning pargi- ja aiakunsti hinnaliste kujunduselementide säilitamine koos edasise kasutamise ja arendamise suunamisega.

Pargi valitseja nõusolekuta on keelatud:

- 1) puuvõrade või põõsaste kujundamine ja puittaimestiku raie;
- 2) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine;
- 3) projekteerimistingimuste andmine;
- 4) detail- ja üldplaneeringu kehtestamine;
- 5) nõusoleku andmine väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks; 6) ehitusloa andmine;
- 7) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine;
- 8) katastriüksuse kõlvikute piiride ja sihtotstarbe muutmine;
- 9) maakorralduskava koostamine ja maakorraldustoimingute teostamine;
- 10) metsamajandamiskava väljastamine ja metsateatise kinnitamine;
- 11) puhtpuistute kujundamine;
- 12) uuendusraie;
- 13) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine; 14) uue maaparandussüsteemi rajamine.

Kaitsealustest parkidest on Valgjärve vallas: Krüüdneri mõisa park ja Valgjärve park.

Kaitstavad looduse üksikobjektid

Kaitstav looduse üksikobjekt on teadusliku, esteetilise või ajaloolis-kultuurilise väärtusega elus või eluta loodusobjekt, nagu puu, allikas, rändrahn, juga, karestik, pank, astang, paljand, koobas, karst või nende rühm, mida kaitstakse Looduskaitseaduse alusel.

Looduse üksikobjekti ja üksikobjektide rühma ümber on 50 m raadiuses piiranguvöönd, kui kaitse alla võtmise otsusega ei kehtestata piiranguvööndi väiksemat ulatust.

Kaitstavad looduse üksikobjektid Valgjärve vallas:

Tammed Valgjärve pargis;

Plaanis on kaitse alla võtta Teravalehine magnoolia (*magnolia acuminata*) Maaritsa külas

Püsielupaigad

Püsielupaik looduskaitseseaduse tähenduses on väljaspool kaitseala asuv, käesoleva seaduse kohaselt piiritletud ja erinõuete kohaselt kasutatav: kaitsealuse looma sigimisala või muu perioodilise koondumise paik, kaitsealuse taimede või seene looduslik kasvukoht ning lõhe või jõesilmu kudemispaik.

Valgjärve vallas Hauka külas on kaitse alla võetud Hauka harivesiliku püsielupaik.

Vastavalt Keskkonnaministri määrusele "Harivesiliku püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri" (RTL, 21.07.2005, 81, 1171) kuulub harivesiliku püsielupaikade maa-ala piiranguvööndisse. Püsielupaigas kehtib looduskaitseseaduses sätestatud kaitsekord selle määruse erisustega.

Püsielupaiga veekogudes on koosluse liikide mitmekesisuse tagamiseks keelatud:

- 1) veekogu asustamine kaladega;
- 2) puude istutamine veekogude lõuna- ja idakaldal 50 m kauguseni veepiirist.

Püsielupaigas on valitseja nõusolekul lubatud:

- 1) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 2) enam kui 40 inimesega rahvaürituste korraldamine;
- 3) kasutada biotsiide ja taimekaitsevahendeid;
- 4) maavara kaevandamine;
- 5) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine; 6) uuendusraie.

Püsielupaigas on lubatud:

- 1) inimeste viibimine, marjade ja seente korjamine ning muude metsa kõrvalsaaduste varumine;
- 2) teedel ja radadel sõidukitega sõitmine;
- 3) ujuv vahendiga sõitmine;
- 4) jahipidamine ja kalapüük;
- 5) ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste ning väikeehitiste püstitamine; 6) harivesiliku elutingimuste säilitamiseks vajalikud tööd.

3.2.4.2. Muinsuskaitsest tulenevad piirangud

Vastavalt muinsuskaitseseadusele võivad kinnismälestiseks olla järgmised asjad või asjade kogumid:

- 1) muinas-, kesk- ja uusaegsed asulakohad, linnused, pelgupaigad, kultusekohad, matusepaigad, muistsed põllud, teed, sillad, sadamakohad, veealused rajatised ning töödusega seotud kohad;

- 2) kunsti- ja kultuuriloolise väärtusega tsiviil-, tööstus-, kaitse- ja sakraalehitised ning nende ansamblid ja kompleksid;
- 3) teaduse, tehnika ja tootmise arengut kajastavad ehitised;
- 4) monumentaalkunsti teosed;
- 5) ajaloolise väärtusega ehitised, mälestusmärgid, kalmistud, paigad (maa-alad) ja loodusobjektid.

Valgjärve vallas asub 3 ajaloomälestist, 20 arhitektuurimälestist ja 32 arheoloogiamälestist, millest enamus asuvad valla kesk- ja lõunaosas.

Kinnismälestisel ja muinsuskaitsealal kehtivad kitsendused

Muinsuskaitseameti ning valla- või linnavalitsuse loata on kinnismälestisel ja muinsuskaitsealal keelatud järgmised tegevused:

- 1) konserveerimine, restaureerimine ja remont;
- 2) ehitamine, sealhulgas ehitise laiendamine juurde-, peale- või allahitamise teel, ning lammutamine;
- 3) katusealuse väljaehitamine ning kangialuse ja õuede kinni- ja täisehitamine;
- 4) ajalooliselt väljakujunenud tänavatevõrgu, ehitusjoone ja kruntide (kinnistute) piiride muutmine ning kruntimine;
- 5) krundi või kinnistu maakasutuse sihtotstarbe muutmine;
- 6) katusemaastiku, ehitiste fassaadide, sealhulgas uste, akende, treppide, väravate jms muutmine;
- 7) ehitisele seda kahjustavate või selle ilmet muutvate objektide, nagu reklaami ja info paigaldamine ning katusele tehnilise seadme paigaldamine, samuti muul viisil mälestise või muinsuskaitsealal paikneva ehitise ilme muutmine ja ehitusdetailide ümberpaigutamine; 8) siseruumis avatud detailide, ehituselementide ja -konstruktsioonide algsest asukohast eemaldamine, katmine või nende muul viisil rikkumine;
- 9) algupärasest erinevate ja algupäraseid matkivate ehitusmaterjalide kasutamine;
- 10) teede, trasside ja võrkude rajamine ning remontimine;
- 11) haljastus-, raie- ja kaevetööd, maaharimine ja õue ümberkujundamine;
- 12) teisaldatavate äriotstarbeliste objektide (kiosk, müügipaviljon, välikohvik vms), valgustuse, tehnovõrkude ja -rajatiste ning reklaami paigaldamine.

Kaitsevöönd

Kinnismälestise kaitseks kehtestatakse kaitsevöönd, milleks on 50 m laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui mälestiseks tunnistamise õigusaktis ei ole ette nähtud teisiti. Kalmistul paiknevale kinnismälestisele kaitsevööndit ei kehtestata.

Muinsuskaitseameti loata on kinnismälestise kaitsevööndis keelatud:

- 1) maaharimine, ehitiste püstitamine, teede, kraavide ja trasside rajamine ning muud mulla- ja ehitustööd;
- 2) puude ja põõsaste istutamine, mahavõtmine ja juurimine.

3.2.4.3. Veealadest tulenevad piirangud

Vastavalt looduskaitseadusele on kalda kaitse eesmärk kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine.

Kalda piiranguvöönd

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 37 on kalda piiranguvööndis keelatud:

- 1) reoveesette laotamine;
- 2) matmispaiga rajamine;
- 3) jäätmete töötlemiseks või ladustamiseks määratud ehitise rajamine ja laiendamine, välja arvatud sadamas;
- 4) ilma kehtestatud detailplaneeringuta maa-ala kruntideks jagamine;
- 5) maavara ja maa-ainese kaevandamine;
- 6) mootorsõidukiga sõitmine väljaspool selleks määratud teid ja radu ning maastikusõidukiga sõitmine, välja arvatud tiheasustusalal haljasala hooldustööde tegemiseks, kutselise või harrastusliku kalapüügiõigusega isikul kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekogusse viimiseks ning maatulundusmaal metsamajandustöödeks ja põllumajandustöödeks.

Ranna ja kalda piiranguvööndis asuvate metsade kaitse eesmärk on vee ja pinnase kaitsmine ning puhketingimuste säilitamine.

Kalda ehituskeeluvöönd

Vastavalt looduskaitseaduse § 38-le on kalda ehituskeeluvööndis uute hoonete ja rajatiste ehitamine keelatud. Järve või jõe kaldal metsamaal ulatub ehituskeeluvöönd kalda piiranguvööndi piirini.

Ehituskeeld ei laiene:

- 1) hajaasustuses olemasoleva ehitise õuemaale ehitatavale uuele hoonele, mis ei jää veekaitsevööndisse;
- 2) kalda kindlustusrajatisele;
- 3) supelranna teenindamiseks vajalikule rajatisele;
- 4) maaparandussüsteemile, välja arvatud poldrile;
- 5) olemasoleva ehitise esmakordsele juurdeehitisele juhul, kui juurdeehitise maht on väiksem kui üks kolmandik olemasoleva ehitise kubatuurist;
- 6) piirdeaedadele.

Ehituskeeld ei laiene kehtestatud detailplaneeringuga või kehtestatud üldplaneeringuga kavandatud:

- 1) pinnavee veehaarde ehitisele;
- 2) sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele;
- 3) ranna kindlustusrajatisele;
- 4) hüdrograafiateenistuse ja seirejaama ehitisele;
- 5) kalakasvatusehitisele;
- 6) riigikaitse, piirivalve ja päästeteenistuse ehitisele;
- 7) tiheasustusalal ehituskeeluvööndis varem väljakujunenud ehitusjoonest maismaa suunas olemasolevate ehitiste vahele uue ehitise püstitamisele;
- 8) tehnovõrgule ja -rajatisele;

9) sillale;

10) avalikult kasutatavale teele ja tänavale; 11) raudteele.

Lautrit ja paadisilda tohib kaldale rajada, kui see ei ole vastuolus kalda kaitse eesmärkidega ja veeseaduse § 8 lõikega 2. Kaitsealal reguleerib ehitamist kaitseala kaitse-eeskiri.

Kalda ehituskeeluvööndi suurendamine ja vähendamine

Kalda ehituskeeluvööndit võib suurendada või vähendada, arvestades kalda kaitse eesmärke ning lähtudes taimestikust, reljeefist, kõlvikute ja kinnisasjade piiridest, olemasolevast teedest ja tehnovõrgust ning väljakujunenud asustusest.

Kalda ehituskeeluvööndit võib kohalik omavalitsus suurendada üldplaneeringuga, vähendamine võib toimuda keskkonnaministri nõusolekul.

Ehituskeeluvööndi vähendamiseks esitab kohalik omavalitsus keskkonnaministrile taotluse ja planeerimisseaduse kohaselt: 1) vastuvõetud üldplaneeringu;

2) kehtestatud üldplaneeringu muutmise ettepanekut sisaldava vastuvõetud detailplaneeringu;

3) vastuvõetud detailplaneeringu, kui kehtestatud üldplaneering puudub.

Ehituskeeluvööndi laiuse suurendamine ja vähendamine jõustub kehtestatud üldplaneeringu või detailplaneeringu jõustumisel.

Veekaitsevöönd

Veeseaduse kohaselt moodustatakse veekaitsevöönd vee kaitsmiseks hajureostuse eest ja veekogu kallaste uhtumise vältimiseks.

Veekaitsevööndis on keelatud:

1) maavarade ja maa-ainese kaevandamine ning geoloogilise uuringu teostamine;

2) puu- ja põõsarinde raie ilma maakonna keskkonnateenistuse nõusolekuta, välja arvatud raie maaparandussüsteemi eesvoolul maaparandushoiutööde tegemisel; 3) majandustegevus, välja arvatud heina niitmine ja roo lõikamine;

4) väetise, keemilise taimekaitsevahendi ja reoveesette kasutamine ning sõnnikuhoidla või auna paigaldamine. Lubatud on taimekaitsevahendi kasutamine taimahaiguste korral ja kahjurite puhanguliste kollete likvideerimisel keskkonnateenistuse igakordsel loal.

Kallasrada

Kallasrada on veeseaduse mõistes kaldariba avaliku veekogu ja avalikuks kasutamiseks määratud veekogu ääres ning asub kaldavööndis. Kallasraja laiust arvestatakse lamekaldal keskmise veeseisu piirjoonest ja kõrgkaldal kaldanõlva ülemisest servast, lugedes viimasel juhul kallasrajaks ka vee piirjoone ja kaldanõlva ülemise serva vahelist maariba.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 36 on kaldal asuva kinnisasja valdaja kohustatud tagama inimeste ja loomade vaba läbipääsu kallasrajal. Kohalikud omavalitsused on kohustatud üld- ja detailplaneeringuga tagama avalikud juurdepääsuvõimalused kallasrajale.

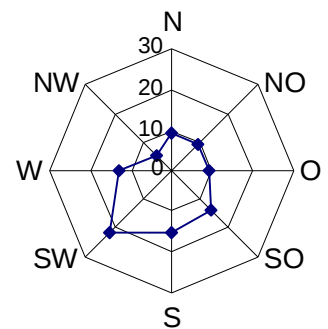
Avalikult kasutataval veekogul puudub kallasrada:

- 1) sadamas;
- 2) tootmisvee veehaarde vähimas võimalikus teeninduspiirkonnas;
- 3) enne asjaõigusseaduse (RT I 1993, 39, 590; 1999, 44, 509; 2001, 34, 185; 93, 565; 2002, 47, 297; 53, 336; 99, 579; 2003, 13, 64; 17, 95; 78, 523; 2004, 20, 141) jõustumist õiguspäraselt kallasrajale püstitatud ehitisel;
- 4) hüdrograafiateenistuse ja seirejaamaehitisel;
- 5) kalakasvatusehitisel;
- 6) hüdroelektrijaama vähimas võimalikus teeninduspiirkonnas.

Nimetatud juhtudel peab kallasraja sulgeja kinnise territooriumi tähistama ja võimaldama kinnisest territooriumist möödapääsu.

3.2.5. Kliima

Põlva maakonda iseloomustavad meteoroloogilised näitajad on saadud Tartu Aviometeoroloogiajaama pikaajaliste vaatluste alusel ja need on järgmised:

Joonis 2.2. Piirkonna tuulteroos

Sademed

Aasta keskmine sademete hulk 607 mm

Kuu keskmine sademete hulk:

Minimaalne (märts) 29 mm

Maksimaalne (juuli) 82 mm

Temperatuurid

Palju-aastane keskmine temperatuur vahemikus +4,3 kuni +4,7°C

Kõige soojema kuu (juuli) keskmine temperatuur +17,1°C

Kõige külmema kuu (jaanuar, veebruar) keskmine temperatuur -6,7°C

Kõige soojema kuu keskmine temperatuur kella 13 ajal +20,1°C

Temperatuuri absoluutne maksimum (juuli 1959) +35°C

Temperatuuri absoluutne miinimum (detsember 1978) -39°C

Tuule kiirused

Kõige väiksem kuu keskmine (august) 3,2 m/s

Kõige suurem kuu keskmine (detsember) 4,6 m/s

Keskmine aastane kiirus

4,1 m/s

Piirkonna tuulteroos on toodud joonisel 2.2.

3.3. Elu- ja sotsiaalkeskkond

3.3.1. Rahvastik

3.3.1.1. Rahvastiku koosseis ja jaotuvus

2006. aasta 1. septembri seisuga elab Valgjärve vallas rahvastikuregistri andmetel 1552 inimest. Neist 783 (50,5%) on mehed ja 769 (49,5%) naised. Elanike arv Valgjärve valla külates 2006. aasta 1. septembri seisuga on toodud tabelis 2.1.

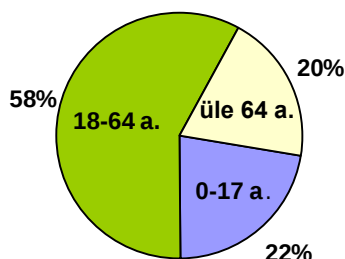
Tabel 2.1. Valgjärve valla külade elanike arv.

Küla	Elanike arv
Abissaare	65
Aiaste	107
Hauka	36
Kooli	41
Krüüdneri	32
Maaritsa	180
Mügra	81
Pikajärve	67
Pikareinu	51
Puugi	48
Saverna	390
Sirvaste	69
Sulaoja	39
Tiido	77
Valgjärve	219
Vissi	50
Kokku:	1552

Vanuselisel jaguneb valla rahvastik sarnaselt Eesti Vabariigi keskmisele selliselt, et alaealiste ja pensioniealiste osakaal on ühiskonnas peaaegu võrdne. Suurima grupi valla elanikest

moodustavad tööealised inimesed. Täpsema ülevaate rahvastiku vanuselisest koosseisust annab joonis 2.3.

Rahvastiku vanuseline koosseis

Joonis 2.3. Rahvastiku vanuseline koosseis (1. sept. 2006. a seisuga).

3.3.1.2. Rahvastikuprognosis

Valgjärve valla rahvaarv on vahemikus 1989-2006 vähenenud 470 inimese võrra ehk ca 23,2 %. Vähenemine on toimunud nii välisrände kui negatiivse loomuliku iibe tõttu. Viimaste aastate jooksul ei ole sündimus küll oluliselt vähenenud, kuid rahvastiku vananemise tõttu on iive on olnud stabiilselt ca -10. 2006. aastal on 1. septembri seisuga registreeritud 8 sündi ja 7 surma.

Prognosis järgi kahaneb rahvaarv ka edaspidi, seda eelkõige vanemate vanuserühmade arvelt. Oluliselt mõjutab rahvaarvu töökohtade puudumine vallas, mistõttu paljud tööikka jõudvad noored lahkuvad linnadesse ja teistesse valdadesse. Seega on eluliselt vajalik luua vallas võimalikult atraktiivne elu- ja ettevõtluskeskkond, sest selle mõjul naasevad paljud linnadesse õppima ja tööle läinud noored hiljem oma koduvalda. Nimetatud tingimuste olemasolu korral suureneb ka üldine sissetulek Valgjärve valda. Suureks eeliseks on siinkohal Tartu linna lähedus ning väga hea transpordiühendus nii Tartu kui Võruga.

3.3.2. Haridusasutused

Valgjärve valla koolivõrk katab vajadused üldhariduse osas. Vallas tegutseb kolm õppeasutust: Saverna Põhikool, Valgjärve Põhikool ning Saverna Lasteaed „Sipsik“. Gümnaasiumihariduse omandamiseks on Kanepi Gümnaasium ja Otepää Gümnaasium.

Saverna Põhikoolis õpib 83 õpilast. Valgjärve Põhikoolis õpib 64 õpilast.

Saverna Lasteaed tegeleb laste koolieelse ettevalmistusega. Lasteaias käib 30 last (2007 1.sept) seisuga, kelle vanuseks on 2-7 aastat. Lasteaias on moodustatud üks liitühik, kuid tegevused toimuvad eraldi vanusegruppides.

3.3.3. Kultuuriasutused

Valgjärve valla territooriumil on kolm rahvaraamatukogu (Maaritsas, Savernas ja Valgjärvel). Raamatukogud teevad koostööd ja on baasiks vabaharidusele.

Maaritsa Kultuurimaja on valla territooriumil ainuke kultuurimaja. Teistes keskustes koondub kultuuri ja huvialaringide töö koolide ja raamatukogude juurde.

3.3.4. Virgestusalad

Valgjärve vallas on peamiseks sportimisvõimaluseks korv- ja võrkpalli mängimine, mida võimaldavad Saverna Põhikooli ja Valgjärve Põhikooli saalid ning Maaritsa Kultuurimaja saal. Lisaks on Saverna Põhikoolis võimalik kasutada jõusaali. Saverna Põhikooli ja Valgjärve Põhikooli juures asuvad ka välisväljakud, kuid need on käesolevaks ajaks amortiseerunud ning muutunud sisuliselt kasutuskõlbmatuks.

Looduslike olude tõttu on Valgjärve valla elanikel suurepärased eeldused suusaspordi harrastamiseks ning seda võimalust ka kasutatakse. Traditsiooniliseks ürituseks on saanud Valgjärve karikavõistlused suusatamises. Aktiivsemalt tegeletakse suusaspordiga ka Saverna külas. Hiljaaegu on aktiivsete spordiinimeste tegevuse tulemusena taastatud võrkpallivõistluste korraldamise traditsioon ning taas on hakatud Kiirusmäe velotrekil duatlone ja jalgrattavõistluseid korraldama. Savernas on huvilistele rajatud orienteerumisrajad.

3.3.5. Tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeadasutused

Arstiabi on kättesaadav Savernas OÜ Maritta Loog vahendusel. Saverna Perearstikeskus valmis 1998. aastal ning seal töötab 1 perearst ja 2 pereõde. Samas keskuses osutab hambaravi teenust OÜ Antalain. Ravimite jaemüügiga tegeleb OÜ Saverna Apteek. Perearstikeskus tagab valla elanikele esmatasandi arstiabi kättesaadavuse ning kvaliteetse eriarstiabi kättesaadavuse Põlvas ja Tartus. Lähimaks kiirabiteenuse pakkujaks on AS Põlva Haigla.

Sotsiaalhoolekande ülesanneteks on isikule või perekonnale toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

Valgjärve vallas tegelevad sotsiaalhoolekande alaste küsimuste lahendamise vallaavalitsuse sotsiaalnõunik ning vallavolikogu sotsiaalkomisjon. Lisaks riiklikele toetustele eraldatakse valla eelarvest alljärgnevaid sotsiaaltoetusi:

- sünnitoetus; matusetoetus;
- kooli ja lasteaia toiduraha kompenseerimine;
- ühekordsed toetused isikutele ja peredele; toetus
- õnnetusjuhtumi puhul;
- ravikindlustuseta inimestele ravikulude kompenseerimine; vanurite
- sünnipäeva tähistamise toetamine;
- pensionäride ja puuetega inimeste ürituste korraldamise toetamine;
- toetus küttepuid ostuks; kooli
- lõpetamise toetus; toetus jõulupakkide

ostuks; lastelaagri tuusikute
kompenseerimine.

Valgjärve vallas osutatakse alljärgnevaid sotsiaalteenuseid:

sotsiaalnõustamine;
proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite andmine;
koduteenused; hooldamine perekonnas; hooldamine ja
rehabilitatsioon hoolekandeasutuses.

Valgjärve Vallavalitsuse omandis on Saverna Hooldekodu, mis on asutatud vanuritele ning füüsiliselt ja sotsiaalselt mittetoimetulevatele isikutele alaliseks elamiseks ja hooldamiseks. Hooldekodus on 20 kohta ning tänu soodsale asendile on selle täituvus aastaringelt väga kõrge.

3.4. Majanduskeskkond

3.4.1. Elanike toimetulek ja tööhõive

Valgjärve vallas leidub töökohti peamiselt meestele. Eriti raske on töökohti leida keskealistel ja vanematel naistel, kellel on kesk- või põhiharidus. Paljud tööta jäänud noored ja ettevõtlikumad inimesed lahkuvad vallast, et otsida töökohta mujal. Töökoha kaotanu, kes ei suuda kiiresti uut töökohta leida, jääbki tihtilugu rakenduseta ja hakkab sõltuma sotsiaaltoetustest. Kasvanud on madala haridustaseme ja kvalifikatsioonita töötute hulk. Probleemiks on ka madal palgatase ja kutsehariduse ühekülgsus ning sageli süvendab probleeme alkoholism. 2006. aasta 1. septembri seisuga oli Tööhõiveametis registreeritud 22 töötut Valgjärve valla elanikku, kuid tegelikkuses on see arv kindlasti tunduvalt suurem.

3.4.2. Ettevõtlus

3.4.2.1. Tööstus, põllumajandus, kaubandus, teenindus

Valgjärve vallas tegutseb ettevõtlusega igapäevaselt 43 ettevõtjat/ettevõtet. Neist 49% on registreeritud osäühingutena, 7% aktsiaseltsidena ning ülejäänud 44% mõnes muus ettevõtluse vormis (FIE-d, TÜ-d jne). Täpsem ülevaade füüsilisest isikust ettevõtjate arvu kohta antud hetkel puudub. Tegevuspiirkonniti on kõige rohkem ettevõtjaid eelkõige Saverna piirkonnas, kus tegutseb 42% kogu valla ettevõtjatest. 16% tegutseb Valgjärve piirkonnas, 12% Maaritsa piirkonnas ning 30% teiste valla külade territooriumitel. Tegevusalade osas on kõige arvukamalt esindatud põllumajanduse ning teenindusega tegelevad ettevõtjad, keda on vastavalt 33% ja 35% valla ettevõtjatest. Küllaltki suure osa moodustavad ka puidu töötlemise (19%) ja kaubandusega (9%) tegelevad ettevõtjad.

3.4.2.2. Turism

Valgjärve vald on looduslikult kaunis paik, millele on iseloomulikud kupliline maastik ning mitmed järved. Turistidele ja kohalikele elanikele on suplemis- ja ajaviitmiskohtadeks

Pikajärv ja Valgjärv. Viimane kogub tänu Valgjärve pargi korrastusprojektidele turistide seas üha enam populaarsust. Järve kaldale rajatud puhkeala telkimisvõimaluste ja piknikuplatsidega on sobiv koht puhkamiseks. Sulaoja küla territooriumil asuv Kiirusmägi on populaarne peoplats, mida saab kasutada ka pikniku pidamiseks. Samas on tegemist ajaloolise objektiga, kuna Kiirusmäel asub enam kui 100 aastat vana velotrekk, kus viimaste aastate jooksul on hakatud taas spordivõistlusi korraldama.

Vallas on kaks tunnustatud majutusasutust: Relvo Sport Motell ja Velo Matkad kodumajutus. Mõlemad pakuvad lisaks majutusele ka toitlustamise ja vaba aja sisustamise teenuseid.

Toitlustamist pakub Krüüdneri kõrts, mis on tuntud ka väljaspool valda. Lisaks tegeleb vallas Cantervilla mõis, mis pakub ajaloolise miljööga majutust ja toitlustust.

Valla peamised turismiobjektid on:

1. Krüüdneri park;
2. Valgjärve park, järv, tammed, telemast, kuppelmaastik;
3. Pikajärve Mõisahooned, järv;
4. Kiirusmägi Sulaoja külas;
5. Maaritsa Õigeusu kiriku varemed;
6. Kalevipoja lootsik – lootsiku kujuline kivi Tartu-Võru mnt 38. km.

3.5. Tehniline infrastruktuur

3.5.1. Teed ja tänavad

Valgjärve valla teedevõrgu kogupikkuseks on ca 150 km. Mustkatttega teid on 26 km, millest põhiosa moodustab Tallinn-Tartu-Luhamaa maantee. Vallateede nimekirjas on teid ca 33 km ulatuses. Talveperioodil lisandub ca 20 km teid lumetõrje teostamiseks üksikute pensionäride ja avahooldusel olevate invaliidide elukohani.

Vallateed Valgjärve vallas:

1. Valgjärve-Soona-Aiaste-Oru	5,4 km
2. Valgjärve-Puugi	2,7 km
3. Töökoda-Rätti	1,2 km
4. Valgjärve pumbamaja	0,4 km
5. Valgjärve ringtee	0,9 km
6. Pikajärve küla tee	0,9 km
7. Sirtsu-Hobuala	5,6 km
8. Immasoo tee	0,8 km
9. Mügra küla tee	1,1 km
10. Vassila-Kuksina-Soe	2,2 km
11. Pusu-Kuksina	3,3 km
12. Saverna kooli tee	0,8 km
13. Krüüdneri-Lutike	2,1 km

14. Maaritsa-Topsi-Vahtra	2,0 km
15. Topsi-Vissi	3,1 km

Suur osa valda läbivatest kohalikest riigiteedest on võssa kasvanud ja vajavad kruusakatte uuendamist. Valla eelarvest on suudetud viimastel aastatel finantseerida ainult vallateede suvist ja talvist elementaarset hooldust. 1999. aastal riigilt saadud 132 000 krooni suurune investeering teedele kulutati Valgjärve–Soona–Aiaste–Oru tee remondiks. 2003. aastal remonditi üks osa Sirtsu-Hobualla teest ning teine osa 2004. aasta sügisel.

3.5.2. Ühisveevärk ja -kanalisatsioon

Olemasolev ühisveevärk ja kanalisatsioon arenes Valgjärve valla territooriumil välja peamiselt aastatel 1960-1990. Eesti Vabariigi taasiseseisvumise järgsel perioodil ühisveevärki ja –kanalisatsiooni oluliselt kaasajastatud ei ole. Peamiselt on toimunud ainult olemasolevate võrkude, pumplate ja puhastite hädavajalikud rekonstrueerimised. 2003. aastal rekonstrueeriti Valgjärve küla veevarustus ning 2004. aastal Maaritsa küla veevarustus. Suur hulk joogivee ja kanalisatsiooni trassidest on amortiseerunud, samuti vajavad rekonstrueerimist enamus valla territooriumil olevad reoveepuhastid. Väiksematele küladele tuleks ehitada uued nõuetekohased reovee käitlussüsteemid. Joogiveehaaretele on vajalik rajada puhastusseadmed peamiselt raua ja mangaani eraldamiseks.

Vallas tegutseb üks vee-ettevõtte, 100%-lise valla osalusega OÜ Saverna Teenus, kellele kuulub Saverna, Valgjärve ja Maaritsa keskasula ühisveevärk ja -kanalisatsioon koos pumplate ja reoveepuhastitega. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga on valla elanikest osaliselt või terviklikult liidetud ligikaudu 700 inimest, mis on ligikaudu 44% valla elanikkonnast.

Täpsema ülevaate ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kohta annab Valgjärve valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava aastateks 2005-2017.

3.5.3. Jäätmemajandus

Jäätmete kogumisega tegeleb Valgjärve vallas lepingu alusel AS Ragn-Sells. Korraldatud jäätmevedu praegu veel ei toimi. Valla eelarvest tasutakse Valgjärve Vallavalitsuse ja selle allasutuste ning ambulatooriumi hoone jäätmete vedu. Erasikud peavad oma olmejäätmetest vabanemise eest ise tasuma. Ohtlikke jäätmeid kogub AS Alvestra Saverna ning nendest vabanemine on kõigile tasuta. Alates 2000 aastast korraldatakse ohtlike jäätmete kogumisahtsioone regulaarselt kord aastas. Tegevus on olnud edukas just tänu SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusele.

Valla jäätmekava on hetkel koostamisel.

3.5.4. Side

Valgjärve vallas on kolm postkontorit – Maaritsas, Valgjärvel ja Savernas. Valla suurust ja rahvaarvu arvestades on selline olukord elanike jaoks igati soodne. Kolme postkontori olemasolu ja nende strateegilised asukohad tagavad postiteenuste hea kättesaadavuse kogu valla elanikele. Telefoniside valla territooriumil põhineb tänase päevani analoogsidel, mis

kahtlemata seab teatud piirangud edasisele arengule selles valdkonnas. Mobiilside osas on valla territoorium kaetud kõigi Eesti Vabariigis mobiilsidet pakkuvate operaatorite levialaga.

Interneti püsiühenduse võimalus on olemas kõigil soovijail ning seda võimalust on üha sagedamini ka kasutama hakatud. Avalikud internetipunktid asuvad rahvaraamatukogude juures Savernas, Valgjärvel ja Maaritsas.

3.5.5. Soojamajandus

Vallas tegeleb soojatootmisega 100%-lise valla osalusega OÜ Saverna Teenus. 2002. aasta jaanuaris valmis Eesti-Taani koostööprojekti raames Saverna keskasulas uus katlamaja. Kaugküttevõrguga on ühenduses kõik Savernas asuvad valla allasutused, ambulatooriumi hoone ja keskasula elumajad. Ülejäänud valla territooriumil on käesolevaks ajaks üle mindud lokaalküttele.

4. Kavandata tegevus ja selle alternatiivid

Alternatiividena käsitletakse töö käigus tekkinud alternatiivseid lahendusi, varem planeeringu koostajate poolt tehtud valikuid alternatiivsete võimaluste vahel ei käsitleta, kuna KSH koostaja selles protsessis ei osalenud ja protsessi ei ole piisava põhjalikkusega dokumenteeritud. Käesolevas töös käsitletakse järgmisi alternatiive:

Null-alternatiiv – Valgjärve vallale ei kehtestata üldplaneeringut. Arendustegevuses puuduvad kogu vala hõlmavad kokkulepitud arengusuunad. Ruumiline areng toimub paremal juhul läbi erinevate kavade ja detailplaneeringute, kuid kohati on ehitustegevus võimalik ka ilma planeeringuta.

Alternatiiv I – Üldplaneeringuga ei kavandata olulisi muudatusi väljakujunenud asustusstruktuuris. Arengu põhisuunad lähtuvad valla eri piirkondade arengueeldustest. Valda käsitletakse kolme piirkonnana: Valgjärve, Saverna ja Maaritsa. Valgjärve piirkonna peamise arengusuunana nähakse turismi- ja puhkemajandust, Saverna piirkond on sobiv tööstuse ja muu ettevõtluse arendamiseks ja Maaritsa piirkonnal on eeldusi arenguks elamupiirkonnana. Üldplaneering lähtub üldjoontes valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest, samas arendatakse väiksemas mahus ka muid funktsioone. Ettevõtlusele ja elamuehituseks reserveeritud alade funktsioone ei täpsustata.

Alternatiiv II – Üldplaneeringus lähtutakse suhteliselt rangelt valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest. Valgjärve ettevõtlusalal keskendutakse pigem teenindusele ja väikesemahulisele tootmisele, mis ei nõua massiivsete hoonete rajamist. Suuremahuline ning müra- ja tolmurikas tootmine suunatakse Saverna ja Vissi tootmisaladele, mis paiknevad elamupiirkondadest eemal.

5. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiividega kaasnev keskkonnamõju ning leevendavad meetmed

Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks valiti esmalt vastavalt kohalikule eripärale valdkonnad, millele avalduvat keskkonnamõju käesolevas dokumendis käsitletakse. Igas valdkonnas püstitati KSH eesmärgid (tabel 1.1), mille suhtes üldplaneeringu meetmete mõju hinnatakse. Mõjusid hinnatakse lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis, hindamistabelites (pt 6) on eraldi hinnatud käesoleva töö käigus välja pakutud leevendavate meetmetega kaasnevat mõju (need on kaldkirjas eraldi välja toodud).

5.1. Elamuehitus

Elamuehituses on suund ühepereelamute ja ridaelamute rajamiseks. Kortermajade ehitamist ei kavandata.

Elamuehituse kavandamine metsamaadel toimub üldplaneeringu kohaselt vallavalitsuse kaalutusotsuse alusel. Ehituse kavandamine Maaritsa kalmistu sanitaarkaitsevööndis (300 m kalmistu välispiirist) tuleb kooskõlastada Tervisekaitseametiga

Väikeelamumaa on pereelamu ja ridaelamu maa kompaktse hoonestusega aladel ja maatulundusmaa elamu õuemaal (hajaasutuses). Alale võivad jääda elamuid teenindavad ehitised, sh teed ja tehnorajatised, samuti elamute lähiümbruse puhke- ja spordiotstarbeline maa ning rajatised.

Elamuehituses on üldplaneeringu kohaselt suund ühepereelamute ja ridaelamute rajamiseks. Kortermajade ehitamist ei kavandata. Üldplaneering seab minimaalsete krundisuuruste kaudu arendustegevusele tingimused hajaasutuses ning kompaktse hoonestusega alal. Kompaktse hoonestusega ala on defineeritud krundi suuruse ja rajatava hoonete arvu järgi. Hajaasutuses on katastriüksuse suurus üle 2 ha. Üldplaneeringu mõistes on ala kompaktse hoonestusega, kui katastriüksuste suurused on alla 2 ha ja soovitakse ehitada enam kui viiest pereelamust või kahest ridaelamust koosnevat hoonete gruppi.

Hajaasutuses ja tiheasutuses elamute arendamisele on seatud erinevad tingimused:

Hajaasustatud aladel elamute ja kõrvalhoonete rajamisel peab säilima küladele iseloomulik struktuur – hoonete (hoonegruppide) paigutus maastikus ja elamute omavahelise kauguse määramisel lähtutakse konkreetsetes külas välja kujunenud asustustihedusest, hoonegruppide paiknemisest ning õuealade paigutusmuustrist. Uued hooned peavad sobima piirkonnas välja kujunenud ehituslaadiga, mis on vajalik piirkonna maastikulise terviku ja miljöö säilitamiseks. Järgima peab traditsioonilisi ehitusmahtusid, ehitusmaterjale, arhitektuurseid lahendusi (katusekalded, välisviimistlusmaterjalid, korruselisus, fassaadi paiknemine tee suhtes jne).

Kompaktse hoonestusega alal on detailplaneeringu koostamine kohustuslik. Kompaktse asustusega elamupiirkonnad planeeritakse Maaritsa, Valgjärve ja Saverna keskuste olemasolevate elamumaade laiendusena. Ühisvee- ja kanalisatsioonitrassid on olemasoleval elamumaal juba olemas ning nende edasiarendamine planeeritavale elamumaale on majanduslikult otstarbekas. Minimaalseks krundi suuruseks Maaritsa, Valgjärve ja Saverna kompaktse asustusega alal on 2500 m². Erandina võib lubada väiksemale katastriüksusele või krundile ehitamist vallavalitsuse kaalutusotsuse alusel lähtuvalt olemasolevast asustusstruktuurist. Kavandatava kompaktse asustusega alal on elamukrundile lubatud ehitada elamule lisaks kuni kaks kõrvalhoonet, suurim lubatud hoonete kõrgus on 12 meetrit. Kompaktse hoonestusega alal on lubatud teenindus-, äri- (puhkemajandusliku teeninduse arendamiseks) või ühiskondlike hoonete maa kõrvalfunktsioon kuni 20% ulatuses.

Detailplaneeringute koostamisele on seatud järgmised tingimused:

Elamumaal ärilistel eesmärkidel ja avalikel funktsioonidel ehitamiseks on vallavalitsusel õigus nõuda detailplaneeringu koostamist.

Ärimaa kõrvalfunktsiooni arendamisel ei tohi kaasnevad mõjud (nt liiklusvoogude suurenemine) avaldada elamisaladele olulist negatiivset mõju.

Uute elamute detailplaneeringute koostamisel kavandatakse mänguväljakute, parkimise ja haljastusega seotud lahendid.

Maaritsa külas Tartu-Luhamaa tee sanitaarkaitsevööndis asuva maa-ala kohta koostatavates detailplaneeringutes näha ette müra vähendavad meetmed, mille väljaehitamise kulud katab maa omanik

Elanikkonna heaolu ja tervis

Ehituse kavandamisel kalmistu sanitaarkaitsevööndis tegevuse kooskõlastamine Tervisekaitseametiga aitab vältida või vähendada kalmistult tulenevaid võimalikke negatiivseid mõjusid elanike tervisele.

Elamualasid on planeeritud Tartu-Luhamaa maantee sanitaarkaitsevööndisse lisaks Maaritsa külale ka Vissi ja Saverna külas. Lisaks on Saverna külas planeeritud elamualad PõlvaSaverna maantee sanitaarkaitsevööndisse.

Leevendavad meetmed:

- Elamute rajamisel riigimaanteede sanitaarkaitsevööndisse tuleb koostada detailplaneering ja teostada uuring müra mõju hindamiseks, vajadusel tuleb näha ette müra leevendavaid meetmeid.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet

Elamumaal äriefunktsioonide arendamisele seatud tingimused aitavad tagada elanikele kvaliteetse elukeskkonna. Elukeskkonna kvaliteedi tagamisele aitab kaasa ka mänguväljakute ja haljastuse planeerimine elamualade detailplaneeringutes.

Leevendavad meetmed:

- Kompaktse hoonestusega elamualadel tuleb viie elamu ehitamisel rajada vähemalt 1000 m² suurune roheala või mänguväljak. Elamute arvu suurenedes kasvab roheala või mänguväljaku pindala 200 m² võrra iga lisanduva elamu kohta.

Vesi ja pinnas

Uusi elamualasid on planeeritud veekogude vahetusse lähedusse. Elamute ehitamisel veekogude piiranguvööndis koostatakse detailplaneering ning järgitakse seadusandlusest tulenevaid piiranguid.

Leevendavad meetmed:

- Vältida võimalusel veekogude ehituskeeluvööndite vähendamist.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik

Üldplaneeringus ei ole elamualasid planeeritud looduslikult eriti väärtuslikele aladele (kaitsealad, rohevõrgustiku alad jms), planeeritavad elamualad jäävad peamiselt praegustele põllu- ja rohumaaaladele. Elamuehituse kavandamine metsamaadel toimub üldplaneeringu kohaselt vallavalitsuse kaalutusotsuse alusel.

Olulist mõju bioloogilisele mitmekesisusele ei ole seoses elamuehitusega ette näha. Suuremate arendusprojektide puhul tuleb siiski kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks. Metsamaadele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest ning säilitada võimalikult suures ulatuses looduslikku keskkonda. Piirata tuleb tarastamist, säilitamaks liikumisvõimalused loomadele.

Leevendavad meetmed:

- Elamuehitusprojektide puhul tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks.
- Metsaaladele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest, looduslikuna säilitada vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasid.

Maastik ja kultuuripärand

Üldplaneeringus käsitletakse kompaktse hoonestusega alana vaid perspektiivsed elamualasid Maaritsa, Valgjärve ja Saverna keskuste ümbruses, kuid perspektiivseid elamumaid on ka teistes külates. Keskkonnamõju strateegiline hindaja on seisukohal, et kõiki üldplaneeringus toodud perspektiivseid elamumaid tuleks käsitleda kompaktse hoonestusega alana, muidu tuleb nendel aladel lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest. Kõigil perspektiivsetel elamualadel tuleb määrata minimaalne krundi suurus.

Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” kohaselt on soovitatav vältida tihehoonestusalasid või ulatuslikke elamumaa juhtfunktsiooniga krunte väärtuslike maastike veekogude kaldaaladel. Üldplaneeringu eelnõu kohaselt on Valgjärve ja Pikajärve kaldaaladele ette nähtud elamupiirkonnad, kuid need on olemasoleva asutuse laiendus ja seetõttu ei näe keskkonnamõju strateegiline hindaja ohtu maastikuilmele. Mujal tuleb üldplaneeringu kohaselt arendamisel lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest. Vältida tuleb veekogude kaldaalade täisehitamist.

Leevendavad meetmed:

- Kompaktse hoonestusega alad tuleb määrata ka olemasolevate elamualade puhul, mille tihendamise ja laiendamisel kehtivad samad tingimused, kui planeeritavale kompaktse hoonestusega alale ehitamisel.
- Minimaalne krundi suurus tuleb määrata kõigi perspektiivsete elamualade puhul. Perspektiivseid elamumaid on soovitatav käsitleda kompaktse hoonestusega aladena ehk tiheasutusaladena.
- Vältida veekogude kaldaalade täisehitamist arendamisel läbi detailplaneeringute.

5.2. Üldkasutatavate hoonete maa

Üldkasutatavate hoonete maa on haridus- ja lastasutuste, spordihoone ja –kompleksi maa, tervishoiuasutuste maa, kultuuriasutuste maa ning kogukonna keskustes ühiskondlike hoonete maa.

Üldplaneeringuga ei reserveerita täiendavalt üldkasutatava hoone juhtfunktsiooniga maad. Üldkasutatava hoone maana säilivad kõik olemasolevad ühiskondlike hoonete krundid. Vajalik on ühiskondlike objektide korrastamine ümber- või juurdeehitamise teel ning mõningatele hoonetele uue funktsiooni leidmine (nt Saverna ambulatooriumihoone, Valgjärve spordi- ja puhkekompleksi rajamine Valgjärve Põhikooli baasil). Üldkasutatavate hoonete detailplaneeringute juures tuleb lahendada parkimine ja tagada ligipääs kergliiklusega.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet

Üldkasutatavad hooned kujutavad endast avalikku ruumi ja loovad elanikele võimalusi omavahel suhtlemiseks, tugevdades seeläbi sotsiaalseid võrgustikke. Olemasolevate üldkasutatavate hoonete säilimine, nende korrastamine ning vajadusel uue funktsiooni leidmine aitavad tagada avalike teenuste ning spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba aja veetmise võimaluste kättesaadavust valla elanikele.

5.3. Tootmismaa

Tootmismaa on tootva ja ümbertöötleva tootmisega seotud hoonete, neid teenindavate abihoonete ja rajatiste maa.

Tootmismaadena võetakse kasutusele endised tootmisterritooriumid (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid), sest seal on olemas vajalik infrastruktuur. Täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena. Ärimaade arendamine toimub tootmismaadele antud ärimaa kõrvalfunktsiooni kaudu.

Asustuse läheduses olevatele tootmismaadele üldplaneeringu kohaselt olulise ruumilise mõjuga objekte kavandada ei või. Tootmismaadel, mida ei ole viimase 10 aasta jooksul kasutatud, koostatakse tootmishoonete tehnilise seisukorra ja keskkonnaseisundi hinnang ning amortiseerunud hooned tuleb lammutada.

Üldplaneering näeb ette, et tootmismaadel viiakse detailplaneeringu raames läbi keskkonnamõju hindamine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju. Detailplaneeringuga tuleb tagada kaitsehaljastuse rajamine.

Üldplaneering seab tingimuse, mille kohaselt tootmishooned, mis asuvad külades asustuse läheduses, peavad oma mahult ja välisilmelt sobima olemasolevasse keskkonda. Tootmismaadel, mida ei ole viimase 10 aasta jooksul kasutatud, tuleb koostada tootmishoonete tehnilise seisukorra ja keskkonnaseisundi hinnang ning amortiseerunud hooned lammutada.

Elanikkonna heaolu ja tervis

Asustuse lähedale olulise ruumilise mõjuga objektide rajamise vältimine aitab vältida sellega kaasnevaid mõjusid inimeste tervisele. Olulise ruumilise mõjuga objekt Planeerimisseaduse (RT I 2002, 99, 579) tähenduses on objekt, millest tingitud transpordivood, saasteainete hulk, külastajate hulk ja tooraine või tööjõu vajadus muutuvad objekti kavandatavas asukohas senisega võrreldes oluliselt ning mille mõju ulatub suurele territooriumile.

Rajatavatele tootmishoonete kaitsehaljastuse rajamine ja kasutusest seisevate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning lammutamine aitavad samuti vältida tööstusaladel tulenevat negatiivset mõju inimeste tervisele.

Õhu kvaliteet ja kliimaatilised faktorid

Tootmisalade mõju õhu kvaliteedile sõltub tootmise iseloomust ja käesoleva töö raames ei ole seda võimalik hinnata. Õhusaaste mõju tuleb käsitleda tootmismaade keskkonnamõju hindamise käigus.

Leevendavad meetmed:

- Olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul tuleb jälgida koosmõju teiste saasteallikate ja foonisaastega.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik

Üldplaneeringus ei ole tootmismaad planeeritud looduslikult eriti väärtuslikele aladele (kaitsealad, rohevõrgustiku alad jms), planeeritavad tootmisalad jäävad olemasolevate tootmisalade lähiumbrusesse peamiselt praegustele põllu- ja rohumaaadele. Tootmisalade mõju elusloodusele ja ökosüsteemidele sõltub tootmise iseloomust ja seda tuleb hinnata tootmisalade keskkonnamõju hindamise käigus.

Leevendavad meetmed:

- Tootmisalade arenduse korral tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks.

Maastik ja kultuuripärand

Üldplaneeringus seatud tingimused tootmishoonete sobivuse kohta ning vanade hoonete lammutamiseks aitavad kaasa maastikuilme säilimisele. Endiste tootmisterritooriumide kasutamine ja olemasolevate alade laiendamine võimaldab kasutada olemasolevat infrastruktuuri ning koondab tootmishooned juba sarnase kasutusega aladele, aidates samuti vältida muutusi maastikuilmes.

Majandusliku keskkonna arengutingimused

Olemasolevate ettevõtlusalade kasutamine ning laiendamine tagab infrastruktuuri kättesaadavuse ja väldib lisakulutusi uute ettevõtete rajamisel.

5.4. Puhke ja virgestusmaa

Puhke ja virgestusmaa moodustavad heakorrastatud haljas- ja metsalad, kuhu on ehitatud minimaalselt teenindavaid ehitisi, mis võimaldavad välisõhus sportimist ja lõõgastumist.

Puhke- ja virgestusmaana on üldplaneeringus määratletud olemasolevad puhke- ja virgestusalad ning vaatamisväärsused. Lisaks on puhke- ja virgestusmaana määratletud planeeritavad matkarajad.

Üldplaneeringu kohaselt tuleb puhkealade ning teeninduseks vajalike objektide kavandamisel näha ette turvariske ennetavad ja maandavad meetmed. Vajadusel on vallavalitsusel õigus

nõuda detailplaneeringu alusel elluviidavate tegevus(te)ga kaasneda võivate keskkonnamõjude hindamist. Detailplaneering sisaldab tingimusi kujundus- ja ehitusprojektide elluviimiseks.

Kõikidele puhkealadele tuleb tagada avalik juurdepääs. Eratee omanikuga sõlmitakse leping eratee avalikuks kasutuseks määramise kohta vastavalt teeseadusele. Parkimise korraldamine täiendava teenindusfunktsioonita puhkealal või puhkeala lähipiirkonnas toimub koostöös maaomanike ja vallavalitsusega.

Elanikkonna heaolu ja tervis

Turvariske ennetavad ja maandavad meetmed ja vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine puhkealade rajamisel aitavad tagada elanikkonna turvalisust ja vältida võimalikke negatiivseid mõjusid inimeste tervisele ja heaolule.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet

Avaliku juurdepääsu tagamine puhke- ja virgestusaladele aitab tagada puhke- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavust valla elanikele.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik

Vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine aitab vältida või vähendada võimalikke mõjusid bioloogilisele mitmekesisusele, taimestikule ning loomastikule.

Maastik ja kultuuripärand

Detailplaneeringus toodavad tingimusi kujundus- ja ehitusprojektide koostamiseks aitavad rajada puhke- ja virgestusaladele vajalikke objekte selliselt, et need sobiksid antud keskkonda.

5.5. Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud

Detailplaneeringu koostamise eesmärgiks on läbi planeeringuprotsessi tagada parem keskkonna kvaliteet.

Detailplaneeringu koostamise kohustusega aladeks määratakse:

miljööväärtuslikud alad;

Valgjärve küla keskus ja tootmishoonete maa-ala;

Maaritsa küla keskus ja tootmishoonete maa-ala;

Saverna küla keskus ja tootmishoonete maa-ala;

Krüüdneri kõrtsi ja mõisapargi maa-ala, järve-äärsete suvilate maa-ala;

Valgjärve telemasti maa-ala;

Suvilate maa-ala Vissi külas;

Pikajärve mõisa kompleks;

Maaritsa suurfarmi maa-ala; Kula
farmi maa-ala.

Detailplaneeringu koostamine on kohustuslik järgmistel juhtudel:

kalda piiranguvööndis maa-ala jagamisel kruntideks;

hajaasustatud kohtades maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui soovetakse ehitada enam kui viiest pereelamust koosnevat hoonete gruppi;

kämpingu või motelli rajamisel; autoteenindusjaama, bensiinijaama rajamisel; tootmise/tööstuse planeerimisel, kui tootmisest tulenevad negatiivsed mõjud (müra, heitgaasid jms) väljuvad tootmismaa piiridest ning mõjutavad lähiümbrust või kavandatakse rajada üle 1000 m² ehitusaluse pinnaga tootmis- või laohoonet; uue tootmisala planeerimisel.

Vald võib põhjendatud vajaduse korral algatada detailplaneeringu koostamise aladel ja juhtudel, mille puhul üldreeglina detailplaneeringu koostamise kohustust ei ole.

Täiendavad soovitusel detailplaneeringu kohustusega aladele ja juhtudele:

- Rohevõrgustiku ala, kui rajatakse rohkem kui üks elamu;
- Kõik kompaktse hoonestusega alad, kui rajatakse rohkem kui üks elamu
- Hajaasustuses maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui ei järgita hajaasustusele seatud tingimusi.

Maastik ja kultuuripärand

Detailplaneeringute koostamine aitab rajada uusi hooned ja rajatisi selliselt, et need sobiksid antud keskkonda. Suuremate alade puhul on oluline planeerimisel jälgida kogu ala terviklikkust.

Leevendavad meetmed:

- Planeeritavatele elamualadele ja puhke- ning virgestusaladele tuleb võimalusel koostada tervet ala käsitlev detailplaneering.

5.6. Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtuslikud alad on piirkonnad, kus on säilinud ajalooline, aastakümnete ja -sadade jooksul kujunenud keskkond, mille moodustavad nii elamud, abihooned kui ka ajalooline teede- ja tänavatevõrk. Miljööväärtuslikeks aladeks on üldplaneeringus määratud Pikajärve mõisa ümbrus, Krüüdneri pargi ümbrus ja Kiirusmägi.

Üldplaneeringus on miljööväärtuslikel aladel hoonete ehitamisel, olemasolevate hoonete renoveerimisel ja juurdeehituste tegemisel seatud järgmised põhimõtted:

uute hoonete ehitamisel tuleb järgida olemasolevat õuestruktuuri, sh vältida kaugvaadete täisehitamist, rajatavad hooned peavad sobima miljöösse, hooned peavad olema olemasolevatega sarnaste gabariitidega ehitusaluse pinna ja mahu ning katusekaldega; olemasolevate hoonete remontimisel ja juurdeehituste tegemisel tuleb järgida hoonete arhitektuuri; säilima peavad akende ja uste kuju, asend fassaadil ja seinas; kasutama peab konkreetsele piirkonnale omast traditsioonilist ehitusmaterjali; kasutada ei tohi naturaalseid materjale imiteerivaid materjale (plastikvoodrid, kivi imitatsiooniga plekkkatused jne).

Maastik ja kultuuripärand

Üldplaneeringus toodud põhimõtted hoonete ehitamise, renoveerimise ja juurdeehituste kohta miljööväärtuslikel aladel aitavad säilitada miljööväärtuslike piirkondade eripära.

Miljööväärtuslike alade säilimise tagamiseks tuleb need kanda ka planeeringukaardile ning täpsustada alade ulatus.

Leevendavad meetmed:

- Miljööväärtuslikud alad tuleb kanda planeeringukaardile.

5.7. Väärtuslikud maastikud ja põllumaa

Väärtuslikud maastikud

Valgjärve valda jääb kaks maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” väärtusliku maastikuna määratletud ala.

Valgjärve väärtuslikul maastikul on määratud järgmised tingimused: põllumajandusliku kasutusega maadel tuleb see kasutus säilitada, põldude sööti jätmisel tuleb tagada niiteline kasutus, et säilitada maastiku avatus;
säilitada metsatukad küngaste lael ja järskudel nõlvadel;
kaaluda kasutusest väljas olevad kolhoosiaegsetele tootmishoonetele alternatiivsete kasutusvõimaluste leidmist või nende lammutamist;
traditsioonilise hajaasustusega aladel vältida tiheasustuse teket;
tagada kallasraja avatus järvede ja jõgede ääres; tagada Valgjärve pargi avalik kasutus.

Krüüdneri väärtuslikul maastiku arendamisel ja hooldamisel on seatud järgmised tingimused: kavandatav uusasustus siduda ehitiste ajaloolise paiknemisega;
Krüüdneri mõisahoonete ja kiriku varemete ümbrusele koostada maastikuhoolduskava ning kindlustada selle elluviimine ja jätkutegevuste toimumine;
mõisahoonete varemetele ja mõisaparki ehitamisele seada valla ehitusmäärusega arhitektuurilised tingimused.

Valgjärve valla üldplaneering seab arendustegevusele väärtuslikel maastikel järgmised täiendavad tingimused:
minimaalne lubatud krundi suurus on 2 ha; minimaalne lubatud hoonete vaheline kaugus on 150 m; ühele krundile on lubatud ehitada 1 elamu ja kuni 4 kõrvalhoonet.

Väärtuslik põllumaa

Üldplaneeringuga on määratletud väärtuslikeks põllumaad, mida nende massiivsuse (hea harida), esteetilise ja ajaloolise väärtuse ning parema mullaviljakuse tõttu tuleb hoida põllumajanduslikus kasutuses.

Väärtuslike põllumaade säilimise tagamiseks seatakse üldplaneeringuga järgmised tingimused:

- väärtuslik põllumaa tuleb kasutuses hoida põllumajandusliku maana;
- metsade istutamisel tuleb tagada avatud vaadete säilimine teedega külgnevatele aladele;
- uute hoonete ehitamine väärtuslikule põllumaale on keelatud, välja arvatud taluõue ja majandamiseks vajalike hoonetegrupi rajamine;
- põldude sööti jätmisel tuleb tagada niiteline kasutus, et säilitada maastiku avatus.

Maastik ja kultuuripärand

Väärtuslikule maastikule seatud kasutustingimused aitavad säilitada väärtuslike maastike mitmekesisust ja omapära. Üldplaneeringu kohaselt on minimaalne krundi suurus väärtuslikel maastikel 2 ha, kuid olemasolevatel ja planeeritavatel kompaktsel hoonestusega aladel võib lubada ka väiksemaid krundi suursi.

Üldplaneering ei käsitle tingimusi maastikul domineerivate objektide (nagu tornid, mastid, tuulegeneraatorid jms) püstitamist.

Väärtusliku põllumaa määratlemine ja üldplaneeringus sellele kasutustingimuste seadmine aitab säilitada kohalike maastike mitmekesisust ja omapära, kuid üldplaneeringus ega selle kaardil ei ole väärtuslikke põllumaid märgitud.

Krüüdneri väärtusliku maastiku hulka on arvatud ka Krüüdneri karjääri maa-ala (nii olemasolev kui laiendatav osa). Karjääriala ei saa lugeda maastikuliselt väärtuslikuks ja selle (nii olemasoleva, kui ka laiendatava ala) võib väärtusliku maastiku koosseisust välja arvata.

Leevendavad meetmed:

- Minimaalne lubatud krundi suurus on väärtuslikel maastikel 2 ha, välja arvatud olemasolevatel ja planeeritavatel (perspektiivne elamumaa) kompaktsel hoonestusega aladel vastavalt olemasolevale asustusstruktuurile.
- Täpsustada tingimused maastikul domineerivate objektide püstitamiseks. Võimalusel tuleb vältida nende püstitamist väärtuslikele maastikele ja teistesse ilusa vaatega kohtadesse. Erandkorras nende objektide püstitamisel väärtuslikule maastikule tuleb koostada detailplaneering ja maastikuanalüüs.
- Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs.
- Arvata väärtusliku maastiku hulgast välja Krüüdneri karjääri ala. - Kanda üldplaneeringu kaardile väärtuslikud põllumaad.

5.8. Roheline võrgustik ja looduskaitse

Üldplaneeringus tehakse ettepanek maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” toodud rohelise võrgustiku alade täpsustamiseks vastavalt looduslikele tingimustele, laiendada rohelist võrgustikku Hauka tuumala lisamisega ning arvata rohekoridori koosseisust välja Kangru karjääri maa-ala.

Valla siseselt on tuumalasiid ühendavateks koridorideks Valgjärv, Leevi jõgi ja Sulaoja. Neil aladel on lisaks olemasoleva kõrghaljastuse säilimise tagamise kõrval oluline ka selle tihendamine.

Rohevõrgustiku toimimise tagamiseks tuleb järgida järgmiseid tingimusi:

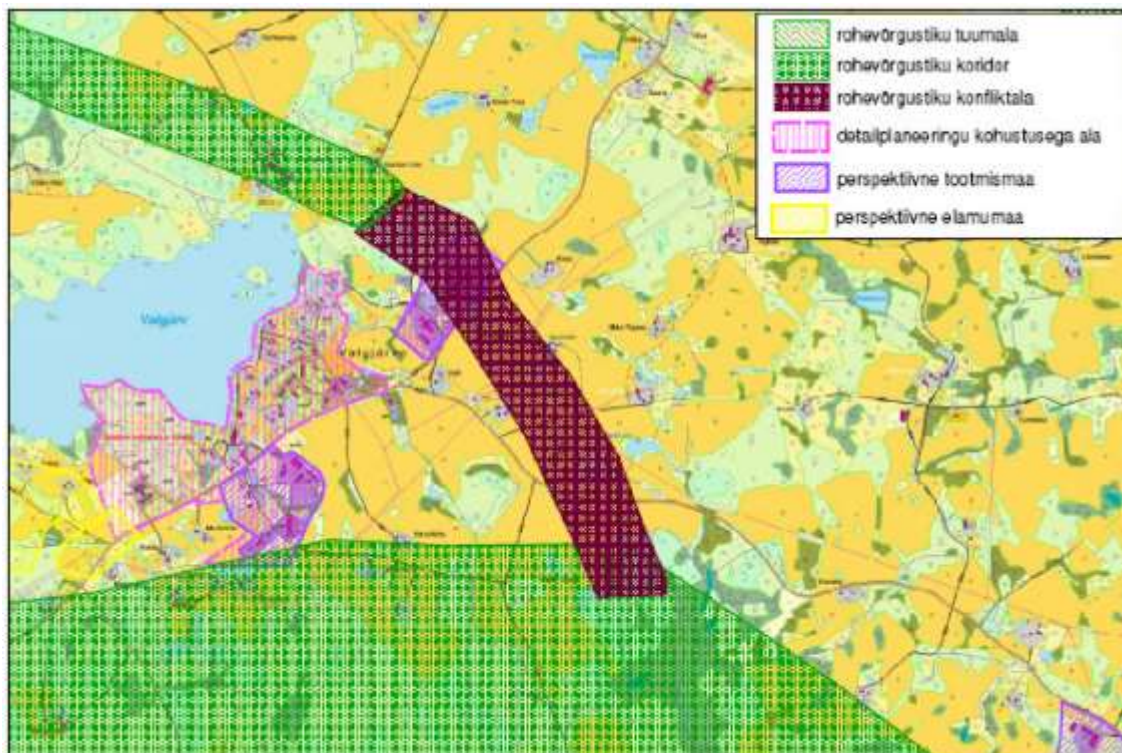
- arvestada roheline võrgustikuga teede ja liinitrasside rajamisel ning tagada liikide rändeteedel ohutus liikluskorralduslike või tehniliste lahendustega;
- vältida alade olemasolevast tihedamat asustamist ja metsamaa raadamist; elamute ehitamisel veekogude kaldavööndisse on oluline hoonestuse paigutamine ja sobitamine maastikku ning ehitusgeoloogilistest tingimustest tulenev sobiva koha valik;
- metsamaade majandamisel lähtuda metsakorralduskavadest ning metsamajanduse heast tavast;
- keelatud on kõrge keskkonnariskiga rajatise rajamine.

Ehitustegevuse kavandamine ja selleks loa andmine roheline võrgustiku aladel ja metsamaal toimub vallavalitsuse igakordse kaalutusotsuse alusel, kusjuures ehitamisel roheline võrgustiku aladel tuleb järgida järgmisi tingimusi:

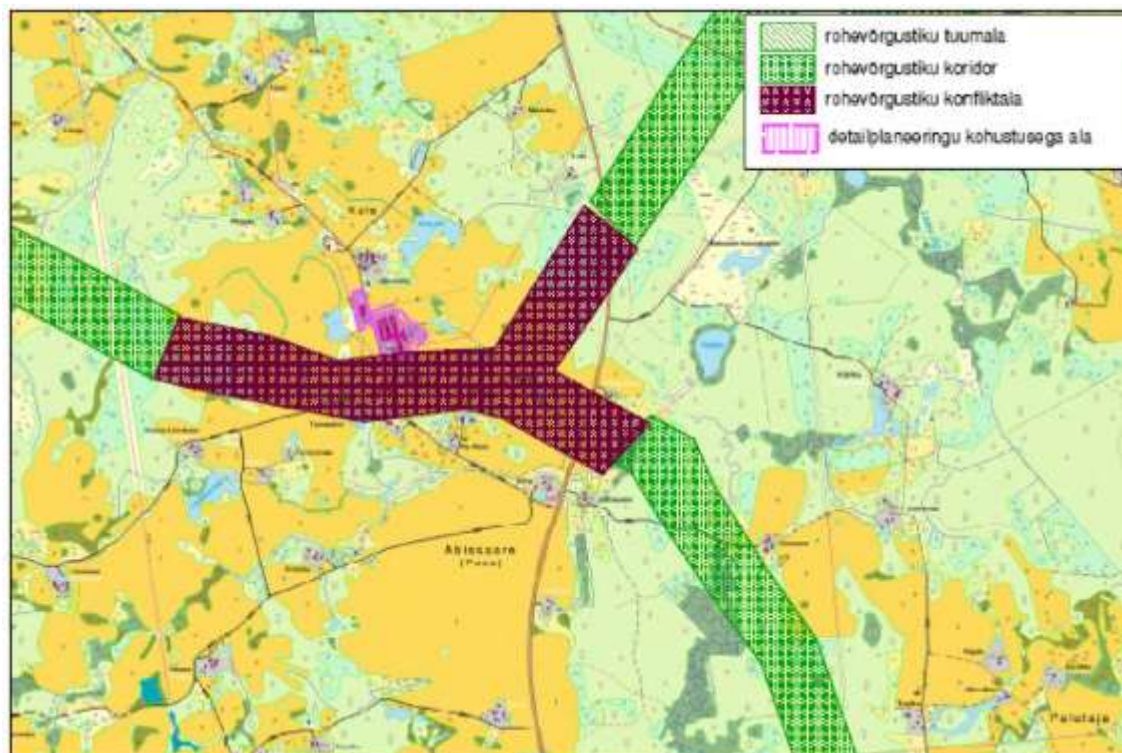
- minimaalne lubatud krundi suurus on 3 ha;
- ühele krundile on lubatud ehitada 1 elamu ja kuni 3 kõrvalhoonet;
- minimaalne lubatud hoonete vaheline kaugus on 150 m; krundil on lubatud tarastada ainult õueala; õueala võib moodustada kuni 8% krundi suurusest;
- roheline võrgustiku tuumaladel tuleb tagada, et looduslike alade osatähtsus ei langeks alla 90%, seda nii iga kinnistu ulatuses kui kogu tuumala ulatuses (teed jms kaasaarvatult).

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik

Põlva maakonna teemaplaneeringus „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” asub Valgjärve vallas kaks perspektiivse rohekoridori lõiku (joonis 5.1 ja 5.2). Perspektiivsed koridorid läbivad olemasolevaid tööstusalasid ja suuri põllumassiive, mistõttu on takistatud nende toimimine.

Joonis 5.1. Perspektiivne koridor Valgjärve piirkonnas

Joonis 5.2. Perspektiivne koridor Abissaare piirkonnas

Keskkonnamõju strateegiline hindaja on seisukohal, et arvestades Valgjärve valla väikest asustustihedust ja suurt looduslike alade osakaalu ei ole otstarbekas teha kulutusi nimetatud

perspektiivsete koridoride rajamiseks, vaid leida alternatiivsed lahendused koridoride kulgemisele:

Valgjärve juhtida rohekoridor tööstusalast mööda ja lisada täiendav kirde suunaline koridor (joonis 5.3). Koridori nimetatud kohast kaotada ei tohi, kuna kohalikelt elanikelt saadud informatsiooni põhjal liiguvad seal suurulukid olenemata praegu toimiva tööstusala lähedusest.

Abissaare piirkonnas, nihutada koridori põhja poole (joonis 5.4). Pakutav koridor piirneb kavandatava Abissaare karjääri laiendusega, mis võib esialgu loomade liikumist mõningal määral takistada. Perspektiivis, kui karjäär ammendub ja ala rekultiveeritakse, loomade liikumisvõimalused paranevad.

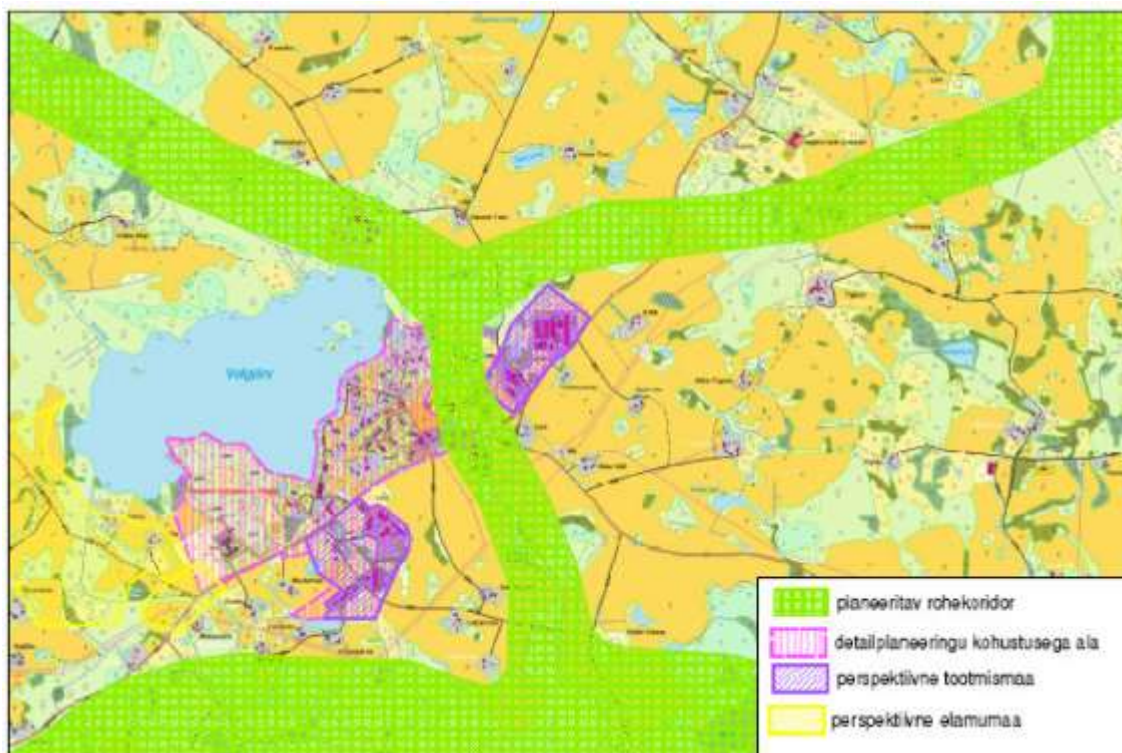
Põlva maakonna teemaplaneeringu teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused kohaselt tuleb rohevõrgustiku piire täpsustada omavalitsuste üldplaneeringutega. Rohevõrgustiku ülevaatamine on vajalik, kuna maakonnaplaneeringu täpsusaste ei ole piisav arvestamiseks piisavalt looduslike oludega. Lisaks eelpoolnimetatud soovitudele tegi keskkonnamõju strateegiline hindaja järgmised ettepanekud rohevõrgustiku muutmiseks:

lisada rohevõrgustiku tuumalade hulka Hauka tuumala, mis hõlmab poollooduslike alade poolest rikast piirkonda ning Natura 2000 võrgustikku kuuluvat Hauka loodusala;

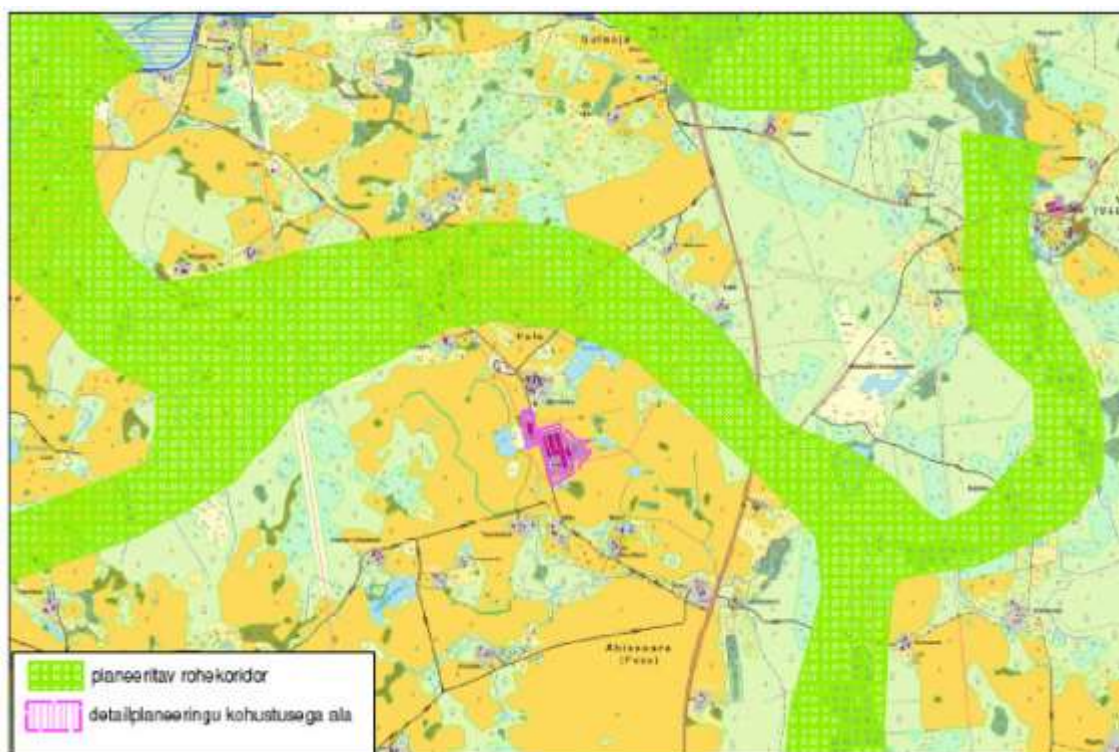
korrigeerida rohekoridoride kulgemist nii, et haaratud oleks vooluveekogude kaldaalad, vajadusel lisada uusi koridore. Võimalusel vältida koridoride kulgemist üle suurte põllumassiivide;

lisada Hauka tuumala ja Otepää looduspargis asuvat tuumala T8 ühendav rohekoridor;

Keskkonnamõju hindaja poolt tehtud ettepanekuid rohevõrgustiku osas on üldplaneeringus arvestatud. Rohelise võrgustiku alade täpsustamine lähtuvalt looduslikest tingimustest tagab rohevõrgustikuks sobivamate alade säilitamise. Rohevõrgustiku aladele seatud ehitustegevuse piirangud aitavad tagada rohevõrgustiku funktsioneerimise. Keskkonnamõju strateegilise hindaja soovitusel on üldplaneeringus rohevõrgustikku lisatud Hauka tuumala hõlmab mitmeid poollooduslikke kooslusi ning ala arvamine rohevõrgustiku koosseisu aitab kaasa nende säilimisele.

Joonis 5.3. Rohekoridori alternatiivne lahendus Valgjärve piirkonnas.

Joonis 5.4. Rohekoridori alternatiiv Abissaare piirkonnas

5.9. Looduslikult väärtuslikud alad

Valgjärve valla üldplaneeringus on ära toodud vallas asuvad Natura 2000 võrgustiku alad, kaitstavad looduse üksikobjektid ja kaitsealused pargid. Kaitse-eeskirjadega on kaitsmata pärandkooslused valla lõunaosas ja Jõksi ristimets. Üldplaneeringuga tehakse ettepanek Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks.

Valla lõunaosas asuvad pärandkooslused jäävad üldplaneeringuga moodustatavale Hauka roheline võrgustiku tuumalale ning see aitab kaasa koosluste säilimisele.

Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmise ettepaneku juures ei ole täpsustatud, kuidas kooslust kaitsta tuleb. Keskkonnamõju strateegiline hindaja teeb ettepaneku võtta Jõksi ristimets kaitse alla kohaliku omavalitsuse tasandil vastavalt *looduskaitseadusele* (RT I 2004, 38, 258).

5.10. Maavarad

Valla territooriumil asub seitse karjääri, neist kolm (Kolleri kruusakarjäär, Krüüdneri kruusakarjäär ja Abissaare karjäär) on pidevas kasutuses. Krüüdneri ja Abissaare karjääridele nähakse üldplaneeringuga ette laiendusi.

Üldplaneeringuga nähakse ette Kangru (Pikareinu külas asuva Raud 7 maaüksus) aktiivse reservvaruga maardla avamine. Sellega seoses tehakse ettepanek arvata see ala välja maakonna teemaplaneeringuga määratletud rohekoridori koosseisust. Maavara kaevandamiseks peab taotlema maavara kaevandamise luba. Eelnevalt on vajalik teostada geoloogiline uuring.

Karjääride sulgemise järgselt rajatakse neile aladele rohealad. Maa-aladele, kus soovitakse avada uusi karjääre, koostatakse detailplaneering ning teostatakse selle ellurakendamisega kaasnevate keskkonnamõju strateegiline hindamine. Karjääride rajamine on keelatud üldplaneeringuga täpsustatud väärtuslike maastikel ja rohevõrgustikku kuuluvatel aladel.

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik, loomastik

Kangru karjääri ala väljaarvamine rohevõrgustikust ei avalda olulist mõju rohevõrgustiku toimimisele. Rohekoridorst välja arvatava ala kompenseerimiseks tuleb seda laiendada teiselt poolt metsaala arvelt, koridori koosseisu peavad jääma ka Sulaoja kaldad.

Olemasolevate karjääride laiendamine ja uute avamine võib avaldada mõju bioloogilisele mitmekesisusele ning taime- ja loomaliikidele. Üldplaneeringus ette nähtud karjäärialade rekultiveerimine pärast ammendumist aitab negatiivseid mõjusid leevendada.

Uusi karjääre ei tohi avada rohevõrgustiku tuumaladel. Rohekoridoride aladel võib uusi karjääre avada juhul, kui koridori läbi ei lõigata ega takistata muul viisil oluliselt selle toimimist. Pärast karjääri ammendumist tuleb ala rekultiveerida taastamaks selle toimimine rohekoridorina.

Maastik ja kultuuripärand

Karjääride laiendamine ja uute rajamine mõjub maastikuilmele negatiivselt. Ammendatud maardlate rekultiveerimine ja nende rohealadeks muutmine taastab maastikuilme ja võib seda uute veekogude tekkega muuta mitmekesisemaks.

Krüüdneri olemasolev karjäär ja selle laiendus jääb Krüüdneri väärtuslikule maastikule (III tähtsusklass). Krüüdneri väärtuslikust maastikust on väärtuslik eelkõige Krüüdneri järvest ja seda läbivast ojast lõuna poole jääv ala koos pargi ja mõisakompleksiga ning olemasolevast karjäärialast põhja poole jääv osa. Karjääriala ei saa pidada maastikuliselt väärtuslikuks ja selle võib väärtusliku maastiku koosseisust välja arvata.

5.11. Teed ja liikluskorraldus

Valla teedevõrk on välja kujunenud ja ei vaja olulisi muudatusi. Vajalik on liiklemise ohutumaks muutmiseks kergliiklusteede ja –sõiduradade ehitamine ning teedevõrgu kvaliteedi tõstmine (sh mustkatte alla viimine). Tallinn-Tartu-Luhamaa maanteele täiendavaid peale- ja mahasõite ei planeerita.

Liiklusohutuse tagamiseks ei planeerita Tallinn-Tartu-Luhamaa (E263) põhimaanteele täiendavaid peale- ja mahasõite. Juurdepääsud lahendatakse olemasolevate mahasõitudega või kogujatega.

Jalakäijate ja jalgratturite ohutuse tagamiseks nähakse üldplaneeringuga ette Saverna asulas Tallinn-Tartu-Luhamaa põhimaantee ületamiseks kergliiklustunneli rajamine ning täiendavate kergliiklusteede välja ehitamine järgmistel maanteedel:

Saverna-Otepää;

Saverna-Soodla;

Maaritsa keskuses; Maaritsa-Saverna.

Vallavalitsus sõlmib üldplaneeringu kohaselt kokkulepped erateede kasutamiseks maaomanikega, kui nimetatud teed on olulised avaliku kasutuse seisukohast või vajalikud tagamaks ligipääsu kallasradadele.

Õhk ja kliimaatilised faktorid valdkonna mõjud

Kruusateede katmine kõvakattega võib suurendada teedel liikuvate autode hulka, millega kaasneb õhku paisatavate heitgaaside hulga tõus. Samas vähendab tee kõvakattega katmine õhku paisatava tolmu hulka.

Kergliiklusteede rajamine vähendab elanike vajadust liikuda lühikesi vahemaid mootorsõidukiga ning seeläbi kahaneb pikemas perspektiivis ka õhku paisatavate heitgaaside kogus.

Elanikkonna heaolu ja tervis

Liiklemine kõvakattega teedel on turvalisem mootorsõidukite parema teelpüsivuse tõttu. Kõvakattega teede hooldamine on võrreldes kruusateedega talveperioodil lihtsam, mis tõstab liiklemise turvalisust ka talvel. Kergliiklusteede rajamine toetab tervislikke ja sportlikke

eluviise ning tõstab jalgratturite ja jalakäijate turvalisust ning vähendab nendega toimuvate liiklusõnnetuste ohtu.

Samas võib infrastruktuuri arendamine mõningatel teelõikudel suurendada liiklussageduse kasvu. Sellisel juhul võib neis piirkondades tõusta liiklussaaste ja müra tase ning kaasneda negatiivne mõju elanikkonna heaolule ja tervisele. Liiklusest tulenev müra ja õhusaaste avaldab olulist keskkonnamõju eelkõige teede vahetus läheduses. Mõju ulatus sõltub tee liiklussagedusest, lubatud kiirusest ja muudest teguritest. Inimeste tervisele ja heaolule maanteedest tuleneva mõju vähendamiseks ja vältimiseks tuleb teedele kehtestada sanitaarkaitsevööndid. Sanitaarkaitsevööndis võib olla inimese elamine ja puhkamine tervisele ohtlik. Tee kaitseks ja teehoiu korraldamiseks ning teelt lähtuvate keskkonnakahjulike ja inimestele ohtlike mõjude vähendamiseks kehtestatakse tee kaitsevöönd. Üldplaneeringus teede kaitse- ja sanitaarkaitsevööndeid määratud ei ole ning sanitaarkaitse- ja kaitsevööndi ulatusse on planeeritud elamumaid.

Riigimaanteed kaitsevööndi laiuseks mõlemal pool sõiduraja telge ja mitme sõiduraja korral mõlemal pool äärmise sõiduraja telge on 50 m. Arvestades liiklussagedusi teedel peavad sanitaarkaitsevööndite laiused olema Tallinn-Tartu- maanteel vähemalt 300 m ja teistel riigimaanteedel vähemalt 60 m.

Leevendavad meetmed:

- Määrata planeeringus kaitse- ja sanitaarkaitsevööndid kõigile riigimaanteedele
- Tee kaitsevööndisse hooneid planeerida ei tohi. Teede sanitaarkaitsevöönditesse jäävate elamualade puhul tuleb detailplaneeringutele seada nõue müratasemete hindamiseks ja kui need ületavad kehtestatud piirnorme, tuleb ette näha vajalikud leevendavad meetmed.

Sotsiaalse keskkonna kvaliteedi valdkonna mõjud

Teede kvaliteedi tõstmine ja kergliiklusteede rajamine aitab tagada avaliku ruumi kättesaadavust.

Majandusliku keskkonna arengutingimuste valdkonna mõjud

Uuendatud teedevõrgustik tagab paremad liikumisvõimalused valla elanikele, aidates kokku hoida aega ja ressursse. Teede kõva katte alla viimine on valla ettevõtluse arengut soodustavaks teguriks.

5.12. Tehniline infrastruktuur

Elektrivarustuse jaoks uusi trasse üldplaneeringuga ette ei nähta. Tänavavalgustuse uuendamine on vajalik Saverna, Maaritsa ja Valgjärve keskustes, uue tänavavalgustuse rajamist nähakse ette Tartu-Võru-Luhamaa maantee äärde Savernas ja Maaritsas ning uutesse elamu- ja puhkepiirkondadesse.

Olemaolevad ühisveevärgi- ja kanalisatsioonitrassid Savernas, Maaritsas, Valgjärvel, Pikajärvel ja Aiares rekonstrueeritakse. Ülejäänud valla külates on veevarustus salv- ja puurkaevudel ning heitveed juhitakse kogumiskaevudesse. Nendes külates ei ole

ühiskanalisatsiooni väljaehitamine suurte kulude tõttu majanduslikult põhjendatud ja vajalik. Suurema reostuskoormusega ettevõtete puhul on vajalik väikepuhastite rajamine.

Valla territooriumil prügilaid ei asu. Lähim avatud ladustuskoht on hetkel Adiste prügila Põlva vallas. edasine erinevat liiki jäätmete käitlemine valla territooriumil toimub vastavalt Kanepi, Kõlleste, Laheda, Valgjärve ja Vastse-Kuuste valla ühisele jäätmekavale 2007-2011. Üldplaneeringuga reserveeritakse täiendavat jäätmekäitluse maad Savernasse jäätmejaama maana.

Vesi ja pinnas

Jäätmepunktide, sorteerimispunktide ja kompostimisväljaku rajamine aitab kaasa jäätmete taaskasutuse ja kompostimise suurendamisele.

Üldplaneeringus tuleb määrata ja kanda kaardile reoveekogumisalad.

Maastik ja kultuuripärand

Tehnilise infrastruktuuri jaoks uusi trasse plaanis ei rajada ei ole, seega olulist mõju maastikuilmele ei kaasne. Elektriliinide rekonstrueerimisel tuleb võimalusel eelistada maakaabelliine, seda eriti väärtuslikel maastikel.

6. Keskkonnamõjude hindamistabelid

Käesolevas peatükis on toodud keskkonnamõjude hindamistabelid. Mõjusid hinnatakse lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis, hindamistabelites on eraldi hinnatud käesoleva töö käigus välja pakutud leevendavate meetmetega kaasnevat mõju (need on kaldkirjas eraldi välja toodud). Keskkonnamõjude hindamisel kasutati järgmist hindamisskaalat:

- + positiivne mõju
- ++ tugev positiivne mõju -
- negatiivne mõju
- tugev negatiivne mõju
- ? mõju pole teada

Keskkonnamõjude kumuleerumiseks nimetatakse erinevatest allikatest tuleneva keskkonnamõju liitumist. Sõltuvalt mõjude iseloomust võivad need üksteist ka võimendada või leevendada. Käesolevas töös vaadeldakse keskkonnamõjude kumuleerumist erinevate keskkonnakomponentide suhtes, hinnates üldplaneeringu tegevustest tuleneva mõju liitumist seatud KSH eesmärkide täitmise suhtes (vt pt 1.2).

Keskkonnamõjude kumuleerumise selgitamiseks viidi läbi vastav analüüs kõigi KSH valdkondade suhtes. Vastavad tabelid on toodud lisas 6. Keskkonnamõjude kumuleerumise analüüsi tulemusi on käsitletud koos mõjude kokkuvõttega KSH valdkondade kaupa. . Analüüsi tulemusi võeti arvesse leevendavate meetmete määramisel (pt 5).

Elanikkonna heaolu ja tervis	Vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele		Toetada tervislikke eluviise		Säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda		Tagada elanikkonna turvalisus	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala								
Müra leevendavate meetmete ette nägemine Maaritsa külas Tartu-Luhamaa tee sanitaarkaitsevööndis asuva maa-ala kohta koostatavates detailplaneeringutes	+	+	0	0	0	0	0	0
Elamumaal ärilistel eesmärkidel ehitamiseks on vallavalitsusel õigus nõuda detailplaneeringu koostamist	+	+	0	0	0	0	0	0
Ehituse kavandamisel kalmistu sanitaarkaitsevööndis tegevuse kooskõlastamine Tervisekaitseametiga	+	+	0	0	0	0	0	0
<i>Elamute rajamisel riigimaanteede sanitaarkaitsevööndisse tuleb koostada detailplaneering ja teostada uuring müra mõju hindamiseks, vajadusel tuleb näha ette müra vähendavaid meetmeid</i>	+	++	0	0	0	0	0	0
Tootmis- ja ärimaa								
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	?	?	0	0	0	0	0	0

Elanikkonna heaolu ja tervis	Vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele		Toetada tervislikke eluviise		Säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda		Tagada elanikkonna turvalisus	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Seisvate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning lammutamine	+	+	0	0	0	0	0	0
Keskkonnamõju hindamise läbiviimine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju	+	+	0	0	0	0	0	0
Uutele tootmishoonetele kaitsehaljastuse rajamine	+	+	0	0	0	0	0	0
Puhke- ja virgestusalad								
Puhke-ja virgestusalade reserveerimine	0	0	+	+	+	+	0	0
Puhkealade ning teeninduseks vajalike alade puhul näha ette turvariske ennetavad ja maandavad meetmed	0	0	0	0	0	0	+	+
Teemaa								
Kergliiklusteede välja ehitamine	0	0	+	+	0	0	+	+
Teede viimine kõva katte alla	+	+	0	0	0	0	+	+
Tallinn-Tartu-Luhamaa põhimaanteele ei planeerita täiendavaid peale- ja mahaõite	0	0	0	0	0	0	+	+
Kõigile riigimaanteedele kaitse- ja sanitaarkaitsevööndi määramine	+	+	0	0	0	0	+	+
Tehniline infrastruktuur								

Vältida keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõjusid inimese tervisele	Toetada tervislikke eluviise		Säilitada elanikkonnale võimalused loodusega kokku puutuda, looduses liikuda		Tagada elanikkonna turvalisus	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
0		0		0	+	+

Elanikkonna heaolu ja tervis	Tänavavalgustuse uuendamine Saverna, Maaritsa ja Valgjärve keskustes, uue tänavavalgustuse rajamine Tartu-Võru-Luhamaa maantee äärde Savernas ja Maaritsas ning uutesse elamu- ja puhkepiirkondadesse
--	--

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Üldplaneeringu elluviimisel võib negatiivne mõju elanike heaolule ja tervisele kaasneda tootmisettevõtete rajamisega. Negatiivse mõju iseloom ja ulatus sõltuvad rajatavate ettevõtete tegevusalast.

Positiivsed mõjud kaasnevad üldplaneeringu elluviimisega kõigi KSH eesmärkide suhtes. Liiklusemüra ja liiklusest tuleneva õhusaaste mõju vähendamiseks inimeste tervisele on käesolevas töös välja pakutud täiendavad leevendavad meetmed, mis näevad ette kõigile riigimaanteedele sanitaarkaitse- ja kaitsevööndi määramist ning vajadusel sanitaarkaitsevööndisse elamute rajamisel müra mõju leevendavate meetmete kasutamist.

Olulist negatiivsete mõjude kumuleerumist elanikkonna heaolu ja tervise valdkonna eesmärkide suhtes ei ole ette näha, üldplaneeringu tegevused aitavad kaasa KSH eesmärkide täitmisele.

Tagada avalike teenuste kättesaadavus kõigile		Tagada spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavus kõigile		Tugevdada elanike identiteeditunnet ja sotsiaalseid võrgustikke	
LA	PA	LA	PA	LA	PA
+	+	+	+	0	0
0	0	+	++	0	0
0	0	+	++	0	0
+	+	+	+	+	+
+	+	+	+	0	0
+	+	0	0	0	0

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet	
Kompaktne hoonestusala	
Kompaktse hoonestusega alal on lubatud teenindus-, äri- (puhkemajandusliku teeninduse arendamiseks) või ühiskondlike hoonete maa kõrvalfunktsioon kuni 20% ulatuses	
Uute elamute detailplaneeringute koostamisel kavandatakse mänguväljakute, parkimise ja haljastusega seotud lahendid	
<i>Kompaktse hoonestusega elamualadel tuleb viie elamu ehitamisel rajada vähemalt 1000 m² suurune roheala või mänguväljak Elamute arvu suurenedes kasvab roheala või mänguväljaku pindala 200 m² võrra iga lisanduva elamu kohta</i>	
Üldkasutatavate hoonete maa	
Olemasolevate üldkasutatavate hoonete säilimine, nende korrastamine ning vajadusel uue funktsiooni leidmine	
Üldkasutatavate hoonete detailplaneeringute juures tuleb lahendada parkimine ja tagada ligipääs kergliiklusega	
Tootmis- ja ärimaa	
Ärimaa arendamine toimub tootismaale kõrvalfunktsiooni andmise kaudu.	

Sotsiaalse keskkonna kvaliteet	Tagada avalike teenuste kättesaadavus kõigile		Tagada spordi-, puhke-, kultuuri- ja vaba-aja veetmise võimaluste kättesaadavus kõigile		Tugevdada elanike identiteeditunnet ja sotsiaalseid võrgustikke	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Puhke- ja virgestusalad						
Puhke- ja virgestusmaana on üldplaneeringus määratletud olemaolevad puhke-ja virgestusalad ning vaatamisväärsused ja planeeritavad matkarajad	0	0	+	+	+	+
Avaliku juurepääsu tagamine puhke- ja virgestusaladele	0	0	+	+	0	0
Miljööväärtuslikud alad						
Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs	0	0	0	0	+	+
Miljööväärtuslike alade määratlemine, kasutustingimuste määramine	0	0	0	0	+	+
Väärtuslike maastike määratlemine, kasutustingimuste määramine	0	0	0	0	+	+
Teemaa						
Kergliiklusteede rajamine	+	+	+	+	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Üldplaneeringu elluviimisel negatiivseid mõjusid valla sotsiaalse keskkonna kvaliteedile ette näha ei ole. Üldplaneering toetab KSH eesmärkide täitmist. Tagamaks kvaliteetset elukeskkonda rajatavatel kompaktsel hoonestusega aladel on käesolevas töös välja pakutud leevendav meede, mis näeb ette rohealade ja mänguväljakute rajamise kohustuse üle viie elamuga arendusprojektide puhul.

Negatiivseid kumuleeruvaid mõjusid üldplaneeringu elluviimisel ette näha ei ole.

Vesi ja pinnas	Vältida pinnase ning pinna- ja põhjavee saastumist määral, mis võiks ohustada keskkonna kvaliteeti		Vähendada jäätmeteket, rakendada jäätmete taaskasutust ja kompostimist		Vältida vee-ja niiskusražiimi muutmisest tulenevaid negatiivseid keskkonnamõjusid		Kaevandada maavarasid keskkonda (oluliselt) kahjustamata	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala								
Uute elamupiirkondade planeerimine	0	0	0	0	?	?	0	0
Elamute ehitamisel veekogude piiranguvööndis koostatakse detailplaneering	+	+	0	0	+	+	0	0
Vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine	+	+	0	0	+	+	0	0
Võimlusele tuleb vältida veekogude ehituskeeluvööndite vähendamist	+	++	0	0	+	+	0	0
Ehitustegevuse käigus ei tohi kahjustada kuivendussüsteemi või tuleb taastada selle toimimine.	0	0	0	0	+	+	0	0
Tootmis- ja ärimaa								
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajandusliku tootmise alad) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	?	?	0	0	?	?	0	0
Seisvate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning vajadusel lammutamine	+	+	0	0	0	0	0	0
Keskkonnamõju hindamise läbiviimine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju	+	+	0	0	+	+	0	0
Puhke- ja virgestusala								

Vesi ja pinnas	Vältida pinnase ning pinna- ja põhjavee saastumist määral, mis võiks ohustada keskkonna kvaliteeti		Vähendada jäätmeteket, rakendada jäätmete taaskasutust ja kompostimist		Vältida vee-ja niiskusražiimi muutmisest tulenevaid negatiivseid keskkonnamõjusid		Kaevandada maavarasid keskkonda (oluliselt) kahjustamata	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Vajadusel teostatakse keskkonnamõju hindamine	0	0	0	0	+	+	0	0
Mäetööstusmaa								
Kangru aktiivse reservvaruga maardla avamine	-	-	0	0	-	-	?	?
Krüüdneri ja Abissaare karjääri laiendamine	-	-	0	0	-	-	?	?
Detailplaneeringu koostamine ja keskkonnamõjude strateegiline hindamine uute karjäärade avamisel	+	+	0	0	+	+	+	+
Tehniline infrastruktuur								
Jäätme punktide, sorteerimispunktide ja kompostimisväljaku rajamine	0	0	+	+	0	0	0	0
Olemasolevate ühisvee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine	+	++	0	0	0	0	0	0
Suurema reostuskoormusega ettevõtete puhul on vajalik väikepuhastite rajamine	+	++	0	0	0	0	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Pinnase ning pinna-ja põhjavee saastumist võib põhjustada tootmisettevõtete rajamine, sõltuvalt nende tegevusalast.

Vee- ja niiskusraežiimi muututuse võib kaasa tuua uute elamute, tootmis- ja muude hoonete ning karjäärade rajamine ning laiendamine. Negatiivseid mõjusid aitab ennetada detailplaneeringute koostamine ning vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine. Täiendava leevendava meetmena on käesolevas töös välja pakutud nõue arendamise käigus säilitada või taastada maaparandussüsteemid.

Maavarade kaevandamine võib oluliselt kahjustada keskkonna erinevaid komponente, sõltuvalt kaevandusala asukohast, tegevuse ulatusest ja kasutatavast tehnoloogiast. Uute maardlate avamisega kaasnevat keskkonnamõjusid aitab vältida ja vähendada detailplaneeringu koostamine ja keskkonnamõjude strateegiline hindamine.

Olulist negatiivsete mõjude kumuleerumist vee ja pinnase valdkonna eesmärkide suhtes ei ole ette näha. Üldplaneeringus seatud tingimused arendustegevusele koos käesolevas töös pakutud täiendavate leevendavate meetmetega aitavad kaasa KSH eesmärkide täitmisele.

Õhk ja kliimaatilised faktorid	Vältida õhu saastamist määral, mis võiks kahjustada keskkonda		Vähendada vajadust autode kasutamiseks		Vähendada kasvuhoonegaaside emissioone	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Tootmis- ja ärimaa						
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	?	?	0	0	?	?
Keskkonnamõju hindamise läbiviimine, kui lähedusse jäävad elamud või ühiskondlikud hooned ning kui tootmisega kaasneb hoonest või krundilt väljuv oluline keskkonnamõju	+	+	0	0	0	0
<i>Olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul jälgida koosmõju teiste saasteallikate ja foonisaastet</i>	+	+	0	0	0	0
Üldkasutatavate hoonete maa						
Üldkasutatavate hoonete detailplaneeringute juures tuleb lahendada parkimine ja tagada ligipääs kergliiklusega	0	0	+	+	0	0
Teemaa						
Kergliiklusteede ja –sõiduradade ehitamine	0	0	+	+	0	0
Teede viimine kõva katte alla	0	0	0	0	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Õhu kvaliteedile ja kasvuhoonegaaside emissioonile võib negatiivset mõju avaldada tootmisettevõtete rajamine, sõltuvalt nende tegevusealast. Negatiivseid mõjusid aitab vältida vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine. Käesolevas töös on täiendavalt juhitud tähelepanu jälgida olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhu koosmõju teiste õhusaasteallikate ja foonisaastega

Vajadust autode kasutamiseks vähendab kergliiklusteede rajamine ning üldkasutatavatele hoonetele kergliiklusega juurdepääsu tagamine.

Olulist negatiivsete mõjude kumuleerumist õhu kvaliteedi ja kliimaatiliste faktorite kohta seatud KSH eesmärkide suhtes ei ole ette näha. Autode kasutamise vajaduse vähendamisele aitavad kumuleeruvalt kaasa kergliiklusteede rajamine ning ühiskondlike hoonete korrastamine, neile uue funktsiooni andmine ja puhke- ning virgestusalade rajamine, kuna parandavad teenuste kättesaadavust piirkonnas.

Bioloogiline mitmekesisus, taime- ja loomastik	Säilitada bioloogilist mitmekesisust		Vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele		Tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel		Moodustada toimiv rohevõrgustik	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala								
Uute elamupiirkondade planeerimine	0	0	0	0	0	0	0	0
Üldplaneeringu eelnõu kohaselt on Valgjärve ja Pikajärve kaldaaladele ette nähtud elamupiirkonnad	0	0	?	?	0	0	0	0
<i>Vajadusel keskkonnamõju hindamise läbiviimine</i>	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Metsaaladele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest, looduslikuna säilitada vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasid.</i>	+	+	0	0	+	+	+	+
Hajaasustus								
Hajaasutuses on katastriüksuse suurus üle 2 ha	0	0	0	0	+	+	0	0
Tootmis- ja ärimaa								
Endiste tootmisterritooriumite (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad olemasolevate alade laiendusena	0	0	0	0	0	0	?	?

<i>Tootmisalade arenduse korral tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõjude hindamise läbiviimiseks</i>	+	+	+	+	+	+	+	+
Puhke- ja virgestusalad								
Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik	Säilitada bioloogilist mitmekesisust		Vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele		Tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel		Moodustada toimiv rohevõrgustik	
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine	+	+	+	+	+	+	+	+
Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud								
Üldplaneeringus detailplaneeringu kohustusega alade ja juhtude määramine	+	+	0	0	+	+	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka rohevõrgustiku alad, kui soovitakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	+	+	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik kompaktse hoonestusega alad, kui soovitakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	0	0	0	0
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik hajaasustusega alad, kui ei jälgita hajaasutusele seatud tingimusi.</i>	+	+	0	0	+	+	0	0
Roheline võrgustik								

Rohelisel võrgustiku alade kasutustingimuste määramine	+	+	0	0	+	+	+	+
Rohevõrgustikul tagada 90 % ulatuses selle funktsiooni säilimine	+	+	0	0	+	+	+	+
Kangru maardla väljaarvamine rohevõrgustikust	0	0	0	0	-	0	0	0

67

Bioloogiline mitmekesisus, taimestik ja loomastik	Säilitada bioloogilist mitmekesisust		Vältida olulisi negatiivseid mõjusid kaitsealadele, kaitsealustele liikidele ja kaitstavatele loodusobjektidele		Tagada vajalike ökoloogiliste protsesside toimimine looduslikel aladel		Moodustada toimiv rohevõrgustik	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Arvestada rohelse võrgustikuga teede ja liinitrasside rajamisel ning tagada liikide rändeteedel ohutus liikluskorralduslike või tehniliste lahendustega	0	0	0	0	+	+	+	+
Vältida rohevõrgustiku alade olemasolevast tihedamat asustamist	+	+	0	0	+	+	+	+
Lisada rohelse võrgustiku alade hulka Hauka tuumala	+	+	0	0	+	+	+	+
Rohelse võrgustiku täpsustamine vastavalt olemasoleva keskkonna tingimustele	+	+	0	0	+	+	+	+
Mäetööstusmaa								
Karjääride rajamine on keelatud üldplaneeringuga täpsustatud väärtuslikel maastikel ja rohevõrgustikku kuuluvatel aladel	+	+	0	0	+	+	+	+

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Bioloogilise mitmekesisuse säilimisele üksi üldplaneeringus toodud tegevus olulist ohtu ei kujuta, kuna arendustegevuse ulatus Valgjärve vallas on suhteliselt väike ja ei puuduta looduslikult eriti väärtuslike alasid. Positiivset mõju avaldavad detailplaneeringu ja keskkonnamõju hindamise kohustuse seadmine ning roheline võrgustiku alade ja nende kasutustingimuste määramine.

Kaitsealadele ja kaitsealustele objektidele võib üldplaneeringu tegevuste elluviimisega kaasneda mõju seoses elamualade rajamisega kaitsealuse Valgjärve kaldaalale. Võimalikku mõju aitab leevendada või vältida keskkonnamõjude hindamise läbiviimine. Ka muudel aladel detailplaneeringute koostamine ja keskkonnamõjude hindamine aitavad ennetada võimalikke negatiivseid mõjusid kaitsealadele ja kaitstavatele objektidele.

Ökoloogiliste protsesside toimimisele looduslikel aladel avaldab negatiivset mõju Kangru karjääri avamine ja ala väljaarvamine rohevõrgustikust. Pikemas perspektiivis näeb üldplaneering ette karjääri rekultiveerimist, mis aitab kaasa ökoliigiliste protsesside taastumisele. Ökoloogiliste protsesside säilimisele looduslikel aladel aitab kaasa detailplaneeringute koostamine ja keskkonnamõjude hindamine. Käesolevas töös on täiendavalt välja pakutud leevendav meede, mis näeb ette säilitada metsaaladest 90% looduslikuna ja lubada tarastada ainult õuealasid.

Rohevõrgustiku seisukohalt on Valgjärve külas konfliktala, mille tekitab olemasolev ja laiendatav tootmisala. Konflikti lahendamiseks on käesolevas töös pakutud välja rohevõrgustiku muudatus. Rohevõrgustiku toimimist aitab tagada kasutustingimuste seadmine rohevõrgustike aladel ning vajadusel keskkonnamõjude hindamine.

Negatiivne kumuleeruv mõju võib avalduda bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja looduslike protsesside toimimisele igasuguse arendustegevuse koosmõjul (elamualade, tootmisalade ja puhkealade rajamine), mille tulemusena väheneb looduslike ja vähese inimõjuga alade pindala. Arvestades arendustegevuse suhteliselt väikest mahtu ei ole oht oluliste negatiivsete mõjude avaldumiseks suur.

Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära		Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs		Luua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda	
	LA	PA	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala						
Uute elamupiirkondade planeerimine suuremalt osalt Maaritsa, Valgjärve ja Saverna keskuste olemasolevate elamumaade laiendusena	0	0	0	0	0	0
Elamupiirkondade planeerimine Valgjärve ja Pikajärve kaldaaladele	-	-	0	0	0	0
Elamute ehitamisel veekogude piiranguvööndis koostatakse detailplaneering	+	+	0	0	+	+
Elamuehituses on suund ühepereelamute ja ridaelamute rajamiseks. Korterimajade ehitamist ei kavandata	+	+	0	0	+	+
<i>Metsaaladele ehitamisel on soovitatav säilitada looduslikuna vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealasid</i>	+	+	0	0	0	0
<i>Minimalase krundi suurus määramne kõigi perspektiivsete elamualade puhul</i>	+	+	0	0	0	0
<i>Vältida veekogude kaldaalade täisehitamist arendamisel läbi detailplaneeringute</i>	+	+	0	0	0	0
Tootmis- ja ärimaa						
Endiste tootmisterritooriumide (sh põllumajanduslikud tootmisterritooriumid) kasutusele võtmine tootmismaadena, täiendavaid tootmismaad nähakse ette peamiselt olemasolevate alade laiendusena	0	0	0	0	0	0

Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära		Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs		Lua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda	
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Seisvate tootmishoonete keskkonnaseisundi hindamine ning lammutamine	+	+	0	0	0	0
Tootmishooned, mis asuvad külades asustuse läheduses, peavad oma mahult ja välisilmelt sobima olemasolevasse keskkonda	+	+	0	0	+	+
Puhke ja virgestusalad						
Kujundus- ja ehitusprojektide koostamine	+	+	0	0	+	+
Vajadusel keskkonnamõjude hindamise läbiviimine	+	+	0	0	+	+
Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud						
Üldplaneeringus detailplaneeringu kohustusega alade määramine	+	+	+	+	+	+
Üldplaneeringus detailplaneeringu kohustusega juhtude määramine	+	+	0	0	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka rohevõrgustiku alad, kui soovetakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	+	+
<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik kompaktse hoonestusega alad, kui soovetakse maa-ala kruntideks jagada ja/või ehitada rohkem kui üks elamu</i>	+	+	0	0	+	+

<i>Lisada detailplaneeringu kohustusega juhtude hulka kõik hajaasustusega alad, kui ei jälgita hajaasutusele seatud tingimusi.</i>	+	+	0	0	+	+
--	---	---	---	---	---	---

Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära		Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs		Luua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda	
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Miljööväärtuslikud alad, väärtuslikud maastikud ja väärtuslik põllumaa						
Miljööväärtuslikel aladel ehitamise, renoveerimise ja juurdeehituste tingimuste seadmine	+	+	+	+	+	+
Väärtuslikel maastikel ehitamis- ja arendustingimuste määramine	+	+	0	0	+	+
Väärtuslike põllumaade säilimise tingimuste määramine	+	+	0	0	0	0
<i>Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs</i>	0	0	+	+	0	0
<i>Olemasolevale ja perspektiivsele elamumaale lubada ka väärtuslikel maastikel väiksemaid krunte kui 2 ha, vastavalt olemasolevale asustusstruktuurile</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Täpsustada tingimusi maastikus domineerivate objektide püstitamiseks, võimalusel vältida nende rajamist väärtuslikele maastikele.</i>	+	+	0	0	0	0
Looduslikult väärtuslikud alad						
Üldplaneeringuga tehakse ettepanek Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks	0	0	+	+	0	0
Mäetööstusmaa						
Kangru aktiivse reservvaruga maardla avamine	-	0	0	0	0	0

Krüdneri ja Abissaare karjääri laiendamine	-	0	0	0	0	0
Kultuuripärand ja maastik	Säilitada kohalike maastike mitmekesisus ja omapära	Säilitada kultuurimälestisi ja kultuuriliselt olulisi paiku ja tagada neile avalik juurdepääs ja tagada neile avalik ligipääs	Lua uusi hooneid ja rajatise selliselt, et need sobiksid antud keskkonda			
	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>	<i>LA</i>	<i>PA</i>
Karjääride rajamine on keelatud üldplaneeringuga täpsustatud väärtuslikel maastikel ja rohevõrgustikku kuuluvatel aladel	+	+	0	0	0	0
Infrastruktuur						
<i>Vääruslikel maastikel elektriliinide rekonstrueerimisel maakaabellide eelistamine</i>	+	+	0	0	0	0

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Kohalike maastike mitmekesisuse ja omapära säilimist võib ohustada uute karjäärade avamine ja vanade laiendamine. Kuna üldplaneeringus nähakse ette karjäärilade rekultiveerimist pärast nende sulgemist, siis maastikuilme taastatakse. Veekogude kaldaladel mõjutab maastikuilmet sinna planeeritud elamuehitus. Positiivset mõju maastikuilmele avaldab kasutuseta seisvate tootmishoonete lammutamine ja arendustingimuste seadmine erineva sihtotstarbega maadele.

Kultuurimälestiste ja kultuuriliselt oluliste paikade säilimisele aitab kaasa miljööväärtuslike alade ja nende kasutustingimuste määramine, samuti miljööväärtuslike alade arvamine detailplaneeringu kohustusega alade hulka. Positiivse mõjuga on ettepanek Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks. Lisaks tuleb tagada avalik ligipääs vallas asuvatele muinsuskaitseobjektidele.

Hoonete ehitamist nii, et need sobiksid keskkonda, toetavad erineva juhtfunktsiooniga aladele seatud arendustingimused.

Kumuleeruv negatiivne mõju maastikuilmele võib avalduda erineva funktsiooniga arenduste koosmõju (elamu- ja tootmisalad). Negatiivset mõju aitavad vähendada üldplaneeringus seatud maakasutustingimused ja detailplaneeringu ning keskkonnamõju hindamise kohustus.

Majanduslik keskkond	Soodustada mitmekülgse ettevõtluse arengut		Tagada infrastruktuuri kättesaadavus ja kvaliteet	
	LA	PA	LA	PA
Kompaktne hoonestusala				
Kompaktse hoonestusega alal on lubatud teenindus-, äri- (puhkemajandusliku teeninduse arendamiseks) või ühiskondlike hoonete maa kõrvalfunktsioon kuni 20% ulatuses	+	+	0	0
Tootmis- ja ärimaa				
Endiste tootmisalade kasutuselevõtt ning laiendamine	+	+	0	0
Ärimaade arendamine toimub tootmismaadele antud ärimaa kõrvalfunktsiooni kaudu	+	+	0	0
Puhke- ja virgestusalad				
Avaliku juurepääsu tagamine puhke- ja virgestusaladele	+	+	0	0
Miljööväärtuslikud alad				
<i>Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik</i>	<i>+ ligipääs</i>	+	0	0
Teemaa				
Kergliiklusteede ja –sõiduradade ehitamine ning teedevõrgu kvaliteedi tõstmine (sh mustkatte alla viimine)	0	0	+	+
Tehniline infrastruktuur				
Tänavavalgustuse uuendamine	0	0	+	+
Olemasolevate ühisvee- ja kanalisatsioonitrasside rekonstrueerimine	0	0	+	+

Kokkuvõte ja kumuleeruvad mõjud

Üldplaneeringus nähakse ette võimalused erineva iseloomuga ettevõtluse arendamiseks. Valla kõigisse piirkondadesse on reserveeritud tootmismaad, ärimaa arendamine toimub läbi tootmismaa kõrvalfunktsiooni. Teenindus- ja puhkemajanduslik ettevõtlus on lubatud kõigil kompaktse hoonestusega aladel. Puhkemajanduse arengut soodustab avaliku ligipääsu tagamine puhkealadele ja vaatamisväärsustele.

Üldplaneering näeb ette tehnilise infrastruktuuri uuendamise ja parandamise.

Negatiivseid kumuleeruvaid mõjusid üldplaneeringuga valla majanduslikule keskkonnale ei kaasne

7. Alternatiivide võrdlemine

Alternatiivide hindamisel hinnatakse kõiki alternatiive valitud KSH valdkondade suhtes. Mõjude olulisust hinnatakse tabelis 7.1. toodud skaala alusel. Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivide lõplik järjestus saadakse hindepallide summeerimisega alternatiivide lõikes, kõiki valdkondi käsitletakse võrdse kaaluga. Saadud punktisummad annavad alternatiivide mitteproportsionaalse paremusjärjestuse. Käsitletud alternatiivide mõjusid on hinnatud tabelis 7.2.

Tabel 7.1. Mõjude hindamise skaala

0	oluline mõju puudub	()	Soovitatud meetmetega vähendatav või ärahoitav negatiivne mõju; potentsiaalne positiivne mõju
-1	nõrk negatiivne mõju	+1	nõrk positiivne mõju
-2	mõõdukas negatiivne mõju	+2	mõõdukas positiivne mõju
-3	oluline negatiivne mõju	+3	oluline positiivne mõju

Null-alternatiivi puhul võivad esineda järgmised probleemid:

- Võimalik väärtuslike alade sulgemine avalikuks kasutamiseks läbi kinnisvaraarenduse;
- Riikliku kaitse all mitteolevad looduslikult väärtuslikud alad võivad kaduda;
- Ehitustegevuse negatiivne mõju väärtuslike maastike ilmele;
- Vähene arvestamine ettevõtluse keskkonnariskidega piirkonnast lähtuvalt;
- Komplikatsioonid erineva funktsiooniga maa-alade kõrvuti eksisteerimisel, puuduvad vajalikud puhvertsoonid;
- Tulevikus ei pruugi leiduda sobilikku maad sotsiaalrajatiste tarbeks; Vallal on raske kontrollida maardlate laienemist ja uute avamist.

Null-alternatiivi puhul on mõju bioloogilisele mitmekesisusele, taimestikule ja loomastikule mõõdukalt negatiivne, sest kontrollimatu arendamise tulemusena tekib oht looduslikult väärtuslike alade ja looduskeskkonna ökoloogiliste funktsioonide kahjustamiseks. Oht on roheliste alade terviklikkuse säilimisele.

Mõju kultuuripärandile ja maastikule on mõõdukalt negatiivne, sest ilma üldplaneeringuta on raske kontrollida arendustegevust ning on suur oht maastikuilme oluliseks kahjustamiseks nii väärtuslikel maastikel kui väljaspool neid.

Mõju veele ja pinnasele, õhukvaliteedile ja kliimatilistele faktoritele ning elanikkonnale ja inimeste tervisele on mõõdukalt negatiivne. Arendustegevus vallas intensiivistub, kuid ilma üldplaneeringuta on seda raskem suunata.

Mõju valla sotsiaalsele keskkonnale on mõõdukalt negatiivne. Kontrollimatu arendustegevuse tulemusena võib elanike elukvaliteet halveneda, kuna avalikud teenused, puhke- spordi ja vabaaja veetmise võimalused ei ole kõigile kättesaadavad. Sotsiaalsete objektide arendamiseta on elanikel vähe võimalusi üksteisega kokku puutuda ning ei teki kogukonnatunnet.

Mõju majanduslikule keskkonnale on nõrgalt negatiivne. Koos valla arenguga ei ole tagatud kommunikatsioonide arendamine ja nende otstarbekas kasutamine.

Alternatiiv I ja **alternatiiv II** on suhteliselt sarnased ja peaksid aitama vältida 0alternatiiviga kaasnevaid ohte.

Alternatiiv I puhul kokkuvõttes oluline mõju bioloogilisele mitmekesisusele, taimestikule ja loomastikule puudub, kuna arendustegevus on kontrollitud ja seatud leevendavad meetmed negatiivse mõju vältimiseks või vähendamiseks. Läbi roheliste alade säilitamise ja nende kasutus- ning kaitsetingimuste määramise tagatakse ökoloogiliste protsesside toimimine.

Mõju kultuuripärandile ja maastikule on nõrgalt negatiivne. Üldplaneeringuga määratakse tingimused arendustegevuseks nii väärtuslikel maastikel kui väljaspool seda. Samas ei määrata ettevõtlusalade funktsioone ja seeläbi on suurem oht, miljööväärtuslike piirkondade atraktiivsuse kahandamiseks.

Mõju veele ja pinnasele ning õhukvaliteedile ja kliimatilistele faktoritele on nõrgalt negatiivne. Arendustegevuse intensiivistumisega on ette näha suuremat survet vee kasutamiseks ning reovee- ja õhusaaste tekkeks, kuid üldplaneeringu rakendamisega on võimalik riske paremini kontrollida ja rakendada vajalikke leevendavaid meetmeid.

Mõju elanikkonnale ja inimeste tervisele on nõrgalt positiivne. Üldplaneeringu rakendamisel seatakse leevendavad meetmed arendustegevusest tuleneva negatiivse mõju leevendamiseks ning luuakse elanikele puhke- ja sportimisvõimalusi.

Mõju sotsiaalsele keskkonnale on mõõdukalt positiivne. Üldplaneeringu rakendamine tagab sotsiaalselt oluliste objektide arendamise valla kõigis piirkondades paralleelselt muu arendustegevusega.

Mõju majanduslikule keskkonnale on mõõdukalt positiivne. Üldplaneering suunab kommunikatsioonide arengut. Kindlapiirilised elamu- ja tootmisalad aitavad sarnaseid funktsioone koondada ja kommunikatsioone otstarbekalt kasutada.

Alternatiiv II puhul puudub oluline mõju kultuuripärandile ja maastikule, kuna miljööväärtuslikes piirkondades piiratakse sinna sobimatut ettevõtlust ja seeläbi säilitatakse piirkonna atraktiivsus.

Mõju elanikkonnale ja inimeste tervisele on mõõdukalt positiivne, sest suuremat negatiivset mõju omav tootmine suunatakse elamupiirkondadest kaugemal asuvatele tootmisaladele.

Tabel 7.2. Alternatiivide hindamine

Mõjuvaldkond	Alternatiiv I	Alternatiiv II	Null-alternatiiv
Bioloogiline mitmekesisus, taime- ja loomastik	0	0	-2
Kultuuripärand ja maastik	-1	0	-2
Vesi ja pinnas	-1	-1	-2
Õhk ja kliimaatilised faktorid	-1	-1	-2
Elanikkond ja inimeste tervis	+1	+2	-2
Sotsiaalne keskkond	+2	+2	-2
Majanduslik keskkond	+2	+2	-1
Summa	+2	+4	-13

Tabelis 7.2 saadud hindmaistulemused näitavad, et üldplaneeringu elluviimine on keskkonna seisukohalt vajalik (alternatiivid I ja II). Sobivaimaks osutus **alternatiiv II**, mis eeldab planeeringus määratud ettevõtlusalade funktsioonide täpsustamist.

Keskkonnamõjude seisukohast osutus sobivaimaks alternatiiv II, millel on väike eelis alternatiiv I ees väärtuslike maastike säilitamise seisukohast. Valla tasakaalustatud arengu seisukohast on siiski vajalik ettevõtluse arendamine valla kõigis osades, kuid suuremat visuaalset häiringut ning keskkonnamõju omavad ettevõtted on soovitatav koondada Saverna piirkonna tööstusaladele.

8. Ülevaade keskkonnamõju strateegilise hindamise protsessist ning mõjude hindamise käigus ilmnenu raskustest

Valgjärve valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati vallavolikogu otsusega 30.05.2006.

Keskkonnamõju strateegiline hindamine viidi läbi vastavalt *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele*.

KSH programmi sisu kohta küsiti seisukohta järgmistelt asutustelt:

Põlvamaa Keskkonnateenistus
Kultuuriministeerium
Sotsiaalministeerium
Põlva Maavalitsus

KSH programmi avalik väljapanek toimus 26.07.-08.08 2006 ja avalik arutelu 09.08.2006 (arutelu protokoll on lisa 3). Programmi avalikust arutelust teatati Ametlikes Teadaannetes, maakonnalehes „Koit” ja infotahvliel Savernas, Valgjärvel ning Maaritsas. Programmiga oli võimalik tutvuda Valgjärve Vallavalitsuses, valla veebilehel ja OÜ Alkranel veebilehel.

KSH programm (lisa 1) on heaks kiidetud Põlvamaa Keskkonnateenistuse poolt 18.09.2006 kirjaga nr 37-12-371110(3) (lisa 2).

Keskkonnamõju hindamise aruanne oli avalikul väljapanekul 15. detsember 2006 – 11. jaanuar 2007 (arutelu protokoll lisa 4). Kuna hiljem muudeti oluliselt Valgjärve valla üldplaneeringut, oli vajalik ka keskkonnamõju hindamise aruande täiendamine. KSH aruanne oli teisel avalikult väljapanekul 21.09.-17.10.2007, avalik arutelu toimus 18.10.2007 (arutelu protokoll lisa 5.).

Valgjärve valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise viisid läbi OÜ Alkranel konsultandid koostöös vallavalitsuse ja üldplaneeringu koostamise kaasatud konsultantidega.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise hetkeks oli üldplaneeringu põhilahendus juba olemas, kuid keskkonnamõju strateegilise hindaja kaasamist edasisse planeerimisprotsessi võib pidada piisavaks. Keskkonnamõju strateegilise hindaja seisukohti on arvestatud rohelise võrgustiku ja väärtusliku maastiku planeerimisel ja erineva sihtotstarbega maade maakasutustingimuste määramisel.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise teostajaja näeb probleemina vallaelanike vähest osalemist planeeringuprotsessis, mille tulemusena ei tekkinud selget pikaajalist nägemust valla arengust. On oht, et märkimisväärses osas jätkub valla arendamine detailplaneeringute kaudu.

Positiivsena võib Valgjärve valla puhul välja tuua asjaolu, et asustustihedus on vallas küllalt väike ja arendustegevusest puutumata maad piisavalt. Sellest lähtuvalt on planeeringu koostajatel õnnestunud maakasutuse planeerimisel vältida konfliktalade teket, kus keskkonnale avaldatav mõju võiks olla väga oluline.

9. Keskkonnamõju seireks kavandatud meetmed ja mõõdetavate indikaatorite kirjeldus

Keskkonnamõju seiret korraldab kohalik omavalitsus. Seire aitab jälgida keskkonnameetmete rakendamise käiku, hinnata nende tõhusust ning varakult avastada võimalik oluline keskkonnamõju.

Suuremahuliste uuringute korraldamine erinevates valdkondades käib omavalitsusele tõeselisel üle jõu, seepärast tuleb vallavalitsusel end kursis hoida teiste riigiasutuste poolt teostatava seire ja analüüsidega tema territooriumil (näiteks Keskkonnaministeerium, selle allasutused, maavalitsus jne). See võib hõlmata näiteks inventuure kaitsealadel ja muudel looduslikel aladel, hinnanguid maastike väärtuste kohta, sotsiaalse keskkonna analüüse jm.

Omavalitsuse enda poolt teostatava seire korraldamiseks sobivad indikaatorid on toodud tabelis 9.1. Vallavalitsus peaks seireandmed koondama perioodiliselt (soovitavalt igal aastal) ja võrdlema neid varem kogutud andmetega. Olulise negatiivse keskkonnamõju ilmnemisel või sellekohase kahtluse tekkimisel tuleb teostada täiendav kontroll ning rakendada meetmeid mõju vältimiseks või leevendamiseks. Seire tulemusi tuleb arvestada omavalitsuse töös ja üldplaneeringu uuendamisel.

Tabel 9.1. Soovituslikud indikaatorid keskkonnaseire korraldamiseks

Keskkonnamõju valdkond	Võimalik keskkonnamõju	Indikaatorid
Bioloogiline mitmekesisus, taime- ja loomastik	Looduslike elupaikade vähenemine arendustegevuse tulemusena	Metsade, looduslike rohumaade ja haritava põllumaa pindala
		Arendusprojektide maht rohelise võrgustiku aladel, kaitsealadel ja metsaaladel
	Bioloogilise mitmekesisuse vähenemine	Kasutusse võetavate karjäärade pindala ja rekultiveeritud karjäärade pindala
Kultuuripärand ja maastik	Maastikuilme muutmine väärtuslikel maastikel ja väljaspool neid.	Hooldatavate pärandkultuurimaastike pindala
		Elamute vaheline kaugus hajaasutuses.
		Põllumajanduslikus kasutuses oleva maa pindala
Vesi ja pinnas	Pinnavee saastumine	Kasutusse võetavate karjäärade pindala ja rekultiveeritud karjäärade pindala
		Analüüsid veekogudesse suunatavast heitveest ning suublast suubumiskohast üles- ja allavoolu. (Teostavad vee-ettevõtted vastavalt vee erikasutusloas sätestatavatele nõuetele).
		Ühiskanaliseerimise või lokaalse puhastiga ühendatud majapidamiste arv.
	Põhjavee saastumine	Reovee puhastamisvõime arv ja reoveepuhastitisse üleantud reovee kogus.
		Joogivee analüüsid puurkaevudest. (Teostavad vee-ettevõtted vastavalt vee erikasutusloas sätestatavatele nõuetele).
Õhk ja kliimaatilised faktorid	Kasvuhoonegaaside ja muude saasteainete paiskamine õhku	Kasutusest väljasolevate tamponeerimata puurkaevude arv
Elanikkond ja inimeste tervis	Keskkonnasaaste, müra ja vibratsiooni mõju inimese tervisele	Alternatiivsetest energiaallikatest saadava soojust- ja elektrienergia hulk. (Teostavad ettevõtted vastavalt välisõhu saasteloas sätestatud nõuetele)
Sotsiaalne keskkond	Avalikud teenused ei ole kättesaadavad	Roheliste puhverribade olemasolu ettevõtetel ja elamu-, puhke- ja turismialade vahel
Majanduslik keskkond		Vallas pakutavate elukondlike teenuste nimistu ja neid pakkuvate asutuste arv ning paiknemine
		Kõva katttega teede kogupikkus
		Kergliiklusteede kogupikkus

10. Aruande kokkuvõte

Keskkonnamõju strateegilise hindamise objektiks on Valgjärve valla üldplaneering. Üldplaneeringu koostamine algatati esimest korda Valgjärve Vallavolikogu otsusega 29.03.2005, kuid planeeringut ei ole kehtestatud. Üldplaneering algatati Valgjärve Vallavolikogu otsusega uuesti koos keskkonnamõju strateegilise hindamisega 30.05.2006. Üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumit.

Valgjärve valla üldplaneeringu koostamise eesmärk on määrata valla ruumilised arengusuunad ning seada tingimused, kuidas suunatakse vallas maakasutust ja ehitustegevust.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärgiks on Valgjärve valla üldplaneeringu elluviimisega kaasnevate võimalike oluliste keskkonnamõju väljaselgitamine, mõjude olulisuse ja ulatuse hindamine ning negatiivsetele mõjudele vajalike leevendavate meetmete ning keskkonnamõju seiremeetmete väljapakumine. Keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus hõlmab planeeringu elluviimisega kaasnevate mõjude analüüsi Valgjärve valla territooriumil, kuivõrd üldplaneering hõlmab Valgjärve valla haldusterritooriumi ning piiriülest olulist mõju pole ette näha.

Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks valiti esmalt vastavalt kohalikule eripärale valdkonnad, millele avalduvat keskkonnamõju käesolevas dokumendis käsitletakse. Igas valdkonnas püstitati KSH eesmärgid, mille suhtes üldplaneeringu meetmete mõju hinnatakse. Mõjusid hinnatakse eraldi lühiajalises ja pikaajalises perspektiivis. Üldplaneeringu meetmete keskkonnamõju hindamisel kasutatakse järgmist hindekskaalat:

- + positiivne mõju
- ++ tugev positiivne mõju -
- negatiivne mõju
- tugev negatiivne mõju
- ? mõju pole teada

Alternatiivide võrdlemisel käsitletakse käesoleva töö käigus tekkinud alternatiive. KSH protsess algatati oluliselt hiljem kui üldplaneeringu koostamise protsess, sellest tulenevalt olid suures osas sobivad tegevuste alternatiivid planeeringu koostajate poolt juba varem välja valitud. Alternatiivide valimise protsessi on tagantjärei väga raske taastada, kuna seda ei ole piisava täpsusega dokumenteeritud. Alternatiivide võrdlemisel hinnati kõigi alternatiivide mõju KSH valdkondade kaupa

Valgjärve valla üldplaneering lähtub järgmistest kõrgematest arengudokumentidest:

Üleriigiline planeering. Eesti 2010.

Põlva maakonnaplaneering.

Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneering. Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused. Põlva maakonna arengukava

10.1. Ülevaade valla keskkonnast

Valgjärve vald asub Põlva maakonna loodeosas. Vald jääb Otepää kõrgustikku idaossa, millest tulenevalt on reljeef vahelduv, koosnedes mitmesuguse suuruse ja kujuga kuplitest, kühmudest ja küngastest.

Põhjavesi on paksu pinnakatte tõttu reeglina hästi kaitstud. Tarbeveena kasutatakse peamiselt kvaternaari ja kesk-devoni veekompleksi põhjavesi. Maavaradest on Valgjärve vallas arvestatavad ehitusliiva ja –kruusa varud. Valla territooriumil on seitse karjääri, neist kolm on pidevas kasutuses.

Hüdrograafilise võrgu moodustavad rohked ojakesed, magistraalkraavid tehislake paisjärvekestega, jõed ja järved. Valgjärve valla piirides asuvad Krüüdneri Kogrejärv, Krüüdneri järv, Kangru järv, Ristijärv, Kuksina järv, Valgjärv, Pikajärv, Keebi järv ja Unsa järv.

Üle poole Valgjärve vallast jääb väärtuslike maastike alale. Põlva maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu *Ehitust ja maakasutust suunavad keskkonnanägemused* kohaselt jääb vald Valgjärve ja Krüüdneri väärtuslike maastike alale. Natura 2000 alasid on Valgjärve vallas kaks: Hauka loodusala (harivesiliku elupaik) ja Valgjärve loodusala (kaitsealune järv koos pargiga). Valgjärve vallaga piirneb Otepää looduspark. Lisaks on valla lõunaosa rikas poollooduslike koosluste poolest, mida on kokku üle 80 ha.

Valgjärve vallas asub 3 ajaloomälestist, 20 arhitektuurimälestist ja 32 arheoloogiamälestist, millest enamus asuvad valla kesk- ja lõunaosas.

2006. aasta 1. septembri seisuga elab Valgjärve vallas rahvastikuregistri andmetel 1552 inimest. Suuremad keskused on Saverna, Valgjärve ja Maaritsa. Vallas tegutseb kaks põhikooli ning üks lastead. Kultuuriasutustest asub vallas kolm raamatukogu ja kultuurimaja. Savernas töötab perearstipunkt.

Ettevõtluse osas on vallas kõige rohkem esindatud põllumajandus- ning teenindustevõtted.

10.2. Kokkuvõte võimalikest keskkonnamõjudest ja leevendavatest meetmetest

Elamualad

Üldplaneeringus ei ole arvestatud riigimaanteede kaitse- ja sanitaarkaitsevöönditega, elamute rajamisega teede lähedale võib kaasneda oht inimese tervisele.

Elamute rajamisel riigimaanteede sanitaarkaitsevööndisse tuleb koostada detailplaneering ja teostada uuring müra mõju hindamiseks, vajadusel tuleb näha ette müra leevendavaid meetmeid.

Aitamaks kaasa elukeskkonna kvaliteedi tagamisele rajatavatel kompaktsel hoonestusega aladel tuleb viie elamu ehitamisel rajada vähemalt 1000 m² suurune roheala või mänguväljak. Elamute arvu suurenedes kasvab roheala või mänguväljaku pindala 200 m² võrra iga lisanduva elamu kohta.

Ennetamiseks veekeskkonnale avaldatavaid negatiivseid mõjusid tuleb võimlusel vältida veekogude ehituskeeluvööndite vähendamist.

Elamuehitus võib elukohtade kadumise tõttu ohustada bioloogilist mitmekesisust, taimestikku ning loomastikku. Elamuehitusprojektide puhul tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks. Metsaaladele ehitamisel on soovitatav lähtuda hajaasutusele seatud tingimustest, looduslikuna säilitada vähemalt 90% alast ning tarastada võib ainult õuealaid.

Suuremahuline elamute arendus vallas võib oluliselt mõjutada maastikuilmet, sealhulgas veekogude kaldaaladel, mis on elamute ehitamisele eriti atraktiivne. Kompaktse hoonestusega alad tuleb määrata ka olemasolevate elamualade puhul, mille tihendamise ja laiendamisel kehtivad samad tingimused, kui planeeritavale kompaktse hoonestusega alale ehitamisel. Minimaalne krundi suurus tuleb määrata kõigi perspektiivsete elamualade puhul. Perspektiivseid elamumaid on soovitatav käsitleda kompaktse hoonestusega aladena ehk tiheasutusaladena. Vältida veekogude kaldaalade täisehitamist arendamisel läbi detailplaneeringute.

Ühiskondlike hoonete maa

Üldplaneeringus ette nähtud ühiskondlike hoonete renoveerimine ja vajadusel uue funktsiooni leidmine aitab kaasa valla sotsiaalse keskkonna parandamisele. Seatud arendustingimused on piisavad olulise negatiivse keskkonnamõju ennetamiseks.

Tootismaa

Sõltuvalt tegevusalast võivad ettevõtted oluliselt mõjutada õhukvaliteeti. Olulist õhusaastet tekitavate ettevõtete puhul tuleb jälgida koosmõju teiste saasteallikate ja foonisaastega.

Tootmisalad võivad elupaikade kadumise või territooriumilt väljuva keskkonnamõju tõttu ohustada bioloogilist mitmekesisust ning taimestikku ja loomastikku. Tootmisalade arenduse korral tuleb vallavalitsusel kaaluda vajadust keskkonnamõju hindamise läbiviimiseks.

Puhke- ja virgestusmaa

Puhke- ja virgestusmaade arendamine aitab kaasa valla sotsiaalse keskkonna ja elanike heaolu parandamisele. Seatud arendustingimused on piisavad olulise negatiivse keskkonnamõju ennetamiseks.

Detailplaneeringu kohustusega alad ja juhud

Detailplaneeringu kohustusega alade seadmine aitab paremini kontrollida arendustegevust tundlikes kohtades ja oluliste objektide korral. Detailplaneeringu kohustusega aladele hulka tuleb lisada järgmised alad:

- Rohevõrgustiku ala, kui rajatakse rohkem kui üks elamu;
- Kõik kompaktse hoonestusega alad, kui rajatakse rohkem kui üks elamu
- Hajaasutuses maa-ala kruntideks jagamisel elamuehituse eesmärgil, kui ei järgita hajaasutusele seatud tingimusi.

Tagamaks planeerimise terviklikust tuleb *planeeritavatele elamualadele ja puhke- ning virgestusaladele võimalusel koostada tervet ala käsitlev detailplaneering.*

Miljööväärtuslikud alad

Miljööväärtuslike alade määramine aitab säilitada ajalooliselt, kultuuriliselt olulisi ning ja looduslikult kauneid paiku. *Tagamaks miljööväärtuslike alade kaitset, tuleb need kanda ka üldplaneeringu kaardile ja täpsustada nende ulatus.*

Väärtuslikud maastikud ja põllumaa

Väärtuslike maastike ja väärtusliku põllumaa säilimise tagamiseks tuleb lisaks üldplaneeringus tooduile vajalik arvestada järgmiste leevendavate meetmetega:

- *Minimaalne lubatud krundi suurus on väärtuslikel maastikel 2 ha, välja arvatud olemasolevatel ja planeeritavatel (perspektiivne elamumaa) kompaktse hoonestusega aladel vastavalt olemasolevale asustusstruktuurile.*
- *Täpsustada tingimused maastikud domineerivate objektide püstitamiseks. Võimalusel tuleb vältida nende püstitamist väärtuslikele maastikele ja teistesse ilusa vaatega kohtadesse. Erandkorras nende objektide püstitamisel väärtuslikule maastikule tuleb koostada detailplaneering ja maastikuanalüüs.*
- *Muinsuskaitseobjektidele tuleb tagada avalik ligipääs.*
- *Kanda üldplaneeringu kaardile väärtuslikud põllumaad.*

Krüüdneri karjääri ala, mis kuulub väärtusliku maastiku koosseisu, ei saa pidada väärtuslikuks. *Krüüdneri karjääri ala võib väärtusliku maastiku koosseisust välja arvata.*

Roheline võrgustik

Üldplaneeringus on arvestatud keskkonnamõju strateegilise hindaja seisukohti rohevõrgustiku täpsustamise osas. Rohevõrgutiku aladele seatud ehitustegevuse piirangud aitavad tagada rohevõrgustiku funktsioneerimise.

Looduslikult väärtuslikud alad

Üldplaneeringus on arvestatud keskkonnamõju strateegilise hindaja ettepanekuga Jõksi ristimetsa kaitse alla võtmiseks, kuid ei ole täpsustatud, kes kaitse alla võtmise korraldab. *Jõksi ristimets on soovitatav võtta kaitse alla kohaliku omavalitsuse tasandil vastavalt looduskaitseadusele (RT I 2004, 38, 258).*

Maavarad

Karjäärialade laiendamine ja uute avamine võib avaldada mõju nii maastikuilmele kui bioloogilisele mitmekesisusele ning taime- ja loomaliikidele. Üldplaneeringus ette nähtud karjäärialade rekultiveerimine aitab negatiivseid mõjusid leevendada.

Teed ja liikluskorraldus

Teede viimine mustakatte alla, ristmike rekonstrueerimine ja kergliiklusteede rajamine tõstavad liiklejate ohutust. Kergliiklusteede rajamine loob elanikele paremad liikumis- ja sportimisvõimalused.

Üldplaneeringus on teedele määramata kaitse- ja sanitaarkaitsevööndid. *Kaitse- ja sanitaarkaitsevööndid tuleb planeeringus määrata kõigile riigimaanteedele. Tee kaitsevööndisse hooneid planeerida ei tohi. Teede sanitaarkaitsevöönditesse jäävate elamualade puhul tuleb detailplaneeringutele seada nõue müratasemete hindamiseks ja kui need ületavad kehtestatud piirnorme, tuleb ette näha vajalikud leevendavad meetmed.*

Tehniline infrastruktuur

Üldplaneeringus ette nähtud infrastruktuuri uuendused aitavad tõsta selle kvaliteeti ja kättesaadavust. *Üldplaneeringus tuleb määrata ja kaardile kanda reoveekogumisalad.*

10.3. Kokkuvõte alternatiivide võrdlemisest

Üldplaneeringu alternatiividena käsitleti järgmisi lahendusi:

Null-alternatiiv – Valgjärve vallale ei kehtestata üldplaneeringut. Arendustegevuses puuduvad kogu vala hõlmavad kokkulepitud arengusuunad. Ruumiline areng toimub paremal juhul läbi erinevate kavade ja detailplaneeringute, kuid kohati on ehitustegevus võimalik ka ilma planeeringuta.

Alternatiiv I – Üldplaneeringuga ei kavandata olulisi muudatusi väljakujunenud asustusstruktuuris. Arengu põhisuunad lähtuvad valla eri piirkondade arengueeldustest. Valda käsitletakse kolme piirkonnana: Valgjärve, Saverna ja Maaritsa. Valgjärve piirkonna peamise arengusuunana nähakse turismi- ja puhkemajandust, Saverna piirkond on sobiv tööstuse ja muu ettevõtluse arendamiseks ja Maaritsa piirkonnal on eeldusi arenguks elamupiirkonnana. Üldplaneering lähtub üldjoontes valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest, samas arendatakse väiksemas mahus ka muid funktsioone. Ettevõtlusele ja elamuehituseks reserveeritud alade funktsioone ei täpsustata.

Alternatiiv II – Üldplaneeringus lähtutakse suhteliselt rangelt valla kolmele piirkonnale antud juhtfunktsioonidest. Valgjärve ettevõtlusalal keskendutakse pigem teenindusele ja väikesemahulisele tootmisele, mis ei nõua massiivsete hoonete rajamist. Suuremahuline ning müra- ja tolmurikas tootmine suunatakse Saverna ja Vissi tootmisaladele, mis paiknevad elamupiirkondadest eemal.

Keskkonnamõjude seisukohast osutus sobivaimaks alternatiiv II, millel on väike eelis alternatiiv I ees väärtuslike maastike säilitamise seisukohast. Valla tasakaalustatud arengu seisukohast on siiski vajalik ettevõtluse arendamine valla kõigis osades, kuid suuremat visuaalset häiringut ning keskkonnamõju omavad ettevõtted on soovitav koondada Saverna piirkonna tööstusaladele.

11. Kasutatud allikad

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem - Keskkonnaregister): KeM Info- ja Tehnokeskus. Info seisuga 19. september 2006.

CORINE Land Cover kaart

Therivel, R., 2004. Strategic Environmental Assessment in Action

Scottish Executive Development Department, 2003. Environmental Assessment of Development Plans